

lin perusasteen opetussuunnitelma

Nimi	lin perusasteen opetussuunnitelma
Kunta	li
Koulu	Pohjois-lin koulu Haminan koulu Alarannan koulu Ojakylän koulu Aseman koulu Kuivaniemen koulu Valtarin koulu Jakun koulu
Hyväksymispäivämäärä	30.10.2025
Julkaistu	11.11.2025

SISÄLTÖ

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta.	1
1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma.	1
1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet.	1
1.3. Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen.	3
1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut.	3
2. Perusopetus yleissivistyksen perustana.	6
2.1. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet.	6
2.2. Perusopetuksen arvoperusta.	7
2.3. Oppimiskäsitys.	9
2.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	9
3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet.	12
3.1. Perusopetuksen tehtävä.	12
3.2. Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet.	13
3.3. Tavoitteena laaja-alainen osaaminen.	13
3.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	18
4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri.	37
4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen.	37
4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet.	37
4.2.1. Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä.	38
4.2.2. Hyvinvointi ja turvallinen arki.	38
4.2.3. Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely.	39
4.2.4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus.	39
4.2.5. Osallisuus ja demokraattinen toiminta.	39
4.2.6. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo.	40
4.2.7. Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen.	40
4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat.	40
4.3.1. Oppimisympäristöt.	40
4.3.2. Työtavat.	41
4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.	42
4.5. Paikallisesti päätettävät asiat.	44
5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen.	57
5.1. Yhteinen vastuu koulupäivästä.	57
5.2. Yhteistyö.	59
5.2.1. Oppilaiden osallisuus.	59

5.2.2. Kodin ja koulun yhteistyö.	60
5.2.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa. . .	61
5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö.	61
5.4. Opetuksen järjestämistapoja.	63
5.4.1. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus.	63
5.4.2. Joustava perusopetus.	68
5.4.3. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain.	70
5.4.4. Yhdysluokkaopetus.	70
5.4.5. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus.	71
5.4.6. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu.	71
5.4.7. Perusopetuksen poikkeava järjestäminen.	72
5.4.8. Opetus erityisissä tilanteissa.	73
5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta.	74
5.6. Paikallisesti päätettävät asiat.	76
6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa.	86
6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa.	86
6.1.1. Formatiivinen arviointi.	86
6.1.2. Summatiivinen arviointi.	87
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet.	87
6.3. Oppimisen ja osaamisen arviointi.	89
6.4. Työskentelyn arviointi.	90
6.5. Käyttäytymisen arviointi.	90
6.6. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana.	90
6.6.1. Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain.	90
6.6.2. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain.	91
6.7. Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet.	91
6.8. Perusopetuksen päättöarviointi.	92
6.8.1. Perusopetuksen päättöarvosanan muodostaminen.	92
6.8.2. Yhteisten oppiaineiden päättöarviointi.	92
6.8.3. Yhteisten taide- ja taitoaineiden päättöarviointi.	93
6.8.4. Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa.	93
6.8.5. Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi. . .	93
6.8.6. Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan päättöarviointi. . . .	94
6.9. Poissaolojen vaikutukset arviointiin.	94
6.10. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.	94
6.11. Todistukset.	94

6.11.1. Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa.	95
6.11.2. Lukuvuositodistus.	95
6.11.3. Välitodistus.	96
6.11.4. Erotodistus.	97
6.11.5. Perusopetuksen päättötodistus.	97
6.12. Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset.	99
6.13. Paikallisesti päätettävät asiat.	99
7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.	106
7.1. Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen.	107
7.2. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt.	108
7.3. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen. .	108
7.3.1. Opettajan antama yleinen tukiopetus.	109
7.3.2. Opettajan antama opetuskielen tukiopetus.	109
7.3.3. Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. .	110
7.4. Oppilaskohtaiset tukitoimet.	110
7.4.1. Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi.	111
7.4.2. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. . . .	112
7.4.3. Tukea koskeva päätös.	112
7.4.3.1. Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä.	113
7.4.3.2. Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä.	113
7.4.3.3. Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa. . . .	114
7.4.3.4. Tulkitsemispalvelut.	114
7.4.3.5. Oppilaskohtaiset avustajapalvelut.	114
7.4.3.6. Apuvälineet.	115
7.5. Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen.	115
7.5.1. Oppiaineen oppimäärän rajaaminen.	115
7.5.2. Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä.	117
7.6. Poikkeava voimaantulo ja siirtymäaika.	117
7.6.1. Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite (astuu voimaan 1.8.2026).	117
7.6.2. Pidennetty oppivelvollisuus (voimassa 31.7.2026 saakka). . . .	119
7.7. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu.	119
7.8. Tuen jatkumo siirtymävaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto. . . .	119
7.9. Paikallisesti päätettävät asiat.	120

8. Opiskeluhoolto.	127
8.1. Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma.	128
9. Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet.	134
9.1. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärien opiskelu.	134
9.2. Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet. . .	135
10. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä.	137
10.1. Saamelaiset ja saamenkieliset.	137
10.2. Romanit.	137
10.3. Viittomakieliset.	137
11. Kaksikielinen opetus.	139
11.1. Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia.	139
11.1.1. Laajamittainen kaksikielinen opetus.	141
11.1.2. Suppeampi kaksikielinen opetus.	142
11.2. Paikallisesti päätettävät asiat.	142
12. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus.	144
12.1. Opetuksen järjestämisen periaatteet.	144
12.2. Paikallisesti päätettävät asiat.	144
13. Valinnaisuus perusopetuksessa.	145
13.1. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit.	145
13.2. Valinnaiset aineet.	145
13.3. Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät.	146
13.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	146
14. Vuosiluokat 1-2.	153
14.1. Koululaiseksi kasvaminen.	153
14.2. Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen.	153
14.3. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe.	154
14.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2.	154
14.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	154
14.6. Oppiaineet.	158
Elämäkatsomustieto.	158
Kuvataide.	162
Käsityö.	168
Liikunta.	171
Matematiikka.	175

Musiikki.	181
Oppilaanohjaus.	185
Toinen kotimainen kieli.	187
Uskonto.	188
Evangelisluterilainen uskonto.	190
Vieraat kielet.	192
Englanti, A-oppimäärä.	192
Ympäristöoppi.	195
Äidinkieli ja kirjallisuus.	199
15. Vuosiluokat 3-6.	207
15.1. Oppijana kehittyminen.	207
15.2. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe.	207
15.3. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe.	207
15.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6.	208
15.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	208
15.6. Oppiaineet.	212
Elämäkatsomustieto.	212
Historia.	217
Kuvataide.	220
Käsityö.	231
Liikunta.	241
Matematiikka.	252
Musiikki.	263
Oppilaanohjaus.	275
Toinen kotimainen kieli.	276
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	277
Uskonto.	280
Evangelisluterilainen uskonto.	286
Valinnaisaineet.	299
Vieraat kielet.	299
Englanti, A-oppimäärä.	299
Yhteiskuntaoppi.	312
Ympäristöoppi.	318
Äidinkieli ja kirjallisuus.	327
16. Vuosiluokat 7-9.	342
16.1. Yhteisön jäsenenä kasvaminen.	342
16.2. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe.	342

16.3. Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen.	343
16.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9.	343
16.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	343
16.6. Oppiaineet.	347
Biologia.	347
Elämäkatsomustieto.	351
Fysiikka.	353
Historia.	359
Kemia.	362
Kotitalous.	368
Kuvataide.	373
Käsityö.	381
Liikunta.	385
Maantieto.	425
Matematiikka.	428
Musiikki.	434
Oppilaanohjaus.	440
Terveystieto.	447
Toinen kotimainen kieli.	451
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	453
Uskonto.	460
Evangelisluterilainen uskonto.	463
Vieraat kielet.	464
Englanti, A-oppimäärä.	464
Yhteiskuntaoppi.	472
Äidinkieli ja kirjallisuus.	476
17. Liitteet.	487

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta¹. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys², jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan. Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrittävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä³. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja opiskeluhuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

1 Perusopetuslaki (628/1998), perusopetusasetus (852/1998), valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) ja (378/2014) valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta (423/2012)

2 Perusopetuslaki 15 §, 14 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 13 §

3 Perusopetuslaki 15 §

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma⁴
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma⁵
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten⁶. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävistä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheytyttynä. Eheytyttyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheytyttynä.

Kaikki oppilaiden oppilaskohtaiset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan⁷. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista⁸.

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun⁹. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman opiskeluhoitoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalveluiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹⁰. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta¹¹. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta,

4 Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §

5 Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 6 §

6 Perusopetuslaki 15 §

7 Perusopetuslaki 4a luku (1090/2024)

8 Perusopetusasetus 9 §

9 Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

10 Perusopetuslaki 15 § (477/2003)

11 Perusopetuslaki 30 § (642/2010)

ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

1.3. Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen¹². Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä¹³. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista:

- laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua
- millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään (suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten)
- mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan
- miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet
- miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään
- mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa ja miten yhteistyö järjestetään

¹² Perusopetuslaki 21 § (1296/2013)

¹³ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus ja kulttuuriministeriö 2012: 29

- miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon
- sisältyykö naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma¹⁴ opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana
 - lain mukaan suunnitelma laaditaan vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa; vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan myös laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla
- sisältyykö yhdenvertaisuuslain mukainen koulukohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma¹⁵ opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana
 - lain mukaan oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi; oppilaitoksella tulee olla suunnitelma toimenpiteistä ja sekä huoltajille että oppilaille on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat:

- miten huolehditaan opiskeluhoitoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laatimisesta yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisien kanssa
- miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään
- mitkä ovat ne paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa (esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävä kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia).

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä yhdysluokkaopetuksena (katso myös osiot "opetuksen järjestämistapoja" ja osioon "oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen" liittyvät paikallisesti päätettävät asiat)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai tavoitekokonaisuuksittain etenevänä¹⁶ (katso myös osiot "opetuksen järjestämistapoja" ja osioon "oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen" liittyvät paikallisesti päätettävät asiat)
- järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai kokonaan tai osin eheytyttynä; mitkä ovat mahdollisen eheytytyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet
- miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)¹⁷
- mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (katso myös toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten osuudet sekä osio valinnaisuus perusopetuksessa)
- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)
- mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä (katso myös osio valinnaisuus perusopetuksessa)

¹⁴ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 5 a § (1329/2014)

¹⁵ Yhdenvertaisuuslaki 6 §

¹⁶ Perusopetuslaki 20 h § (1090/2024)

¹⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

- *miten järjestetään oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt¹⁸*
- *miten oppilaanohjaus järjestetään*
 - *ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjakoa sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).*

18 Perusopetuslaki 20 b § (1090/2024)

2. Perusopetus yleissivistuksen perustana

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille¹⁹. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

2.1. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä²⁰. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu²¹. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa²².

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea²³. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ovat luonteva osa koulun toimintakulttuuria²⁴. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet²⁵. Ryhmäkohtaiset tukimuodot suunnitellaan ja resursoidaan osaksi koulutyön rakenteellista kokonaisuutta²⁶. Oppilaskohtaisilla tukitoimilla mahdollistetaan kaikkien oppilaiden riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki²⁷. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskeluhoito sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut.²⁸ Opiskeluhoiton järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki²⁹. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön³⁰. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu³¹.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen³². Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista ja olla saavutettavaa ja huomioida oppimisympäristön esteettömyys³³.

19 Perusopetuslaki 4 § (1090/2024)

20 Perusopetuslaki 3 § (477/2003)

21 Perusopetuslaki 3 a § (163/2022)

22 Perusopetuslaki 3 §

23 Perusopetuslaki 30 § (1090/2024) ja Perusopetuslaki 20 a § (1090/2024)

24 Perusopetuslaki 20 b §

25 Perusopetuslaki 30 §

26 Perusopetuslaki 20 b §

27 Perusopetuslaki 20 c § (1090/2024)

28 Perusopetuslaki 31 § (477/2003)

29 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

30 Perusopetuslaki 29 §

31 Perusopetuslaki 31 §

32 Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § ja yhdenvertaisuuslaki 6 §

33 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 §

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulokannan ihmisoikeuksien merkittävydestä³⁴. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus³⁵. Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista³⁶.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2. Perusopetuksen arvoperusta

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveille kasville ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkemysiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

34 YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948

35 YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista SopS5960/1991, TSSopimus SopS6/1976, Euroopan ihmisoikeussopimus SopS8586/1998 ja YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007

36 YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääteilyyn ja vastuunottoon omasta kehitymisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

2.3. Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

2.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Arvokeskustelut luovat perustan sekä opetussuunnitelman laadinnalle että yhteiselle opetus- ja kasvatustyölle. Paikallisesti päätetään, miten arvokeskustelut toteutetaan opetussuunnitelmaa laadittaessa ja muutoin säännöllisesti koulutyön aikana. Tällöin päätetään myös, miten luodaan edellytykset henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien osallistumiselle keskusteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat perusopetuksen arvoperustaa ja oppimiskäsitystä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat tai painotukset ja miten ne ilmenevät (muilta osin arvoperustan ja oppimiskäsityksen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan.

Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

2.4. Paikallisesti päätettävät asiat

2.4.1 Perusopetuksen arvopohjaa ja oppimiskäsitystä täydentävät paikalliset

näkökulmat ja painotukset

lin kunnan kasvatus- ja opetustoimea ohjaavat näkökulmat ja painotukset pohjautuvat kunnan arvioihin. Ne on kirjattu lin kuntastrategiaan ja varhaiskasvatuksen ja opetuksen palvelusuunnitelmaan 2025-2030. Lisäksi työtä ohjaa perusopetuksen pedagoginen suunnitelma Ihmisyiden li sekä Kestävyyden li –opas ja Vastuullisuuden käsikirja. Arvopohja ohjaa koulujen toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Arvot konkretisoituvat toimintakulttuurissa ja koskevat sekä oppilaita että henkilöstöä.

a OneDriveen



lin arvot

2.4.2 Paikallisten painotusten ilmeneminen

Vastuullisuus

Vastuullisuus tarkoittaa kykyä ja halua kantaa vastuu omista teoista ja päätöksistä sekä huomioida niiden vaikutukset muihin ihmisiin, ympäristöön ja yhteiskuntaan.

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus edistää tasa-arvoa ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Se auttaa luomaan yhteiskuntaa, jossa jokainen voi elää täysipainoista elämää ilman pelkoa syrjinnästä tai epätasa-arvoisesta kohtelusta. Koulussa yhdenvertaisuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kaikkia kohdellaan tasapuolisesti riippumatta heidän taustastaan ja että kaikilla on mahdollisuus oppia ja kehittyä parhaalla mahdollisella tavalla sekä

saada tarvitsemaansa tukea.

Luovuus ja idearikkaus

Luovuus on kykyä ajatella, tuottaa tai yhdistellä asioita uudella ja omaperäisellä tavalla.

Se voi ilmetä monissa muodoissa, kuten taiteessa, tieteessä, kirjoittamisessa, ongelmanratkaisussa tai arkipäivän tilanteissa. Luovuuteen liittyy kyky irrottautua totutuista ajatusmalleista ja yhdistää asioita uudella tavalla. Se voi olla spontaania tai tarkkaan suunniteltua. Jokainen voi olla luova omalla tavallaan. Luovuus edistää resilienssiä, koska se auttaa löytämään uusia tapoja selviytyä ja sopeutua elämäntilanteisiin.

Uudistuminen ja osaaminen

Uudistuminen tarkoittaa koulun kykyä sopeutua muutoksiin ja kehittää toimintaansa vastaamaan nykyajan tarpeita. Uudistuminen varmistaa, että oppilaat ja henkilöstö saa parhaan mahdollisen koulutuksen ja he valmistautuvat tulevaisuuden haasteisiin. Osaaminen tarkoittaa kykyä käyttää oppimaansa tietoa, taitoa ja asennetta erilaisissa tilanteissa. Se ei rajoitu pelkkään tiedon hallintaan, vaan kattaa myös taidot, kuten ongelmanratkaisun, yhteistyön ja itseohjautuvuuden.

2.4.3 Arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumisen seuranta ja arviointi

lissä perusopetuksen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan lukuvuosittain kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmässä sekä pedagogisessa työryhmässä. Koulut arvioivat niiden toteutumista omassa toiminnassaan työsuunnitelman avulla joka kevät. Lisäksi arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista arvioidaan kouluilla kunnan yhteisellä arviointipohjalla säännöllisin väliajoin. Tähän arviointiin osallistetaan oppilaat, huoltajat ja henkilöstö. Oppilaiden osallistaminen tapahtuu oppilaskuntatoiminnassa luokkakokousten ja oppilaskunnan hallituksen kautta. Huoltajille tehdään arvoihin kohdistettu kysely. Henkilöstö osallistetaan seurantaan ja arviointiin yksiköissä toteutettavalla työpajatyöskentelyllä .

3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

3.1. Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta järjestetään ja kehitetään inklusioperiaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluvat kaikkia oppilaita koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia oppilaita koskevana ja perusopetuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli.

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävästä elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2. Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa³⁷. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3 §:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3.3. Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojään ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena

³⁷ Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 2 ja 4 §

toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia on seitsemän ja niillä on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävä elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeätä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatussa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heidä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa

ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeitä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehooaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesääätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen

toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaista tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeitä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona.

Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan

omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittamista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

3.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan, mitä perusopetuksen tehtävä sekä valtioneuvoston asetuksessa määritelty opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet merkitsevät paikallisesti. Pohditaan myös, mitä opetukselle ja kasvatukselle asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen laaja-alaisen osaamisen ja oppiainekohtaisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää opetuksen järjestämiseltä, johtamiselta ja koulutyöltä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat paikalliset, perusopetuksen tehtävää mahdollisesti täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät näkökohdat (muilta osin tehtäväkuvauksessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan; tehtävää voidaan konkretisoida ja toteuttaa myös opetussuunnitelmaa täydentävien suunnitelmien kuten esimerkiksi kestävän kehityksen ohjelman tai kulttuurikasvatussuunnitelman avulla, joista tulee tällöin maininta opetussuunnitelmaan)
- mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen mahdolliset paikalliset painotukset ja miten painottuminen ilmenee (muilta osin laaja-alaisen osaamisen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- mitkä ovat ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan (laaja-alaisen osaamisen tarkemmat tavoitteet määritellään vuosiluokkakokonaisuuksittain).

3.4. Paikallisesti päätettävät asiat

3.4.1 Paikalliset, perusopetuksen tehtävää täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät näkökohdat

lin kunnan perusopetuksen tehtävää ohjaa valtakunnallisen opetussuunnitelman lisäksi lin kuntastrategia, opetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden palvelusuunnitelma 2025-2030 sekä perusopetuksen pedagoginen suunnitelma Ihmissyyden li, Kestävyyden li –opas sekä Vastuullisuuden käsikirja.

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Sillä rakennetaan oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua yhteiskunnan jäsenyyteen. lin koulujen opetuksessa vahvistetaan erityisesti vastuullisuutta, joka sisältää hyvinvointityön ja kestävyyskasvatuksen.

Yksikön kestävyyskasvatuksen ja hyvinvointityön kehittäminen on koko henkilöstön yhteinen tehtävä. Keskeistä on yhteissuunnittelu, jonka pohjalta luodaan ymmärrys ja selkeä visio toiminnan tavoitteista ja konkreettisista toimista niiden saavuttamiseksi. Koulutusten avulla tuetaan henkilöstön tietoa ja osaamista opetussuunnitelman sisältöjen, hyvinvointityön ja kestävyyskasvatuksen teemojen linkittymisestä yksikön arkeen ja luokkatyöhön. Tietoa ja osaamista jaetaan omassa työyhteisössä. Lisäksi muiden koulujen kanssa tehdään yhteistyötä.

Vastuullisuus

Vastuullisuus on keskeinen osa kestäväää hyvinvointia, sillä se luo perustan, jonka varaan ympäristön, ihmisen ja talouden tasavertaisesti huomioon ottava ja oikeudenmukainen yhteiskunta voidaan rakentaa.

Vastuullisuus on yksi hyvinvoinnin ja hyvän elämän avaimista. Se auttaa yksilöitä tekemään parempia päätöksiä ja valintoja, tuottaa heille positiivisia seurauksia ja edistää muiden ihmisten sekä ympäristön hyvinvointia. Ihmisillä, joilla on kyky ottaa vastuu teoistaan, on taito reflektoida toimintaansa. He kykenevät työskentelemään toisten kanssa rakentavasti ja kunnioittavat ympäristöä. Koulutuksella on keskeinen rooli, jotta lapsista ja nuorista kasvaa vastuullisia, tietoisia ja sitoutuneita yhteiskunnan jäseniä. Oppijan pystyessä kehittämään ja käyttämään omia tietojaan, taitojaan, asenteitaan ja arvojaan, hän voi toimia johdonmukaisesti ja vastuullisesti. Vahvistamalla oppijan minäpystyvyyttä ja mahdollistamalla aidon osallisuuden, hän kykenee ymmärtämään ja ennakoimaan, miten hänen toimintansa vaikuttaa häneen itseensä, ympärillään oleviin ja ympäristöön - sekä vaikuttamaan näihin myönteisesti.

Tärkeää on voimistaa oppijan tunnetta siitä, että hän voi omalla toiminnallaan rakentaa maailmaa, jossa hyvinvointi ja kestävyys – itselle, muille ja planeetalle – on saavutettavissa.

Vastuullisuus hyvinvoinnissa

lissä haluamme edistää iiläisten lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyvään elämään nyt ja tulevaisuudessa. Tähän päästään lisäämällä ja vakiinnuttamalla yhteistä vastuuta oppijoiden hyvinvoinnista, oppimisesta ja kasvusta. Keskiössä on oppija itse, huoltajat sekä koulussa toimivat aikuiset. Tärkeää on vahvistaa vastuullisuusajattelua: kaikilla on vastuu ja jokainen kantaa oman vastuunsa. Oma vastuu tulee ymmärtää ja siihen tulee sitoutua, vastuullisuuteen tulee oppia ja sitä tulee opettaa. Vastuullisuus luo hyvää – kyse on lasten ja nuorten tulevaisuuden rakentamisesta ja rakentumisesta.

Yhteisen vastuun vahvistamisen avuksi lissä on luotu Vastuullisuuden aakkoset. Aakkosiin on koottu oppijan, huoltajan ja koulussa toimivan aikuisen vastuutehtävät. Lisäksi vastuullisuusystyön taustaa ja konkreettisia toimia vastuullisuusajattelun vahvistamiseksi on koottu Vastuullisuuden käsikirjaan. Käsikirja on laadittu tukemaan erityisesti kouluissa tapahtuvaa arjen työtä, mutta se sisältää tietoa ja toimia myös oppijoille, huoltajille sekä mm. opiskeluhuollon ohjausryhmälle. Lisätietoa vastuullisuusystyön kokonaisuudesta ja Vastuullisuuden käsikirja löytyy kunnan kotisivuilta [LINKKI TÄHÄN](#)

Vastuullisuuden lisäksi lin kunnan kouluissa keskeistä on oppijoiden hyvinvointitaitojen vahvistaminen. Tällä pyritään lisäämään lasten ja nuorten tietoa ja ymmärrystä, taitoja sekä kykyjä ja ominaisuuksia, joita he tarvitsevat psyykkiseen, emotionaaliseen, sosiaaliseen ja fyysiseen hyvinvointiinsa nyt ja tulevaisuudessa.

Hyvinvointitaitoja vahvistetaan kouluissa säännöllisellä ja tavoitteellisella opetuksella koko perusopetuksen ajan. Lukuvuodelle on yhdeksän teemaa, joista seitsemän läpäisee kaikki ikäryhmät. Kaksi muuta teemaa puolestaan on kohdistettu vastaamaan erityisesti kunkin ikäryhmän tarpeisiin ja kehitystasoon. Teemat sisältyvät lin paikallisiin laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Lisätietoa hyvinvointitaitojen opetuksen kokonaisuudesta ja konkretiasta löytyy kunnan kotisivuilta [LINKKI TÄHÄN](#)

Oppilaiden hyvinvointitaitoja arvioidaan lukuvuosittain. Arviointi tapahtuu vuosiluokittain sovitulla sähköisellä kyselylomakkeella. Lisäksi oppilaan vastuullisuustehtävien toteutumista käydään läpi oppilaan jokavuotisissa tavoitekeskusteluissa.

Vaikka oppijoiden hyvinvointitaitoja vahvistetaan kouluissa erityisesti niille suunnatuilla tunneilla, tärkeää on tukea koko kouluyhteisön hyvinvointia aktiivisesti ja tietoisesti arjessa joka päivä. Lisäksi koulussa toimivien aikuisten hyvinvointia tulee viedä eteenpäin. lin koulujen työsuunnitelmia laadittaessa jokaisen koulun tuleekin huomioida, kuinka henkilöstön hyvinvointia edistetään tavoitteellisesti lukuvuoden aikana.

Vastuullisuus kestävyyskasvatuksessa

Kestävyysskasvatuksen sisällöt nousevat kestävän kehityksen elämäntavan tavoitteista. Kestävä elämäntapa tuodaan oppilaiden arkeen osaksi oppimista ja arjen toimintaa. Oppimista ja toimintaa koulun arjessa toteutetaan lin kunnan kestävän kehityksen vuosikellon mukaisesti sekä huomioiden opetussuunnitelma ja eri oppiaineiden sisällöt ikätasoisesti. Opetuksesta pyritään tekemään mahdollisimman konkreettista, jotta oppilas pystyy ymmärtämään kestävän elämäntavan rakentuvan vastuullisesta toiminnasta, arjen valinnoista ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta.

Kestävyyden li –julkaisu on tehty tukemaan lin opetuksen ja varhaiskasvatuksen yksiköiden kestävyysskasvatusta. Julkaisu on suunnattu opetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Julkaisussa kerrotaan lin kunnan kestävyysskasvatuksen arvoista, visioista ja lin kuntastrategian kestävyysskasvatukseen liittyvistä tavoitteista sekä lin kunnan kestävyysskasvatuksen toimintaperiaatteista. Lisäksi siinä avataan luontosuhteeseen, opetus- ja toimintakulttuuriin, oppijoiden osallisuuteen ja vaikuttamiseen, työtapoihin sekä oppimisympäristöihin ja toimintamalleihin liittyviä periaatteita. Kestävyyden li opas (pdf)

Jokaisella vuosiluokalla käsitellään kohdennettuja kestävyysskasvatuksen vuosiluokkateemoja. Teemat sisältyvät lin paikallisiin laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Lisäksi käytössä on perusopetuksen kestävyysskasvatukseen suunniteltu vuosikello, jonka avulla kestävyysskasvatuksen teemoja voi nostaa esille koulun arjessa eri kuukausina.

Kaikessa kehittämistyössä on tärkeää tunnistaa kehittämistyön vaikuttavuusketju. Kehittämistyön merkityksellisyys ja vaikuttavuus syntyy toimijoiden ja toimenpiteiden yhteistyön tuloksena. Kestävyysskasvatuksen edistäminen ja toiminnan arviointi on johtamisen keskiössä. Kestävyysskasvatuksen edistämistä ja toiminnan arviointia tehdään sekä pedagogisen työryhmän että esihenkilöstön toimesta. Lin kunnassa kokoontuu säännöllisesti kestävän kehityksen työryhmä, johon valitaan edustaja jokaisesta yksiköstä. Kestävän kehityksen työryhmä kehittää, suunnittelee, tukee sekä arvioi yksiköiden toimintaa ja tiedottaa yksiköiden edustajien kautta kestävyystoiminnasta. Tämän lisäksi kunnassa on käytössä Enni- sovellus, johon kirjataan yksikön kestävyysskasvatuksen toimenpiteitä. Kestävyyden li –julkaisussa on kestävyysskasvatuksen Nuuka Norppa –arviointi, jonka avulla arvioidaan koulun arjessa toteutunutta kestävyysskasvatustoimintaa niin oppilaiden kuin henkilöstön toiminnan osalta.

3.4.2 Laaja-alainen osaaminen paikallisessa opetussuunnitelmassa

lissä perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin. lissä ympäröivän maailman muutokseen pyritään vastaamaan laaja-alaisella osaamisella. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on ihmisenä kasvaminen, demokraattisen yhteiskunnan jäsenyys ja kestävä elämäntapa. Osaaminen muodostuu tiedoista, taidoista, asenteista sekä tahdosta. Laaja-alainen osaaminen on jaettu vuosiluokkakohtaisiksi päättavoitteiksi ja sisällöiksi.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat:



Laaja-alaiset

3.4.2.1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L1

Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot luovat perustan osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Oppilaita ohjataan tekemään havaintoja ja hakemaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan tietoa ja ideoita. Tutkiva ja luova työote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventyä ja keskittyä edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. On tärkeää, että oppilailla on mahdollisuus kysyä, kyseenalaistaa, vertailla ja perustella tietoa. Oppilaita rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemyksiä eri tavoin. Koulu muodostaa oppijoiden yhteisön, jonka jäsenenä tietoa rakennetaan vuorovaikutuksellisesti. Lapset harjoittelevat yhdessä ongelman ratkaisua, perustelemista, päättelyä, analysointia, johtopäätösten tekoa ja kriittistä ajattelua. Monipuoliset, toiminnalliset työtavat edistävät lasten luovaa ajattelua ja ajattelun kehittymistä.

Oppimaan oppimisessa on tärkeää ohjata oppilaita tunnistamaan omat tapansa oppia ja kehittää aktiivisesti heidän opiskelustrategioitaan. Oppilaita ohjataan ikäkaudelle sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään ja ajankäyttöään, valitsemaan työskentelytapojaan ja arvioimaan edistymistä. Itsearviointi ja opettajan ohjaava palaute ovat tärkeitä oppimaan oppimisen kehittymiselle.

lin kunnassa painotetaan Koulutuksen arviointikeskus Karvin korostamaa oppimaan oppimisen näkökulmaa: "Oppimaan oppiminen on kykyä ja halua ottaa vastaan oppimishaasteita, valmiutta jatkaa työskentelyä myös silloin, kun tehtävät ovat vaikeita, ja kykyä ylittää epäonnistumisen tuottama pettymys tai sen uhka. Myös kyky iloita ja nauttia uusista haasteista, oppimisesta ja omasta osaamisesta kuuluu oppimaan oppimiseen. Oppilas tarvitsee uskoa omaan

oppimiskykyinsä, toivon perspektiiviä. Taito ja tahto yhdessä mahdollistavat sitoutumisen edessä olevaan tehtävään.” Oppimaan oppimisen taitojen opettelussa, ryhmässä voidaan hyödyntää esimerkiksi lppo- oppimiskokonaisuutta. lppo-oppimiskokonaisuus

1.–2. luokka

- o Opettelen suuntaamaan tarkkaavaisuutta oleelliseen
- o Harjoittelen itsenäistä työskentelyä
- o Harjoittelen parityöskentelyä
- o Opettelen aloittamaan työni ja saattamaan sen loppuun
- o Opettelen sinnikkyyttä tehtävien äärellä, iloitsen oppimisesta ja onnistumisista
- o Opettelen arvioimaan valmista työtäni
- o Harjoittelen tekemään havaintoja ympärillä olevista asioista tai ilmiöistä (nimeäminen)
- o Opettelen keskustelemaan arjen havainnoista ja omista kokemuksista
- o Opettelen etsimään yhtäläisyyksiä ja eroja asioiden välillä
- o Harjoittelen tekemään kysymyksiä

3. luokka

- o Harjoittelen toimimaan itsenäisesti ohjeiden mukaan
- o Harjoittelen tavoitteiden asettamista ja työskentelemään pitkäjänteisesti tavoitteen saavuttamiseksi
- o Harjoittelen sanoittamaan oppimiseen liittyviä tunteita ja perustelemaan niitä
- o Iloitsen oppimisesta ja onnistumisista
- o Harjoittelen ryhmätyötaitoja
- o Harjoittelen arvioimaan omaa työskentelyäni ja antamaan vertaispalautetta luokkatovereille
- o Opettelen muodostamaan ja ilmaisemaan käsityksiä oppimastani asiasta (käsitteellistäminen, selittäminen)
- o Harjoittelen tekemään kysymyksiä

4. luokka

- o Opettelen työskentelemään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti
- o Opettelen tunnistamaan vahvuuksiani ja omaa tapani oppia
- o Iloitsen oppimisesta ja onnistumisista
- o Harjoittelen arvioimaan omaa ja toisten työskentelyä
- o Opettelen tekemään ryhmätöitä eri rooleissa
- o Harjoittelen tekemään kysymyksiä tiedonhankinnan avuksi
- o Opettelen jäsentämään ja luokittelemaan tietoa

5. luokka

- o Tunnistan itselleni sopivia tapoja oppia
- o Huomioin onnistumisiäni ja iloitsen niistä

- o Harjoittelen kannustavaa sisäistä puhetta
- o Opettelen näkemään virheet ja epäonnistumiset mahdollisuutena oppia
- o Opettelen suunnittelemaan ryhmätyötä ja hankkimaan tietoa ryhmän jäsenenä
- o Harjoittelen erottamaan olennaisen tiedon epäolennaisesta
- o Harjoittelen etsimään tietoa eri tietolähteistä ja yhdistelemään niitä
- o Harjoittelen muistiinpano-, muisti- ja lukutekniikoita

6. luokka

- o Huomioin onnistumisiani ja iloitsen niistä
- o Harjoittelen kannustavaa sisäistä puhetta
- o Opettelen näkemään virheet ja epäonnistumiset mahdollisuutena oppia
- o Harjoittelen itseohjautuvuutta asettamalla tavoitteita oppimiselle
- o Opettelen huomaamaan vahvuuteni ja kehitystarpeeni oppimisessa
- o Kannan oman roolini ja vastuuni ryhmätöissä
- o Harjoittelen taitoa ottaa vastaan ja antaa palautetta
- o Harjoittelen tiedon arviointia kriittisesti
- o Harjoittelen muistiinpano-, muisti- ja lukutekniikoita

7. luokka

- o Olen ylpeä onnistumisistani ja saavutuksistani
- o Harjoittelen sietämään epävarmuuden tunnetta oppimisessa ja tiedonhankinnassa
- o Tarkastelen asennettani koulutyötäni kohtaan ja ymmärrän sen merkityksen tulevaisuuteni kannalta
- o Suunnittelen omaa ajankäyttöäni suhteessa oppimiskokonaisuuksiin
- o Opettelen hyödyntämään kiinnostuksen kohteitani oppimisessa
- o Osallistun aktiivisesti ja rakentavasti oppimiskeskusteluihin
- o Harjoittelen muistiinpano-, muisti- ja lukutekniikoita

8. luokka

- o Olen ylpeä onnistumisistani ja saavutuksistani
- o Tunnistan ajattelutavat, jotka vaikuttavat oppimiseeni
- o Suunnittelen koulutyötäni tulevaisuutta ajatellen, osaan unelmoida ja luon uskoa tulevaisuuteeni
- o Hankin itsenäisesti tietoa eri tietolähteistä
- o Harjoittelen tekemään asioista ja ilmiöistä johtopäätöksiä sekä tulkintoja
- o Osaan erottaa ennakkoluulon, mielipiteen ja faktan

9. luokka

- o Olen ylpeä onnistumisistani ja saavutuksistani
- o Hyödynnän omia vahvuuksiani oppimisessa ja luotan osaamiseeni

- o Suunnittelen ja teen valintoja tulevaisuuttani varten, luon uskoa tulevaisuuteeni valintojeni kautta
- o Harjoittelen tiedon soveltamista ja omien mielipiteiden luomista
- o Osaan perustella esittämäni väitteet
- o Tunnistan kriittisen ajattelun tarpeellisuuden

3.4.2.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Koulun yleistavoite on opettaa kulttuurista monilukutaitoa. Oppilaat kasvavat maailmassa, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuuri tarkoittaa kaikkia niitä tapoja, joilla luomme merkityksiä, kommunikoimme ja organisoimme sosiaalista elämää. Laaja kulttuurikäsitys ei erottele taiteita ja taitoja muista ihmisen merkityksenannon ja vuorovaikutuksen muodoista. Yksilön kulttuuri-identiteetti rakentuu kussakin yhteiskunnassa vallassa olevan kulttuurin ja erilaisten osakulttuurien vuorovaikutuksessa. Jokaisen yksilön mikrokulttuuria määrittävät jäsenyydet etnistä taustaa, asuinpaikkaa, maailmankatsomusta, kieltä, sosiaalista asemaa, ikää, sukupuolta ja kykyä edustavissa ryhmissä. Kulttuurikasvatuksen tavoitteena on antaa oppilaalle taitoja tuottaa omaan monikulttuuriseen identiteettiin liittyviä viestejä sekä kykyä havaita, tulkita, ymmärtää ja arvostaa oman sekä muiden kulttuuristen ryhmien viestejä ja kulttuurisia merkityksiä (monilukutaito).

Kulttuurisen osaamisen tavoitteena on ohjata oppilaita omien juurien ja kulttuuri-identiteetin tuntemiseen, ymmärtämiseen ja arvostamiseen sekä sen ymmärtämiseen, että oma kulttuurimme on aikojen kuluessa saanut paljon vaikutteita muualta ja että kulttuurien välillä on jatkuvaa vuorovaikutusta. Tavoitteena on myös lisätä erilaisten maailmankatsomusten ymmärtämistä ja arvostamista (globaali tietoisuus). Tavoitteena on, että oppilas saa tilaisuuksia harjoitella monipuolisesti vuorovaikutustaitoja erilaisissa tilanteissa, ympäristöissä ja yhteisöissä. Koulutyössä tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella ja esiintyä eri ilmaisun keinoja käyttäen – sanalliset, keholliset, kuvalliset, symboliset ja musiikilliset. Tärkeää on, että oppilas voi koulupolun aikana osallistua erilaisiin kulttuuritapahtumiin, häntä ohjataan tunnistamaan ja erottamaan kulttuurisia merkityksiä ja että hän oppii nauttimaan kulttuurista niin sen kuluttajana kuin tekijänäkin.

Kulttuurisen osaamisen sisältöjä opetetaan eri oppiaineiden sisällä sekä esimerkiksi eri aineita integroivissa opetuskokonaisuuksissa, teemapäivinä ja vierailuina. Opetussuunnitelman oppisisältöjen toteuttamisessa tehdään ja kehitetään yhteistyötä lin kunnan kulttuuri- ja vapaa-ajantoimen sekä eri yhteisöjen kanssa. Yhteistyötä kunnan kulttuuritoimen kanssa tiivistetään ja uusia toimintatapoja luodaan yhdessä.

1.–2. luokka

- o Tutustun omaan perheeseen, sukuun ja lähiympäristöön
- o Tutustun erilaisiin juhlaperinteeseen
- o Tutustun kirjalliseen ja visuaaliseen lastenkulttuuriin
- o Opettelen arvostamaan itseäni ja muita
- o Tutustun kummiluokkatoimintaan
- o Harjoittelen ilmaisemaan itseäni suullisesti, kuvallisesti ja draaman avulla
- o Tutustun lasten oikeuksien sopimukseen
- o Harjoittelen erilaisuuden hyväksymistä

3.–4. luokka

- o Tutustun kulttuuriympäristöön lissä ja Suomessa
- o Osallistun kirjastovierailuun

- o Harjoittelen ilmaisemaan itseäni myös vieraalla kielellä

5. luokka

- o Tutustun kulttuurimuotoihin eri aikoina
- o Harjoittelen käyttämään sosiaalista mediaa ja opin vastuullista median ja verkkoympäristön käyttöä
- o Opettelen tunteiden näkemysten ja ajatusten ilmaisemista vastuullisesti myös sosiaalisessa mediassa

6. luokka

- o Käytän vastuullisesti sosiaalista mediaa ja verkkoympäristöjä

7. luokka

- o Tarkastelen taiteen ja muun kulttuurin merkityksiä itselleni ja yhteiskunnalle
- o Tutustun mediakulttuuriin ja sen vaikutuksiin yhteiskunnassa

8. luokka

- o Tutustun ihmisoikeuksiin ja kunnioitan niitä
- o Opettelen tunnistaman ja arvostamaan kulttuurista moninaisuutta

9. luokka

- o Tunnistan ja pohdin maailmanlaajuisia kysymyksiä oikean ja väärän näkökulmasta
- o Tutustun ihmisoikeussopimuksiin ja niiden toteuttamiseen
- o Harjoittelen kansainvälistä yhteydenpitoa
- o Ilmaisen mielipiteeni rakentavasti ja vastuullisesti ja opettelen soveltamaan osaamistani eri viestintävälineitä hyödyntäen
- o Tunnistan ja käytän vahvuuksiani itseilmaisussa

3.4.2.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot ovat elämässä selviytymisen taitoja, jotka liittyvät terveyteen, turvallisuuteen, ihmissuhteisiin, teknologian eettiseen käyttämiseen ja kestäväan elämäntapaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan omaan ja toisten hyvinvointiin. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestään ja toisista sekä lisäämään valinnoillaan ympäristön kestävää kehitystä.

Sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja ja itsesääätelyä opetetaan koko perusopetuksen ajan. Oppilaita tuetaan kantamaan vastuuta omasta koulunkäynnistään ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Oppilasta opastetaan järkeviin teknologisiin valintoihin ja ohjataan eettiseen ajatteluun. Oppilaille opetetaan turvataitoja; liikenteessä käyttäytymistä, vaaratilanteiden ennakkoimista ja tarkoituksenmukaista käyttäytymistä niissä sekä yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamista. Kuluttajataitoja, omasta taloudesta huolehtimista ja talouden suunnittelua harjoitellaan. Oppilaita kannustetaan kohtuullisuuteen ja säästäväisyyteen, sekä kestäväan elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

1.-2. luokka

- o Harjoittelen tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan tunteitani
- o Harjoittelen säätelemään tunteitani ja käytöstäni

- o Harjoittelen rauhoittumisen keinoja
- o Harjoittelen hyviä käytöstapoja ja toimimista yhteisten sopimusten mukaan
- o Harjoittelen oman työskentely-ympäristöni siistinä pitämistä ja koulutarvikkeista huolehtimista
- o Harjoittelen kulkemaan koulumatkani turvallisesti
- o Harjoittelen maistamaan erilaisia ruokia

3. luokka

- o Harjoittelen ottamaan vastuuta omasta oppimisesta ja luokan toimien sujuvuudesta omalta osaltani
- o Osaan säädellä tunteiden ohjaamaa käytöstä
- o Harjoittelen puheenvuoron ottamista ja hyvän kuuntelijan taitoja ja rakentavan palautteen antamista
- o Ymmärrän hyvien käytöstapojen merkityksen itselleni ja ympäristölleni
- o Osaan kulkea vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä

4. luokka

- o Ymmärrän oman käyttäytymiseni seurauksia ja harjoittelen tunnistamaan, millainen on temperamenttini
- o Harjoittelen puheenvuoron ottamista ja hyvän kuuntelijan taitoja ja rakentavan palautteen antamista.
- o Toimin vastuullisesti luokassani ja kouluyhteisössäni
- o Opin huolehtimaan lähiympäristöstäni

5. luokka

- o Edistän omalla käytökselläni yhteishenkeä
- o Tunnistan omia luonteenvahvuuksiani
- o Opin tunnistamaan erilaisia temperamenttipiirteitä ja niiden vaikutuksia sosiaalisissa suhteissa
- o Opettelen kertomaan omista tunteista, vahvuuksista, arjen voimavaratekijöistä sekä harjoittelen avun pyytämistä
- o Ymmärrän terveellisten elintapojen ja omien valintojen merkityksen tulevaisuudelleni

6. luokka

- o Pysin käytökselläni toimimaan esimerkkinä kouluyhteisössäni
- o Harjoittelen suunnittelemaan ajankäyttöäni suhteessa koulutyöhön, vapaa-aikaan ja terveyteen
- o Harjoittelen ilmaisemaan itsenäni rohkeasti ja monipuolisesti sekä pyytämään tarvittaessa apua
- o Osaan vaikuttaa omiin kulutustottumuksiini

7. luokka

- o Harjoittelen toimimaan vastuullisesti ja tarkoituksenmukaisesti kouluyhteisössäni
- o Opin tunnistaman omia hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä esim. some ja päihteet

- o Opettelen ilmaisemaan itseäni asiallisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja tarvittaessa asettamaan rajoja somessa
- o Opettelen tunnistaman vahvuuteni ja ilmaisemaan itseäni monipuolisesti

8. luokka

- o Osaan ja uskallan tehdä omaa hyvinvointiani edistäviä valintoja
- o Ilmaisen mielipiteeni rakentavasti ja vastuullisesti ja opettelen soveltamaan osaamistani eri viestintävälineitä hyödyntäen
- o Tunnistan ja käytän vahvuuksiani itseilmaisussa

9. luokka

- o Tunnistan vahvuuksiani ja luotan kykyyni selvitä itsenäisesti erilaisissa tilanteissa
- o Ilmaisen mielipiteeni rakentavasti ja vastuullisesti ja opettelen soveltamaan osaamistani eri viestintävälineitä hyödyntäen
- o Tunnistan ja käytän vahvuuksiani itseilmaisussa
- o Osaan arvioida omia kulutustottumuksiani kestävän kehityksen ja eettisten kysymysten näkökulmasta

3.4.2.4 Monilukutaito L4

Teksteillä tarkoitetaan sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Monilukutaito perustuu laajaan tekstikäsitykseen, joka käsittää perinteisen kirjoitetun tekstin lisäksi ääntä, puhetta, ilmeitä, eleitä, liikettä, kuvaa, videomateriaalia. Monilukutaitoa kehitetään osana kaikkien oppiaineiden opiskelun läpi perusopetuksen. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Tulevaisuuden peruskoulussa oppilaita ohjataan sellaiseen monilukutaitokompetenssiin, että he hallitsevat eri oppiaineiden tekstilajien (kriittisenkin) tulkinnan ja niiden tuottamisen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaalle merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja. Näin he voivat hyödyntää opiskelussaan vahvuuksiaan sekä itseään kiinnostavia sisältöjä. Iin esiopetus ja koulut tekevät yhteistyötä kirjaston kanssa ja kannustetaan oppilaita osallistumaan lukudiplomin suorittamiseen.

1.–2. luokka

- o Tutustun erilaisiin symbolijärjestelmiin (esimerkiksi numerot, kirjaimet, kellotaulu, karttamerkit)
- o Harjoittelen tarkastelemaan erilaisia tekstejä
- o Opettelen tuottamaan omia tekstejä kertomalla, kirjoittamalla, kuvallisella ilmaisulla sekä leikin ja draaman avulla
- o Tutustun kirjastoon ja kirjaston kirjoihin
- o Harjoittelen hankkimaan tietoa yksinkertaisista lähteistä
- o Harjoittelen tulkitsemaan teksteistä faktan ja fiktion eroa

3.–4. luokka

- o Tutustun erilaisiin teksteihin ja harjoittelen niiden ymmärtämistä eri strategioiden avulla
- o Tutkin ja tarkkailen kieltä ja laajennan kielitietoisuuttani ensimmäisen vieraan kielen avulla
- o Tuotan erilaisia tekstejä kertomalla, kirjoittamalla sekä draaman ja leikin avulla
- o harjoittelen käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä mm. teosten hakua kirjastokäyntien avulla
- o Ymmärrän, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus ja opettelen arvioimaan sen luotettavuutta ja käyttötarkoitusta
- o Ymmärrän, että kuvilla on tekijä ja vastaanottaja ja opettelen arvioimaan kuvien luotettavuutta ja käyttötarkoitusta
- o Tutustun monipuolisesti eri kuvatyyppeihin (esim. taidekuva, oppikirjan kuva, kuvitukset, sarjakuva, mainos, animaatio) ja harjoittelen joitakin kuva-analyysin menetelmiä
- o Harjoittelen fiktion, faktan ja mielipiteen erottelua
- o Teen oman vuosiluokkani lukudiplomia

5.–6. luokka

- o Syvennän tekstin ymmärtämisen strategioita
- o Opettelen käyttämään ja tuottamaan mediasisältöjä vastuullisesti
- o Tuotan erilaisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla huomioiden tekstin vastaanottajan
- o Käytän monipuolisesti erilaisia tiedonlähteitä ja osallistun kirjaston tiedonhakuopastukseen
- o Harjoittelen tiedon luotettavuuden arviointia
- o Harjoittelen lukemaan kuvan aihetta ja ymmärrän, että kuvan formaalit elementit (värit, viiva) vaikuttavat kuvan sisältöön
- o Syvennän tietämystäni kuvien vaikuttamisen keinoista
- o Tiedän erilaisten kuvatyyppeiden ja mediatekstien ilmaisullisia keinoja (kuvakoot, sarjakuva, elokuva, musiikkivideo, animaatio, mainos) ja harjoittelen käyttämään niitä omissa tuotoksissa
- o Jatkan oman vuosiluokkani lukudiplomin tekemistä

7. luokka

- o Harjoittelen tekstien ymmärtämistä monipuolisten tekstien avulla
- o Tuotan monipuolisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla huomioiden tekstin vastaanottajan
- o Osallistun kirjaston tiedonhakuohjaukseen
- o Opettelen hankkimaan ja arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaani tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti
- o Harjoittelen osallistumista ja vaikuttamista monilukutaidon keinoin
- o Noudatan tekijänoikeuksia

- o Syvennän taitoani tulkita erilaisia kuvia ja mediatekstejä
- o Löydän kuvista niiden merkityksiä, tarkoitusperiä ja symboleita
- o Osoitan halutessani harrastuneisuutta suorittamalla kirjallisuudiplomin

8. luokka

- o Syvennän tekstin ymmärtämisen taitoja
- o Työskentelen eri medioiden parissa medialukutaidon syventämiseksi
- o Tuotan monipuolisesti erilaisia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla
- o Harjoittelen vaikuttamaan ja osallistumaan yhteiskunnassa ja toimimaan rakentavasti osallistuvana kansalaisena
- o Ymmärrän, että teksteillä on erilaisia tarkoitusperiä ja osaan tarkastella niitä kriittisesti
- o Osaan ilmaista mielipiteeni ja perustella sen uskottavasti
- o Harjoittelen monipuolista ja vaihtelevaa lähteiden hankintaa ja käyttöä sekä lähdekriittisyyttä tiedonhankinnassa
- o Harjoittelen lähdetiedon yhdistämistä omaan tekstiin ja noudatan tekijänoikeuksia
- o Etsin kuvan merkitystä, löydän symboleja ja metaforia
- o Osoitan halutessani harrastuneisuutta jatkamalla kirjallisuudiplomin suorittamista

9. luokka

- o Syvennän tekstin ymmärtämisen taitoja
- o Tutustun yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen erilaissa teksteissä
- o Tuotan monipuolisesti erilaisia omia tekstejä suullisen ilmaisun keinoin, keskustellen sekä kirjoittamalla
- o Syvennän monipuolista ja vaihtelevaa lähteiden hankintaa ja käyttöä sekä lähdekriittisyyttä tiedonhankinnassa
- o Harjoittelen lähdetiedon yhdistämistä omaan tekstiin ja noudatan tekijänoikeuksia.
- o Harjoittelen kriittistä, analyttistä ja kulttuurista kuvanlukutaitoa
- o Tutustun erilaisiin tekstitraditioihin ja ymmärrän kuvien ja tekstien taustalla vaikuttavia erilaisia arvoja ja käsityksiä
- o Ymmärrän, että tekstillä on vaikutusta identiteetin rakentumiseen
- o Osoitan halutessani harrastuneisuutta jatkamalla kirjallisuudiplomin suorittamista

3.4.2.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito. Se on oppimisen kohde ja väline. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto ja viestintäteknologista osaamista kehitetään siten että oppilas ymmärtää sen käyttö- ja toimintaperiaatteita sekä keskeisiä käsitteitä ja käyttää niitä omien tuotosten laadinnassa. Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa, tutkivassa ja luovassa työskentelyssä sekä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

1.–2. luokka

- o Osaan käyttää omaa käyttäjätunnusta järjestelmiin kirjautuessa
- o Osaan käynnistää ja sulkea ohjelmia
- o Tutustun erilaisiin teknologisiin välineisiin: mobiililaitteet, tietokone, älytaulu
- o Harjoittelen kuvan ottamista
- o Harjoittelen pelaamaan oppimispeljä
- o Harjoittelen tiedonhakua opettajan johdolla
- o Tutustun kymmensormijärjestelmään peliharjoittelun avulla
- o Tutustun ohjelmoinnin perusteisiin esimerkiksi kaveria ohjelmoimalla tai ohjelmointileluilla

3. luokka

- o Osaan tuottaa, tallentaa, avata ja tulostaa tekstitiedostoja
- o Harjoittelen tekemään pienimuotoisen tekstitiedoston
- o Osaan liittää tekstiin kuvan
- o Harjoittelen jakamaan tiedoston pilvipalvelussa
- o Tutustun tekstin muokkaamiseen sekä harjoittelen muuttamaan tekstin fonttia ja kokoa
- o Tutustun kymmensormijärjestelmään peliharjoittelun avulla
- o Harjoittelen ohjelmoinnin perusteita ohjelmointisovelluksilla
- o Harjoittelen sähköpostin tai Wilma-viestin kirjoittamista, muotoilua ja lähettämistä

4. luokka

- o Syvennän tekstinkäsittelytaitoja; osaan kopioida, leikata ja liittää tekstiä vastuullisesti
- o Tutustun yksinkertaisiin videon- ja kuvanmuokkausohjelmiin
- o Tutustun esitelmän tekemiseen esitysohjelmia käyttämällä
- o Tutustun ohjelmointiin kuvallisen ohjelmointikielen avulla
- o Ymmärrän mitä nettikiusaaminen on ja miten siihen voi puuttua
- o Osaan kirjoittaa, muotoilla ja lähettää sähköpostin tai Wilma-viestin

5. luokka

- o Osaan tekstinkäsittelyn perustaidot
- o Harjoittelen ohjelmointia kuvallisen ohjelmointikielen avulla
- o Teen oman animaation tai pelin esimerkiksi Scratchilla
- o Osaan käyttää Wilmaa
- o Harjoittelen ohjelmoitavien teknologioiden, kuten robottien, ohjelmointia monipuolisesti.

- o Harjoittelen musiikintekoa ja äänen muokkaamista esimerkiksi Garageband-sovelluksella

6. luokka

- o Syvennän näppäimistön käsittelytaitoja (näppäinkomennot, kymmensormijärjestelmä)
- o Hallitsen oman työalueen käytön (tiedostopolut, tallennuskansioiden hallinta)
- o Harjoittelen tekstipohjaista ohjelmointia
- o Vahvistan taitojani toimisto-ohjelmien käytössä (tekstinkäsittely, kuvanmuokkaus, esitelmän tekeminen)
- o Osaan kirjoittaa pidemmän tekstin tekstinkäsittelyohjelmalla ja korjata siitä virheet ohjelman oikoluvun avulla
- o Tunnistan ohjelmoinnin peruskomennot kuten silmukka ja if-else-rakenne
- o Osaan vastata sähköiseen kyselyyn ja tehdä sellaisen itse
- o Tutustun taulukkolaskentaohjelman käyttöön esimerkiksi Excelillä

7. luokka

- o Osaan hakea tietoa internetistä sekä suomeksi että englanniksi
- o Osaan tehdä esitelmän esitysohjelmalla
- o Tutustun geometriaohjelmiston käyttöön esimerkiksi GeoGebralla
- o Harjoittelen internet-lähteisiin viittaamista tietotekstiä kirjoittaessa
- o Harjoittelen itseilmaisua digitaalisilla välineillä, kuten kuvien tai musiikin tuottamiseen tarkoitetuilla sovelluksilla
- o Tutustun tekoälyyn ja ymmärrän sen riskejä

8. luokka

- o Harjoittelen sähköistä viestintää esimerkiksi ulkomaille
- o Harjoittelen TET-raportin tekemistä digitaalisilla apuvälineillä
- o Syvennän itseilmaisua digitaalisilla välineillä, kuten kuvien tai musiikin tekemiseen tarkoitetuilla sovelluksilla
- o Syvennän lähdeviittausten merkitsemistä tietoteksteissä
- o Osaan ohjelmoida erilaisilla sovelluksilla ja välineillä
- o Harjoittelen käyttämään geometriaohjelmistoa, kuten GeoGebraa, opiskelun tukena

9. luokka

- o Harjoittelen tekstin kirjoittamista englanniksi ja ruotsiksi sekä oikeinkirjoituksen tarkistamista tekstinkäsittelyohjelman oikoluvulla
- o Harjoittelen lähdekriittistä tiedonhakua
- o Osaan tehdä ansioluettelon ja työhakemuksen
- o Perehdyn siihen, millaisia tietoteknisiä taitoja tarvitsen jatko-opinnoissani

3.4.2.6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

lissä toimivat yritykset tarjoavat hyviä mahdollisuuksia tutustua työelämään, kehittää työelämässä tarvittavia taitoja ja pohtia omaa ammatillista suuntautumista. Koulutyössä keskitymme sisäisen yrittäjyyden löytymiseen ja kehittämiseen. Keskeisenä ajatuksena on, että jokainen oppilas tunnistaa omat vahvuutensa. Tuemme oppilaan oma-aloitteisuutta, vastuun kantamista omasta työskentelystä ja työn loppuun saattamisesta.

Työelämässä tarvittavien taitojen kartuttaminen perustuu hyviin käytöstapoihin, työskentelyyn toisten kanssa ja itseilmaisuun. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ikäkaudelle sopivin tavoin. Työelämään tutustuminen aloitetaan koulun ja lähipiirin ammateista sekä työtehtävistä. Koulupolun aikana laajennetaan tietämystä ammatti- ja koulutusaloista omien kokemusten ja ohjauksen avulla. Tavoitteena on oman ammatillisen suuntautumisen hahmottuminen.

1.–2. luokka

- o Harjoittelen aloittamaan itsenäistä työtä ja saattamaan sen loppuun
- o Harjoittelen työskentelemään omatoimisesti
- o Opin tunnistaman omia onnistumisia ja osaan nimetä vahvuuksiani
- o Tutustun vanhempien/ lähiaikuisen ammatteihin
- o Harjoittelen tervehtimään ja esittäytymään
- o Harjoittelen työskentelemään ja ottamaan vastuuta parin kanssa
- o Harjoittelen suunnittelemana työskentelyäni annettujen tehtävien avulla
- o Harjoittelen arvioimaan oman työni tulosta sekä antamaan että saamaan vertaispalautetta

3. luokka

- o Harjoittelen työskentelemään ryhmässä
- o Harjoittelen ottamaan vastuuta omasta työskentelystäni yksin ja ryhmässä
- o Harjoittelen kirjeen kirjoittamista ja lähettämistä
- o Tutustutaan luokkana yhteen kotikunnan ammattiin

4. luokka

- o Osaan toimia ryhmän jäsenenä
- o Opettelen käyttämään vahvuuksiani töideni suunnittelussa
- o Harjoittelen suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan yhteistä tavoitteellista projektia
- o Tutustun ja kokeilen pieniä vastuutehtäviä koulussa (kummitoiminta, luokkajärjestäjä, apuopettaja, välkkäritoiminta)
- o Harjoittelen puhelutaitoja

5. luokka

- o Opettelen toimimaan itsenäisesti ohjeen mukaan (projektit, urakkatyöskentely)
- o Tunnistan vastuuni työskentelyn sujumisesta ja valmiiksi saattamisesta
- o Osallistun koulun vastuutehtäviin (esim. kummitoiminta, luokka- ja ruokajärjestäjä, apuopettaja, välkkäritoiminta)

- o Harjoittelen kohtaamistaitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- o Osaan kunnioittaa toisen mielipidettä ja toimia vastuullisesti

6. luokka

- o Opettelen ajankäytön suunnittelua
- o Osallistun koulun vastuutehtäviin (esim. kummitoiminta, luokka- ja ruokajärjestäjä, apuopettaja, välkkäritoiminta)
- o
- o Osallistun yrityskylätoimintaan ja teen siihen annetut tehtävät
- o Tutustun luokkani kanssa paikallisiin yrityksiin ja yrittäjyyteen
- o Tutustun luokassa vertaissovitteluun: opettelen neuvottelutaitoja ja ristiriitatilanteiden selvittelyä

7. luokka

- o Tunnistan omia vahvuuksiani ja kehitän oma-aloitteisuuttani koulutyössä
- o Osallistun TET-päivään koulussa
- o Harjoittelen rakentamaan verkostoja oman ikäisteni kanssa
- o Voin hakeutua oppilaskuntatoimintaan
- o Tutustun eri ammatteihin

8. luokka

- o Tunnistan vastuuni koulutyöstä ja asioiden loppuun saattamisesta (sisäinen yrittäjyys)
- o Osallistun TET-viikkoon ja jaan siitä kokemuksia luokkalaisteni kanssa
- o Opettelen arjen koulu- ja työelämän pelisääntöjä
- o Opettelen työnhakua (hyvät tavat, esittäytyminen)

9. luokka

- o Opettelen käsittelemään onnistumisia ja epäonnistumisia ja selviytymään niistä (sisäinen yrittäjyys)
- o Osallistun TET-viikkoon ja jaan kokemuksiani luokkalaisten kanssa
- o Kokoan työnhakuasiakirjan yhteistyössä eri oppiaineiden kanssa

3.4.2.7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen L7

Osallistuminen on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siinä vaikuttamista. Koulussa tuemme, kehitämme ja vahvistamme niitä arjen keinoja ja käytäntöjä, joiden avulla oppilas tuntee kuuluvansa luokkaan, kouluyhteisöön ja yhteiskuntaan. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Tarjoamme oppilaille mahdollisuuksia osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon ja tekemään ikäkaudelle sopivia valintoja. Kasvatamme lapsia huomaamaan vapauteen kuuluvan vastuun.

Vaikuttaminen on aktiivista toimintaa, jolla pyritään muuttamaan tai puolustamaan jotain asiaa. Koulussa jokaisella oppilaalla on oikeus ja mahdollisuus vaikuttaa monenlaisiin päätöksiin. Vaikuttamisessa keskustelemisen ja sopimisen taidot sekä toisen kuuntelemisen taidot

ovat tärkeitä. On tärkeää osata esittää ja perustella oma mielipide sekä kyetä tekemään kompromisseja.

Kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi tuemme lapsen ja nuoren henkilökohtaisen luontosuhteen kehittymistä kokemuksellisuuden kautta. Ohjaamme lapsia ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen paitsi itselle myös lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun, hyvinvoinnin ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

1.–2. luokka

- o Tervehdin luokkakavereitani ja koulun muita ihmisiä, opettelen tuntemaan luokkakaverit nimeltä
- o Koen oloni turvalliseksi ja luon omalta osaltani turvallisuutta
- o Opettelen työskentelemään kaikkien kanssa
- o Saan mahdollisuuden osallistua oppilaskunnan hallituksen toimintaan
- o Minulla on mahdollisuus vaikuttaa luokan asioihin
- o Harjoittelen äänestämistä
- o Saan luontokokemuksia mm. retkiltä
- o Opin kestäviä tapoja käyttää vettä koulun arjessa
- o Opin tekemään kouluarjessa kestäviä ruokavalintoja

3.–4. luokka

- o Saan mahdollisuuden osallistua oppilaskunnan hallituksen toimintaan
- o Minulla on mahdollisuus vaikuttaa luokan asioihin
- o Opettelen kertomaan mielipiteeni ja tekemään valintoja sen perusteella
- o Harjoittelen toisten mielipiteiden hyväksymistä
- o Tutustun oikeudenmukaisuuden/ demokratian käsitteisiin arjen tilanteissa.
- o Harjoittelen ristiriitatilanteiden selvittelyä aikuisen avulla.
- o Teen konkreettisia tekoja ympäristön hyväksi (esim. kerään roskia lähiympäristöstä, opettelen kierrättämistä)
- o Opin kestäviä tapoja käyttää energiaa koulun arjessa
- o Vaalin luontosuhdettani tutustumalla lähiympäristööni

5. luokka

- o Saan mahdollisuuden osallistua oppilaskunnan hallituksen toimintaan
- o Minulla on mahdollisuus vaikuttaa luokan asioihin ja asioihin, jotka vaikuttavat oppimiseeni ja opiskeluuni
- o Saan valita työskentelytapoja
- o Teen konkreettisia tekoja toisten ihmisten hyväksi
- o Tutustun demokratiaan osana suomalaista yhteiskuntaa
- o Harjoittelen kestäväää kulutusta

- o Tutustun jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen

6. luokka

- o Saan mahdollisuuden osallistua oppilaskunnan hallituksen toimintaan
- o Minulla on mahdollisuus vaikuttaa luokan asioihin ja asioihin, jotka vaikuttavat oppimiseeni ja opiskeluuni
- o Saan valita työskentelytapoja ja työskentelyryhmiä
- o Edistän omalla toiminnallani lähiympäristön viihtyisyyttä
- o Opettelen tarkkailemaan omia kulutustottumuksiani
- o Ymmärrän omien valintojeni merkityksen energian säästämässä, osaan käyttää energiaa säästeliäästi

7. luokka

- o Saan mahdollisuuden hakeutua oppilaskunnan hallituksen toimintaan
- o Syvennän demokratian käsitettä
- o Harjoittelen verkostoitumista ja yhteistyötä
- o Ymmärrän ilmastonmuutokseen liittyvät syy-seuraussuhteet ja tunnistan, miten voin valinnoillani vaikuttaa niihin

8. luokka

- o Saan mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa tukioppilastoiminnan ja oppilaskunnan hallituksen toiminnan kautta
- o Harjoittelen verkostoitumista
- o Ymmärrän käytökseni (valinnat, toisten kohtelu ja huomioiminen) vaikutuksen yhteisön ja ympäristön hyvinvointiin
- o Ymmärrän, mitä hiilijalanjälki tarkoittaa ja miten omat kulutustottumukseni vaikuttavat omaan hiilijalanjälkeeni

9. luokka

- o Harjoittelen poliittista vaikuttamista ja osallistun äänestämiseen
- o Tiedostan, että voin mielipiteilläni ja teoillani vaikuttaa myös yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- o Ymmärrän kestävä kehityksen ja hyvinvoivan elämäntavan merkityksen ja oman osuuteni sen edistämisessä
- o Ymmärrän käsitteet vesijalanjälki ja piilovesi, ja kuinka paljon oma elämäntapamme vaatii vettä

3.4.3 Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta seuranta ja arviointi

Päävastuu laaja-alaisen osaamisen seurannasta ja arvioinnista on kouluilla, jotka seuraavat ja arvioivat toteutumista lukuvuosittain mm. osana lukuvuosisuunnitelmaansa. Olennaista on osaamisen arviointi osana myös oppiaineen arviointia, kuten esimerkiksi monilukutaidon kehittyminen. Lisäksi kunnan pedagoginen työryhmä ja opetuksen johtoryhmä tekevät seurantaa

ja arviointia eri osa-alueiden suhteen. Koko opetusta koskevien painopisteiden edistämisestä huolehtivien työryhmien tehtävänä on seurata ja arvioida laaja- alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista ja viedä niitä eteenpäin omalta osaltaan.

Näitä ryhmiä ovat:

- Keke-työryhmä (Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen L7)
- Opiskeluhuollon ohjausryhmä (Ajattelu ja oppimaan oppiminen L1, Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3)
- Kansainvälisyystyöryhmä (Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2)
- Tvt-strategiatyöryhmä (Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5)

4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsenyy valtionneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla tarkoitetaan tapaa, jolla yhteisön toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan. Koulun toimintakulttuurissa näkyvät perusopetuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja tavoitteet. Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys yhdenvertaisuuden, oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, oppilaiden osallisuuden, yhteisöllisen opiskeluhoillon ja perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun.³⁸ Toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta, toiminnan rakenteista ja työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin asioihin ja toimijoihin riippumatta siitä, tunnistetaanko niiden merkitys ja vaikutukset vai ei. Yhteisön jokaisella jäsenellä on merkitystä toimintakulttuurin rakentumisessa. Toimintakulttuuria tulee systemaattisesti johtaa ja kehittää yhteisön arvojen ja tavoitteiden mukaisesti.

Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa.

Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria³⁹, joka edistää oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä⁴⁰, oppimista, osallisuutta ja kouluun kiinnittymistä tukevia ratkaisuja sekä hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen perusopetus, jossa kukin oppilas voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien, esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioon ottamista, yhteistyötä oppilaiden huoltajien, opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten, sidosryhmien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

4.2.1. Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteistyön lähtökohtana ovat yhteisön jäsenten hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, joita opitaan ennen kaikkea arjen luonnollisissa kohtaamisissa. Näissä aikuisten malli ja esimerkki ovat erityisen tärkeitä.

Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat oppimisen tavoite eri oppiaineissa ja ne sisältyvät myös laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuteen⁴¹. Oppituntien lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu arkisissa tilanteissa on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria.

Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

4.2.2. Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Oppilaiden vertaissuhteiden aktiivinen tukeminen, myönteiset yhteiset kokemukset ja merkityksellisyyden tunne yhteisön jäsenenä tukevat kouluun kiinnittymistä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä huolehditaan, siitä, että oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä, oppimiseensa ja yhteisön jäsenenä toimimiseen sekä yksilöinä että ryhmän jäsenenä. Yhteisössä arvostetaan hyvántahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan⁴². Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus

³⁹ Perusopetuslaki 26 § (947/2022)

⁴⁰ Perusopetuslaki 20 b §

⁴¹ Perusopetuslaki 11 §, 14 §, Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) 6 §

⁴² Perusopetuslaki 29 §

rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

4.2.3. Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

4.2.4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja jokainen opettaja opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

4.2.5. Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäseninä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnot täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja

kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

4.2.6. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä⁴³. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

4.2.7. Vastuu ympäristöstä ja kestäväan tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1. Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta⁴⁴. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät oppimisen edellytyksiä, vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Esteettömillä oppimisympäristöillä voidaan tukea oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä ja oppilaille tarjottavaa tukea. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri

⁴³ Yhdenvertaisuuslaki

⁴⁴ Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 4 §

näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun ja ovat esteettömiä ja saavutettavia. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet⁴⁵. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt ja esteettömät oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä⁴⁶. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireeton ilmapiiri tukevat oppimista.

4.3.2. Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista ja on osa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnon terviksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

45 Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 4 §

46 Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 4 §

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietoaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempiketoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään toimintakulttuurin periaatteita.

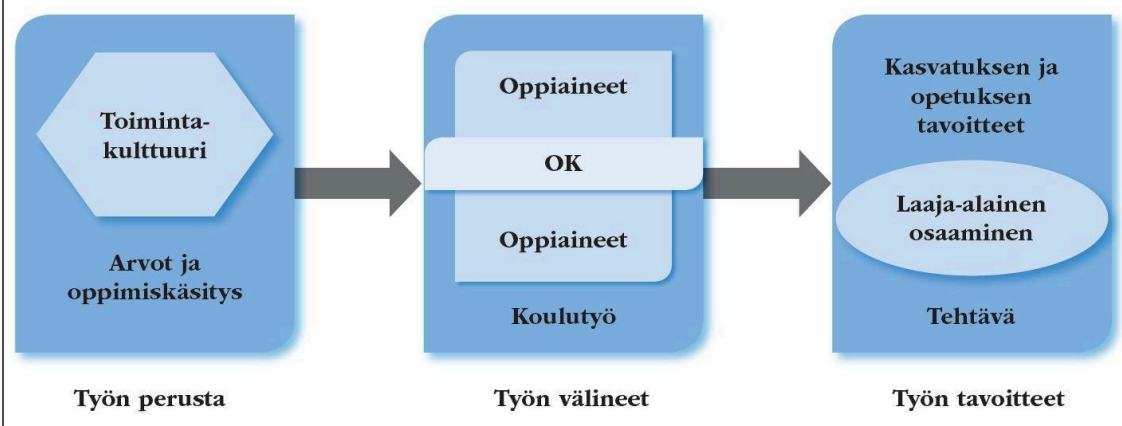
Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä. Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.



Monialaiset oppimiskokonaisuudet

4.5. Paikallisesti päätettävät asiat

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien periaatteiden pohdinta on keskeinen osa opetussuunnitelmatyötä ja samalla toiminnan jatkuvaa kehittämistä edistävä tekijä. Paikallisesti päätetään, miten oppilaat ja huoltajat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen sekä mitä muuta yhteistyötä ja keiden toimijoiden kanssa tehdään toimintakulttuurin kehittämiseksi. Suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös toimintakulttuurin jatkuvuuteen esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksen eri vaiheissa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa ja täsmentää soveltuvin osin lukuvuosisuunnitelmassa

- miten opetuksen järjestäjä mahdollistaa tarkoituksenmukaiset oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja toiminnan resursoinnin
- minkälaista osaamista, toimintaa, yhteistyötä ja rakenteellisia ratkaisuja koulujen toimintakulttuuri ja oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt edellyttävät opetuksen järjestäjän ja yksittäisten koulujen tasolla
- miten opetuksen järjestäjä ja koulut edistävät ja arvioivat toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista; mitkä ovat mahdolliset paikalliset painopisteet ja miten ne ilmenevät käytännössä (toimintakulttuurin periaatteiden kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- mitkä ovat oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat paikalliset tavoitteet ja erityiskysymykset (muilta osin oppimisympäristöjen ja työtapojen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- miten opetuksen eheyttämistä käytännössä toteutetaan
- miten monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan
 - toteuttamista ohjaavat paikalliset tavoitteet (yleiskuvauksen osalta opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
 - toteuttamista ohjaavat periaatteet ja toteuttamistavat (päädetäänkö esimerkiksi oppimiskokonaisuuksien teemoista yhteisessä paikallisessa opetussuunnitelmassa ja tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa vai miten menetellään; miten turvataan, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa; miten ohjeistetaan oppimiskokonaisuuksien laajuus, miten sovitaan

kulloinkin mukana olevista oppiaineista; miten oppilaiden osallistuminen suunnitteluun järjestetään jne.)

- *tavoitteet ja sisällöt (määrittely joko opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaan)*
- *arviointikäytännöt (miten huolehditaan siitä, että ko. kokonaisuuksissa osoitetut työskentelytaidot ja muu osaaminen otetaan huomioon kokonaisuuden toteuttamisessa mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa)*
- *toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen.*

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokainen koulu täsmentää oman toimintakulttuurinsa, oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutuksen. Lisäksi opetuksen järjestäjä huolehtii, että monialaisten oppimiskokonaisuuksien sekä mahdollisen muun eheyttämisen suunnittelu, tavoitteiden ja sisältöjen määrittely, toteuttaminen, seuranta ja arviointiyhteistyö täsmennetään koulukohtaisesti. Koulukohtaisesti on tärkeä määritellä eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa sekä tarkentaa oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilaan arvioinnin käytänteet. Täsmennykset kirjataan joko koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Opetussuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

4.5 Paikallisesti päätettävät asiat

4.5.1 Toimintakulttuurin paikalliset painopisteet ja niiden ilmeneminen käytännössä

Toimintakulttuurimme perustuu vahvasti inklusiivisuuden, osallisuuden, esteettömyyden ja saavutettavuuden periaatteisiin. Tavoitteena on tarjota kaikille oppilaille mahdollisuus saada omantasoista opetusta ja edistyä tasollaan omista lähtökohdistaan. Tämä edellyttää, että opetuksen suunnittelu ja toteutus kohdistuvat oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin ja vahvuuksiin huomioiden opetussuunnitelman tavoitteet ja sisällöt. Olennaista on myös, että henkilöstön vahvuudet ja osaaminen huomioidaan koulun toimintaa suunniteltaessa. Tämä edistää inklusiivista toimintakulttuuria ja vahvistaa tavoiteltua oppilaan oppimisen ja kasvun toteutumista.



Inklusiivisen ja yhdenvertaisen toimintakulttuurin periaatteet.

Inklusiivinen ja yhdenvertainen toimintakulttuuri ja opetus edellyttää koulu yhteisön arvojen, asenteiden ja tapojen tunnistamista. Tähän päästään yhteisten koulutusten ja keskustelujen kautta. Olennaista on pohtia yhdessä mitä arvot, yhdenvertaisuus ja inklusiivisuus tarkoittavat, mikä niiden merkitys on, kuinka ne näkyvät oman koulun toiminnassa ja miten yhdessä voidaan edistää haluttua toimintakulttuuria. On tärkeää, että oppilaat ja henkilöstö pohtivat omia asenteitaan ja toimintatapojaan arvoihin, yhdenvertaisuuteen ja inklusiivisuuteen liittyen. Huoltajien osallistaminen keskusteluihin lisää yhteistä kasvatusta ja -suuntaa. Jokaisen koulu yhteisön jäsenen tulee kantaa vastuu halutun toimintakulttuurin toteutumisesta. Inklusiivinen ja yhdenvertainen toimintakulttuuri ja opetus ei ole vain tavoitteellinen päämäärä, vaan jatkuva prosessi, jossa arvojen, asenteiden ja toimintatapojen tunnistaminen ja kehittäminen ovat keskeisiä.

Alla on kuvattu lin opetuksen arvot ja niiden ilmeneminen koulujen toimintakulttuurissa.

lin arvot



lin arvot.

Miten nämä ilmenevät toimintakulttuurissa?

VASTUULLISUUS

Vahvistamme vastuullisuusajattelua eri tasoilla koulun arjessa.

Teemme kestävyyskasvatusta.

Osallistamme oppilaat ja henkilöstön koulun toiminnan suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin.

Edistämme empatiaa ja yhteisöllisyyttä sekä vahvistamme turvallista kouluarkea selkeillä säännöillä ja kiusaamista ehkäisevillä toimilla.

Korostamme rehellisyyttä, oikeudenmukaisuutta ja vastuun ottamista omista teoistaan.

Opetamme terveellisiä elämäntapoja ja valintoja.

YHDENVERTAISUUS

Painotamme jokaisen oppilaan ja henkilökunnan jäsenen vastuuta yhdenvertaisemman ja tasa-arvoisemman kouluyhteisön rakentamisessa.

Edistämme syrjimättömyyttä ja tasa-arvoa selkeillä säännöillä ja avoimella keskustelukulttuurilla yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyen.

Arvostamme moninaisuutta ja pyrimme siihen, että jokainen saa tuoda omia vahvuuksiaan kouluyhteisön voimavaraksi.

Varmistamme, että jokainen oppilas ja henkilöstön jäsen voi osallistua koulun toimintaan.

Toimimme aikuisina yhdenvertaisuuden malleina ja käsittelemme syrjintään liittyviä tilanteita aktiivisesti yhtenäisen toimintamallin mukaan.

Pidämme huolta opetuksen tasa-arvoisuudesta niin, että jokaisella on mahdollisuus oppia omien oppimisedellytysten ja -strategioidensa mukaisesti. Kaikki oppilaat saavat tarvitsemansa tuen.

Huolehdimme esteettömyydestä koulun tiloissa.

LUOVUUS JA IDEARIKKAUS

Vahvistamme avointa mieltä uusia ideoita, näkökulmia ja kokemuksia kohtaan. Tuemme ajattelun ja asenteiden mukautumiskykyä.

Vahvistamme avointa ja kannustavaa ilmapiiriä. Rohkaisemme uteliaisuutta ja kysymistä. Annamme tilaa kokeilulle ja erehdyksille.

Tuemme ajattelun joustavuutta, ongelmanratkaisukykyä ja kriittistä ajattelukykyä.

Vahvistamme oppilaiden ja henkilöstön keskinäistä yhteistyötä ja vertaisoppimista.

Suosimme monipuolisia oppimis- ja työmenetelmiä.

Luomme mahdollisuuksia oppia eri tyyleillä ja tavoilla.

Hyödynnämme teknologiaa.

UUDISTUMINEN JA OSAAMINEN

Vahvistamme oppimismotivaatiota ja innostusta uuden oppimiseen.

Korostamme yhteistyötä. Kehitämme tiimityöskentelyä.

Tuemme elinikäisen oppimisen taitoja.

Kehitämme opetusmenetelmiä korostaen oppijan aktiivisuutta ja vuorovaikutusta sekä yhteisöllistä oppimista.

Osallistamme huoltajat koulun kehittämiseen ja uudistamiseen.

Toimintakulttuuri

Vastuullisuus

Miten sitä edistetään koulun toimintakulttuurissa?

- o Vahvistamme vastuullisuusajattelua eri tasoilla koulun arjessa.
- o Teemme kestävyyskasvatusta.
- o Osallistamme oppilaat ja henkilöstön koulun toiminnan suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin.
- o Edistämme empatiaa ja yhteisöllisyyttä sekä vahvistamme turvallista kouluarkea selkeillä säännöillä ja kiusaamista ehkäisevillä toimilla.
- o Korostamme rehellisyyttä, oikeudenmukaisuutta ja vastuun ottamista omista teoistaan.
- o Opetamme terveellisiä elämäntapoja ja valintoja.

Yhdenvertaisuus

Miten sitä edistetään koulun toimintakulttuurissa?

- o Painotamme jokaisen oppilaan ja henkilökunnan vastuuta yhdenvertaisemman ja tasa-arvoisemman kouluyhteisön rakentumisessa.
- o Edistämme syrjimättömyyttä ja tasa-arvoa selkeillä säännöillä ja avoimella keskustelukulttuurilla yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyen.
- o Kouluun ja luokkiin luodaan turvallisen tilan periaatteet.
- o Arvostamme moninaisuutta ja pyrimme siihen, että jokainen saa tuoda omia vahvuuksiaan kouluyhteisön voimavaraksi.
- o Varmistamme, että jokainen oppilas ja henkilöstön jäsen voi osallistua koulun toimintaan.
- o Toimimme aikuisina yhdenvertaisuuden malleina ja käsittelemme syrjintään liittyviä tilanteita aktiivisesti yhtenäisen toimintamallin mukaan.
- o Pidämme huolta opetuksen tasa-arvoisuudesta niin, että jokaisella on mahdollisuus oppia omien oppimisedellytysten ja –strategioidensa mukaisesti. Kaikki oppilaat saavat tarvitsemansa tuen.
- o Huolehdimme esteettömyydestä koulun tiloissa.

Luovuus ja idearikkaus

Miten sitä edistetään koulun toimintakulttuurissa?

- o Vahvistamme avointa mieltä, uusia näkökulmia ja kokemuksia kohtaan. Tuemme ajattelun ja asenteiden mukautumiskykyä.
- o Vahvistamme avointa ja kannustavaa ilmapiiriä. Rohkaisemme uteliaisuutta ja kysymistä. Annamme tilaa kokeilulle ja erehdyksille.
- o Tuemme ajattelun joustavuutta, ongelmanratkaisukykyä ja kriittistä ajattelukykyä.
- o Vahvistamme oppilaiden ja henkilöstön keskinäistä yhteistyötä ja vertaisoppimista.
- o Suosimme monipuolisia oppimis- ja työmenetelmiä.
- o Luomme mahdollisuuksia oppia eri tyyleillä ja tavoilla.
- o Hyödynnämme teknologiaa.

Uudistuminen ja osaaminen

Miten sitä edistetään koulun toimintakulttuurissa?

- o Vahvistamme oppimismotivaatiota ja innostusta uuden oppimiseen.
- o Korostamme yhteistyötä. Kehitämme tiimityöskentelyä.
- o Tuemme elinikäisen oppimisen taitoja.
- o Kehitämme opetusmenetelmiä korostaen oppijan aktiivisuutta ja vuorovaikutusta sekä yhteisöllistä oppimista.
- o Osallistamme huoltajat koulun kehittämiseen ja uudistamiseen.
- o Hyödynnämme kokemuksia ja aiemmin hankittua osaamista luodessamme uutta.

4.5.2 Oppilaiden ja huoltajien osallisuus toimintakulttuurin kehittämisessä ja muu yhteistyö eri toimijoiden kanssa toimintakulttuurin kehittämiseksi

Sosiaalinen osallisuus on yksi keskeisistä koulun inklusiivista toimintakulttuuria vahvistavista tekijöistä. Iin kouluissa tätä rakennetaan mm. oppilaskuntatoiminnan kautta. Sen lisäksi, että kouluilla toimii aktiivinen oppilaskunnan hallitus, jokaisessa luokassa järjestetään säännöllisesti luokkakokouksia lukuvuoden aikana. Luokkakokouksissa käsitellään sekä oppijoilta että koulun taholta tulleita aiheita. Kokouksissa kootut ajatukset viedään oppilaskunnan hallitukseen, joka puolestaan vie asioita tarvittaessa eteenpäin koulun johtoryhmään, kunnan lapsiparlamenttiin ja nuorisovaltuustoon. Oppijoiden demokraattisesti valitut ympäristöraadit ovat myös tärkeitä vaikuttamisen kanavia koulun arjessa. Säännöllisesti kokoontuvan ympäristöraadin kautta päätöksentekoon saadaan mukaan oppijoiden toiveet ja mielipiteet. Toiminnan pohjana käytetään vuosikellojen mukaisia sisältöjä, vuosiluokkaistamisen ideaa tai muita kestävyyskasvatuksen teemoja.

Huoltajat osallistetaan säännöllisesti arvojen, asenteiden ja toimintatapojen arviointiin ja kehittämiseen heille suunnatuissa illoissa sekä muissa yhteisissä tapahtumissa. Lisäksi kunnassa tehdään kunta- ja koulukohtaisia kyselyjä aiheeseen liittyen. Huoltajat osallistetaan kyselyjen tulosten käsittelyyn ja niiden pohjalta tehtävien konkreettisten toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen mahdollisuuksien mukaan.

Koulun arjessa opiskeluhuollon toimijat ovat olennaisia ja tärkeitä yhteistyötahoja toimintakulttuurin kehittämiseksi. Lisäksi kouluissa tehdään merkittävää yhteistyötä nuorisotoimen ja perhe- ja sosiaalipalvelujen kanssa.

4.5.3 Oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat tavoitteet ja erityiskysymykset

lissä oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaa tavoite lisätä oppijoiden ja henkilöstön motivaatiota ja innostusta. Motivaation ja innostuksen lisääminen vahvistaa oppijoiden ja koulun aikuisten sitoutumista oppimiseen, opettamiseen ja koko koulun toimintaan. Näin saavutetaan parempia tuloksia, edistetään koulun toimivuutta ja

vahvistetaan koulun perustehtävän toteutumista. Motivaatiota ja innostusta lisäämällä tuetaan myös oppijoiden ja henkilöstön elinikäistä oppimista, hyvinvointia ja halua oppia uusia asioita.

Lisäksi tukemalla oppijan motivaatiota ja innostusta edistetään oppijan halua ottaa vastuuta omasta oppimisestaan. Tämä puolestaan syventää itseohjautuvuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Lisäksi myönteinen asenne oppimiseen, koulunkäyntiin ja elämää kohtaan vahvistuu.

4.5.4 Opetuksen eheyttämisen toteuttaminen käytännössä

lin kouluissa opetuksen eheyttämisen tavoitteena on lisätä oppilaiden motivaatiota ja sitoutumista oppimiseen, sekä auttaa heitä ymmärtämään oppimansa asiat syvällisemmin ja laajemmin. Kaikissa kouluissa opetuksen eheyttämistä toteutetaan yhteisesti sovittujen monialaisten oppimiskokonaisuuksien kautta vuosittain. Tämän lisäksi kouluilla voi olla muita tapoja opetuksen eheyttämisen toteuttamiseksi.

lin monialaisten oppimiskokonaisuuksien teemat ovat



lin MOK-teemat

Toteuttamista ohjaavat periaatteet

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu pohjautuu lin kuntastrategiaan, Vastuullisuuden li-, Kestävyysli- ja Ihmisyyden li –asiakirjoihin. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien neljä teemaa määritellään yhteisesti lin kouluille ja kulloisenkin teeman sisällön toteutustavasta koulut päättävät itsenäisesti.

Toteuttamistavat

lissä koulut toteuttavat vähintään yhden monialaisen oppimiskokonaisuuden (MOK) lukuvuoden aikana. Koulut voivat itse määrittää MOKin teemaa tukevien koulupäivien määrän (3-5vrk), jotka voidaan jakaa myös pienempiin osiin. MOKin toteutuksessa on huomioitava, että oppilailla on riittävästi aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. MOK:it voidaan toteuttaa myös koulujen työjärjestyksiin sisältyvien jaksojen vaihtopäivinä. Koulut valitsevat lukuvuoden oppimiskokonaisuuden teeman vuosittain vaihtuvaksi.

Paikalliset aihealueet, tavoitteet ja sisällöt

Hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet tulee sisällyttää kulloinkin käsiteltäviin oppimiskokonaisuuksien teemoihin.

Kestävä elämäntapa

Tavoitteet

Tuemme luontosuhteen muodostumista ja ymmärrystä siitä, että se on pohja monenlaiselle kestäväälle kehitykselle ja ympäröivän luonnon suojelemiselle. Opimme rakentamaan omaa kestävää elämäntapaa ja vahvistamme oppilaiden omaa tervettä itsetuntoa.

Sisällöt

- Tutustumista lähiluontoon ja vesistöihin sekä Itämereen.
- Vuorovaikutusta lähiluonnon, eläin- ja kasvilajiston kanssa.
- Kierrätys, resurssiviisaus, hyväntekeväisyys.
- ”Minä pystyn”, kuinka näen vahvuuteni ja hoidan hyvinvointiani.
- ”Minä toimin”, kuinka rakennan oman kestävä elämäntavan.

lin kylät, virrat, sillat (lähi- ja kotiseutu) - ponnistus maailmalle!

Tavoitteet

Tutustumme oman alueen historiaan ja kulttuuriin. Tuomme lapset tietoisiksi iiläisestä historiasta ja kulttuuriperinteestä, ja siitä että he ovat osa historian jatkumoa. Huomioimme ja ymmärrämme lin alueellisen moninaisuuden. Opimme arvostamaan ihmisten erilaisuutta lähellä ja kaukana. Tutustumme eri maiden kulttuureihin, kieliin ja tapoihin.

Sisällöt

- ”Minä iiläinen”, syntyperäinen taikka virrantuoma.
- lin kulttuurihistorialliset paikat, rakennukset ja muistomerkit
- lin paikallishistoria ja tarinat
- Makumatkoja ja musiikkielämyksiä meiltä ja maailmalta
- Hyödynnämme mahdollisuuksien mukaan henkilöstön, huoltajien ja muiden kyläläisten kulttuurillista rikkautta ja osaamista.
- Koulukulttuuri lissä ja maailmalla.

Luovuus, itsensä kehittäminen

Tavoitteet

Tutustumme paikallisiin kulttuurin, taiteen ja käsityön tekijöihin sekä liikunnan- ja hyvinvoinnin edistämistä tukeviin toimijoihin. Tarkastelemme luovan työn tekemistä myös yrittäjyyden näkökulmasta. Rohkaisemme oppilaita tutustumaan, kokeilemaan ja innostumaan uusiin, itseä kehittäviin mahdollisuuksiin.

Sisällöt

- Erilaisten taide- ja käsityötekniikoiden kokeileminen
- Sanataide ja esiintyvä taide
- ”Minä liikun”, erilaisten liikuntamuotojen kokeileminen
- Taitajien taitopajat

Oppilaslähtöinen teema

Tavoitteet

Osallistamme oppilaat itse valitsemaan ja suunnittelemaan heitä kiinnostava oppimiskokonaisuus. Rohkaisemme oppilaita toimimaan oman osaamisensa asiantuntijoina ja jakamaan tietoja ja taitoja myös muille. Opimme hyväksymään ja arvostamaan toisten mielenkiinnon kohteita ja mahdollisesti löytämään niistä itselle mieleisiä asioita.

Sisällöt

- Me harrastamme
- Meidän vapaa-aikamme
- Minä, me ja tulevaisuus
- Meitä kiinnostaa
- Kummiluokka- ja luokkayhteistyön mahdollisuudet

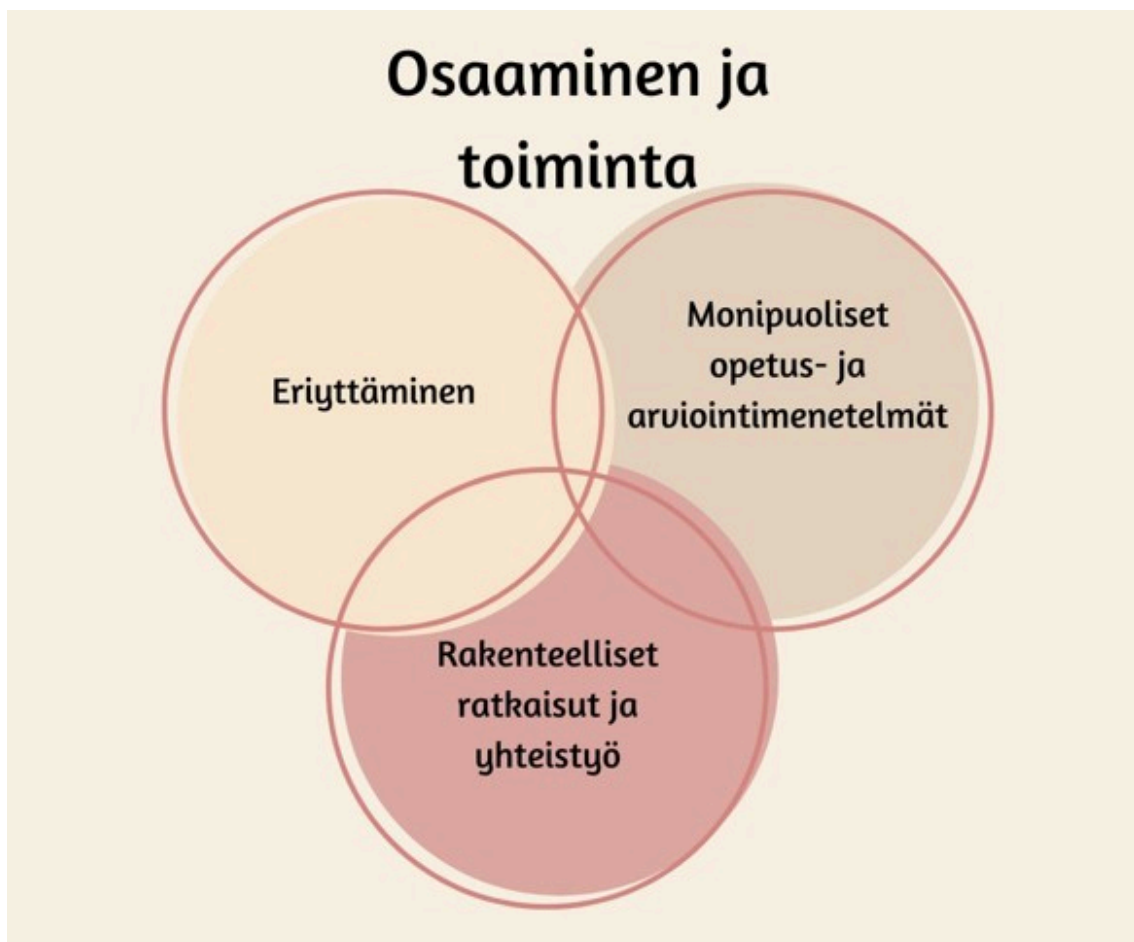
Arviointikäytännöt

Oppilaalle annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineen arviointia annettaessa. MOK-työskentely on hyvä tilaisuus hyödyntää vertais- ja ryhmäarviointia.

4.5.5 Koulujen toimintakulttuuri ja oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

lissä oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä varmistetaan, että jokaisen oppilaan oikeus ohjaukseen ja tukeen oppimisessaan ja kehityksessään toteutuu. Keskeistä on mahdollistaa oppilaan osallistuminen ja aktiivinen rooli omassa oppimisessaan.

Yhtenäistä inklusiivista koulupolkua tuetaan varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös toisen asteen oppilaitosten kanssa.



Osaaminen ja toiminta

Osaaminen ja toiminta

Inklusiivisen opetuksen ja oppimisen toteuttamiseksi opettajilta vaaditaan monipuolista opetus- ja arviointimenetelmien hallintaa sekä syvällistä oppilastuntemusta. Opettajat huomioivat oppilaidensa vahvuudet sekä haasteet. Oppimaan oppimisen taitoja edistetään ja opetetaan esiopetuksesta lähtien läpi koko perusopetuksen.

Käytännön toimia inklusiivisen opetuksen mahdollistamiseen:

- Eriyttäminen

Opetuksessa käytetään monipuolisia menetelmiä, jotka mahdollistavat oppilaiden yksilöllisten tarpeiden huomioimisen ja oppilaiden aktiivisen osallistumisen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi erilaisten oppimateriaalien, tehtävien, toiminnallisuuden, joustavien ryhmittelyiden ja oppimisympäristöjen tarjoamista. Eriyttämisessä huomioidaan, että kaikki oppilaat saavat oppimis- ja kehitystasoonsa sopivaa opetusta ja oppimistehtäviä.

- Monipuoliset opetus- ja arviointimenetelmät

Opetuksessa käytetään vaihtelevia opetusmenetelmiä, kuten ryhmätyöskentelyä, projekti- ja ilmiöpohjaista oppimista, digitaalisia työkaluja ja käytännönläheisiä aktiviteetteja. Arvioinnissa huomioidaan prosessiarviointi, itsearviointi ja vertaisarviointi, jotta oppilaat voivat reflektoida omaa oppimistaan ja edistymistään.

- Rakenteelliset ratkaisut ja yhteistyö

Toimintakulttuurin tukeminen edellyttää rakenteellisia ratkaisuja, kuten yhteisopettajuuden ja samanaikaisopettajuuden hyödyntämistä. Opettajat tekevät tiivistä yhteistyötä jakamalla

asiantuntemustaan ja suunnittelemalla opetusta yhdessä. Yhteistyö mahdollistaa myös eriyttämisen toteuttamisen tehokkaammin, kun useampi opettaja voi yhdessä seurata ja ohjata oppilaiden edistymistä.

Yhteistyö on keskeinen osa toimintakulttuuria. Yhteistyötä tehdään opettajien kesken, mutta myös kotien, opiskeluhuollon ja muiden tahojen esim. kirjaston, nuorisotyön, järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Lisäksi on tärkeää tehdä yhteistyötä koulujen välillä, jolloin osaamisen jakaminen mahdollistuu ja vahvistuu sekä edistää kuntatasoista yhdenvertaisesti toteutuvaa inklusiivista toimintakulttuuria kaikissa kouluissa.

Konkreettisia oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä kuvataan tarkemmin luvussa 7.10.3.

4.5.6 Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen mahdollistaminen ja toiminnan resursointi

Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että oppilaan oppimista tukevat pedagogiset ja opetuksen järjestelyihin liittyvät ratkaisut on huolehdittu asianmukaisella tasolla. Tämä edellyttää joustavia ja oppilaan tarpeisiin vastaavia opetusjärjestelyjä kuten riittävää tukiopetusta, joustavia ryhmittelyjä, yhteisopettajuutta, tarkoituksenmukaisia oppimisympäristöjä ja laadukasta oppimisen tukea. Iin opetuspalveluiden tehtävänä on luoda oppimisedellytyksiä tukevat olosuhteet jokaiseen esi- ja perusopetusta antavaan yksikköön.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan pedagogisia ratkaisuja, joilla mahdollistetaan oppilaille hyvä ja laadukas perusopetus. Opetusryhmien muodostamisessa tulee huomioida oppilaiden tarpeet ja vahvuudet sekä oppilaiden mahdollisuudet saavuttaa opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet. Koulunkäynninohjaajia ja muuta henkilöstöä hyödynnetään opetukseen osallistumisen tukena.

Keskeisellä sijalla oppimisen edellytyksiä tukevissa opetusjärjestelyissä on opettajien taito huomioida opetusryhmänsä tarpeet ja vahvuudet. Opettajia tuetaan ja ohjataan entistä vahvempaan keskinäiseen yhteistyöhön, tukikeinojen säännölliseen käyttämiseen ja samanaikaisopettajuuteen. Yhteiseen suunnitteluun ja toteutukseen varataan riittävästi aikaa. Oppiaineiden opetus suunnitellaan lukujärjestysteknisesti siten, että lukujärjestykset mahdollistavat samanaikaisopettajuuden ja yhteisopettajuuden työmuotojen toteuttamisen. Henkilöstölle järjestetään tarvittavaa täydennyskoulutusta ja ohjausta oppimisedellytysten mahdollistamisesta, ryhmäkohtaisen tuen muodoista ja oppilaskohtaisesta tuesta. Henkilöstön vastuulla on oman toimintansa johtaminen yhdessä sovittujen toimintaperiaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Toiminnan mahdollistaminen edellyttää riittävää resursointia. Tämä tarkoittaa osaavan ja pätevän henkilöstön, toimivien tilojen, tarvittavien opetusvälineiden sekä ryhmäkohtaisten tukimuotojen turvaamista. Opetuksen järjestäjä ja rehtorit vastaavat yhdessä siitä, että tukitoimet, niiden resursointi, rakenteelliset ratkaisut, vastuut ja järjestelyt on tarkoituksenmukaisesti kirjattu lukuvuosisuunnitelmaan. Lukuvuosisuunnitelmien toteutumista arvioidaan vuosittain.

Resursoinnin avulla varmistetaan, että jokaisella oppilaalla on yhdenvertaiset mahdollisuudet edetä opinnoissaan ja saavuttaa opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet.

4.5.7 Toimintakulttuurin kehittämisen edistäminen ja arviointi opetuksen järjestäjä ja koulut)

Toimintakulttuurin kehittämiskohteet ja toteuttamistavat kirjataan vuosittain lukuvuosisuunnitelmaan ja yhteistä toimintaa arvioidaan keväällä.

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1. Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä⁴⁷. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoito ja oppimisen tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus⁴⁸. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, opiskeluhoitoon ja oppimisen tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy⁴⁹ sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ja didaktisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja opiskeluhoollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan⁵⁰ osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä⁵¹. Vapautus opetukseen osallistumisesta⁵² voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua suunnitelmallisesti poissaoloihin⁵³ ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

47 Perusopetuslaki 26 §

48 Perusopetuslaki 30 § 1 mom. ja perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

49 Perusopetuslaki 26 §

50 Perusopetuslaki 35 § 2 mom.

51 Perusopetuslaki 35 § 2 mom. (163/2022)

52 Perusopetuslaki 35 § 1 mom.

53 Perusopetuslaki 26 §

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla⁵⁴.

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana oppiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta.

Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen niveltämissä⁵⁵, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken.

Opiskeluhoolto on yhteisöllistä ja yksilökohtaista työtä, jonka avulla huolehditaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista ja oppimisesta. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja arjen huolenpitoa, jonka avulla vahvistetaan oppilaan osallisuutta ja kokemusta kuulumisesta luokka- ja kouluyhteisöön. Opiskeluhoolto ulottuu kaikkeen koulutyöhön ja on kouluyhteisön aikuisten yhteinen tehtävä. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä yhteisöön. Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seurantaa ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhooltoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhooltotyön kokonaisuutta. Yhteisöllisen työn suunnittelussa on tärkeää varmistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuus⁵⁶.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä riittävä ja oikea-aikainen tuki ehkäisee poissaoloja. Oppimisen sujuminen, onnistumiset ja kannustava palaute tukevat kouluun kiinnittymistä⁵⁷. Myös kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja niihin järjestelmällinen puuttuminen⁵⁸ tukevat yksittäisen oppilaan ja koko yhteisön hyvinvointia ja kiinnittymistä koulutyöhön.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, keskustelu läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytännöistä tukee oppilaan läsnäoloa koulussa⁵⁹.

Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja. Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumisen toimintamallissaan⁶⁰ kenen tehtävänä ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu-, luokka- ja yksilötasolla.

On tärkeää, että poissaoloihin reagoidaan varhain poissaolon syystä riippumatta. Poissaolosta ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle⁶¹ mahdollisimman pian. Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskeluhoitolpalveluiden ammattilaisiin⁶². Poissaolojen kohdennetusta seurannasta sovitaan yksilöllisesti⁶³.

Poissaoloihin puuttuminen ja taustasyiden selvittäminen

Poissaolojen taustasyitä ovat moninaiset ja ne voivat liittyä niin yhteiskunnan, koulun, oppilaan kuin kodinkin tapahtumiin ja muutoksiin. Oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisten tukitoimien

54 Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022) sekä Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2 - 6 § (1287/2013)

55 Perusopetuslaki 26 §

56 Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022) sekä Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2 - 6 § (1287/2013)

57 Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022) sekä Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2 - 6 § (1287/2013)

58 Perusopetuslaki 29 § (626/1998)

59 Perusopetuslaki 26 §

60 Perusopetuslaki 26 §

61 Perusopetuslaki 26 §

62 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § (1287/2013)

63 Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022), Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 - 19 § (1287/2013)

tarjoamiseksi on hyvä selvittää poissaolojen taustasyitä siinä määrin kuin se on mahdollista. Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa⁶⁴. Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa⁶⁵ ja puuttua niihin.

Yksittäisen oppilaan poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän tekemän poissaoloihin puuttumisen toimintamallin⁶⁶ mukaisesti. Opettaja voi konsultoida yksittäisen oppilaan asiassa opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisia opiskeluhoollon tuen tarpeen arvioimiseksi ja tilanteen selvittämiseksi. Monialainen työskentely on tärkeää käynnistää mahdollisimman varhain. Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (yksilökohtainen). Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea ja seurataan tilannetta⁶⁷. Opiskeluhoitopalveluista oppilas ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin⁶⁸.

Oppilaan poissaolojen vähentämiseksi voidaan lisäksi tarvita oppilaan tarvitsemien oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimien päivittämistä⁶⁹. Mikäli oppilas ei terveydentilan tai painavan muun syyn vuoksi pysty kokonaan tai osittain osallistumaan lähiopetukseen, tulee viimesijaisena keinona harkita päätöksen tekemistä perusopetuksen oppimäärän tilapäisestä vapauttamisesta⁷⁰ tai opetuksen poikkeavasta järjestämisestä⁷¹ ja siitä, miten oppilaan opetus, oppimisen tuki ja arviointi järjestetään poissaolojakson aikana. Poissaolojakson jälkeen oppilaan paluu kouluun edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä kodin ja oppilaan kanssa sekä yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Tarvittaessa on otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai tehtävä lastensuojeluilmoitus⁷².

5.2. Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

5.2.1. Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus⁷³

64 Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022), Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 - 19 § (1287/2013), Perusopetuslaki 3 § (626/1998)

65 Perusopetuslaki 26 §

66 Perusopetuslaki 26 §

67 Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022), Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 - 19 § (1287/2013)

68 Terveystenhuoltolaki 15 a §, 16 §, 17 a § (1326/2010), Sosiaalihuoltolaki 5 §, 10 §, 27 c § (1301/2014) sekä Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 - 19 § (1287/2013)

69 Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022), Perusopetuslaki 16 §, 16 a §, 17 §, 17 a § (628/1998)

70 Perusopetuslaki 20 h §

71 Perusopetuslaki 18 §

72 Sosiaalihuoltolaki 35 § (1301/2014)

73 Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä⁷⁴ on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

5.2.2. Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa⁷⁵. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot⁷⁶. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa⁷⁷ lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja opiskeluhuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

⁷⁴ Perusopetuslaki 47 a § 2 mom. (1267/2013)

⁷⁵ Perusopetuslaki 3 § 3 mom.

⁷⁶ Perusopetuslaki 26 § 1 mom.

⁷⁷ Perusopetuslaki 26 § 2 mom. (477/2003)

5.2.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä opiskeluhuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä opiskeluhuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa⁷⁸. Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikaerottaminen ovat kurinpitotoimia.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikaerottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen⁷⁹ voidaan evätä

78 Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013), 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013) sekä Laki perusopetuslain muuttamisesta (163/2022)

79 Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013) sekä Laki perusopetuslain muuttamisesta (163/2022)

enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhuoltopalveluita palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36h §:ssä tarkoitettuna opiskeluhuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräämista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella koulu sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitetun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava opiskeluhuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa⁸⁰, kun hänet on poistettu luokahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä⁸¹ ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun⁸². Yhteistyö huoltajien ja muun muassa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden edustajien

⁸⁰ Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013) ja (163/2022)

⁸¹ Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

⁸² Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

5.4. Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

5.4.1. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa opiskellaan oppiainejaon sijaan toiminta-alueittain⁸³. Oppilaalla on ensisijainen oikeus opiskella oppiaineittain. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.⁸⁴

Toiminta-alueita ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa oppilaan toimintakykyä sekä opettaa tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämästään. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa huomioidaan oppilaiden osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden aktiivinen tukeminen sekä kouluyhteisön jäsenenä toimiminen. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa hyödynnetään kaikkia koulupäivän tilanteita, kuten siirtymätilanteita, ruokailutilanteita, välitunteja, oppitunneita, päivittäin toistuvia rutiiniaskareita sekä retkiä ja teemapäiviä. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden opetuksen sisältöjä voidaan yhdistää. Opetustilanteissa eri toiminta-alueiden oppilaskohtaiset tavoitteet yhdistyvät saumattomaksi kokonaisuudeksi ja edistävät uusien taitojen oppimista.

Taitojen kehittämisellä tarkoitetaan oppilaan edistymistä taidoissaan ja käyttäytymisessään, ohjauksen tarpeen vähenemistä tai muuttumista sekä uusien taitojen oppimista.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen sekä soveltuvin osin laaja-alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä. Oppilas voi harjoitella oppiainekohtaisia taitoja mutta mikäli hänen suunnitelmassaan on paljon eri oppiaineiden sisältöjä, on aiheellista pohtia, olisiko hänen etunsa mukaista opiskella perusopetuksessa oppiaineittain.

Oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä opinnoissa eteneminen ja oppilaan oppimisen arvioinnin periaatteet kuvataan oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa kullekin toiminta-alueelle⁸⁵. Suunnitelmassa kuvataan myös oppilaan oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen sisältyy oppilaanohjausta, tarvittaessa tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8–9 ja työelämään tutustumista vuosiluokilla 7–9, mikäli se on oppilaan toimintakyvyn ja edun mukaista. Työelämään tutustuminen voidaan toteuttaa esimerkiksi eri ammattialoihin, työpaikkoihin, tuettuun asumiseen, päivätoimintaan tai opiskelualoihin tutustumalla.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa olevan oppilaan oppimisen tavoitteet määritellään toiminta-alueittain. Oppilaalle asetettavien tavoitteiden tulee olla hänelle saavutettavissa olevia, realistisia ja mielekkäitä. Tavoitteet asetetaan siten, että oppilas pystyy näyttämään osaamisensa sekä huomaamaan oman kehityksensä. Tavoitteiden laatimisessa huomioidaan oppilaan yksilölliset tarpeet ja vahvuudet sekä motivaatio ja toimintakyvyn tukeminen. Tavoitteet kohdistuvat oppilaan osaamisen ja oppimisen vahvistamiseen.

83 Perusopetuslaki 20 i § (1090/2024) voimaan 1.8.2026

84 Perusopetuslaki 20 i § voimaan 1.8.2026

85 Perusopetuslaki 20 e § (1090/2024)

Opettaja on vastuussa oppilaan opettamisesta ja työjärjestyksen mukaisesta koulupäivästä. Toiminta-alueittaiset tavoitteet, opetuksen sisällöt ja oppilaskohtaisen tuen toteutuminen suunnitellaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa⁸⁶. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä ja oppilaan kanssa työskentelevän muun henkilöstön välistä yhteistyötä sekä monialaista yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten ja muiden asiantuntijoiden kanssa⁸⁷. Oppimista tukeva kuntoutus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä kuntoutuksen ammattilaisten kanssa. Kuntoutusta toteuttavat kuntoutuksen asiantuntijat.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilaan vuosiviikkotuntimäärä on sama kuin vastaavalla luokka-asteella oppiaineittain opiskelevan oppilaan vuosiviikkotuntimäärä.

Toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta tehdään perusopetuslain mukainen tukea koskeva hallintopäätös⁸⁸. Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä muut mahdolliset tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa ennen päätöksen tekemistä⁸⁹.

Motoriset taidot

Motoristen taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, havaintomotoriset taidot ja motoriset perustaidot sekä niiden kehittyminen. Motoriset taidot kehittyvät vaiheittain toistojen ja harjoittelun avulla edistään samalla havaintomotoristen taitojen ja kehon hahmottamisen, karkeamotoristen taitojen ja hienomotoristen taitojen oppimista. Motoristen taitojen kehitymisellä tarkoitetaan muutosta oppilaan motorisessa toimintakyvyssä ja motorisissa taidoissa.

Motoristen taitojen opetuksessa hyödynnetään arjen tilanteita, perusopetuksen oppimisympäristöä sekä monipuolisia ja turvallisia ympäristöjä. Myönteiset liikuntakokemukset lisäävät osallisuutta ja auttavat oppilasta saamaan liikkumisen sekä lihaskunnon ja tasapainon harjoittelun miellyttäväksi ja innostavaksi osaksi arkeaan. Kehittyvät havaintomotoriset taidot edistävät samalla oppilaan motoristen perustaitojen oppimista. Motoristen taitojen hallinta tukee oppimista ja oppilaan omatoimisuutta sekä osallisuutta ja jaksamista.

Motorisia taitoja harjoitellaan luontevasti osana muita toiminta-alueita. Oppilaan omaa toimintaa ja mahdollisuutta osallistumiseen tuetaan ja vahvistetaan sekä luodaan hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden tarve ja hyödyntäminen.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan fyysinen toimintakyky. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas saavuttaa itsenäisen elämän kannalta hänen toimintakykyään tukevat motoriset taidot. Tavoitteena on, että oppilas löytää motoristen taitojen kehittymisen kautta toiminnan ja liikkumisen ilon, joka tukee päivittäistä hyvinvointia. Motoristen taitojen opetuksen tavoitteena on oppilaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitojen kehittymisen tukeminen. Tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehotuntemusta, kehonhahmotusta ja -hallintaa, edistää karkea- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä tukea näiden taitojen tarkoituksenmukaista hyödyntämistä arjen eri tilanteissa. Havaintomotorista oppimista tukee aistitoimintojen hermistäminen, joka auttaa oppilasta poimimaan oleellista tietoa ympäristöstä.

Motoriset taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät seuraaviin alueisiin: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), tieto- ja viestintätekniologinen osaaminen (L5) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7).

⁸⁶ Perusopetuslaki 20 e §

⁸⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16 §

⁸⁸ Perusopetuslaki 20 f § (1090/2024), perusopetuslaki 20 i § voimaan 1.8.2026

⁸⁹ Hallintolaki (434/2003)

Opetuksen sisällöt

Motoristen taitojen opetus sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyys- ja lihasvoiman kehittämisen osa-alueita. Opetuksessa huomioidaan havaintomotoristen taitojen hallinta. Ne ovat taitoja, joilla oppilas hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan. Opetuksen sisällöt muotoutuvat oppilaan kehontuntemuksen, -hahmotuksen ja -hallinnan pohjalta, jotka luovat perustan oppimiselle ja toiminnalle. Kehontuntemuksen kautta oppilas pystyy ymmärtämään ja hyödyntämään eri aistien kautta tulevaa informaatiota. Kehonhahmotuksen avulla oppilas harjoittelee tunnistamaan ja nimeämään kehonsa eri osia, tunnistamaan kehonsa ääriä ja kehonsa eri puolia sekä oppii ylittämään kehonsa keskilinjan. Kehonhallinta tarkoittaa kehon asentojen ja liikkeiden hallintaa. Tietoa kehostaan ja ympäristöstään oppilas hankkii liikkumisen kautta. Opetus sisältää erilaisissa tiloissa ja vaihtelevissa toimintaympäristössä liikkumista. Opetus sisältää myös erilaisten välineiden avulla tuotettuja liike-, tasapaino- ja tuntoaistimuksia. Motoriset perustaidot, kuten tasapainotaidot, liikkumistaidot ja välineenkäsittelytaidot, mahdollistavat arjessa toimimista ja osallisuutta.

Kieli ja kommunikaatio

Kieli- ja kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kielitietoinen kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Kieli on ajattelun, oppimisen ja vuorovaikutuksen väline. Kommunikoinnin perusta luodaan havainnoimalla ja tulkitsemalla lapsen tai nuoren verbaalisia ja/tai kehollisia ilmaisuja sekä vastaamalla niihin. Kyky ja halu ottaa ja ylläpitää kontaktia vahvistuu vuorovaikutuksessa. Kommunikaatiotaitojen kehittäminen on edellytys oppilaan osallistumiseen merkitykselliseen vuorovaikutukseen sekä vertaisryhmän että aikuisten kanssa. Näin oppilas voi tulla ymmärretyksi, pystyy ilmaisemaan itseään omalla tavallaan ja vaikuttamaan omaan ympäristöönsä sekä osallistumaan yhteisönsä toimintaan.

Kieli- ja kommunikaatiotaitoja harjoitellaan luontevasti osana muita toiminta-alueita. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään eri kommunikaatiotapoja ja apuvälineitä sekä tarvittavia tulkittamis- ja tulkkauspalveluita. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten kommunikaatiotapojen ja apuvälineiden hyödyntäminen koulupäivän eri tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää muita. Opetuksessa edetään oppilaan toimintakyvyn mukaisesti varhaisesta vuorovaikutuksen muodostumisesta lausetasoiseen kommunikointiin saakka. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja olla vuorovaikutuksessa ja kommunikoida erilaisissa tilanteissa ja eri ihmisten kanssa. Tavoitteena on löytää jokaiselle oppilaalle hänen toimintakyvylleen sopivia vuorovaikutus- ja kommunikointitapoja ja harjoitella niiden käyttöä arjen tilanteissa. Kommunikaatiotavat voivat olla esimerkiksi taktiilisia eli tuntoaistiin perustuvia, ilmeisiin perustuvaa kommunikaatiota, esine- tai kuvakommunikaatiota, tukiviittomia tai verbaalista kommunikaatiota. Opetuksen tavoitteena on hyödyntää myös oppilaan omaa äidinkieltä ja mahdollisesti muiden kielten taitoja.

Kielelliset ja vuorovaikutustaidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun (L2), monilukutaitoon (L4) sekä tieto- ja viestintäteknologiseen osaamiseen (L5) sekä osallisuuteen (L7).

Opetuksen sisällöt

Kieli- ja kommunikaatiotaitojen keskeisiä opetuksen sisältöjä ovat vuorovaikutustilanteissa toimiminen, kommunikaation ja kielen ymmärtäminen, sekä kommunikaation ja kielen tuottaminen. Kieli ja kommunikaatiotaidot sisältävät monipuolisesti myös ei-kielellisten viestien ymmärtämisen ja ilmaisemisen, kielellisen tietoisuuden ja artikulaation. Käsité- ja sanavaraston

opetukseen sisältyy oppilaan tarpeen mukaisesti esineiden, kuvien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä. Opetuksessa voidaan hyödyntää oppilaan kaikkien eri kielten taitoja. Tarvittaessa opetus voi sisältää myös oppilaan osallisuuden kannalta tärkeitä vieraan kielen alkeistaitoja.

Sosiaaliset taidot

Sosiaalisten taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan vuorovaikutus- ja kommunikointitaidot, tunnetaidot ja itsesäätelyn hallintataidot. Sosiaaliset taidot auttavat olemaan, viestimään ja toimimaan muiden kanssa. Koska sosiaaliset taidot vaikuttavat arjen sujumiseen, ne ovat osa oppilaan sosiaalista toimintakykyä. Tunnetaitojen oppiminen edesauttaa sosiaalista toimintakykyä.

Oppilaan myönteistä minäkuvaa ja oppimismotivaatiota tuetaan tarjoamalla onnistumisen kokemuksia ja rakentamalla perusopetukseen myönteinen sosiaalisen oppimisen ilmapiiri, jossa jokainen oppilas tuntee kuuluvansa yhteisöön ja voi osallistua siihen omilla vahvuuksillaan. Oppilaan kokemukset ymmärretyksi tulemisesta, ryhmässä ja yhteisön jäsenenä olemisesta ja vuorovaikutuksesta vaikuttavat hänen minäkuvaansa ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulma korostaa oppilaan myönteisen minäkuvan vahvistamista niin, että oppilas oppii arvostamaan itseään. Oppilaalla tulee olla tunne, että häntä arvostetaan. Sosiaaliset taidot kehittyvät mallioppimisen ja saatujen kokemusten myötä sekä sosiaalisista tilanteista saadun palautteen avulla.

Sosiaalisia taitoja harjoitellaan luontevasti osana muita toiminta-alueita. Oppilaan omaa toimintaa ja mahdollisuutta osallistumiseen tuetaan ja vahvistetaan sekä luodaan hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden hyödyntäminen eri koulupäivän tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan sosiaalinen toimintakyky. Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen kehittäminen ja hänen osallisuutensa vahvistaminen kouluyhteisössä sekä tunne- ja itsesäätelytaitojen harjoittelu ja oppiminen. Sosiaalisten taitojen oppiminen tukee oppilaan vuorovaikutusta ja kommunikaatiota, auttaa häntä liittymään ryhmään sekä luomaan hyviä ihmissuhteita. Sosiaalisia taitoja ovat arjen ympäristössä tarvittavat taidot, kuten itsensä ja muiden esitleminen, kuunteleminen ja kysymysten kysyminen muilta, oman vuoron odottaminen keskustelussa, (puheen-)vuoron antaminen/ottaminen, anteeksi pyytäminen sekä avun pyytäminen. Tunnetaitojen opetuksen tavoitteisiin liittyvät empatiataito, tunteiden tunnistaminen, sietäminen, säätely, ilmaiseminen ja käsittely sekä itsesäätely.

Sosiaalisten taitojen tavoitteisiin voidaan liittää toisia ihmisiä kunnioittavaan ja hyvien tapojen mukaiseen käytökseen liittyviä tavoitteita.

Sosiaaliset taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät seuraaviin alueisiin: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Opetuksen sisällöt

Opetus sisältää toimimista erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä. Sosiaalisten taitojen opetuksen sisällöt kehittävät ja vahvistavat myönteisiä kokemuksia sekä taitoja sosiaalisissa tilanteissa toimimisesta, jotka rohkaisevat ja motivoivat oppilasta olemaan vuorovaikutuksessa, kommunikoidaan, liittymään ryhmään sekä luomaan ihmissuhteita. Opetus sisältää vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua, jotka tukevat paitsi yksilön itsensä, myös koko ryhmän sosiaalista hyvinvointia. Tunnetaitojen opetus sisältää omien tunteiden tiedostamista ja tunnistamista, tunteiden ilmaisemista sekä tunnekokemusten ja -ilmaisun säätelyä.

Päivittäisten toimintojen taidot

Päivittäisten toimintojen taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, itsenäisen elämän taidot ja avustamisen tarve. Päivittäisten toimintojen taidot tarkoittavat niitä taitoja, joita ihminen tarvitsee arjessaan. Päivittäisten toimintojen taitojen hallinta edistää oppilaan omatoimisuutta ja itsenäistymistä, sekä lisää oppilaan toimijuutta ja osallisuutta hänen toimintaympäristössään ja yhteiskunnassa. Päivittäisten toimintojen taitojen harjoitteluun liittyy luontevasti myös turvallisuuskasvatus. Taitoja harjoitellaan arjen ympäristöissä, kuten ruokailun, pukemisen ja riisumisen, ulkoilun, levon ja leikin yhteydessä sekä liikenteessä ja muissa toimintaympäristöissä tapahtuvissa opetustilanteissa.

Päivittäisten toimintojen taidot sekä oppilaan toimintakyvyn vahvistaminen ja osallisuuden tukeminen edistävät terveyttä ja hyvinvointia. Päivittäisten toimintojen taitojen harjoittelu nivoutuu luontevasti osaksi muiden toiminta-alueiden tavoitteiden saavuttamista. Oppilaalle luodaan mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan toimintakyvystä, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden hyödyntäminen eri koulupäivän tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Päivittäisten toimintojen taitojen opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan mahdollisimman itsenäisesti arjen toimissaan. Opetuksen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista oppimisympäristönsä toimintaan sekä edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäisyyttään. Päivittäisten toimintojen taitojen opetuksella vahvistetaan oppilaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjataan häntä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja.

Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkuvaa. Tavoitteena on harjoitella itsestä huolehtimisen taitoja ja tukea oppilaan luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen. Tavoitteena on myös opettaa turvataitoja ja moninaisuuden hyväksymistä sekä tukea oppilaan seksuaalista kehitystä. Turvallisuuskasvatuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tunnistamaan vaaratilanteita, pyytämään apua, arvioimaan riskejä sekä tekemään turvallisia valintoja.

Päivittäisten toimintojen taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät seuraaviin alueisiin: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun (L2), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Opetuksen sisällöt

Päivittäisten toimintojen taitojen opetuksen sisältöinä ovat itsenäiseen elämään liittyvät arjen taidot, kuten hyvinvointi ja terveydestä huolehtiminen, sosiaaliset taidot, kodinhoitotaidot sekä asiointitaidot. Opetuksen tulee kattaa ajan hallinnan, asumisen, ympäristössä liikkumisen, mielekkään vapaa-ajan sekä turvallisuuden ylläpitämisen sisältöjä. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Opetuksessa huomioidaan, että oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen. Lisäksi oppilaita tulee ohjata demokraattiseen päätöksentekoon osallistumiseen aktiivisina yhteisön jäseninä. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin. Opetuksen sisältöihin kuuluvat oppilaan toimintakyvyn edellytysten sekä edun mukaisesti esimerkiksi merkityksellisten vapaa-ajan aktiviteettien/harrastuksen löytäminen, digitalisuuden hyödyntäminen arjessa sekä kaverisuhteet.

Kognitiiviset taidot

Kognitiivisten taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, ja oppimisen taidot sekä muistin toiminta. Kognitiiviset taidot tarkoittavat ajattelun, havainnoinnin, tiedonhankinnan, ymmärtämisen ja oppimisen taitoja. Kognitiivisten taitojen kehitykseen kuuluu esimerkiksi kielen,

muistin, ajattelun, ongelmanratkaisun, tarkkaavuuden, luovuuden, päättelyn ja päätöksenteon osa-alueita.

Kognitiivisten taitojen opetus tukee oppimis-, muistamis- ja ajatteluprosessien kehittymistä ja rohkaisee oppilasta hyödyntämään näitä taitoja erilaisissa arjen tilanteissa ja toimintaympäristöissä.

Kognitiivisten taitojen harjoittelu nivoutuu luontevasti osaksi muiden toiminta-alueiden opetusta vahvistaen oppilaan osallisuutta, motivaatiota sekä asennetta oppimista kohtaan. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden hyödyntäminen eri koulupäivän tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan kognitiivinen toimintakyky. Kognitiivisten taitojen opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä hahmottaa ja ymmärtää ympäröivää todellisuutta sekä aktivoida hänen ajattelu- ja toiminnanohjaustaitojaan. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Tavoitteena on, että oppilas oppii hahmottamaan, valitsemaan ja luokittelemaan asioita. Lisäksi oppilas oppii päättelytaitoa kuten syy- ja seuraussuhteita, ongelman ratkaisua ja kielellistä päättelyä sekä muistamisen taitoja. Oppilaan toimintakyvyn ja edun mukaisesti opetuksen tavoitteena voi olla myös lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksien kehittäminen. Kognitiivisten taitojen harjoittelussa pyritään vahvistamaan oppilaan aktiivista osallistumista arjen toimintaympäristöissä.

Kognitiiviset taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät ajatteluun ja oppimaan oppimiseen (L1), kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun (L2), tieto- ja viestintäteknologiseen osaamisen (L5) sekä osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisen (L7) alueisiin.

Opetuksen sisällöt

Kognitiivisten taitojen opetus voi sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, muistin, valinnan, luokittelun, syy-seuraussuhteen, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon oppimista edistäviä osa-alueita. Opetus rohkaisee oppilasta hyödyntämään näitä taitoja erilaisissa arjen tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Opetuksen sisältöinä ovat oppilaan kognitiivisen toimintakyvyn ja edun mukaisesti myös lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia sisältäviä harjoituksia.

Eri oppiaineiden sisältöjä voidaan soveltuvin osin hyödyntää kognitiivisten taitojen opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen suunnittelussa. Opetus ei kuitenkaan ole oppiainejakoista eikä perustu perusopetuslain 20 h §:n mukaiseen perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiseen. Oppiaineiden sisällöistä voi hyödyntää esimerkiksi ajankohtaisiin teemoihin liittyviä opetuskokonaisuuksia.

5.4.2. Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa⁹⁰. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä⁹¹. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja

⁹⁰ Perusopetuslaki 5 § (1707/2009). Perusopetusasetus 9 a § (1768/2009)

⁹¹ Perusopetusasetus 9 a §

elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä⁹². Joustavan perusopetuksen toimintaan voidaan ottaa myös perusopetuslain 20 c §:n mukaisia oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavassa perusopetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen⁹³. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä⁹⁴. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja opiskeluhuoltoon.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan suunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa oppilaskohtaista tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa⁹⁵.

92 Perusopetusasetus 9 a §

93 Perusopetusasetus 9 a §

94 Perusopetusasetus 9 b § (1768/2009)

95 Perusopetuslaki 20 e §

5.4.3. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Paikallisen opetussuunnitelman mukaisista vuosiluokkakohtaisista tavoitteista voidaan oppilaskohtaisesti poiketa muodostamalla opetussuunnitelman tavoitteista erillaisia tavoitekokonaisuuksia⁹⁶. Tavoitekokonaisuuksittain etenemisellä tarkoitetaan, että oppilas opiskelee hänelle laaditun suunnitelman mukaisesti yhdessä tai useammassa oppiaineessa tavoitekokonaisuuksittain vuosiluokittain etenemisen sijaan. Opetuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen⁹⁷ perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa eteneminen mahdollistaa sekä nopeamman että hitaamman etenemisen yhden tai useamman oppiaineen jonkun tavoitteen tai joidenkin tavoitteiden osalta. Jos oppilas opiskelee omaa vuosiluokkaansa nopeammin, tavoitekokonaisuuksissa voi olla ylemmän tai ylempien vuosiluokkien tavoitteita. Jos oppilas etenee opinnoissaan omaa vuosiluokkaansa hitaammin, tavoitekokonaisuuksissa voi olla edeltävän vuosiluokan tai edeltävien vuosiluokkien tavoitteita. Hitaammin etenevälle oppilaalle on tullut antaa ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia ennen tavoitekokonaisuuksittain opiskeluun siirtymistä.

Tavoitekokonaisuudet laaditaan pääsääntöisesti vuosiluokkakajaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 tavoitteiden mukaisesti. Vuosiluokkakajon aikana oppilas, joka opiskelee oman vuosiluokkansa edeltävän vuosiluokan tai edeltävien vuosiluokkien tavoitteita, voi siirtyä vuosiluokalta seuraavalle. Kunkin vuosiluokkakajon päätteeksi oppilaalla tulee olla pääsääntöisesti saavutettuina kyseisen jakson tavoitteet. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevä oppilas opiskelee ensisijaisesti oman vuosiluokkansa mukana.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenemistä voidaan hyödyntää myös silloin, kun oppilas siirtyy perusopetukseen opiskeltuaan ulkomailla tai perusopetukseen valmistavassa opetuksessa.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevälle oppilaalle laaditaan suunnitelma. Suunnitelmasta on käytävä ilmi oppilaan tavoitekokonaisuudet, niiden sisällöt, opinnoissa eteneminen ja oppilaan arvioinnin periaatteet. Suunnitelman toteutumista on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevän oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnista määrätään luvussa 6.

5.4.4. Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokursseittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

⁹⁶ Perusopetuslaki 20 h §

⁹⁷ Perusopetuslaki 20 f §

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

5.4.5. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

5.4.6. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Oppilaan opetuksen ja tukimuotojen järjestäminen edellyttävät erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa.

Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa (perusopetuslain 6 § tai 28 §:ssä tarkoitettussa) koulussa⁹⁸. Sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista.

Hoidosta vastaavan sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle kuin sairaalassa erikoissairaanhoidossa potilaana olevalle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole oppilaan edun mukaista perusopetuslain tai muun lain mukaisista

tukitoimista huolimatta. Myös kunta, jossa sijaitsee muu erikoissairaanhoidon toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle.⁹⁹

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite.

Hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta ja oppilaan opetuksen järjestäjä sekä oppilaan kotikuntalain mukainen kotikunta tai kotikunnattoman oppilaan asuinkunta sopivat yhdessä oppilaan opetuksen järjestämisestä ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Ennen päätöstä on kuultava oppilasta, hänen huoltajaansa sekä oppilaan opetuksen järjestäjää ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisia. Jos oppilaan opetuksen järjestäjä on eri kunta kuin oppilaan hoidon aikainen kotikunta, myös oppilaan kotikuntaa tai asuinkuntaa on kuultava. Jos yhteisymmärrykseen ei päästä, päätöksen tekee sairaalan sijaintikunta¹⁰⁰.

Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan korvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista¹⁰¹. Erikoissairaanhoidossa oleva oppilas on oikeutettu ilmaiseen kuljetukseen tai riittävään avustukseen osallistuessaan sairaalaopetukseen¹⁰².

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Konsultaatiolla tarkoitetaan yleisesti ammattilaisten ja asiantuntijoiden välistä neuvottelua ratkaisun löytämiseksi tai neuvon saamiseksi, joten konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu kohdentuu ensisijaisesti opettajille.

Sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan on järjestettävä toimintaluonteensa kunnille konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua oppilaan omassa koulussa¹⁰³. Tätä palvelua hyödynnetään, kun oppilaalle suunnitellaan tai toteutetaan vaativia monialaisia ennaltaehkäiseviä tai korjaavia toimenpiteitä. Palvelua on järjestettävä myös muiden kuin sairaalassa erikoissairaanhoidon potilaana olevien oppilaiden opetuksen järjestämiseen.

Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun tavoitteena on vahvistaa opettajien osaamista lähikouluissa sekä tukea heitä turvallisen ja rauhallisen oppimisympäristön luomisessa. Lisäksi palvelun tarkoituksena on edistää ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea koulujen toimintakulttuurissa. Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu vahvistaa toiminnallaan oppilaiden tukemiseen tarvittavia moniammatillisen ja monialaisen työn rakenteita.

Oppilaan opetuksen järjestäjän tulee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan kanssa sopia moniammatillisessa yhteistyössä konsultatiivisesta sairaalaopetuspalvelusta¹⁰⁴. Samat tahot sopivat myös välttämättömän tuen järjestämisestä opetuksen järjestämiseksi silloin, kun oppilas siirtyy omasta koulustaan sairaalaopetukseen tai palaa takaisin omaan kouluunsa. Jos oppilaan opetuksen järjestäjä on eri kunta kuin oppilaan hoidon aikainen kotikunta, myös oppilaan kotikuntaa tai asuinkuntaa on kuultava.

5.4.7. Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin, jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppiaineen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot, perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta tai se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä¹⁰⁵.

99 Perusopetuslaki 4 a §

100 Perusopetuslaki 4 a §

101 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 38 §

102 Perusopetuslaki 4 a §

103 Perusopetuslaki 4 a §

104 Perusopetuslaki 4 a §

105 Perusopetuslaki 18 § (1090/2024)

Perusopetuksen poikkeavaa järjestämistä sovelletaan silloin, kun oppilaan katsotaan esimerkiksi erityisessä tutkinnossa tai opetuksen järjestäjän määrittämällä muulla tavalla osoittaneen hallitsevansa vuosiluokan tai perusopetuksen oppimäärän tiedot ja taidot. Perusopetuksen poikkeavaa järjestämistä sovelletaan myös oppilaan siirtyessä esimerkiksi ulkomailla tai perusopetuksen valmistavassa opetuksessa opiskeltuaan perusopetukseen niin myöhäisessä vaiheessa, ettei enää ajallisesti ehdi saavuttaa oppimäärän tavoitteita. Oppilaan terveydentilaan perustuva perusopetuksen poikkeavan järjestämisen soveltaminen tulisi kyseeseen tilanteessa, jossa oppilaalla todetaan esimerkiksi pitkäaikainen sairaus, joka estäisi opetukseen osallistumisen pysyvästi tai kokonaan.

Perusopetuksen poikkeavasta järjestämisestä päätettäessä oppilaan tilannetta tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ja huomioida oppilaan etu sekä oikeus opetukseen ja turvalliseen opiskeluympäristöön. Opetuksen järjestäjä tekee päätöksen oppimäärän suorittamatta jättämisestä huoltajan hakemuksesta perusopetuslain mukaisella hallintopäätöksellä¹⁰⁶. Päätöksenteon tukena voidaan tarvittaessa hyödyntää monialaista yhteistyötä opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa¹⁰⁷. Myös terveydentilaan liittyvistä syistä tehtävän päätöksen tekee opetuksen järjestäjä. Terveydentilan arvioivat terveydenhuollon ammattilaiset. Oppilaan tilapäisestä vapauttamisesta terveydellisistä syistä suorittamasta oppiaineen oppimäärää säädetään perusopetuslain 20 h §:ssä.

Oppilaan opetuksen järjestäminen osittain toisin, esimerkiksi oppiaineen opetuksesta pysyvästi tai kokonaan vapauttaminen, ei ole mahdollista ilman hallintopäätöstä opetuksen poikkeavasta järjestämisestä. Päätös voidaan tehdä vain perusopetuslain 18 §:ssä mainituilla oppilaan tilanteesta johtuvilla syillä ottaen huomioon oppilaan etu. Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Huoltajaa ja oppilasta tulee aina kuulla ennen päätöksentekoa. Perusopetuslain 18 §:n mukaiseen päätökseen on mahdollista hakea oikaisua aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta¹⁰⁸.

Poikkeavia järjestelyitä ei tule käyttää tilanteessa, jossa edellytykset oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaikaiselle keskeyttämiselle täytyvät¹⁰⁹.

5.4.8. Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttävät erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa. Monialainen yhteistyö opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa korostuu opetuksen erityisissä tilanteissa¹¹⁰.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on perusopetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus¹¹¹. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

¹⁰⁶ Perusopetuslaki 18 §

¹⁰⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16 §

¹⁰⁸ Perusopetuslaki 42 § (1090/2024)

¹⁰⁹ Oppivelvollisuuslaki (1214/2020) 7 §

¹¹⁰ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 16 §

¹¹¹ Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 38 § (618/2021)

5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa¹¹². Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehittämiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukeväksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä¹¹³ ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-

¹¹² Perusopetuslaki 47 §

¹¹³ Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta¹¹⁴.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää¹¹⁵ työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella¹¹⁶.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä¹¹⁷. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa¹¹⁸ tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

114 Perusopetuslaki 3 § 2 mom. , 31 a § 1 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 13 §

115 Perusopetusasetus 3 § 4 ja 5 mom.

116 Perusopetusasetus 6 §

117 Perusopetuslaki 32 §

118 Perusopetuslaki 29 § 7 mom. (163/2022)

5.6. Paikallisesti päätettävät asiat

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö sekä poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi
- toimintamallin oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi. Toimintamallissa kuvataan opetuksen järjestäjää, koulua ja oppilasta koskien¹¹⁹
 - miten kouluun kiinnittymistä, koululäsnäoloa ja vertaissuhteita tuetaan ja poissaoloja ennaltaehkäistään¹²⁰. Mikäli paikallisesti päätetään laajennettavan esimerkiksi terveystiedon tai muiden aineiden oppimäärää tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun, kuvataan näiden tuntien tavoitteet ja sisällöt opetussuunnitelmassa¹²¹.
 - miten poissaoloja seurataan suunnitelmallisesti¹²² niin että niistä kerätty tieto on käytettävissä poissaolojen ehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen lukuvuoden aikana
 - miten poissaoloihin puututaan suunnitelmallisesti, ja tämän edellyttämä työnjako ja vastuut¹²³
 - miten yhteistyö huoltajien tai muun laillisen edustajan kanssa toteutetaan¹²⁴
 - miten poissaolojen ehkäisemisen ja seurannan sekä poissaoloihin puuttumisen toimintatavat sekä niiden suunnittelu koordinoidaan¹²⁵ koulukohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä, jossa huoltajat ja oppilaat ovat osallisena
 - miten yhteistyö opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa poissaolojen ehkäisemisessä, niihin puuttumisessa sekä poissaolojen syiden selvittämisessä toteutetaan¹²⁶
 - yhteistyössä kuvataan oppilaan opiskeluhuoltopalveluihin ohjaamisen käytännöt¹²⁷, terveystarkastuksiin liittyvä yhteistyö¹²⁸ sekä yhteistyön konkreettinen käynnistäminen opiskeluhuoltopalvelujen kanssa oppilaan runsaissa poissaoloissa¹²⁹.
 - miten toimintamallin jatkuva seuranta ja kehittäminen kerätyn tiedon ja järjestelmällisen palautteen pohjalta tehdään¹³⁰.
- miten yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään, erityisesti

¹¹⁹ Perusopetuslaki 26 §

¹²⁰ Perusopetuslaki 26 §

¹²¹ Perusopetuslaki 11 §, 14 § (626/1998)

¹²² Perusopetuslaki 26 §

¹²³ Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022), Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 - 5 § (1287/2013)

¹²⁴ Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022), Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 - 5 § (1287/2013), Perusopetuslaki 3 § (626/1998)

¹²⁵ Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022), Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § (1287/2013)

¹²⁶ Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022), Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 - 5 § (1287/2013)

¹²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § (1287/2013)

¹²⁸ Terveystarkastuslaki 16 § (1326/2010), Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 7 § (338/2011)

¹²⁹ Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022), Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 - 19 § (1287/2013), Terveystarkastuslaki 15 a §, 16 §, 17 a § (1326/2010), Sosiaalihuoltolaki 5 §, 10 §, 27 c § (1301/2014)

¹³⁰ Perusopetuslaki 26 §

- miten huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta
- mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee mainita opetussuunnitelmassa. Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan

- millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään ja mitkä ovat keskustelujen toteuttamisen käytänteet
- mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- mitkä ovat vastuut ja toimintatavat opetuksen epäämistä koskevissa tilanteissa:
 - oppilaalle laadittava henkilökohtainen suunnitelma opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetukseen palaamisen tukemiseksi: suunnitelman kirjaamisen, toteuttamisen ja seurannan vastuut.
 - oppilaan ja hänen huoltajansa osallisuus em. suunnitelman laatimisessa
 - oppilaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa opetuksesta epäämisen aikana
 - oppilaalle järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen
 - oppilaan valvonta seuraavien toimenpiteiden jälkeen:
 - oppilaan poistaminen luokkahuoneesta tai muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai
 - kun oppilaan opetukseen osallistuminen on eväty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi
 - yhteistyö koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa
- miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpidollisia keinoja käytettäessä
- miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpidollisista keinoista tiedotetaan eri tahoille
- mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen järjestämisen periaatteet ja yhteistyö kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa, ja niitä tarkennetaan koulujen lukuvuosisuunnitelmassa. Lisäksi paikallisessa suunnitelmassa kuvataan toimenpiteet oppilaiden kouluyhteisöön liittymisen ja osallisuuden turvaamisen osalta. Oppilaanohjauksen ja tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen järjestämisen periaatteet kuvataan ohjaussuunnitelmassa.

Joustava perusopetus

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa joustavaa perusopetusta, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten joustava perusopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- mitkä ovat oppilasvalinnan perusteet ja miten valinta käytännössä toteutetaan
- miten muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuva opiskelu järjestetään ja miten oppilaiden opiskelua tällöin ohjataan, seurataan ja arvioidaan

- miten eri toimijoiden yhteistyö, vastuut ja työnjako järjestetään.

Perusopetuslain 20 c §:n mukaisia oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan tuen toteuttamista koskevan suunnitelman laatimisesta määrätään luvussa 7.

Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa tavoitekokonaisuuksittain etenevien oppilaiden opintojen etenemisen seurannan periaatteet.

Yhdysluokkaopetus

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon, että se soveltuu myös yhdysluokkaopetukseen ja pienille kouluille. Toinen vaihtoehto on sisällyttää opetussuunnitelmaan pienten koulujen opetuksen ja yhdysluokkaopetuksen järjestelyjä koskeva osio. Mikäli opetus järjestetään yhdysluokissa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen¹³¹ määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Mikäli etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- minkä asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään
- mitkä ovat etäyhteyksien opetuskäyttöä ohjaavat tavoitteet, opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut.

Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- paikallinen monialainen yhteistyö, yhteistyötahot ja yhteistyön käytänteet
- käytänteet, yhteistyö, oppilaan opetuksen toteuttaminen ja oppilaan tukeminen oppilaan siirtyessä sairaalaopetukseen ja palatessa omaan kouluun
- konsultaation käytänteet ja yhteistyö

Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- perusteet aikaisemman osaamisen osoittamisesta esimerkiksi erityisessä tutkinnossa tai opetuksen järjestäjän päättämällä muulla tavalla

Opetus erityisissä tilanteissa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten yhteistyö ja oppilaan tukeminen hoidetaan oppilaan siirtyessä

- omasta koulustaan toisen opetuksen järjestäjän kouluun tai valtion oppilaitokseen
- koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa järjestettävään perusopetukseen

Lisäksi kuvataan yhteistyön käytänteet oppilaan palatessa takaisin omaan kouluunsa.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

¹³¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 § (111/2023)

Opetuksen järjestäjä päättää opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan muun toiminnan linjauksista ja tähän liittyvästä yhteistyöstä kotien sekä muiden sidosryhmien kanssa sekä oppilaiden osallistumisesta suunnitteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat mahdollisesti tarjottavan kerhotoiminnan, koulukirjastotoiminnan sekä muun opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan toiminnan tavoitteet ja järjestämiskäytännöt sekä yhteydet mahdollisesti tarjottavaan aamu- ja iltapäivätoimintaan
- mitkä ovat kouluruokailun toteuttamista ohjaavat periaatteet sekä ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet
- miten oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet otetaan huomioon
- miten koulumatkoista ja kuljetuksista sekä niihin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjoavalla opetuksen järjestäjällä on velvollisuus laatia valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukainen paikallinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma¹³².

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

lin kunnan keskeisiä tavoitteita ja toimintakulttuuria on avattu tarkemmin luvussa 4.5. Hyvinvoinnin ja kestävyyskasvatuksen rakenteet tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät koko perusopetuksen yhteneväsyydelle rakentuvaa toimintakulttuuria.

5.6.1. Keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on varmistaa, että turvallisuus, tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus toteutuvat kaikille oppilaille ja henkilöstölle. Yhteiset selkeät säännöt ja ohjeistukset sekä kiusaamiseen puuttuminen tukevat turvallisuuden kokemusta ja hyvän käyttäytymisen mallia. Jokaisessa koulussa laaditaan järjestyssäännöt yhdessä oppilaiden kanssa. Sääntöjen laatimisessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Järjestyssäännöt ovat voimassa kouluaikana, koulun alueella, koulun järjestämissä tilaisuuksissa ja retkillä. Niissä asioissa, joita ei erikseen mainita, noudatetaan yleistä lainsäädäntöä ja hyviä tapoja. Järjestyssääntöjä tarkastellaan säännöllisesti ja tarvittaessa ne voidaan laatia uudelleen. Järjestyssäännöt ovat näkyvissä koulujen kotisivuilla lukuvuosiedotteessa.

Osallisuuden huomioiminen ja sen toteutuminen on osa hyvinvoivaa kasvuyhteisöä. Keskeistä on vahvistaa kuulumisen tunnetta: oppilaat ja henkilöstö tuntevat kuuluvansa kouluyhteisöön arvostettuina ja yhdenvertaisina jäseninä. Oppilaita kannustetaan osallistumaan aktiivisesti koulun toimintaan ja päätöstentekoon. Tämä edistää luottamusta ja yhteisöön kuulumisen kokemusta. Oppilaat voivat osallistua oppilaskuntaan, tukioppilas- tai kummitoimintaan. Jokaisessa luokassa järjestetään luokkakokouksia lukuvuoden aikana. Luokkakokouksissa käsitellään sekä oppijoilta että koulun taholta tulleita aiheita. Kokouksissa kootut asiat viedään koulun oppilaskunnan hallitukseen, joka vie asioita eteenpäin.

lin kunnassa kodin ja koulun yhteistyö nähdään tärkeänä ja arvokkaana asiana. Yhteistyötä toteutetaan kasvatuskumppanuuden periaatteella. Kasvatuskumppanuudella edistetään yhteistä kasvatustehtävää ja rakennetaan vuorovaikutusta kodin ja koulun välillä. Kotien kanssa tehtävällä yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Huoltajien osallisuus ja mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintaa. Koulut pyrkivät kotien kanssa tehtävässä yhteistyössä kiireettömyyteen ja aitoihin kohtaaisiin.

132 Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet, Opetushallituksen määräys 1/011/2011

Kodin ja koulun kasvatuskumppanuus lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia. Yhteistyötä voidaan edistää

- koulun, luokka-asteiden tai luokkakohtaisilla vanhempainilloilla
- huoltajien kanssa käydyillä keskusteluilla, joita ovat tavoite- ja arviointikeskustelu ja nivelvaihekeskustelu. Lisäksi tarjotaan 1., 4. ja 7. luokilla Lapset puheeksi –keskustelua
- koulukohtaisiin yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän toiminnalla
- yhteisillä teemapäivillä ja retkillä tai leirikoulun varainkeruulla
- koulun yhteisillä tiedotteilla ja Wilma-viestinnällä

Koulut tekevät tiiviisti yhteistyötä myös muiden tahojen kanssa. Yhteistyötahoja ovat muun muassa kirjasto, nuorisotyö, seurakunnat, muut kolmannen sektorit toimijat, poliisi, sosiaali- ja perhepalvelun työntekijät sekä mahdolliset muut paikalliset viranomaiset ja järjestöt. Opiskeluhuollon toimijoiden yhteistyö kuvataan tarkemmin lin kunnan opiskelijahuollon suunnitelmassa. Linkki suunnitelmaan

lin kunnan perusopetukseen on laadittu poissaolomalli ([lin kunnan poissaoloihin puuttumisen lomake](#)), jonka mukaan koulupoissaoloihin puututaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Toimintamalli tukee poissaolojen suunnitelmallista seurantaa ja ohjeistaa miten niihin puututaan poissaolojen kasvaessa. Oppilasta opettavalla opettajalla on velvollisuus seurata poissaoloja koko lukuvuoden ajan ja ottaa yhteyttä huoltajaan, kun poissaoloja kertyy poissaoloportaikon mukaisesti. Luvattomista poissaoloista tulee opettajan ilmoittaa huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle viipymättä.

Poissaolojen seurannassa hyödynnetään Wilma-alustaa. Seurannassa on tärkeää säilyttää avoin ja rakentava yhteistyö huoltajiin ja miettiä yhdessä säännöllisen koulunkäynnin ja kouluun kiinnittymisen keinoja. Näin oppilaalla on mahdollista saada tarvitsemansa tuki ja ohjaus. Tarvittaessa yhteistyöhön otetaan mukaan opiskeluhuollon sekä sosiaali- ja perhepalvelun toimijoita, jotta kaikki aikuiset voivat omalta osaltaan tukea kouluun kiinnittymistä ja oppimisen edistämistä. Yhteydenoton voi tehdä huoltaja, oppilas tai koulun edustaja.

Lisäksi lin kuntaan on laadittu kouluun kiinnittymistä tukeva toimintamalli, jonka tarkoituksena on vahvistaa ja edistää oppilaiden hyvinvointia koulussa. Materiaali sisältää erilaisia keinoja ja konkreettisia toimintaohjeita poissaolojen ehkäisemiseen ja puuttumiseen. Ohjeistukset löytyvät kunnan nettisivuilta ([koulupoissaolojen lisäohjeistus](#)). Lisäksi kouluun kiinnittymistä tuetaan hyvinvointitaitojen opetuksella. Tästä vastaa ryhmää opettava opettaja lin kunnan toimintamallin mukaisesti.

5.6.2. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Kouluissa kasvatuskeskustelut ohjaavat ensisijaisesti oppilaan käyttäytymistä rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa. Keskusteluun osallistuu opettaja, oppilas ja mahdollisesti rehtori ja/tai huoltaja. Kasvatuskeskustelussa tavoitteena on käsitellä tapahtunutta, saada miettimään rikkomuksensa seurauksia ja ohjata oppilasta toimimaan jatkossa toisin. Samalla oppilaille opetetaan vastuullisuutta ja otetaan vanhemmat mukaan yhteisiin kasvatusasioihin. Keskustelussa on tärkeää, että oppilaalle tulee tunne, että hänestä huolehditaan, häntä kuunnellaan ja asiat otetaan vakavasti.

Kasvatuskeskustelun kulku on lin kouluissa seuraava:

- Koulun aikuinen antaa oppilaalle määräyksen saapua kasvatuskeskusteluun. Ennen kasvatuskeskustelua otetaan yhteys huoltajaan. Huoltajalle on annettava mahdollisuus osallistua keskusteluun.
- Oppilas saa kertoa keskustelussa omin sanoin, mitä on tapahtunut. Oppilaalle annetaan mahdollisuus ilmaista itseään ja omaa näkökulmaansa. Aikuinen keskustelee oppilaan kanssa epätoivotusta käytöksestä.

- Koulun aikuinen keskustelee oppilaan kanssa tapahtuneesta ja epätoivotusta käytöksestä. Tässä vaiheessa aikuinen selventää käytöksen vaikutuksia ja seurauksia.
- Oppilas saa mahdollisuuden kertoa, mitä hän voisi tehdä toisin tai miten hän voisi parantaa käytöstään. Tämä auttaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan.
- Keskustelussa sovitaan seurantapäivä, jolloin tarkastellaan, onko käytöksessä tapahtunut parannusta. Samalla sovitaan mahdollisista seuraamuksista, jos käytös ei korjaannu.
- Kasvatuskeskustelun kulku kirjataan Wilman tuki-välilehdelle. Jos huoltaja ei ole osallisena keskusteluun, oppilas soittaa hänelle ja kertoo käydystä kasvatuskeskustelusta ja seuraamuksista.

Jos oppilas toimii toistuvasti koulun sääntöjen vastaisesti, voidaan hänelle antaa jälki-istunto. Joissakin tilanteissa oppilaalle voidaan määrätä jälki-istunto suoraan ilman kasvatuskeskustelua. Tällaisia ovat esimerkiksi väkivaltilanteet. Jälki-istunto kirjataan Wilman tukivälilehden lomakkeelle *jälki-istunto*. Jälki-istunnon valvonnasta vastaa oppilaan luokanvalvoja/luokanopettaja tai joku muu valvonnasta vastaava henkilökunnan jäsen.

Oppilaalta voidaan evätä jäljellä oleva koulupäivä, jos hän uhkaa toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuutta väkivaltaisella tai uhkaavalla käytöksellä taikka oppilaan käyttäytyminen häiritsee kohtuuttomasti opetusta tai koulun tilaisuutta. Päätöksen tekee rehtori tai koulunjohtaja. Asia kirjataan Wilman tukivälilehden lomakkeelle *luokasta poistaminen/opetuksen epääminen*. Oppilaan opettaja huolehtii mahdollisista kotiin annettavista koulutehtävistä. Halutessaan oppilas tai huoltaja voi ottaa yhteyttä opiskeluhuollon toimijaan keskusteluavun saamiseksi.

Muita kurinpidollisia keinoja ovat rehtorin antama kirjallinen varoitus tai määräaikainen koulusta erottaminen. Määräaikaisesta erottamisesta on tiedotettava sosiaalitoimea ja lautakunta tekee asiasta päätöksen. Kirjallisessa varoituksessa ja erottamisessa toimitaan hallintosäännön mukaisesti ja noudatetaan oikeusturvaperiaatetta (valitusoikeus). Tarvittaessa konsultoidaan koulupoliisia ja noudatetaan poliisin antamia yhteistyön ohjeistuksia.

Henkilökunnan perehdyttämisestä huolehtii rehtori/koulunjohtaja niin, että uusi henkilö tietää kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisestä. Lin kunnassa on erillinen fyysisen rajoituksen ohjeistus. Ohjeistuksessa kuvataan fyysisen rajaamisen ennakointia sekä sitä, miten yksiköissä huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta. Ohjeistuksessa on kuvattu myös yhteistyö opiskeluhuollon toimijoiden kanssa, ja miten oppilaalla on mahdollisuus saada heiltä apua kiinnipitotilanteiden jälkeen.

5.6.3 Opetuksen järjestämistapoja

Joustava perusopetus

Lin kunnan joustavan perusopetuksen JOPO-luokka (8. ja 9. luokkalaisille) toimii Valtarin koululla. Jopo-toiminnasta ja -hausta tiedotetaan oppilaita ja huoltajia keväällä ennen hakua. Tarvittaessa koulun tai opiskeluhuollon henkilöstö voi suositella luokalle hakemista. Oppilas valitaan Jopo-luokalle oppilaan ja hänen huoltajansa tekemän hakemuksen perusteella. Oppilasvalintaa tehdessä sovelletaan yhdenvertaisia valintaperusteita. Hakijat huoltajineen haastatellaan ennen valintaa. JOPO-luokalla opiskelu vaatii oppilaan ja perheen sitoutumista toimintaan. Joustavan perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa kokonaisvaltaisesti oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi tavoitteena on tukea oppilasta toisen asteen koulutukseen siirtymisessä sekä antaa valmiudet selviytyä opiskelussa.

Oppilasvalinta JOPO-luokalle tapahtuu seuraavien kriteerien mukaisesti:

- heikentynyt motivaatio opiskella tavallisilla oppitunneilla
- oma motivaatio korottaa arvosanoja

- vaara saada hylättyjä tai heikkoja arvosanoja, alisuoriutuminen
- paljon poissaoloja ja/tai ongelmia elämänhallinnassa
- sosiaalinen kyky toimia pienryhmässä ja työpainotteisesti.

Rehtori tekee hallintopäätöksen joustavaan perusopetusluokkaan siirtymisestä. Oppilasvalinnassa korostetaan oppilaan omaa motivaatiota opiskella joustavan perusopetuksen tavoitteiden mukaisesti sekä kykyä toimia itsenäisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, kuten työssäoppimispaikoilla. Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma, jossa kuvataan opintojen eteneminen ja oppimisen tavoitteet.

Opetus järjestetään koulussa lähiopetuksena ja osaksi työpaikoilla sekä muissa oppimisympäristöissä ohjattuna opiskeluna. Opetuksen suunnittelusta, ohjaamisesta ja oppilaan arvioinnista vastaa joustavan perusopetuksen luokkaa opettava opettaja. Oppilasta varten asetetut tavoitteet, oppimisympäristöt sekä tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne vastaavat perusopetuksen tavoitteita. Joustavassa perusopetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä. Joustavan perusopetuksen oppilas saa tarvitsemansa tuen ryhmäkohtaisen tai oppilaskohtaisen tukitoimien kautta.

Yhdysluokkaopetus

lin kouluissa voidaan toteuttaa opetusta myös yhdysluokkaopetuksena riippuen vuosiluokan oppilasmäärästä. Opetussuunnitelman paikalliset osuudet on laadittu siten, että ne soveltuvat myös yhdysluokkaopetukseen. Yhdysluokissa noudatettavan vuorokurssiperiaatteen yhtenäistämiseksi noudatetaan seuraavaa pääsääntöä:

- parillisina vuosina 4. ja 6. luokan oppisisällöt
- parittomina vuosina 3. ja 5. luokan oppisisällöt

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

lin kunnassa kehitetään etäyhteyksin annettavaa opetusta laajentamalla oppilaiden mahdollisuuksia valinnaisainevalintoihin ja tehostetaan yläkouluopetusta Valtarin yläkoulun ja Kuivaniemen koulujen välillä. Etäyhteyksin annettavasta opetuksesta annetaan erilliset ohjeet ja niiden laatimisesta vastaa rehtori tai koulunjohtaja. Etävälikkeistä opetusta hyödynnetään eri koulujen välisessä opetuksessa. Etäyhteyksiä voidaan hyödyntää myös niiden oppilaiden opetuksessa, joille joudutaan tekemään poikkeavia opiskelujärjestelyjä. Etäopetusta järjestettäessä on huomioitava se, että opetus tulee antaa turvallisessa opiskeluympäristössä (koulun määrittämät tilat ja koulun aikuinen läsnä) työsuunnitelmassa määriteltyinä aikoina.

Opetus erityisissä tilanteissa

Opetuksen järjestäminen erityisissä tilanteissa tulee kyseeseen silloin, jos oppilas sairastuu vakavasti tai on vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin antaa lin kunnan ulkopuolisessa laitoksessa muun muassa koulukodissa, vastaanottokeskuksessa tai rangaistuslaitoksessa. Omassa koulussa yhteistyöstä vastaa oppilasta opettava opettaja, erityisopettaja ja rehtori.

Kodin ulkopuolelle sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa se kunta, johon hänet on sijoitettu. Kotikunnalla on velvollisuus maksaa oppilaan opetuksesta.

5.6.4 Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman perusteista poikkeaminen

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueittain opetuksessa tuetaan yksilöllisesti oppilaan kokonaiskehitystä ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Toiminta-alueittain opetuksessa tavoitteena on opettaa taitoja, jotka vahvistavat oppilaan kykyä mahdollisimman itsenäiseen elämään. Opiskeltavat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio taidot, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen sekä laaja-alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien sisältöjä. Toiminta-alueittain opetuksessa hyödynnetään kaikkia koulupäivän arkitilanteita. Iin kunta toimii toiminta-alueittain opetuksessa valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaan.

Toiminta-alueittain opetus on järjestettävä oppilaalle, kun oppiainejakoinen opetus ei tue oppilaan oppimista ja toimintakykyä. Sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen oppilaan siirtymisestä toiminta-alueittain opetukseen. Päätösprosessi on kuvattu tarkemmin luvussa 7. Päätös on oltava perusteltavissa ja siinä tulee kuulla huoltajaa tai laillista edustajaa sekä oppilasta hänen kehitystasonsa mukaan.

Iin kunnassa toiminta-alueittain oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti erityisluokassa. Alakouluikäisten ryhmät ovat Haminan koululla ja yläkouluikäisten Valtarin koululla. Ryhmässä saa olla enintään kuusi oppilasta, kun toiminta-alueittain opiskelevia oppilaita on kolme tai enemmän. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia riittävästä oppilaan tarvitsemista tuki-, ohjaus- ja avustajaresursseista. Tärkeää on huomioida oppimisympäristön esteettömyys, erilaiset apuvälineet ja niiden käyttö.

Toiminta-alueittain opetuksessa tulee olla tiiviissä yhteistyössä huoltajien ja eri toimijoiden (terapeutit, hoitava ja tutkiva taho) kanssa. Etenkin nivelvaiheissa yhteistyö on tärkeää ja sitä on tehtävä ajoissa. Tavoitteet laaditaan yhteistyössä ja niitä tulee tukea oppilaan kaikissa toimintaympäristöissä. Koulutyö järjestetään siten, että oppilasta osallistetaan ja kuullaan hänen ikänsä sekä kehitystasonsa huomioiden. Oppilas otetaan mukaan koulutyön suunnitteluun kehitystaso huomioiden. Huoltajien tulee saada tietoa säännöllisesti oppilaan oppimisesta ja kasvusta.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan arviointi perustuu aina oppilaan toiminta-alueiden laadittuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Iin kunnassa tavoitteita arvioidaan lukuvuosittain.

Yläkouluikäisen oppilaan tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen järjestämisen periaatteet kuvataan erillisessä Iin kunnan ohjaussuunnitelmassa.

Opiskelu tavoitekokonaisuuksittain

Iin kunnan perusopetuksen kouluissa, kaikilla luokka-asteilla voidaan oppilaalle tarjota mahdollisuus edetä opiskelussaan erilaajusten tavoitekokonaisuuksien mukaisesti.

Oppilas opiskelee erilaajuisia tavoitekokonaisuuksia vuosiluokittain määriteltujen oppiaineen oppisisältöjen sijaan. Tavoitekokonaisuudet laaditaan pääsääntöisesti vuosiluokkajaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 tavoitteiden mukaisesti. Kunkin vuosiluokkakajakson päätteeksi oppilaalla tulee olla saavutettuina kyseisen jakson tavoitteet.

Opiskelu mahdollistaa sekä vuosiluokan nopeammin että hitaammin etenevän tahdin. Hitaammin etenevälle oppilaalle on tullut antaa ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia ennen tavoitekokonaisuuksittain opiskeluun siirtymistä. Jos oppilaan yleinen koulumenestys on heikko ja hän on saamassa useita hylättyjä arvosanoja, tavoitekokonaisuuksittain opiskeluun siirtyminen ei ole mahdollista. Tavoitekokonaisuuksittain opiskelu on viimesijainen keino tukea opiskelun etenemistä. Yläkoulussa hyödynnetään koulukohtaista koontilomaketta, jossa on kuvattu oppilaan erilaisia tuen muotoja ja keinoja oppimisen ja koulunkäynnin etenemisen mahdollistamiseksi.

Oppilaalle tehdään tuen tarpeen arviointia koskeva suunnitelma, jossa kuvataan tavoitekokonaisuuksittain opiskelun tarve. Arvion tekemisessä voidaan hyödyntää moniammatillista yhteistyötä ja opiskeluhuollon toimijoiden konsultointia. Sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen oppilaan siirtymisestä tavoitekokonaisuuksittain opiskeluun. Tämän jälkeen oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kuvataan tarkemmin oppimisen eteneminen ja tavoitekokonaisuudet. Suunnitelman laatimiseen osallistuvat yhteistyössä oppilas ja huoltajat sekä oppilasta opettava luokanopettaja/ aineenopettaja ja erityisopettaja.

lin kunnan perusopetuksen opetussuunnitelmassa oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt on määritelty vuosiluokittain. Näiden pohjalta muodostetaan kunkin luokan tavoitekokonaisuudet. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan tarkasti oppilaan tavoitekokonaisuudet, tavoitteet ja sisällöt sekä lukuvuoden aikana suoritettujen kokonaisuuksien eteneminen. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan opetuksen järjestämispaikka ja vastuuhenkilöt sekä mitä oppiaineita oppilas opiskelee pakollisina ja valinnaisina.

Opintojen etenemistä ja tavoitekokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Arviointia käsittelevässä luvussa 6 kuvataan tarkemmin tavoitekokonaisuuksittain etenevän oppilaan arviointikäytännöt.

Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

Perusopetuksesta voidaan poiketa oppilaan terveydellisistä tai muista erityisistä syistä. Päätös voi olla tilapäinen vapauttaminen tai pysyvä luonteisempi. Lain 18 § mukaan oppilas voidaan vapauttaa pysyvästi jonkin oppiaineen osalta, jos hänellä on kyseisestä oppiaineesta aikaisempia vastaavia opintoja tai hänen terveydentilansa vuoksi opintojen suorittaminen on kohtuutonta. Mikäli oppilas suorittaa jonkin oppiaineen poikkeavan järjestelyn mukaisesti, hänen tulee osoittaa osaamisensa opetuksen järjestäjän kanssa sovitulla näytöillä. Näytöissä oppilas voi osoittaa oppimäärää vastaavia tietojaan ja taitojaan.

Huoltaja voi hakea oppimäärästä poikkeamista. Huoltaja laatii ennen päätöksen tekemistä hakemuksen, jossa hän esittää perusteet oppimäärän suorittamatta jättämiselle. Sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen opetuksen poikkeavasta järjestämisestä.

Oppilas voidaan vapauttaa terveydellisistä syistä tilapäisesti perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta korkeintaan neljäksi kuukaudeksi. Terveydellisillä syillä tarkoitetaan vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta. Tilapäinen vapauttaminen on lyhytaikaista ja koskee aina määräaikaista opetukseen osallistumattomuutta esimerkiksi tietyn oppiaineen osalta. Oppilasta opettava opettaja ja erityisopettaja vastaavat päätöksen valmisteluista ja perusteluista, ja niissä on huomioitava oppilaan yksilölliset tarpeet ja tilanteet. Terveystuella ammatillainen voi antaa lausunnon oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen määräaikaista vapauttamisesta.

Tätä lukua tarkennetaan myöhemmin.

5.6.5 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Osasto- ja avohoidossa olevien oppilaiden opetuksen toteuttaminen vaatii tiivistä yhteistyötä eri tahojen välillä. Omassa koulussa yhteistyöstä vastaavat opettaja ja erityisopettaja. Yhteistyö, selkeät käytännöt ja oppilaan tuen tarpeen huomioiminen ovat tärkeässä osassa niin sairaalaopetuksessa kuin paluussa omaan kouluun. Monialainen yhteistyö mahdollistaa oppilaan kokonaisvaltaisen tuen ja edistää hänen oppimistaan ja hyvinvointiaan. Myös osapuolten jakama tieto ja kokemukset tukevat oppilaan arjen sujumista.

Ennen siirtymistä osastohoitoon pidetään tarvittaessa yhteistyöpalaveri, johon osallistuvat koulun, sairaalakoulun ja perheen edustajat sekä mahdollisesti sosiaali- ja perhepalvelun henkilö. Sairaalassa tarjottava opetus suunnitellaan yhteistyössä koulun opettajan kanssa, jotta opetus vastaa opetussuunnitelmaa. Oma koulu antaa oppilaalle tarvittavat oppikirjat ja materiaalit. Ennen omaan kouluun paluuta järjestetään palaveri, jossa käydään läpi oppilaan tilanne ja tuen tarpeet.

Koulun tulee järjestää oppilaalle hänen tarvitsemansa tuki, joka voi tarkoittaa pienryhmä- tai erityisluokkaopetusta tai avustamispalveluita. Hoitava tahon järjestää oppilaalle myös hoidollisen ja kuntouttavan tuen.

Opettaja, erityisopettaja, opiskeluhoollon edustaja tai muu koulun toimija voi konsultoida sairaalakoulun asiantuntijoita ottamalla heihin yhteyttä oppilaan oppimiseen ja psyykkistä hyvinvointia koskevissa kysymyksissä. Konsultaatioon otetaan yhteyttä Oysin sairaalakoulukonsultaatio-ohjeiden mukaisesti. Sairaalaopetuksen konsultaatiomuotoja ovat yksittäisen oppilaan koulunkäyntiin liittyvä ennaltaehkäisevä- ja tilannearviokonsultaatio tai pedagoginen konsultaatio, joka kohdistuu yleisiin opetusjärjestelyihin. Yksittäisen oppilaan konsultaatioon tulee olla aina huoltajan tai muun laillisen edustajan lupa.

6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain¹³³ ja -asetuksen¹³⁴ mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Oppimista, osaamista ja työskentelyä arvioidaan oppiaineittain. Oppiaineen arviointi sisältää myös laaja-alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien arvioinnin. Käyttäytyminen arvioidaan erikseen. Toiminta-alueiden mukaisesti opiskelevan oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä arvioidaan toiminta-alueittain¹³⁵.

Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen, itsearvioinnin sekä vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita (luku 6.2). Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytännöt, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa, joka on osa toimintakulttuuria. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1. Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä¹³⁶.

¹³³ Perusopetuslaki 22 §

¹³⁴ Perusopetusasetus 10 §

¹³⁵ Perusopetuslaki 20 i §

¹³⁶ Perusopetusasetus 10 §

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettujen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2. Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet. Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä¹³⁷.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, jota varten tehdään summatiivinen kokonaisarviointi siitä, missä määrin oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi¹³⁸. Päättö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviointia ei merkitä.

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin, paitsi jos oppilaan oppimäärää on rajattu. Oppilaan lukuvuosiarviointi 6. vuosiluokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin. Kuudennen vuosiluokan päätteeksi annettavassa lukuvuosiarvioinnissa käytetään valtakunnallisia arviointikriteereitä. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseen perusopetuksen oppimäärän päättyessä, ja arvioinnissa käytetään valtakunnallisia päättöarvioinnin kriteereitä.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä¹³⁹.

Opettaja dokumentoi arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnin yleiset periaatteet luovat arviointikulttuurin perustan sekä formatiiviselle että summatiiviselle arvioinnille. Arvioinnissa noudatetaan seuraavia periaatteita.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa kohdennettuihin tavoitteisiin. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen

137 Perusopetusasetus 10 §

138 Perusopetusasetus 10 §

139 Perusopetusasetus 13 §

edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä¹⁴⁰. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin¹⁴¹.

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Koulun arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja koulussa on varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys. Opettajien yhteistyö on edellytys suunnitelmallisen ja johdonmukaisen arviointikulttuurin toteutumiselle.

Opettaja arvioi oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä monipuolisten näyttöjen perusteella. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista ja työskentelyä arvioidaan monipuolisesti¹⁴². Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin sekä tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin, ellei oppimäärää ole rajattu. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Valtakunnalliset arviointikriteerit on laadittu kuudennen vuosiluokan päätteeksi annettavaan lukuvuosiarviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas opiskelee perusopetuksen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa perusopetuksen oppimäärän tavoitteisiin valtakunnallisia arviointikriteerejä käyttäen.

Rajatun oppimäärän¹⁴³ mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa määriteltuihin tavoitteisiin.¹⁴⁴ Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä valtakunnallisia arviointikriteerejä. Oppiaineen oppimäärän tavoitteita ja sisältöjä

¹⁴⁰ Perusopetusasetus 10 §

¹⁴¹ Perusopetusasetus 13 §

¹⁴² Perusopetuslaki 22 §

¹⁴³ Perusopetuslaki 20 h §

¹⁴⁴ Perusopetuslaki 20 e §

rajataan vasta, jos oppilas ei kykene ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta suoriutumaan hyväksytysti perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista¹⁴⁵.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt otetaan arviointikäytännöissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttotustaisten ja vieraskielisten oppilaiden oppimiseen ja osaamisen osoittamiseen vaikuttavat myös oppilaan perusopetuksessa opiskelema aika ja annettu tuki. Oppilaalle annetaan tilaisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan monipuolisesti kielivarojaan hyödyntäen. Päättöarvioinnin kriteereitä käytettäessä arvioidaan, missä määrin osaamisen osoittaminen edellyttää opetuskielen ja eri tiedonalojen kielten hallintaa.

6.3. Oppimisen ja osaamisen arviointi

Oppimisen arviointi (formatiivinen arviointi) liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja palautteen antamiseen oppimisprosessista. Osaamisen arviointi (summatiivinen arviointi) puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin tavoitteisiin, ellei oppiaineen oppimäärää ole rajattu.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi annettavassa lukuvuosiarvioinnissa ja päättöarvioinnissa käytetään oppilaan osaamisen arvioinnissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulee myös laaja-alainen osaaminen arvioiduksi.

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas¹⁴⁶ opiskelee perusopetuksen oppimäärän mukaisesti, oppilaan oppimista ja osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arviointikriteerejä.

Jos oppilas opiskelee rajatun oppimäärän mukaan¹⁴⁷ yhtä tai useampaa oppiainetta, arvioidaan oppilaan oppimista ja osaamista näissä oppiaineissa suhteessa oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa määriteltuihin tavoitteisiin ja sisältöihin.¹⁴⁸ Osaamisen tason määrittelyssä ei siis käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Oppimäärä rajataan vasta, kun oppilas ei tukitoimista huolimatta kykene saavuttamaan arvosanan 5 edellyttämää osaamista.

¹⁴⁵ Perusopetuslaki 20 h §

¹⁴⁶ Perusopetuslaki 20 c §

¹⁴⁷ Perusopetuslaki 20 h §

¹⁴⁸ Perusopetuslaki 20 e §

6.4. Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin sisältyvien työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyvät tarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan, jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5. Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutenaan, eikä käyttäytyminen tai siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineista saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät tarpeet tulee tarvittaessa kirjata, oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan, jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnissa.

6.6. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1. Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion¹⁴⁹.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa hyvissä ajoin lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Ennen päätöstä luokalle jättämisestä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä¹⁵⁰. Erillisiä näyttöjä voidaan järjestää paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia.

¹⁴⁹ Perusopetusasetus 11 §

¹⁵⁰ Perusopetusasetus 11 §

Jos mahdollisuus erillisiin näyttöihin annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän opinnot, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä näyttössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat¹⁵¹.

6.6.2. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Oppilas voi edetä opinnoissa tavoitekokonaisuuksittain¹⁵².

Tavoitekokonaisuudet laaditaan pääsääntöisesti vuosiluokajaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 tavoitteiden mukaisesti. Oppilas etenee vuosiluokille 3 ja 7 pääsääntöisesti vasta silloin, kun hän on suorittanut hänelle laaditun suunnitelman mukaiset tavoitekokonaisuudet hyväksytysti. Vuosiluokkien 3–6 ja 7–9 nivelvaiheissa oppilaan osaamista arvioidaan suhteessa valtakunnallisiin arviointikriteereihin. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissaan etenevä oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen. Lukuvuositodistukseen kirjataan kaikki hänelle laadittuun suunnitelmaan kuuluvat opinnot. Hyväksytysti suoritettujen tavoitekokonaisuuksien arvioinnit kirjataan oppiaineittain lukuvuositodistukseen. Kesken olevien tavoitekokonaisuuksien arviointia ei merkitä lukuvuositodistukseen. Todistuksen lisätietoja-kohtaan merkitään, minkä vuosiluokan suorituksista on kyse niissä oppiaineissa, joissa oppilas etenee tavoitekokonaisuuksittain. Lukuvuoden koulutyön päätyttyä oppilas siirtyy opinnoissaan eteenpäin seuraavalle vuosiluokalle.

Tavoitekokonaisuuksittain etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää vuosiluokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Tavoitekokonaisuuksittain etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

Tavoitekokonaisuuksittain etenemisestä määrätään luvussa 5.4.3.

6.7. Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä¹⁵³. Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimus, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous¹⁵⁴. Lukuvuositodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

¹⁵¹ Perusopetusasetus 11 §

¹⁵² Perusopetuslaki 20 h §

¹⁵³ Perusopetusasetus 10 §

¹⁵⁴ Perusopetuslaki 11 §

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–6 ja 7–9 yhtenäisistä, vähintään kahden vuosiviikkotunnin (2 vvt) laajuisista valinnaisten aineiden oppimäärästä annetaan numeroarvosana ja alle kahden vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisten aineiden oppimäärästä annetaan hyväksytty- tai hylätty-merkintä.

6.8. Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1. Perusopetuksen päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on kohdennettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2. Yhteisten oppiaineiden päättöarviointi

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäncatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten A1-oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.3. Yhteisten taide- ja taitoaineiden päättöarviointi

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.4. Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat vuosiluokilla 7–9 yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty-hylätty. Päättötodistuksen saamisen edellytyksenä on hyväksytty suoritus kaikista oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvista opinnoista. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa syventävässä valinnaisessa aineessa vuosiluokilla 7–9 osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.5. Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.8.6. Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan päättöarviointi

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava¹⁵⁵ oppilas opiskelee perusopetuksen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa perusopetuksen oppimäärän kaikkiin tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Kun oppilas opiskelee rajatun oppimäärän mukaan yhtä tai useampaa oppiainetta, arvioidaan oppilaan osaamista näissä oppiaineissa oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa suhteessa hänelle määritelyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin. Mikäli oppimäärä on rajattu, oppilas ei voi saavuttaa välttävää osaamista eli arvosanaa 5 korkeampaa arvosanaa.

Rajattujen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden päättöarvioinnissa annetaan hyväksytystä suorituksesta numeroarvosana 5 tähtimerkinnällä.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.9. Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole terveydellisistä syistä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta¹⁵⁶. Vapautuksen päätyttyä oppilaan opiskelu järjestetään ja arviointi toteutetaan tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että oppilas pystyy osoittamaan osaamistaan opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Jos oppilas on luvottomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määritelyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

6.10. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä.

Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle, ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.¹⁵⁷

6.11. Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

¹⁵⁵ Perusopetuslaki 20 c §

¹⁵⁶ Perusopetuslaki 35 §

¹⁵⁷ Perusopetusasetus 19 §

6.11.1. Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 lukuvuositolistuksiiin, erotolistuksiiin ja mahdollisiin välitolistuksiiin annetaan kaikissa oppiaineissa joko sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, tololistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositolistuksissa, erotolistuksissa ja mahdollisissa välitolistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötolistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan erotolistuksessa sekä välitolistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan tololistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositolistuksissa vuosiluokilla 4–8 ja mahdollisissa välitolistuksissa vuosiluokilla 4–9. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan tololistuksen liitteenä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan tololistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto tololistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli¹⁵⁸.

Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää tai paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita on rajattu, osaamisen arviointi tapahtuu suhteessa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päättöarviointia. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Päättötolistukseen merkitään arvosana 5*.

Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

6.11.2. Lukuvuositolistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositolistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötolistuksen. Lukuvuositolistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositolistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun tololistuksessa käytetään numeroarvosanaa, tololistukseen merkitään myös arviointiasteikko¹⁵⁹.

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositolistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Tololistukseen merkitään sanallisessa arvioinnissa käytetty asteikko.

Lukuvuositolistuksissa ja mahdollisissa välitolistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään tololistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan tololistuksen liitteenä.

Uskonnon tai elämäntansomustiedon opiskeltu oppimäärä merkitään lukuvuositolistukseen muodossa “uskonto/elämäntansomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta tai mitä uskonnon oppimäärää oppilas on opiskellut. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään tololistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä tololistuksiin.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositolistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

¹⁵⁸ Perusopetusasetus 10 §

¹⁵⁹ Perusopetusasetus 10 §

Tavoitekokonaisuuksittain etenevälle oppilaalle kirjataan kaikki hänelle laadittuun suunnitelmaan kuuluvat opinnot. Hyväksytysti suoritettujen tavoitekokonaisuuksien arvioinnit kirjataan oppiaineittain lukuvuositodistukseen. Kesken olevien opintokokonaisuuksien arviointia ei merkitä lukuvuositodistukseen. Todistuksen lisätietoja-kohtaan merkitään, minkä vuosiluokan suorituksista on kyse niissä oppiaineissa, joissa oppilas etenee tavoitekokonaisuuksittain.

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa rajatun oppimäärän mukaan, lisätään sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet rajatun oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla oppilaan mahdollisesta osallistumisesta muuhun järjestettyyn opetukseen tai ohjattuun toimintaan
- 7. ja 8. luokkien lukuvuositodistuksen lisätietoihin maininta oppilaanohjauksesta, mikäli oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- sanallisessa arvioinnissa käytetty asteikko tai perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 13.2.2025 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.3. Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten samoin perustein kuin päättötodistus.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)

- sanallisessa arvioinnissa käytetty asteikko tai perusopetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 13.2.2025 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4. Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana¹⁶⁰. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- sanallisessa arvioinnissa käytetty asteikko tai perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 13.2.2025 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5. Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota "hyväksytty".

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- merkintä siitä, että todistus on Opetushallituksen 13.2.2025 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Uskonnon ja elämäntutkimustiedon opiskeltu oppimäärä merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäntutkimustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta tai mitä uskonnon oppimäärää oppilas on opiskellut. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Päättöarvioinnissa arvioitavan oppimäärän laajuudeksi merkitään vuosiluokkien 7–9 opintojen laajuus vuosiviikkotunteina.

Perusopetusta täydentävien saamen kielen, romanikielen ja oppilaan oman äidinkielen opinnoista mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa rajatun oppimäärän mukaan, päättötodistuksessa hyväksytystä suorituksesta annetaan numeroarvosana 5 tähtimerkinnällä. Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet rajatun oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän vuosiluokilla 7–9, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimäärästä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisten aineiden nimet. Kesken jäänyt valinnainen aine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä

aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisen aineen kohdalle tulee merkintä "osallistunut". Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio "hyväksytty" suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä "hyväksytty". Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa¹⁶¹ tai aikuisten perusopetuksessa.

6.12. Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa¹⁶². Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

6.13. Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

- yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
- arvioinnista tiedottamisen muodot

161 Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

162 Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

- käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
- valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- sanallisen arvion tai numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
- erityisen tutkinnon suorittamisen toimintatavat
- todistusten mahdolliset liitteet.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

6.13.1 Yhteistyö huoltajien kanssa ja arvioinnista tiedottamisen muodot

Arviointi on oppilaan oppimista ja työskentelyä edistävää sekä käyttäytymistä ohjaavaa jatkuvaa ja monipuolista oppilaan, opettajan ja huoltajan välistä vuorovaikutusta. Yhteistyötä huoltajien kanssa pidetään tärkeänä. Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytännöistä, sekä niistä tiedotetaan huoltajia lukuvuosisuunnitelmassa ja Wilman kautta. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa oppilaalle itselleen ja huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin. Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.

lin kunnassa huoltajille tarjotaan joka luokalla mahdollisuutta osallistua tavoitekeskusteluun, jossa oppilaan koulunkäynnille asetetaan tavoite. Keskustelun tarkoituksena on edistää oppilaan oppimista ja hyvinvointia. Keskustelun tarkoituksena on arvioida yhdessä oppilaan kanssa hänen edistymistään ja suunnitella mahdollisesti tarvittavia tukitoimia. Tavoitekeskusteluun osallistuu oppilas, luokanopettaja tai luokanvalvoja sekä halutessaan myös huoltaja. Tavoitekeskustelu kirjataan Wilman lomakkeelle. Tavoitekeskustelu pohjautuu oppilaan vahvuuksien ja taitojen arviointiin sekä kehittämistavoitteiden laatimiseen. Niiden oppilaiden osalta, joiden huoltajat eivät ole osallistuneet tavoitekeskusteluun, kirjataan tavoitekeskustelu kuitenkin Wilmaan yhdessä oppilaan kanssa.

Vuosiluokilla 1.-6. tavoitekeskustelu käydään syksyllä elo-syyskuussa ja keväällä tammikuussa. Vuosiluokilla 7.- 9. tavoitekeskustelu käydään oppilaan ja luokanvalvojan kanssa. Keskustelussa pohditaan oppilaan tavoitteita, vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Lisäksi yläkoulussa aineenopettajan kanssa käytävät ainekohtaiset keskustelut lukukauden lopussa tarjoavat oppilaalle mahdollisuuden syventyä omaan oppimiseensa ja arvosanan muodostumiseen. Oppilas voi pohtia omaa kehittymistään ja arvioida, miten hyvin hän on saavuttanut asetettuja tavoitteita. Keskustelun pohjana toimivat oppilaan itsearviointi ja oppilaan monipuoliset näytöt.

Keväällä kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävässä oppimisen arvioinnissa keskitytään siihen, miten oppilas on kehittynyt ja edistynyt oppimisessaan alakoulun aikana. Laaja arviointi on tärkeä osa oppilaan siirtymistä yläkouluun. Nivelvaihekeskustelussa opettaja, oppilas ja huoltaja käyvät yhdessä läpi oppimisen onnistumisia, haasteita ja tavoitteita. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan osaaminen ja sosiaaliset taidot. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana sekä vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota, mutta miettiä myös oppilaan mahdollisesti tarvitsemaa tukea ja ohjausta yläkouluun siirryttäessä. On tärkeää, että oppilaan omat arvot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluiksi. Keskustelun tarkoituksena on varmistaa, että oppilaan siirtyminen yläkouluun tapahtuu mahdollisimman sujuvasti ja tukee oppilaan yksilöllistä kehitystä. Keskustelun pääkohdat kirjataan Wilman nivelvaihelomakkeelle.

Arvioinnin vuosikello

Lukuvuoden aikana oppimista arvioidaan formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin keinoin. Näiden arviointikeinojen avulla oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa oppilaan opintojen edistymisestä. Iissä vuosiluokittain tehtävä arviointi on koottu vuosikelloon, joka on paikallisen opetussuunnitelman liitteenä. Käyttäytymisen arvioinnista huoltajia tiedotetaan lukukausittain todistusten jaon yhteydessä. Arvioinnin vuosikello on opetuksen lukuvuosisuunnitelman rinnalla kulkeva aikataulu. Arvioinnin vuosikellosta ilmenee opetuksessa käytettävän arvioinnin toteutumistavat sekä ajankohdat.

6.13.2 Arvioinnin tehtävät

lin kunnan arvioinnin mallissa oppilas osallistuu arviointiin oppimisprosessinsa alusta alkaen. Hänelle tarjotaan mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan ja sen kehittymistä eri tavoin. Tavoitteet asetetaan yhdessä oppilaan kanssa sekä syksyllä että kevätlukukauden alussa.

Arviointipalautetta annetaan lukuvuoden aikana. Palautteen antaminen on vuorovaikutteista ja vastavuoroista opettajan ja oppilaan välillä. Arviointi on oppimisen edistymistä ohjaavaa suullista tai kirjallista palautetta. Oppilaan ja opettajan välisiä keskusteluja käydään oppimisen kannalta tarkoituksenmukaisissa kohdissa tavoitekeskustelujen yhteydessä sekä laajempaan kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävässä nivelvaiheen arvioinnin yhteydessä. Arviointi on lukuvuoden tavoitteisiin perustuvaa osaamisen tason kuvaamista.

Oppimisen arvioinnilla ohjataan, tuetaan ja kannustetaan oppilaan opiskelua sekä kehitetään hänen itsearviointitaitojaan. Arvioinnin tulee olla kannustavaa ja realistista, opetussuunnitelman perusteiden ja tavoitteiden mukaista. Suurin osa arvioinnista on opettajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta. Oppilaan tulee alusta saakka saada oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta sekä tietoa edistymisestään ja osaamisestaan.

Yhtenä arviointitapana voidaan käyttää vertaisarviointia, jossa oppilaat arvioivat toistensa osaamista tai työtä ennalta sovittujen kriteerien mukaisesti. Tämän tarkoituksena on kehittää oppimisen taitoja, arviointiosaamista ja auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista. Vertaisarviointi toteutetaan opettajan ohjauksessa ja turvallisessa ilmapiirissä.

Oppimisen ja osaamisen arviointi

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltäviä arviointikriteerejä.

Formatiivinen ja summatiivinen arviointi

lin kunnassa käytetään formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin työvälineenä Wilmaa ja kunnassa sillä hetkellä käytössä olevaa sähköistä työkalua. Työskentelyn arviointi on osa oppimisprosessia, joka auttaa oppilasta ymmärtämään oppimisen edistymistä. Formatiiivinen arviointi keskittyy oppimisprosessin aikana tapahtuvaan arviointiin. Tavoitteena on antaa palautetta, joka auttaa oppilasta kehittämään taitojaan ja ymmärrystään oppijana. Arvioinnin keinoina voi olla kokeet, ryhmätyöt ja oppimispäiväkirjat. Formatiiivisessa arvioinnissa voidaan käyttää myös muita dokumentointikeinoja, joilla pystytään monipuolisesti kuvaamaan ja tulkitsemaan oppilaan edistymistä. Arviointi voi olla myös vertaisarviointia.

Summatiivinen arviointi tapahtuu oppimisjakson tai lukukauden lopussa. Arvioinnin osalta Wilmassa annetaan tietoa oppilaan arvioitavista suorituksista esimerkiksi testi- ja koearvosanoina.

Arviointimenetelminä voidaan käyttää myös projekteja, esityksiä tai muita suorituksia, jotka mittaavat oppilaan tietoja ja taitoja. Summatiivinen arviointi kuvaa sanallisesti ja/tai numeerisesti oppilaan sen hetkistä osaamista suhteessa opetussuunnitelman mukaisiin tavoitteisiin. Todistusarviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan suoriutumisesta lukukauden ja -vuoden päätteeksi.

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista eli jatkuvaa oppimisen edistymisen havainnointia ja seurantaa. Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Kaikille oppiaineille asetetaan selkeät arvioinnin tavoitteet, jotta oppilaat ymmärtävät, mitä heiltä odotetaan ja miten heidän oppimistaan arvioidaan. Formattiivisen arvioinnin tarkoituksena on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää itsearviointin taitoja. Oppilas oppii myös ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden saavuttamiseksi. Formattiivinen arviointi edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa.

Osa formatiivisesta arvioinnista on tuntimerkinnät. Lukuvuoden aikana oppilas käyttää formatiivista sähköistä työkalua, jossa hän itse arvioi omaa oppimistaan ja tavoitteiden saavuttamista. Huoltajat pystyvät seuraamaan formatiivisen arvioinnin kulkua lukuvuoden aikana. Tavoitekeskustelut ovat myös osa formatiivista arviointia ja niissä painotetaan työskentelytaitojen edistymistä.

Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeitä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Työskentelyn arviointi

Työskentelytaitojen arvioinnissa korostetaan yhdessä työskentelemisen taitoja ja oppilaan vastuunottoa omasta roolistaan. Työskentely arvioidaan osana oppiaineessa tehtävää arviointia osana oppiaineen arviointia.

Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytyminen arvioinnin tavoitteen kohteena on oppilaan hyvä ja toiset huomioon ottava käyttäytyminen. Vuosiluokalla 1. – 3. käyttäytymisen arvioinnille on asetettu tavoitteet ja arviointiperusteet hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle. Näiden luokkien arvioinnissa sanallisessa arvioinnissa käytetään viisitasoista arviointiasteikkoa. Asteikossa on neljä hyväksyttyä ja yksi hylätty arvio. Sanallinen arvio saavutetaan hyväksytyllä arvosanalla.

Vuosiluokilla 4. – 9. käyttäytymisen arvioinnille on asetettu kriteerit, ja niiden perusteet kuvataan käyttäytymisen arviointikriteeristön liitteessä. Käyttäytymisen arviointikriteerit ovat paikallisen opetussuunnitelman liitteenä.

Valinnaisaineiden arviointi

Valinnaisaineita arvioitaessa arviointi tapahtuu ”hyväksytty”-/”hylätty”-asteikolla silloin, kun valinnaisainetta opiskellaan yksi vuosiviikkotunti ja numeroarviointina kaksi vuosiviikkotuntia opiskeltaessa. (10 erinomainen, 9 kiitettävä, 8 hyvä, 7 tyydyttävä, 6 kohtalainen, 5 välttävä, 4 hylätty). Jos oppilas vaihtaa valinnaisainettaan toiseen (erityisen painava peruste), tulee keskeytyneestä valinnaisesta merkintä O eli osallistunut, jos hän on suorittanut opintoja alle 2 vvt. Vähintään 2 vvt opinnoista tulee numeroarviointi.

Arviointi lukuvuoden päättyessä

Oppilaat saavat sekä välitodistuksen että lukuvuositolodistuksen 1. – 9. luokilla. Ensimmäisellä vuosiluokalla välitodistus käydään arviointikeskusteluna tammi-joulukuussa ja keväällä oppilaat saavat lukuvuositolodistuksen. Vuosiluokkien 1. – 2. sanallinen arviointiasteikko on viisitasoinen, joista neljä on hyväksyttyä ja yksi hylätty arvio. Kolmannella vuosiluokalla syksyllä on sanallinen arviointi ja keväällä numeerinen arviointi. Vuosiluokilla 4. - 9. oppilaat saavat numeerisen arvioinnin. Käyttäytymistä arvioidaan vuosiluokilla 1. – 2. ja 3. vuosiluokan syksyllä sanallisesti ja muilla vuosiluokilla numeerisesti. Iin kunnan käyttäytymisen arvioinnin kriteerit tulostetaan oppilaille lukukausittain todistustenannon yhteydessä.

Niistä oppiaineista, joita ei arvioida viisiportaisella sanallisella arviointiasteikolla, arvioinnissa näkyy, onko suoritus hyväksytty vai hylätty. Iin kunnan todistuskäytännöt ovat liitteenä. Vuosiluokalla 4. – 9. voidaan arvioinnissa hyödyntää liitettä, joka tukee oppiaineen numeroarvioinnin perusteita (liite 11). Tähän liitteeseen sisältyy myös työskentelyn arvioinnin pohja.

Oppilas, jolla on rajattu oppiaineopiskelu, toimitaan Iin kunnassa sovittujen todistuskäytännöiden mukaisesti. Rajattujen oppiaineiden seuranta ja arviointi toteutetaan oppilaalle luotujen tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Tällöin arviointi on sanallista, ja todistuksen tulee *-merkintä.

Oppilaat, jotka opiskelevat toiminta-alueittaisen opetuksen mukaisesti, saavat sanallisen lukuvuosiarvioinnin. Arviointi perustuu aina oppilaan toiminta-alueittain laadittuihin yksilöllisiin tavoitteisiin.

Lukuvuoden aikana opettajan tehtävänä on tiedottaa oppilaita ja huoltajia oppilaan osaamisen tasosta ja nykytilasta siten, että oppilaalla on mahdollisuus vaikuttaa osaamisensa tasoon vielä perusopetuksen aikana. Oppiaineiden osalta käsitellään oppilaan edistymisen suhteessa päättöarviointiin. Jokaisen oppilasta opettavan opettajan ohjauksen merkitys palautteenannossa on tärkeä.

Jos oppilas ei osallistu opetukseen, kokeisiin eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia oman vuosiluokkansa oppisisällöistä, hän saa hylätyn arvosanan 4 lukuvuositolodistukseen. Mikäli oppilas on luvottomasti poissa, eikä hän muilla tavoin pysty osoittamaan omaa osaamistaan, on se peruste hylätylle arvosanalle. Hylätystä arvosanasta on ilmoitettava oppilaalle ja huoltajalle hyvissä ajoin. Samalla tulee ilmoittaa, millä keinoilla numero 4 on vältettävissä. Hylätyn arvosanan oppilas voi suorittaa lukuvuoden päätteeksi ehdoilla.

Jos yläkoulun oppilas ei saa suoritettua vaadittavia opintoja ja/tai hänelle jää puuttuvia suorituksia, arvioidaan kyseinen aine K-merkinnällä. Ainetta opettava opettaja huolehtii puuttuvien suoritusten kontrolloinnin ja arvioinnin. K-merkintää ei laiteta, jos ainetta on opiskeltu vasta 3. jaksosta alkaen.

Iin kunnan käytössä olevat arviointikriteerit ja todistusohjat löytyvät paikallisen opetussuunnitelman liitteinä ja ovat nähtävillä kunnan kotisivuilla.

Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti. Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä päättöarvioinnin kriteereitä. Rajattuja oppiaineita opiskelevan oppilaan päättötodistukseen kirjataan *-merkinnän lisäksi arvosana 5.

Päättöarvosanan muodostuminen

Päättöarvosanan muodostuminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostumisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa. Käyttäytymisen arviointia ei merkitä 9. luokan päättötodistukseen.

Erityisen tutkinnon suorittamisen toimintatavat

Perusopetuksen erityisen tutkinnon toimintatavat liittyvät tilanteisiin, joissa oppilaalle järjestetään poikkeuksellisia arviointikäytänteitä tai tutkintoja esimerkiksi silloin, kun oppilas ei voi osallistua tavanomaisiin kokeisiin tai arviointiin vamman, sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi. Erityisiä syitä ovat esimerkiksi elämäntilanne ja kielitaidon puute. Tässä tilanteessa noudatetaan erityisiä toimintatapoja, jotka turvaavat yhdenvertaisen ja oikeudenmukaisen arvioinnin.

Tutkintotodistus laaditaan aina tapauskohtaisesti, ja se voi olla

1. todistus oppiaineen oppimäärän suorittamisesta.
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

6.13.3 Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

Opintojen eteneminen vuosiluokittain

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuottansa koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa oppiaineessa on hylätty, eikä hän suorita oman vuosiluokan tavoitteita.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa hyvissä ajoin lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Ennen päätöstä luokalle jättämisestä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia. Koulukohtaisesti päätettävät näytöt järjestetään ennen lukuvuoden päätyttyä niin, että luokanopettaja tai aineenopettaja antaa oppilaalle selkeät ohjeet näyttöön osallistumisesta.

Jos mahdollisuus erillisiin näyttöihin annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositolustuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän opinnot, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Oppilas voi edetä opinnoissa tavoitekokonaisuuksittain. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissaan etenevä oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen. Lukuvuositodistukseen kirjataan kaikki hänen suunnitelmaansa kuuluvat opinnot ja hyväksytyksi suoritettujen tavoitekokonaisuuksien arvioinnit oppiaineittain. Kesken olevien tavoitekokonaisuuksien arviointia ei merkitä lukuvuositodistukseen.

Yläkoulussa käytetään kesken olevien oppiaineiden osalta K-merkintää. Kesken olevalla oppiaineella tarkoitetaan tavoitekokonaisuuksittain edetessä oppiainetta, jonka sisältöjen opiskelu on aloitettu ja jonka sisällöt ovat kesken vuosiluokan tavoitteisiin nähden sekä oppiainetta, jonka sisältöjen opiskelua ei ole aloitettu, mutta jonka opiskelu olisi kuulunut suorittaa vuosiluokkansa tahtiin edetessään.

Todistuksen lisätietoja-kohtaan merkitään, minkä vuosiluokan suorituksista on kyse niissä oppiaineissa, joissa oppilas etenee tavoitekokonaisuuksittain. Lukuvuoden koulutyön päätyttyä oppilas siirtyy opinnoissaan eteenpäin seuraavalle vuosiluokalle.

Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan kaikki suoritettujen osakokonaisuuksien arvioinnit kuten esimerkiksi kokeiden ja muiden arvioitavien suoritusten arvosanat. Kirjauksista vastaa kunkin oppiainekokonaisuuden nimetty vastuhenkilö.

Tavoitekokonaisuuksittain etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää vuosiluokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Tavoitekokonaisuuksittain etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Perusopetuksen tehtävänä on tarjota kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvään kasvuun ja oppimiseen¹⁶³. Suunnitelmallisesti toteutetut oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt¹⁶⁴ antavat kestävä pohjan sekä oppimiselle että oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiselle. Kaikessa koulun toiminnassa tulee huomioida saavutettavuus ja esteettömyys. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia saada onnistumisen kokemuksia oppimisessaan ja ryhmän jäsenenä toimimisessaan sekä tukea myönteisen käsityksen luomiseen itsestään, oppimisestaan ja yhteisön jäsenenä toimimisesta. Koulun tehtävänä on huolehtia riittävästä ja tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä oppilaan huoltajan kanssa. Myös huoltajalla on aktiivinen rooli oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemisessa. Jäljempänä tekstissä huoltajalla tarkoitetaan myös muuta oppilaan laillista edustajaa.

Oppimisen ja koulunkäynnin järjestäminen pohjautuu suunnitelmallisesti toteutettaviin oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin¹⁶⁵. Niiden tarkoituksena on turvata kaikille oppilaille mahdollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Kaikkia oppilaita koskevin ryhmäkohtaisina tukimuotoina tarjotaan yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta ja erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä¹⁶⁶. Mikäli ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaalle riittämättömiä, tarjotaan oppilaskohtaisia tukitoimia¹⁶⁷. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet¹⁶⁸. Oppilaskohtaisten tukitoimien tarvetta arvioidaan¹⁶⁹, ne suunnitellaan¹⁷⁰ ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaan tukemiseksi riittämättömiä. Mikäli oppilaalle tarjotut tukimuodot ja -toimet eivät riitä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen, on viimesijaisena keinona mahdollista poiketa perusopetuksen oppiaineen tai -aineiden tavoitteista.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. On huolehdittava siitä, että oppilas kokee, että hänen oppimisensa ja koulunkäynnin tuen tarpeensa tunnustetaan ja huomioidaan ja hän saa tarvitsemaansa tukea. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Tuen järjestämisessä oleellista on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen. Oppimisen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa opetusryhmässä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, suunnitelmallista ja tarvittaessa tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä oppilaskohtaiset tukitoimet edellyttävät suunnitelmallista johtamista ja johtajuutta. Opetuksen järjestäjä ja rehtori vastaavat siitä, että tukitoimet, niiden resursointi, rakenteelliset ratkaisut, vastuut ja järjestelyt on tarkoituksenmukaisesti kirjattu paikalliseen opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelman mukaiseen lukuvuosisuunnitelmaan ja että tukitoimia toteutetaan suunnitelmallisesti. Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Jokaisen työntekijän vastuulla on johtaa omaa toimintaansa yhdessä sovittujen toimintaperiaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.

163 Perusopetuslaki (628/1998) 2 §

164 Perusopetuslaki 20 b §

165 Perusopetuslaki 20 b §

166 Perusopetuslaki 20 b §

167 Perusopetuslaki 20 c §

168 Perusopetuslaki 20 c §

169 Perusopetuslaki 20 d §

170 Perusopetuslaki 20 e §

7.1. Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia osallistua opetukseen tai suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin¹⁷¹. Opetuksen järjestäjän varmistamat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt antavat perustan tuen tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle osana kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa¹⁷². Ensisijaisesti tarjotaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja, kuten yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta sekä erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä¹⁷³. Tuki annetaan oppilaalle inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti omassa opetusryhmässä.

Oppilaalla on oikeus myös oppilaskohtaisiin tukitoimiin, jos osallistuminen säännöllisesti tarjottuihin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ei riitä tukemaan häntä opinnoissaan, tai jos hänellä on edelleen vaikeuksia osallistua opetukseen¹⁷⁴. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla. Oppilaan tuen toteuttaminen suunnitellaan niin, että ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikutus koulupäivän pituuteen on perusopetuslain ja -asetuksen mukainen, eikä aiheuta oppilaalle tarpeetonta kuormitusta.

Opetuksen järjestäjä tekee suunnitelmaan perustuvan hallintopäätöksen oppilaalle tarjottavasta oppilaskohtaisesta tuesta¹⁷⁵. Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan, ja tuen tarpeen muuttuessa tehdään uusi hallintopäätös.

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tai oppilaskohtaisilla tukitoimilla ei voi poiketa perusopetuksen oppimäärästä eikä paikallisen opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Oppilaalla on aina oikeus saada opetusta sen mukaan, mitä vuosiviikkotuntien määrästä säädetään¹⁷⁶.

Jos perusopetuksen oppimäärästä tai sisällöistä on tarpeen poiketa tietyn oppiaineen osalta oppilaan heikon suoriutumisen vuoksi, se on mahdollista ainoastaan silloin, kun oppilas on jo saanut muiden tukimuotojen ja -toimien lisäksi kyseisessä oppiaineessa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa¹⁷⁷.

Oppilaan oppimäärän rajaaminen tulee kysymykseen vasta silloin, kun oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta välttävää arvosanaa (5). Oppimäärän rajaamisen tarpeesta tehdään luotettava arviointi opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Arviointiin tulee sisältyä dokumentaatio siitä, millä tavalla perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöistä poikkeamisen tarve on todettu. Arvioinnin tukena voidaan käyttää eri asiantuntijoiden lausuntoja. Asiasta tehdään tukea koskeva hallintopäätös, joka on perusteltava¹⁷⁸. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Perusopetuslain lisäksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoituksena on edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvien ongelmien syntymistä¹⁷⁹. Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen sekä hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä ylläpitävää toimintaa kouluyhteisössä. Ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä toteutettava ja koko kouluyhteisöä tukeva yhteisöllinen opiskeluhoito on keskeinen koulunkäynnin ja osallistumisen tukemisen muoto, jolla vaikutetaan koko yhteisön toimintakulttuuriin. Yhteisöllinen opiskeluhoito on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien

171 Perusopetuslaki 20 a §

172 Perusopetuslaki 20 b §

173 Perusopetuslaki 20 b §

174 Perusopetuslaki 20 c §

175 Perusopetuslaki 20 f §

176 Perusopetusasetus 3 §

177 Perusopetuslaki 20 h §

178 Perusopetuslaki 20 f § ja Hallintolaki (434/2003) 45 §

179 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2 §

ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskeluhuoltopalvelut ja monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto tukevat oppilaiden yksilöllisiä oppimisen, hyvinvoinnin ja terveyden tarpeita sekä sosiaalisten ja psyykkisten valmiuksien kehittymistä. Mikäli koulun työntekijä arvioi oppilaan tarvitsevan muuta kuin perusopetuslain mukaista oppimisen ja koulunkäynnin tukea, tulee hänen toimia sen mukaan, mitä säädetään velvollisuudesta opiskeluhuoltopalveluihin ohjaamisesta oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa¹⁸⁰.

Opiskeluhuollosta määrätään tarkemmin luvussa 8.

7.2. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt koskevat kaikkea perusopetuksen toimintaa¹⁸¹. Ne ovat keskeinen osa koulun toimintakulttuuria, joka antaa edellytykset kaikkien oppilaiden osallisuuteen, oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen. Koulun toiminnassa ja opetusjärjestelyissä huomioidaan saavutettavuus ja esteettömyys. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt luovat pohjan laadukkaalle perusopetukselle, ryhmäkohtaisille tukimuodoille ja oppilaskohtaisille tukitoimille. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt resursoidaan, suunnitellaan, toteutetaan ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan osana koulun toimintaa¹⁸².

Opettajien keskinäinen yhteistyö, opettajien yhteistyö moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden kanssa sekä yhteistyön mahdollistavat rakenteelliset ratkaisut ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteiseen suunnitteluun ja toteutukseen tulee varata riittävästi aikaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä¹⁸³ tarkoitetaan

- oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetuksen järjestämistä ja opetuksen eriyttämistä
- eri oppiaineiden ja tiedonalojen kieltä avaavaa kielitietoista opetusta
- opetusryhmien muodostamista siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa
- pedagogisia ratkaisuja, joilla tukea tarvitsevien oppilaiden lisäksi huomioidaan myös oppilaat, jotka etenevät opinnoissaan tavoitekokonaisuuksittain
- opettajan kykyä huomioida riittävästi opetusryhmän tarpeet ja vahvuudet
- oppilaiden kanssa työskentelevien koulunkäynninohjaajien ja muun henkilöstön hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt edellyttävät perusopetuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä.

7.3. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tarkoitetaan kaikkia oppilaita koskevia ryhmäkohtaisia järjestelyjä. Näitä ovat opettajan antama yleinen tukiopetus, opettajan antama opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä¹⁸⁴. Opetuksen järjestäjän tulee varata ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamiseen lukuvuosittain opetussuunnitelmaan

¹⁸⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16 §

¹⁸¹ Perusopetuslaki 20 b §

¹⁸² Perusopetuslaki 21 §

¹⁸³ Perusopetuslaki 20 b §

¹⁸⁴ Perusopetuslaki 20 b §

perustuvassa suunnitelmassa yhteensä vähintään 0,122 opetustuntia viikossa koulun oppilasta kohden¹⁸⁵.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja tarjotaan suunnitelmallisesti koko lukuvuoden ajan osana koulun perustoimintaa oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä¹⁸⁶. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja voidaan tarjota erilaisin tarkoituksenmukaisin ryhmittelyin esimerkiksi samanaikais- ja yhteisopetuksena. Ryhmäkohtaiset tukimuodot mahdollistavat myös vertaisoppimisen.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisessa opettajien tulee tehdä suunnitelmallista yhteistyötä¹⁸⁷. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja suunniteltaessa ja toteuttaessa voidaan hyödyntää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat ensisijaisia tukimuotoja ja kaikkien oppilaiden oikeus, eikä niistä tehdä oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa tai tukea koskevaa päätöstä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot toteutetaan ensisijaisesti joustavasti ryhmämuotoisesti. Ryhmän kokoa ei ole rajattu.

7.3.1. Opettajan antama yleinen tukiopetus

Yleinen tukiopetus vahvistaa opetuksen ja kasvatuksen tavoitteiden saavuttamista perusopetuksessa. Yleinen tukiopetus on opittaviin asioihin tutustumista etukäteen tai opitun vahvistamista ja kertaamista. Yleisellä tukiopetuksella pyritään ehkäisemään vaikeuksia ennakolta ja varmistamaan opittavien asioiden ymmärtäminen sekä opintojen eteneminen. Sillä voidaan vastata myös oppilaan poissaoloista johtuviin lyhytaikaisiin tuen tarpeisiin.

Yleisen tukiopetuksen tavoitteet ja sisältö

Yleisen tukiopetuksen tavoitteena on auttaa oppilasta saavuttamaan oppimisen tavoitteet sekä edistymään opinnoissaan. Osana yleistä tukiopetusta oppilaalle opetetaan oppimaan oppimisen taitoja, oppimisstrategioita ja opiskelutapoja, jotka tukevat hänen oppimistaan. Yleinen tukiopetus voi kohdistua kaikkiin oppiaineisiin ja sillä voidaan tukea myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Yleisen tukiopetuksen järjestäminen

Yleistä tukiopetusta voidaan antaa oppituntien yhteydessä, erillisinä lisätunteina, pienemmässä ryhmässä tai henkilökohtaisena ohjauksena. Yleistä tukiopetusta annetaan oppilaan työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät.

Yleistä tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan- tai aineenopettaja. Yleistä tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Samanaikais- ja yhteisopetusta voidaan käyttää yleisen tukiopetuksen toteuttamisessa. Opettajien yhteistyö yleisen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

7.3.2. Opettajan antama opetuskielen tukiopetus

Opetuskielen tukiopetus kohdistuu ensisijaisesti opetuskielen taidon ja eri tiedonalojen tekstitaitojen vahvistamiseen. Sitä annetaan oppilaille, joilla ei ole riittävästi opetuskielen taitoa perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi. Opetuskielen tukiopetus on kielitietoista opetusta, joka tukee oppilaita eri oppiaineiden tekstien lukemisessa, niiden ymmärtämisessä ja tulkitsemisessä sekä omassa tuottamisessa. Opetus kohdistuu oppiaineen kieleen ja sisältöön samaan aikaan.

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteet ja sisältö

¹⁸⁵ Perusopetuslaki 20 b §

¹⁸⁶ Perusopetuslaki 20 b §

¹⁸⁷ Perusopetuslaki 20 b §

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteena on oppilaiden opetuskielen taidon vahvistaminen, mikä tukee oppilaiden osallistumista opetukseen ja opinnoissa etenemistä. Opetuskielen tukiopetuksessa keskitytään kullekin oppiaineelle ominaisten tekstien yhteiseen tarkasteluun, tekstien tyypillisten piirteiden löytämiseen ja opiskelun edellyttämien tekstien ohjattuun tuottamiseen sekä oppiainekohtaisen sanavaraston vahvistamiseen.

Opetuskielen tukiopetuksen järjestäminen

Opetuskielen tukiopetus järjestetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti siten, että mahdollisimman moni oppilas voi hyötyä siitä. Sitä voidaan antaa oppilaiden työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana samanaikais- ja yhteisopetuksena tai pienemmässä ryhmässä, jolloin opetuskielen tukiopetusta tarvitsevat oppilaat voivat olla eri tilassa toisen opettajan kanssa. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät.

Opetuskielen tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan- tai aineenopettaja. Opetuskielen tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Opettajien yhteistyö opetuskielen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

7.3.3. Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä järjestetään siten, että se tukee ja täydentää muuta opetusta ja mahdollistaa oppilaiden tarpeiden huomioimisen osana opetusryhmän opetusta. Se on ensisijaisesti ryhmäkohtainen tukimuoto, ja sitä ei kohdenneta yksittäisen oppilaan vaan tietyn oppilasryhmän tai koko opetusryhmän oppimisen tuen tarpeiden mukaisesti. Erityisopettajan antamaan opetukseen muun opetuksen yhteydessä voi liittyä myös erityisopettajan konsultaatiota, joka kohdentuu kyseisen luokan tai ryhmän kanssa toimiville opettajille ja muulle henkilöstölle.

Erityisopettajan antaman opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä voidaan järjestää samanaikais- ja yhteisopetuksena yhdessä opetusryhmää opettavan opettajan kanssa niin, että erityisopettaja työskentelee samassa luokkatilassa tai siirtyy pienemmän ryhmän kanssa toiseen tilaan. Opettajat jakavat opetustehtävät keskenään ja suunnittelevat opetuksen yhdessä, jolloin erityisopettaja voi tukea oppilaita muun opetuksen yhteydessä. Oppilasta opettavat opettajat arvioivat yhdessä oppilaan työskentelyä, oppimista, osaamista ja käyttäytymistä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot järjestetään ja niitä muutetaan tarvittaessa oppilaiden tuen tarpeiden mukaisesti.

7.4. Oppilaskohtaiset tukitoimet

Oppilaalla on oikeus saada oppilaskohtaisia tukitoimia viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan hänen oppimistaan tai koulunkäyntiään ja hän tarvitsee säännöllisiä tukitoimia¹⁸⁸. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja perusopetuslain 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet¹⁸⁹. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla.

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi käynnistyy, kun oppilasta opettavat opettajat toteavat, että ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä.

¹⁸⁸ Perusopetuslaki 20 c §

¹⁸⁹ Perusopetuslaki 20 c § ja Perusopetuslaki 31 §

Oppilas ja hänen huoltajansa voivat myös tuoda esiin havaintonsa ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävydestä.

Myös silloin, jos oppilaskohtaisten tukitoimien tarve on niin ilmeinen, että oppilasta ei perusopetuksen alkaessa voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla, voidaan oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi aloittaa poikkeuksellisesti jo ennen perusopetuksen alkamista. Oppilaskohtaisista tukitoimista tehdään tuen tarpeen arviointiin perustuva suunnitelma sekä hallintopäätös¹⁹⁰.

Oppilaskohtaiset tukitoimet perustuvat oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin ja niitä annetaan säännöllisesti ja pitkäkestoisesti¹⁹¹. Oppilaskohtaiset tukitoimet järjestetään oppilaan etu huomioon ottaen ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa.¹⁹² Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttaminen edellyttää opettajien välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa konsultaatiota esimerkiksi erityisopettajan ja muun henkilöstön kanssa.

Perusopetuslain mukaiset oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet kohdentuvat oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen, eivätkä korvaa sosiaali- ja terveystalvveluja.

7.4.1. Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa tulee selvittää ja kuvata oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve, opintojen etenemisen tilanne, käytössä olleet ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä ne tukitoimet, jotka parhaiten tukevat oppilaan edun mukaisesti hänen oppimistaan¹⁹³. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute tai puutteellinen opiskeluteknikka eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppilaskohtaiselle tuen tarpeelle. Myös käyttäytymisellä reagoivien oppilaiden tukemiseksi käytetään ensisijaisesti ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Oppilasta voidaan tukea myös oppilaskohtaisilla tukitoimilla, jos se on oppilaan edun mukaista. Osana arviointia selvitetään myös tarve oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Tuen tarpeen arvioinnin tekevät oppilaan opettajat. Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi vaatii monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa opettajien lisäksi opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat¹⁹⁴. Oppilaan omat näkökulmat ja ajatukset tulee selvittää ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajalle edustajalle on annettava mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin¹⁹⁵.

Moniammatillinen ja -alainen yhteistyö voi tukea oppilaskohtaisten tukitoimien arvioimista, mutta se ei ole edellytys hallintopäätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, ellei oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä. Oppilaskohtaisten tukitoimien arviointiin perustuva tukea koskeva hallintopäätös ei voi perustua pelkkään lääketieteelliseen arvioon, eivätkä opetuksen järjestäminen, opetus tai oppilaskohtaiset tukitoimet korvaa sellaisia palveluja, joista järjestämisvastuussa on joku muu kuin opetuksen järjestäjä.

Tuen tarpeen arvioinnissa on tilanteen vaatiessa mahdollista hyödyntää myös muuta kuin oman koulun erityisopettajan konsultaatiota. Esimerkiksi opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, jolloin on suositeltavaa hyödyntää laajemmin monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta. Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi myös niiden opetuksen järjestäjien konsultaatiota, joiden osalta opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt

190 Perusopetuslaki 20 e § ja Perusopetuslaki 20 f §

191 Perusopetuslaki 20 c §

192 Perusopetuslaki 6 § ja 28 §

193 Perusopetuslaki 20 d §

194 Perusopetuslaki 20 d §

195 Perusopetuslaki 20 d §

velvollisuudesta huolehtia opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukipalveluista¹⁹⁶ sekä perusopetuslain mukaista sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelua.¹⁹⁷

7.4.2. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin pohjalta on laadittava oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai kanssa.¹⁹⁸ Suunnitelman laatiminen on kuitenkin mahdollista myös niissä tilanteissa, joissa yhteistyölle on esimerkiksi huoltajasta johtuva este.

Suunnitelmasta on käytävä ilmi

- perustelut sekä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset tukitoimien tarpeesta
- tuen tarpeen arviointiin perustuvien tukitoimien toteuttaminen ja seuranta
- oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut
- opinnoissa eteneminen
- mahdollinen tarve perusopetuslain 20 h §:ssä tarkoitetusta oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle ja oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi
- mahdollinen perusopetuslain 20 i §:n mukainen tarve opetuksen järjestämiseksi oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite
- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi kullekin toiminta-alueelle.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä on arvioitava aina, kun oppilaan tarpeet sitä edellyttävät, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa tai useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät¹⁹⁹. Suunnitelma on salassa pidettävä asiakirja²⁰⁰.

7.4.3. Tukea koskeva päätös

Opetuksen järjestäjän on tehtävä tukea koskeva hallintopäätös oppilaalle annettavista oppilaskohtaisista tukitoimista²⁰¹. Päätöksestä tulee käydä ilmi oppilaskohtaiset tukitoimet oppilaan tarpeen mukaisesti

- erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä
- erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
- tulkitsen palvelut
- avustajapalvelut
- apuvälineet

Lisäksi tukea koskeva päätös on tehtävä perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta²⁰². Perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella tehdään päätös perusopetuslain 20 i §:n perusteella²⁰³. Hallintopäätös on tehtävä kaikissa edellä mainituissa tilanteissa oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin ja sen perusteella laaditun tuen toteuttamista koskeva

196 Perusopetuslaki 39 §

197 Perusopetuslaki 4 a §

198 Perusopetuslaki 20 e §

199 Perusopetuslaki 20 e §

200 Perusopetuslaki 40 §

201 Perusopetuslaki 20 f §

202 Perusopetuslaki 20 f §

203 Perusopetuslaki 20 f §, perusopetuslaki (I) 20 i § voimaan 1.8.2026

suunnitelman mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä. Ennen päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja hänen huoltajaansa²⁰⁴.

Opetuksen järjestäjä voi tehdä myönteisen tai kielteisen päätöksen arviointiin perustuvan suunnitelman pohjalta. Mikäli päätös tarkoittaa oppilaan koulupaikan vaihtumista, siitä tehdään erillinen hallintopäätös. Tukea koskeva päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Jos kunta ei järjestä oppilaskohtaisia tukitoimia tai perusopetusta oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella niistä tukea koskevan päätöksen tekee oppilaan asuinkunta²⁰⁵.

Tukea koskevaan päätökseen ei kirjata kuvauksia tukitoimista tai niiden toteuttamisesta, jotka on kuvattu oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa. Mikäli oppilaan tilanne ja tuen tarve muuttuvat oleellisesti, on tehtävä uusi tukea koskeva päätös. Oppilaan huoltajaa on kuultava tukea koskevaa päätöstä tehtäessä²⁰⁶.

Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan oppiminen, osaaminen, työskentely ja käyttäytyminen arvioidaan arviointia koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti, ellei oppilaalle ole tehty hallintopäätöstä perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöstä poikkeamisesta, tai jos oppilaalle on tehty hallintopäätös toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta²⁰⁷.

7.4.3.1. Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä

Säännöllisellä erityisopettajan antamalla opetuksella osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoitetaan erityisopettajan kelpoisuuden omaavan opettajan antamaa opetusta. Sitä voidaan toteuttaa oppilaan omassa opetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä tai siitä erillään. Säännöllisyydellä tarkoitetaan pitkäkestoista, esimerkiksi lukukauden tai -vuoden pituista jaksoa.

Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan yksilölliset tarpeet. Erityisopettajan antamaa opetusta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä voidaan toteuttaa myös pienryhmässä oppilaan omasta opetusryhmästä erillään. Tällöin pienryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jonka koko on paikallisesti opetuksen järjestäjän päätettävissä. Tarvittaessa erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä voidaan antaa myös yhdelle oppilaalle.

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoittaa, että esimerkiksi yhden oppiaineen opetustunneista alle puolet on erityisopettajan antamaa opetusta joko muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan antamasta opetuksesta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä oppilaskohtaisena tukitoimena²⁰⁸.

7.4.3.2. Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä

Oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama opetus yhdessä tai useammassa oppiaineessa tarkoittaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä. Tällöin oppilaan katsotaan oppimisvalmiuksistaan tai oppimisen edellytyksistään johtuen hyötyvän erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta pienryhmässä yhden tai useamman oppiaineen opetuksessa. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta yhden tai useamman oppiaineen opetuksesta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä oppilaskohtaisena tukitoimena²⁰⁹.

204 Hallintolaki 34 § ja 35 §

205 Perusopetuslaki 20 f §

206 Hallintolaki 35 §

207 Perusopetuslaki 20 i § voimaan 1.8.2026

208 Perusopetuslaki 20 d, e ja f §:t

209 Perusopetuslaki 20 d, e ja f §:t

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa oppilaskohtaisena tukitoimena ei sinänsä ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Yhden opettajan opettama opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa oppilaskohtaisena tukitoimena²¹⁰. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

7.4.3.3. Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa

Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaan opetuksen järjestäminen erityisluokassa tarkoittaa sitä, että oppilas saa erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa. Osa opetuksesta voidaan toteuttaa inklusiivisten periaatteiden mukaisesti yhteistyössä niin, että oppilaan osallistuminen muiden opetusryhmien opetukseen on mahdollista. Yhden opettajan opettamat opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa²¹¹. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta erityisluokassa²¹².

Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa oppilaskohtaisena tukitoimena ei sinänsä ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Erityisluokanopettajan opetusryhmässä erityisluokassa saa olla enintään kymmenen oppilasta, mutta enimmäiskoko voidaan ylittää tilapäisesti²¹³.

7.4.3.4. Tulkitsemispalvelut

Tulkitsemispalveluilla tarkoitetaan viittomakielellä tai muilla kommunikaatiomenetelmillä oppilaille annettavia tulkitsemispalveluita. Oikeus tulkitsemispalveluun on oppilailla, joilla on kuulovamma, näkövamma tai puhevamma, ja jotka tarvitsevat palvelua perusopetukseen osallistumiseksi. Tulkitsemispalvelut järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan.

Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavista tulkitsemispalveluista²¹⁴. Tulkitsemispalvelut oppilaskohtaisena tukitoimena eivät sinänsä ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Tulkitsemispalveluita ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena saava oppilas ei vaikuta opetusryhmän kokoon.

7.4.3.5. Oppilaskohtaiset avustajapalvelut

Oppilaskohtaisilla avustajapalveluilla tarkoitetaan opetukseen osallistumisen edellyttämiä avustajapalveluita tilanteissa, joissa muut osana koulun perustoimintaa järjestettävät oppimista tukevat opetusjärjestelyt ja mahdollinen ryhmäkohtainen koulunkäynninohjaaja eivät tue riittävästi oppilaan perusopetuksen oppimäärän ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen järjestäjällä on mahdollisuus huolehtia avustajapalvelujen järjestämisestä henkilökohtaisen järjestämisen lisäksi myös luokkakohtaisten avustajapalvelujen avulla. Perusopetuslain 3 §:n ja 31 §:n säännökset edellyttävät kuitenkin, että oppilaan yksilölliset

²¹⁰ Perusopetuslaki 20 g §

²¹¹ Perusopetuslaki 20 g §

²¹² Perusopetuslaki 20 d, e ja f §:t

²¹³ Perusopetuslaki 20 g §

²¹⁴ Perusopetuslaki 20 d, e ja f §:t

tarpeet selvitetään riittävällä tavalla siten, että opetus ja sen edellyttämät palvelut tulevat järjestetyiksi hänen edellytystensä mukaisesti²¹⁵.

Avustajapalveluiden käyttäminen oppilaskohtaisena tukitoimena eivät sinänsä ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavista avustajapalveluista. Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oikeus saada oppilaskohtaisia avustajapalveluita koskevasta asiasta hallintolaissa hallintopäätökselle asetetut vaatimukset täyttävä valituskelpoinen päätös²¹⁶.

Avustamispalveluita ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena saava oppilas ei vaikuta opetusryhmän kokoon.

7.4.3.6. Apuvälineet

Tulkitsemis- ja avustajapalvelujen lisäksi oppilaskohtaisia tukitoimia tarvitsevalle oppilaalle turvataan myös opetukseen osallistumisen edellyttämät tarpeelliset apuvälineet²¹⁷, joiden avulla tuetaan oppilaan mahdollisuuksia saavuttaa perusopetuksen oppimäärä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteet. Apuvälineet voidaan oppilaan tarpeiden mukaan järjestää hänen käyttöönsä ryhmä-, koulu- tai luokkakohtaisesti. Luonteeltaan oppimäärän suorittamiseen ja opetukseen osallistumiseen tarkoitettut ja siten opetusvälineisiin rinnastettavat apuvälineet voidaan tarvittaessa järjestää myös henkilökohtaisesti. Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaalle ei järjestetä lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia koulussa ja muissa elämäntilanteissa tarvittavia apuvälineitä. Niihin oppilaalla on oikeus lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen mukaisesti²¹⁸.

Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttamisessa tulee tehdä opettajien ja muun henkilöstön välistä yhteistyötä²¹⁹, ja se voi edellyttää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Tukitoimien suunnittelussa voidaan tarvittaessa hyödyntää myös muiden asiantuntijoiden konsultaatiota. Tästä päätetään opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä opetukseen osallistumisen edellyttämistä apuvälineistä²²⁰.

Oppilaan apuvälineiden käyttö ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei vaikuta opetusryhmän kokoon.

7.5. Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisessa on kyse oppilaan perusoikeuksien rajaamisesta. Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista voidaan poiketa kolmella tavalla. Nämä ovat opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain, oppiaineen oppimäärän rajaaminen sekä tilapäinen vapauttaminen oppimäärän opiskelusta terveydellisistä syistä. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain kuvataan luvussa 5.4.3.

7.5.1. Oppiaineen oppimäärän rajaaminen

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen tehdään vasta silloin, jos oppilas ei ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta kykene suoriutumaan hyväksytysti

215 Perusopetuslaki 31 § ja Perusopetuslaki 3 §

216 Perusopetuslaki 20 d, e ja f §:t

217 Perusopetuslaki 31 §

218 Asetus lääkinnällisestä kuntoutuksesta (1015/1991)

219 Perusopetuslaki 20 c §

220 Perusopetuslaki 20 d, e ja f §:t

(arvosana välttävä (5)) perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Perusopetuksen oppimäärää ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita voidaan rajata vasta silloin, kun oppilas on saanut oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa kyseisessä oppiaineessa²²¹. Perusopetuksen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisellä reagointi eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppimäärän rajaamiselle.

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Oppimäärän rajaaminen tehdään karsimalla oppilaskohtaisesti paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia.

Oppiaineen oppimäärän tai opetussuunnitelman tavoitteiden rajaaminen edellyttävät ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä perusopetuslain 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä²²². Koska opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetystä perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta²²³. Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä²²⁴.

Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Huoltajalle tulee antaa tietoa oppimäärän rajaamisen vaikutuksista oppilaan jatko-opintokelpoisuuteen perusopetuksen jälkeen.

Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekemisestä on säädetty hallintolaissa²²⁵.

Jos oppilaan kohdalla poiketaan perusopetuksen oppimäärästä tai tavoitteista, rajaamista koskevan päätöksen perusteena olevaan perusopetuslain 20 e §:n mukaiseen oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan tulee sisällyttää oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan arvioinnin periaatteet. Suunnitelman laativat oppilasta opettavat opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaan osaaminen arvioidaan suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden sekä luvussa 6 kuvattujen periaatteiden mukaisesti. Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää tai tavoitteita on rajattu, osaaminen arvioidaan suhteessa oppilaalle määriteltyihin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päättöarviointia. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Sanallisessa arvioinnissa noudatetaan muilta osin summatiivisen arvioinnin linjauksia. Samoja periaatteita noudatetaan myös mahdollisessa väliarvioinnissa. Päättötodistukseen merkitään arvosana 5 *.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.²²⁶

221 Perusopetuslaki 20 h §

222 Perusopetuslaki 20 e § ja Perusopetuslaki 20 f §

223 Perusopetuslaki 20 f §

224 Hallintolaki 23 §

225 Hallintolaki 7 luku

226 Perusopetuslaki 20 e §

7.5.2. Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä

Perusopetuksen oppimäärästä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poiketaan myös silloin, kun oppilas vapautetaan tilapäisesti oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä²²⁷. Tilapäisellä vapauttamisella oppiaineen oppimäärän suorittamisesta tarkoitetaan lyhytaikaista ja määräaikaista opetukseen osallistumattomuutta terveydellisistä syistä. Vapauttaminen voi koskea yksittäisen oppiaineen oppituntia viikoittain enintään neljän kuukauden ajan. Opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan oikeuksiin puuttuva toimenpide, ja sen vuoksi on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä edellyttää ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä perusopetuslain 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä²²⁸. Arviointiin perustuvasta suunnitelmasta tulee käydä ilmi oppilaan opiskelema oppimäärä ja siitä tehtävät poikkeamiset, oppilaan vuosiluokan mukaisesta tuntimäärästä poikkeaminen, oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi. Opetuksen järjestäjän on tehtävä hallintopäätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetyistä perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta²²⁹. Päätös tulee tehdä ilman aiheutonta viivytystä²³⁰.

Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi hallintopäätös.

Jos tilapäinen vapauttaminen ei riitä oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin turvaamisen perusopetuksen oppimäärän suorittamisen edistämiseksi terveydellisistä syistä, sovelletaan perusopetuslain 20 i §:n mukaisesti järjestettävää opetusta opetuksen järjestämiseksi oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella²³¹.

7.6. Poikkeava voimaantulo ja siirtymäaika

7.6.1. Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite (astuu voimaan 1.8.2026)

Jos oppilaalle on tehty varhennettua oppivelvollisuutta koskeva päätös oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentin perusteella ja hänen tuen tarpeensa jatkuu perusopetuksessa, oppilaalle tehdään tukea koskeva päätös²³². Tukitoimet voivat sisältää oppilaskohtaisia tukitoimia tai poikkeamista perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista. Päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta tulee olla tehty ennen perusopetukseen siirtymistä yhteistyössä sekä varhaiskasvatuksen että esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kanssa. Näin lapsen oppimisen polku muodostaa lapsen edun mukaisen jatkumon. Jos oppilaalla ilmenee perusopetuksen aikana oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite, joka olisi johtanut varhennettuun oppivelvollisuuteen, hänen opetuksensa voidaan järjestää perusopetuslain mukaisten tukitoimien avulla²³³.

Tukitoimien tarpeen arviointi on tehtävä silloin, kun oppilaalla on vamma, sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite. Tällöin arvioidaan myös mahdollinen tarve opiskella toiminta-alueittain

227 Perusopetuslaki 20 h §

228 Perusopetuslaki 20 e § ja Perusopetuslaki 20 f §

229 Perusopetuslaki 20 f §

230 Hallintolaki 23 §

231 Perusopetuslaki 20 i §

232 Perusopetuslaki 20 i §

233 Perusopetuslaki 4 a luku

oppiainejakoisen opetussuunnitelman sijaan²³⁴. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.

Opetuksen järjestäjien rahoituksen perusteena olevat tuen tiedot tallennetaan valtakunnallisia opinto- ja tukirekistereitä koskevan lain nojalla Opetushallituksen kansalliseen opiskeluoikeuksien ja suoritusten keskitettyyn KOSKI-integraatiopalveluun²³⁵. Tähän rekisteriin tulee myös viedä merkintä perusopetuslain 20 i §:n mukaisesta hallintopäätöksestä opetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite ja lisäksi tieto siitä, järjestetäänkö oppilaan opetus toiminta-alueittain vai oppiaineittain²³⁶.

Oppilaalle laaditaan perusopetuslain 20 e §:n mukainen oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma opintojen etenemiseksi. Suunnitelmassa kuvataan oppilaskohtaisesti määritellyt perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaiset tai oppilaskohtaisesti määritellyt tavoitteet ja sisällöt, arvioinnin periaatteet sekä tukitoimien toteuttaminen ja seuranta.²³⁷ Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen hallintopäätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetystä tilapäisestä vapauttamisesta²³⁸. Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä²³⁹.

Jos oppilas on terveydellisistä syistä estynyt osallistumasta opetukseen, perusopetuksen oppimäärän tai sisältöjen rajaaminen ei ole välttämätöntä. Jos on tarpeen poiketa opetussuunnitelman sisällöistä ja tavoitteista lyhytaikaisesti, oppilaalla on oikeus siihen kyetessään osoittaa osaamistaan monipuolisesti, ja siihen tulee tarjota riittävästi tilaisuuksia. Oppilas voi osoittaa osaamistaan myös erityisessä tutkinnossa²⁴⁰.

Oppilaan perusopetuksen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino. Muina järjestelyinä voidaan käyttää esimerkiksi tavoitekokonaisuuksittain etenemistä. Oppilaalla, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite, on oikeus kaikkiin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ja oppilaskohtaisiin tukitoimiin. Tukitoimet järjestetään oppilaan edun mukaisesti ja ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa.

Moniammatillista ja -alaista yhteistyötä tulisi hyödyntää aina, kun arvioidaan tarvetta järjestää opetusta oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Monialainen ja -amatillinen yhteistyö tai lääketieteellisen lausunnon tai tarkan diagnoosin saaminen päätöksen liitteeksi ei ole edellytys päätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, elleivät oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä.

Tuen toteuttamista koskeva suunnitelma, suunnitelman toteutuminen käytännössä ja tukitoimien riittävyys on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.²⁴¹

Ennen hallintopäätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekemisestä on säädetty hallintolaissa.

234 Perusopetuslaki 20 d §

235 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017)

236 Perusopetuslaki 20 i §

237 Perusopetuslaki 20 e §

238 Perusopetuslaki 20 f §

239 Hallintolaki 23 §

240 Perusopetuslaki 38 §

241 Perusopetuslaki 20 e §

7.6.2. Pidennetty oppivelvollisuus (voimassa 31.7.2026 saakka)

Jos perusopetuslaissa tarkoitetulle perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta aikaisemmin (pidennetty oppivelvollisuus). Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai on tätä ennen hyväksytysti suorittanut toisen asteen tutkinnon.²⁴²

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Perusopetuslain 20 i § tulee voimaan 1.8.2026. Päätös erityisestä tuesta ja erityisen tuen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) ovat voimassa siihen saakka, kunnes ne on tarkistettu perusopetuslain 4 a luvun mukaiseksi 31.8.2026 mennessä. Ne erityisen tuen päätökset, jotka sisältävät myös päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta, voidaan päivittää uuden lainsäädännön mukaisiksi 1.8.2026 alkaen²⁴³.

7.7. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa²⁴⁴. Kuitenkin jos oppilas on sairaalassa potilaana, sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään hänelle opetusta, jos se on oppilaan terveydentilan, pedagogisten erityistarpeiden ja hoitotoimenpiteiden kannalta perusteltua, eikä ole oppilaan edun mukaista järjestää opetusta muulla tavoin. Myös muut erikoissairaanhoidon toimintayksiköt voivat järjestää opetusta oppilaille, jotka ovat erikoissairaanhoidossa. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetuksesta ja konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun järjestämistä määrätään tarkemmin luvussa 5.

7.8. Tuen jatkumo siirtymävaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus sekä toinen aste muodostavat lapsen ja nuoren kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Tätä vahvistetaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sujuvalla tiedonsiirrolla. Yhteistyöllä vahvistetaan myös lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan opetuksen järjestäjän johdolla.

Tuen jatkumon varmistamiseksi on keskeistä riittävä tieto oppilaan saamasta tuesta ja toimivista tukimuodoista ja tukitoimista. Mikäli lapsi on saanut lapsikohtaisia tukitoimia esiopetuksessa, tuen toteutumista ja vaikuttavuutta koskeva tieto huomioidaan lapsen siirtyessä perusopetukseen. Mikäli lapsella on esiopetuksessa ollut käytössä henkilökohtaisia apuvälineitä, hän on saanut lapsikohtaisia tulkittamis- tai avustajapalveluita tai erityisopettajan opetusta säännöllisesti tai kokoaikaisesti pienryhmässä, tämä tulee huomioida lapsen siirtyessä perusopetukseen. Oppilaskohtaisten tukitoimien tarve arvioidaan siirtymävaiheissa, ja tuen toteuttaminen suunnitellaan yhteistyössä.

Oppivelvollisen oppilaan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle²⁴⁵. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen, ohjauksen sekä yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy oppilaan siirtyessä. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tietojen siirtäminen edellyttää suostumusta. Tiedonsiirrossa noudatetaan

²⁴² Oppivelvollisuuslaki 2 §

²⁴³ Perusopetuslaki 20 i §

²⁴⁴ Perusopetuslaki 4 a §

²⁴⁵ Oppivelvollisuuslaki 23 §

voimassa olevia säännöksiä. Opetuksen järjestäjät vastaavat tiedonsiirron käytäntöjen luomisesta ja kehittämisestä.

7.9. Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luku 7 lisätään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan. Siihen lisätään paikallisesti päätettävät asiat alla olevan mukaisesti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan

- oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttamisen periaatteet, yhteistyökäytännöt ja vastuut
 - rehtorin vastuut
 - lukuvuosisuunnitelman laatimisen ja tarkentamisen periaatteet ja vastuut
 - toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt ja vastuut
 - perusopetuksen ja esiopetuksen tuen yhteensovittamisen käytännöt
- ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen ja riittävyyden arvioimisen paikalliset periaatteet, käytännöt ja vastuut
- oppilaskohtaisen tuen pienryhmien koko ja muodostaminen
- oppilaskohtaista tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päätöksestä päättämisen vastuu
 - yhteistyökäytännöt huoltajan ja oppilaan kanssa oppilaskohtaisten tukitoimien arvioinnissa, suunnittelussa ja päätöksenteossa
 - opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten sekä muiden monialaisen yhteistyön tahojen kanssa tehtävän yhteistyön ja kehittämisen periaatteet
- oppiaineen oppimäärästä sekä paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta tehtävän päätöksen käytännön valmistelut ja vastuut sekä päättämisen käytännöt ja vastuut

7.10.1 Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttamisen periaatteet, yhteistyökäytännöt ja vastuut

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyjä täydentävät ryhmäkohtainen ja oppilaiskohtainen tuki ja ne suunnitellaan yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien kanssa. Oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä ovat esimerkiksi yhteisopettajuus, erityisopettajan konsultaatio, eriyttäminen, koulunkäynnin ohjaajien hyödyntäminen sekä resursseihin liittyvät tekijät, kuten opetusryhmien muodostaminen ja lukujärjestysten tekeminen.

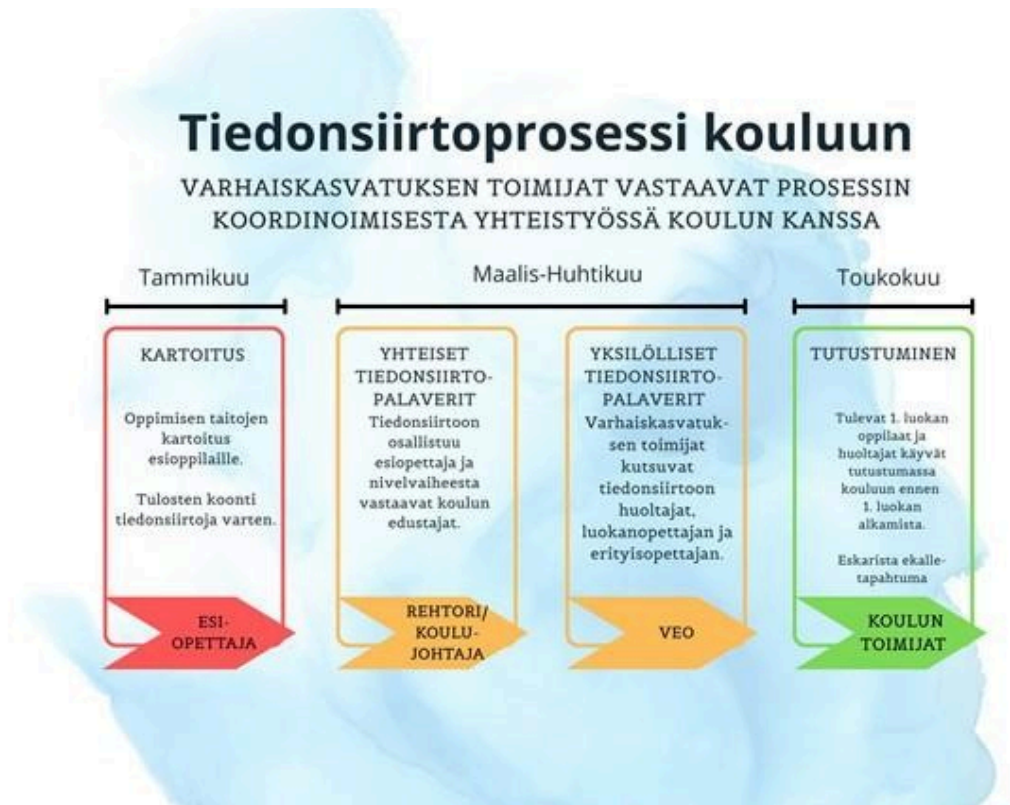
lissä ryhmäkohtaista tukea annetaan joustavasti ja ryhmän tarpeen mukaisesti. Ryhmäkohtainen tuki varmistetaan samanaikaisopettajuudella. Osa ryhmäkohtaisesta tuesta on erityisopettajan antamaa tukea muun opetuksen yhteydessä. Ryhmäkohtaisen tuen suunnittelun päävastuu on ryhmästä vastaavalla opettajalla, mutta suunnittelu tehdään yhteistyössä muiden ryhmää opettavien opettajien kanssa. Arvioinnista on vastuussa ryhmästä vastaava opettaja, kuitenkin yhteistyötä tehden muiden ryhmää opettavien opettajien kanssa.

Rehtorin vastuutehtävänä on kohdentaa ryhmäkohtaisen tuen tunnit siten, että perusopetusryhmien tunneilla on yhteisopettaja edellä kuvatulla tavalla. Rehtorin tulee luoda lukujärjestykseen tarvittavat palkitukset, mikä mahdollistaa joustavien tuen ryhmien muodostamisen. Tuen toteutumista ja riittävyyttä tulee seurata säännöllisesti lukuvuoden aikana. Oppilaskohtaisen tuen luonne on joustavaa, joten rehtorin tulee luoda yhteistyön mallit erityisopettajien kanssa, jotta tuki kohdentuu tarpeen mukaan.

Rehtorin laatimassa lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan koulun toimintaa yleisellä tasolla sekä asetetaan tavoitteita lukuvuodelle. Rehtori kirjaa lukuvuosisuunnitelmaan kuvauksen tuen järjestämisestä omassa yksikössään.

7.10.2 Toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt ja vastuut Esiopetuksen ja perusopetuksen nivelvaihe

Esiopetuksesta ensimmäiselle luokalle siirryessä lin kunnassa tehdään yhteisöllistä työtä. Esiopetuksen oppilaat käyvät tutustumassa kouluympäristöön ennen 1. luokan alkamista. Lisäksi kunnassa voidaan järjestää ekaluokkalaisille tarkoitettuja ryhmäyttäviä tapahtumia. Tulevista 1.luokkalaisista pidetään tiedonsiirtopalaveri, jonka koolle kutsumisesta huolehtii koulu. Lisäksi tukea tarvitsevista lapsista pidetään yksilöllinen tiedonsiirtopalaveri. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja kutsuu palaverin koolle ja palaveriin osallistuu hänen lisäksi erityisopettaja, huoltaja sekä mahdollisesti tuleva luokanopettaja. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja toimittaa huoltajan luvalla terveydenhuollolliset asiakirjat alakouluille. Koulun kannalta välttämätön tuen järjestämistä koskeva tieto siirtyä Wilman kautta.



Tiedonsiirtoprosessi

6. ja 7. luokan nivelvaihe

Alakoulusta yläkouluun siirryttäessä lin kunnassa tehdään yhteisöllistä työtä. Yläkoulun toimijat tiedottavat luokanopettajia ja huoltajia nivelvaiheprosessista. 6. luokalla pidettävään nivelvaihekeskusteluun osallistuvat opettaja, oppilas ja huoltaja. Nivelvaihekeskustelun pääkohdat kirjataan Wilman nivelvaihelomakkeelle. Oppilashuollollisia tietoja siirretään vain oppilaan ja huoltajan luvalla, mutta opintojen järjestämistä koskeva välttämätön tieto siirretään aina tulevaan kouluun. Tarvittaessa oppilaan tuen asioista järjestetään yläkoulun kanssa yhteinen tiedonsiirtopalaveri, jonka kokoonpano tarkastellaan tapauskohtaisesti.

6.-luokkalaisille ja huoltajille järjestetään toukokuussa vanhempainilta sekä oppilaille suunnattu ryhmäytymispäivä. Lisäksi 7.-luokkalaisille järjestetään elokuussa luokkakohdaista ryhmäytystä.

Alakoulussa tiedonsiirrosta vastaavat luokanopettajat ja erityisopettajat. Yläkoulussa tietoja vastaanottavat nivelvaiheesta vastaava opinto-ohjaaja ja erityisopettaja. Myöhemmin keväällä he siirtävät tiedot edelleen luokanvalvojille ja erityisopettajille. Luokanvalvojalla on velvollisuus siirtää tarvittavat opiskeluun liittyvät tiedot aineenopettajille ja opinto-ohjaajalle.

Tiedonsiirtoprosessi yläkouluun

YLÄKOULUN TOIMIJAT VASTAAVAT PROSESSIN KOORDINOIMISESTA



Tiedonsiirtoprosessi yläkouluun

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaihe

Oppilaitos on velvollinen siirtämään opintojen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot perusopetuksesta toisen asteen oppilaitokseen. Tiedonsiirtolomakkeelle kirjataan pääosin pedagogisia asioita. Oppilashuollollisia tietoja siirretään vain oppilaan ja huoltajan luvalla. Lomakkeesta täytetään vain välttämättömät ja toisen asteen opintojen järjestämiseksi olennaiset tiedot ja kohdat. Lomake täytetään peruskoulun päättöluokan aikana viimeistään päättöluokan keväällä ennen koulun päättymistä tai muussa tapauksessa ennen toiselle asteelle siirtymistä. Tiedonsiirtolomakkeen käyttö ja vastuut on kuvattu alla olevassa kaaviossa."

Tiedonsiirtoprosessi 2. asteelle

OPINTO-OHJAAJA VASTAA PROSESSIN KOORDINOIMISESTA



Tiedonsiirtoprosessi 2. asteelle

7.10.3 Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen ja riittävyyden arvioimisen paikalliset periaatteet, käytännöt ja vastuut

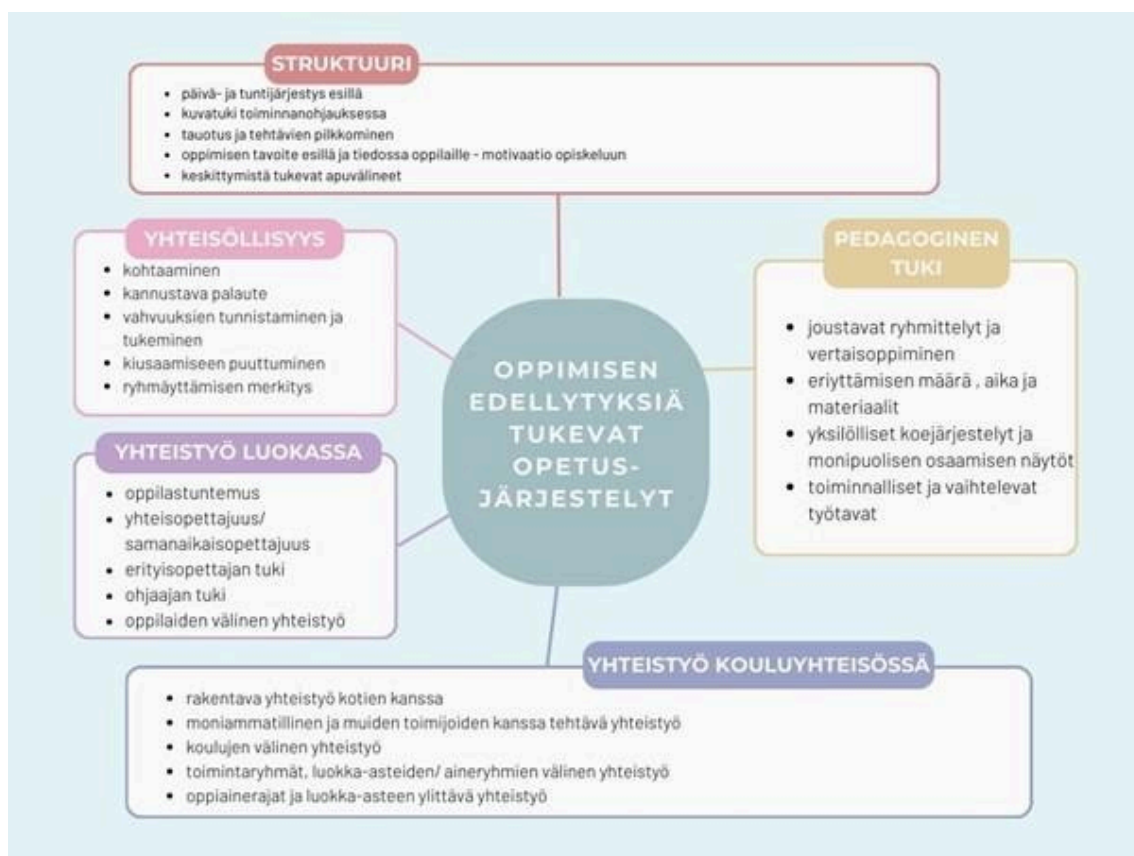
lin perusopetuksessa ryhmäkohtaisen tuen suunnittelu toteutetaan tiiviissä yhteistyössä ryhmän opettajien ja laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. Koulun johto vastaa resurssien kohdentamisesta ja ryhmäkohtaisen tuen järjestämisestä oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Ryhmäkohtaisen tuen suunnittelulle varataan yhteistä suunnittelu-aikaa.

Ryhmäkohtainen tuki on samanaikaisopettajan tukea luokkamuoitoisesti ja joustavissa opetusryhmissä. Opettajat ovat vastuussa tukitoimien suunnittelusta, toteuttamisesta ja tuen arvioimisesta yhteistyössä samanaikaisopettajien ja erityisopettajan kanssa. Suunnittelun tukena voidaan hyödyntää erityisopettajan konsultointia. Tavoitteena on varmistaa, että jokainen oppilas saa tarvitsemansa tuen omassa opetusryhmässään. Ryhmäkohtainen tuki tulee olla joustavaa ja ryhmän tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.

Tukimuotojen toimivuutta seurataan säännöllisesti, jotta tuki vastaa parhaalla mahdollisella tavalla oppilaiden tarpeisiin. Opettaja voi tarvittaessa kirjata oppilaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja Wilman tukivälilehdelle. Tämän tarkoituksena on varmistaa, että opettajat ovat tietoisia oppilaan oppimista tukevista keinoista.

Kirjaaminen on myös tärkeä osa oppilaan edistymistä seuraamista ja tukitoimien vahvistamisen suunnittelua. Tuen vahvistaminen tulee aloittaa viipymättä, kun todetaan, että ryhmäkohtainen tuki ei ole oppilaalle riittävää.

Oppimista tukevat tukimuodot kuvataan alla olevassa taulukossa. Näitä ryhmäkohtaisia tukimuotoja vahvistetaan kaikissa luokissa.



Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt.

7.10.4 Oppilaskohtaista tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päättämisen vastuu

Oppilaskohtaiseen tukeen siirtymisestä päätetään, kun ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät enää oppilaan kohdalla riitä. Opetuksen järjestäjä tekee suunnitelmaan perustuvan hallintopäätöksen oppilaalle tarjottavasta oppilaskohtaisesta tuesta. Oppilaskohtaisesta tuesta päätettäessä ja sitä suunnitellessa kuullaan aina oppilasta ja huoltajaa. Opettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa voi konsultoida opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisia tai muita monialaisen yhteistyön tahoja.

Sivistysjohtaja vastaa hallintopäätösten tekemisestä. Hallintopäätöstä tehtäessä kuullaan aina myös oppilasta ja huoltajaa.

Hallintopäätöksellä päätetään seuraavista asioista:

- Erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä
- Erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
- Tulkitsemis- ja avustajapalvelut
- Apuvälineet (vamman tai sairauden vuoksi tarvittavat apuvälineet)
- Perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen
- Tavoitekokonaisuuksittain opiskelu
- Oppiaineen oppimäärän rajaaminen
- Toiminta-alueittain opiskelu

Yksikön esimies vastaa oppilaan tilapäisestä vapauttamisesta jonkin oppimäärään osalta. Vapauttaminen voidaan tehdä enintään neljäksi kuukaudeksi perusopetuslain 18§ mukaisesti. Vapauttamisen perusteena voi olla oppilaan terveydelliset syyt.

Oppilaskohtaisesta tuesta laaditaan aina oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelmaan kuvataan tuen tarkempi toteutus. Suunnitelmaan kirjataan, minkälaista tukea oppilas tarvitsee. Tuki on oppilaslähtöistä ja tarpeen mukaan muuttuvaa. Tuki suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa.

Oppilaskohtaisen tuen toteutumisen arviointi toteutetaan vähintään kerran lukuvuodessa yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Tarvittaessa konsultoidaan opiskeluhuollon toimijoita. Iin kunnan kouluissa opiskeluhoitopalveluista vastaa Pohde. Monialaista yhteistyötä tehdään terveydenhoitajan, koulukuraattorin, koulupsykologin sekä tarvittaessa koululääkärin kanssa. Mikäli oppilaan tilanne ja tuen tarve muuttuvat oleellisesti eikä oppilaskohtaista tukea enää tarvita on tehtävä uusi tukea koskeva päätös.

Yksikön rehtori/ johtaja vastaa oman yksikkönsä oppilaskohtaisen tuen järjestelyistä ja seurannasta. Tuen koordinaattoria voi tarvittaessa pyytää mukaan oppilaskohtaisen tuen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Pienryhmien koko ja muodostaminen

Ryhmäkokojen muodostaminen on kuvattu valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa 7.4.3.

Iin kunnassa tarjotaan pienryhmäopetusta joustavasti oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Pienryhmän opettajana voi toimia erityisopettaja tai erityisluokanopettaja. Vaativaa oppilaskohtaista tukea tarvitseville oppilaille järjestetään opetusta erityisluokassa, jonka opettajana toimii erityisluokanopettaja.

7.10.5 Oppiaineen oppimäärästä sekä opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta tehtävän päätöksen käytännön valmistelut ja vastuut sekä päättämisen käytännöt ja vastuut

Perusopetuksen oppimäärää ja tavoitteita voidaan rajata vasta silloin, kun oppilas on saanut ensin oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa kyseisessä oppiaineessa. Rajaamista suunniteltaessa on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta. Lisäksi liissä on mahdollista hyödyntää tuen koordinaattorin palveluita ja konsultaatiota.

Oppilaan oppimäärän rajaaminen

Ennen kuin perusopetuksen oppimäärää ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita rajataan, oppilaan tulee saada oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa kyseisessä oppiaineessa. Mikäli oppilasta opettavat opettajat arvioivat, että tämä tuki ei ole riittävää ja oppilas ei kykene suoriutumaan hyväksytysti (arvosanalla 5) perusopetuksen oppimäärästä, opettajat kirjaavat asian oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan.

Oppimäärän rajaamisen tarpeesta tehdään luotettava arviointi perustuen oppilaan taitoihin kyseisessä aineessa. Arviointiin tulee sisältyä dokumentaatio siitä, millä tavalla perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöistä poikkeamisen tarve on todettu. Arvioinnin toteuttamisesta vastaa oppilaan opettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Arvioinnin tukena voidaan käyttää eri asiantuntijoiden lausuntoja. Oppiaineen rajaamisesta tehdään tukea koskeva hallintopäätös. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Prosessissa kuullaan oppilasta ja huoltajaa. Kun oppilaskohtaisessa tuessa poiketaan oppiaineen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista, arvioinnin tukena voidaan käyttää

eri asiantuntijoiden lausuntoja. Lausunnon antajana voi toimia myös erikoissairaanhoido. Sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen. Mikäli oppilaan tilanne ja tuen tarve muuttuvat oleellisesti eikä oppiaineen rajaamista enää tarvita, on tehtävä uusi tukea koskeva päätös. Oppilaan huoltajaa on kuultava tukea koskevaa päätöstä tehtäessä.

Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Opinnoissa etenemisestä tavoitekokonaisuuksittain kerrotaan tarkemmin lin perusopetuksen opetussuunnitelman luvussa 5.6.4. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Opiskeluhoitopalvelujen ammatillaisia konsultoidaan aina, kun opinnoissa edetään hitaammin kuin oman vuosiluokan tahtiin. Sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta kerrotaan tarkemmin luvussa 5.6.4. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Toiminta-alueittain opetukseen siirtymisessä on hyvä konsultoida erikoissairaanhoidon ammatillaisia. Sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen.

Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä

Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärään suorittamisesta terveydellisten syiden perusteella edellyttää oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointia, oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa ja hallintopäätöstä. Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Asian laatimisen yhteydessä konsultoidaan myös opiskeluhoitopalvelujen ammatillaisia. Sivistysjohtaja tekee hallintopäätöksen.

8. Opiskeluhoolto

Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti²⁴⁶ opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta.

Tässä luvussa käytetään perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto ilmaisua opiskeluhoolto, oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta ilmaisua oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia²⁴⁷.

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan²⁴⁸ oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilaalla on oikeus²⁴⁹ saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus²⁵⁰.

Opiskeluhoolto toteutetaan²⁵¹ opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla on oikeus²⁵² opiskeluhohtopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskeluhohtopalvelut järjestetään lähipalveluna²⁵³, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat.

lissä opiskeluhohtotyö pohjautuu lasten ja nuorten alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan (Pohde) ja lin kunnan hyvinvointikertomukseen. Hyvinvointityö nähdään osana koko kouluyhteisön yhteistä toimintaa, johon kaikki koulun toimijat osallistuvat. Lisäksi aikuisten roolin korostetaan myös opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa aktiivista osallistumista.

Opiskeluhohto toteutetaan yhteistyössä opetuspalveluiden ja Pohteen hallinnoimien sosiaali- ja terveystalvelujen välillä. Tarvittaessa siihen voi osallistua myös muita yhteistyötahoja. Palveluihin kuuluvat koulupsykologin ja kuraattorin talvelut sekä koulun ja opiskeluterveydenhuollon tarjoamat talvelut.

Ohjausryhmä koordinoi opiskeluhoollon tavoitteita. Opiskeluhoollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Ohjausryhmä tekee lukukausittain opiskeluhohtopalveluiden kehittämisen arviointityötä. Yhteistyötä tehdään kaikilla opiskeluhohtotyön toteuttamisen tasoilla. Ohjausryhmän koollekutsumisesta vastaa sivistysjohtaja. Muita varsinaisia edustajia ovat terveydenhuollon- ja sosiaalihoollon esimiehet, opiskeluhoollon toimijoiden edustus (kuraattori, terveydenhoitaja ja koulupsykologi), rehtoriedustus, tuen koordinaattori sekä mahdollisesti muita toimijoita.

Opiskeluhohtoryhmien ja koulun opiskeluhoollon toimintaa ohjaa kuntakohtaisesti laadittu opiskeluhoollon suunnitelma. Tässä asiakirjassa kuvataan yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskeluhoollon periaatteet. Suunnitelma koskee esiopetusta, perusopetusta ja lukiota. (linkki kunnan oppilashuoltosuunnitelmaan).

246 Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

247 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1 § (377/2022)

248 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 §

249 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 §

250 YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

251 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 §

252 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § ja 4 §

253 Terveystenhuoltolaki 15 a § (378/2022) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 §

Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Jotta yhteisöllinen opiskeluhoolto saadaan osaksi koulun toimintakulttuuria, on tärkeää, että sen toteuttaminen tapahtuu suunnitelmallisesti ja systemaattisesti. Tämä edellyttää koulun arkipäivän toimintojen integroimista niin, että opiskeluhoolto ei jää pelkästään yksittäisen ammattilaisen vastuulle, vaan koko yhteisön tehtäväksi. Yhteisöllisen opiskeluhoollon lähtökohtana on oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä painottaa hyvinvoinnin edistämistä ja vahvistamista. Sen tarkoituksena on vahvistaa oppilaiden hyvinvointia luomalla kouluun yhteenkuuluvuuden ja avoimen vuorovaikutuksen ilmapiirin, joka tukee kaikkien opiskelumotivaatiota ja kouluun kiinnittymistä.

Kuntakohtaisen opiskeluhoollon suunnitelman lisäksi jokainen koulu kirjaa opiskeluhoollon toimintatavat ja konkreettiset tavoitteet lukuvuosisuunnitelmaan. Koulun opiskeluhooltoryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, joka toimii ryhmän koollekutsujana. Lisäksi ryhmän kokoonpanoon kuuluvat nimetyt opiskeluhooltohenkilöstön jäsenet, kuten esimerkiksi terveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi, laaja-alaisen erityisopetuksen edustaja, oppilaanohjaaja ja yksikön esihenkilö. Lisäksi ryhmään kutsutaan oppilaiden, oppilaskunnan tai huoltajien edustajia sekä muita lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä yhteistyökumppaneita ja toimijoita. Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä kokoontuu säännöllisesti lukuvuoden aikana vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. Kokouksissa käsitellään asioita yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla.

Jokainen yksikkö valitsee lukuvuosittain konkreettisen yhteisöllisen opiskeluhoollon tavoitteen. Suunnitelman laatimisesta ja sen toimeenpanosta vastaa koulun opiskeluhooltoryhmä. Yksikön esihenkilö vastaa tavoitteen, suunnitelman ja arvioinnin kirjaamisesta lukuvuosisuunnitelmaan.

Opiskeluhoollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan opiskeluhoollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi. Osallisuutta ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä kuvataan tarkemmin luvussa viisi. Jokaisella yksikössä tulee olla yhteisöllinen suunnitelma oppilashuollon järjestämisestä oppilaiden, heidän huoltajiensa sekä yhteistyökumppaneiden kanssa. Opetuksen järjestäjä ja yksiköt tiedottavat yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja tavoitteista huoltajille.

8.1. Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä²⁵⁴. Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä²⁵⁵ koulujen ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain²⁵⁶ mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma²⁵⁷ korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja

²⁵⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §

²⁵⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

²⁵⁶ Terveydenhuoltolaki 15 a §

²⁵⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

seuraamiseksi (omavalvonta) sekä koulukohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhooltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista kouluissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhooltosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten koulujen toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhooltopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan²⁵⁸.

Opetuksen järjestäjä vastaa²⁵⁹ siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on koulukohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5):

1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kullakin koululta. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhooltopalvelujen riittävyys²⁶⁰ huomioiden oppilaiden ja kouluyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoollotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi kouluyksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotasaustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista

Opetuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

2. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoolto) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä²⁶¹. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista²⁶².

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- koulukohtaisten opiskeluhooltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

²⁵⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

²⁵⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

²⁶⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 a § (1146/2021), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 16 § (1326/2010)

²⁶¹ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

²⁶² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

- poissaolojen ehkäisemisestä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta määrätään²⁶³ perusteiden luvuissa 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ja 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet²⁶⁴ kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla²⁶⁵ tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen²⁶⁶. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet²⁶⁷ otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä²⁶⁸.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin²⁶⁹ (kouluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)
- yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen
- opiskeluhoitokertomusten²⁷⁰ laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille
- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen²⁷¹ kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- opettajan laajaan terveystarkastukseen²⁷² luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa
- oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoito on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä²⁷³. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

²⁶³ Perusopetuslaki 26 §

²⁶⁴ Terveystarkastuslaki 16 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

²⁶⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §

²⁶⁶ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

²⁶⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §

²⁶⁸ EU:n tietosuojalaki (679/2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22 § (377/2022) ja 23 §, perusopetuslaki 40 § (1288/2013), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785) ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812)

²⁶⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16 § (377/2022)

²⁷⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § ja 21 §

²⁷¹ Perusopetuslaki 36 § 3 ja 36 h §

²⁷² Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 7 §

²⁷³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus²⁷⁴ opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamiseen
- koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- opiskeluhoillon monialainen yhteistyö²⁷⁵ oppimisen ja koulunkäynnin tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä
- yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen²⁷⁶ oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön²⁷⁷, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa²⁷⁸ tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia²⁷⁹.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja koulun välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

274 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

275 Perusopetuslaki 20 d § ja Hallituksen esitys HE 212/2024

276 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 §

277 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 §

278 Perusopetuslaki 29 §

279 Perusopetuslaki 40 §, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 §, lastensuojelulaki 25 § ja sosiaalihuoltolaki 1301/2014) 35 §

lissä opiskeluhooltotyö pohjautuu lasten ja nuorten alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan (Pohde) ja lin kunnan hyvinvointikertomukseen. Hyvinvointityö nähdään osana koko kouluyhteisön yhteistä toimintaa, johon kaikki koulun toimijat osallistuvat. Lisäksi aikuisten roolin korostetaan myös opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa aktiivista osallistumista.

Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä opetuspalveluiden ja Pohteen hallinnoimien sosiaali- ja terveystalvelujen välillä. Tarvittaessa siihen voi osallistua myös muita yhteistyötahoja. Talveluihin kuuluvat koulupsykologin ja kuraattorin talvelut sekä koulun ja opiskeluterveydenhuollon tarjoamat talvelut.

Ohjausryhmä koordinoi opiskeluhoollon tavoitteita. Opiskeluhoollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Ohjausryhmä tekee lukukausittain opiskeluhoollotalveluiden kehittämisen arviointityötä. Yhteistyötä tehdään kaikilla opiskeluhoollotyön toteuttamisen tasoilla. Ohjausryhmän koollekutsumisesta vastaa sivistysjohtaja. Muita varsinaisia edustajia ovat terveydenhuollon- ja sosiaalihoollon esimiehet, opiskeluhoollon toimijoiden edustus (kuraattori, terveydenhoitaja ja koulupsykologi), rehtoriedustus, tuen koordinaattori sekä mahdollisesti muita toimijoita.

Opiskeluhoolloryhmien ja koulun opiskeluhoollon toimintaa ohjaa kuntakohtaisesti laadittu opiskeluhoollon suunnitelma. Tässä asiakirjassa kuvataan yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskeluhoollon periaatteet. Suunnitelma koskee esiopetusta, perusopetusta ja lukiota. (linkki kunnan oppilashuollotalveluun).

Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Jotta yhteisöllinen opiskeluhoolto saadaan osaksi koulun toimintakulttuuria, on tärkeää, että sen toteuttaminen tapahtuu suunnitelmallisesti ja systemaattisesti. Tämä edellyttää koulun arkipäivän toimintojen integroimista niin, että opiskeluhoolto ei jää pelkästään yksittäisen ammatillaisen vastuulle, vaan koko yhteisön tehtäväksi.

Yhteisöllisen opiskeluhoollon lähtökohtana on oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhoolloryhmä painottaa hyvinvoinnin edistämistä ja vahvistamista. Sen tarkoituksena on vahvistaa oppilaiden hyvinvointia luomalla kouluun yhteenkuuluvuuden ja avoimen vuorovaikutuksen ilmapiirin, joka tukee kaikkien opiskelumotivaatiota ja kouluun kiinnittymistä.

Kuntakohtaisen opiskeluhoollon suunnitelman lisäksi jokainen koulu kirjaa opiskeluhoollon toimintatavat ja konkreettiset tavoitteet lukuvuosisuunnitelmaan. Koulun opiskeluhoolloryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, joka toimii ryhmän koollekutsujana. Lisäksi ryhmän kokoonpanoon kuuluvat nimetyt opiskeluhoollohenkilöstön jäsenet, kuten esimerkiksi terveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi, laaja-alaisen erityisopetuksen edustaja, oppilaanohjaaja ja yksikön esihenkilö. Lisäksi ryhmään kutsutaan oppilaiden, oppilaskunnan tai huoltajien edustajia sekä muita lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä yhteistyökumppaneita ja toimijoita. Yhteisöllinen opiskeluhoolloryhmä kokoontuu säännöllisesti lukuvuoden aikana vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. Kokouksissa käsitellään asioita yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla.

Jokainen yksikkö valitsee lukuvuosittain konkreettisen yhteisöllisen opiskeluhoollon tavoitteen. Suunnitelman laatimisesta ja sen toimeenpanosta vastaa koulun opiskeluhoolloryhmä. Yksikön esihenkilö vastaa tavoitteen, suunnitelman ja arvioinnin kirjaamisesta lukuvuosisuunnitelmaan.

8.1.2 Opiskeluhoollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Opiskeluhoollotalveluun kuvataan opiskeluhoollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi. Osallisuutta ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä kuvataan tarkemmin luvussa viisi. Jokaisella yksikössä tulee olla yhteisöllinen suunnitelma oppilashuollon järjestämisestä oppilaiden, heidän huoltajiensa sekä yhteistyökumppaneiden kanssa. Opetuksen

järjestäjä ja yksiköt tiedottavat yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja tavoitteista huoltajille.

8.1.3 Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen, seuraaminen ja arviointi

Opetuksen järjestäjä ja opiskeluhuollon ohjausryhmä seuraavat koulun opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista ja arviointia. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen sekä sosiaali- ja perhepalvelujen kanssa opiskeluhuollon kokonaisuuden toteutumisesta.

Koulutuksen järjestäjän on arvioitava opiskeluhuollon toteutumista yhteistyössä kunnan opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Yksikön lukuvuosisuunnitelmassa on kuvaus yhteisöllisen opiskeluhuollon arvioinnista. Yksikön esihenkilö vastaa sen toteutumisesta yhdessä henkilöstön kanssa.

9. Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

9.1. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärien opiskelu

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen kirjallisuuden oppimäärä ja	Toinen kotimainen kieli	Toinen kotimainen kieli
	yhteinen	yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

9.2. Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Paikalliseen opetussuunnitelmaan laaditaan tällöin kielikohtainen sovellus näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Englantiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2-oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman noudattaen näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvien osien.

10. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

10.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä²⁸⁰. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

10.2. Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

10.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä²⁸¹. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille²⁸² opetus tulee antaa viittomakielellä. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

280 Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

281 Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

282 Hallituksen esitys eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 86/1997

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

11. Kaksikielinen opetus

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä²⁸³.

Perusopetuslain mukainen opetuskieli²⁸⁴ määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti²⁸⁵. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikyllyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoaltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

11.1. Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkántähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

283 Perusopetuslaki 10 §

284 Perusopetuslaki 12 §

285 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 §

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielille/kohdekielille asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää²⁸⁶ opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellä.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielenä käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltäviin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen

²⁸⁶ Opetushallituksen määräys 25/011/2005

ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

11.1.1. Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielillä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3-4 noin 70% ja vuosiluokilla 5-9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielillä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuurien kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1-2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä kohdekieli.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielillä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

11.1.2. Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

11.2. Paikallisesti päätettävät asiat

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa kaksikielistä opetusta jossakin muodossa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- kenelle kaksikielinen opetus on tarkoitettu ja mitkä ovat oppilaaksi oton periaatteet
- mikä on kielikylpykielen/kohdekielen sekä koulun opetuskielen tuntijako
- mitkä oppiaineet tai oppiaineiden sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä/kohdekielellä; mikäli tilanne on tarpeen tarkistaa kunkin lukuvuoden osalta erikseen, opetussuunnitelmassa määritellään, miten tarkistus tehdään ja miten asia kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa
- mitkä ovat kielikylpykielellä/kohdekielellä opettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet
- mitkä ovat kielikylpykielen/kohdekielen ja tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain.

Lisäksi varhaisen täydellisen kielikylvyn osalta päätetään ja kuvataan

- mitkä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä.

Lisäksi laajamittaisen kaksikielisen opetuksen osalta päätetään ja kuvataan

- miten järjestetään sellaisten lyhytaikaisesti Suomessa asuvien oppilaiden opetus, jotka eivät pysty opiskelemaan opetuskielellä eivätkä kohdekielellä

- *käytetäänkö oppilaaksi otossa soveltuvuuskokeita ja mikä niiden vaikutus on oppilaaksi ottoon.*

12. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus

12.1. Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatusfilosofiseen näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa²⁸⁷.

12.2. Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma voi olla järjestäjäkohtainen tai yksikkökohtainen tai näiden yhdistelmä opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva paikallinen opetussuunnitelma voi olla omaleimainen opetuksen järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksen määrittämässä rajoissa. Opetussuunnitelma ei voi olla ristiriidassa perusopetuslain ja -asetusten, tavoitteita ja tuntijakoa koskevan valtioneuvoston asetuksen tai perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Opetuksen järjestäjän tulee päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa sen lisäksi mitä tämän perusteasiakirjan muissa luvuissa määrätään

- Erityiseen maailmankatsomukseen perustuva opetuksen osalta
 - mitkä ovat erityiseen maailmankatsomukseen perustuvat, perusopetuksen arvoperustaa sekä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä täydentävät näkökulmat
 - miten nämä näkökulmat näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa
 - miten ko. maailmankatsomukseen perustuvia arvoja, tietoja, taitoja ja valmiuksia painottavaa opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.
- Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen osalta
 - mitkä ovat erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvat näissä opetussuunnitelman perusteissa määritellyt perusopetuksen pedagogisia linjauksia täydentävät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut
 - miten nämä näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa sekä eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.

²⁸⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 § ja 10 §
144

13. Valinnaisuus perusopetuksessa

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

13.1. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taide- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita perusopetuksessa käytettävissä todistuksissa.

13.2. Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetukseen soveltuvia, syventäviä ja soveltavia perusopetukselle asetettuja tavoitteita tukevia aineita tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista²⁸⁸. Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle²⁸⁹.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (225 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuina vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

²⁸⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

²⁸⁹ Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

13.3. Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielille varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

13.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää valinnaisuudesta opetuksessa siten, että tarjonta toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin. Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

- miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin jakamalla näitä tunteja taide- ja taitoaineiden kesken
- miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin oppilaan valintaan perustuen
- mitkä ovat kunkin taide- ja taitoaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt niillä vuosiluokilla, joilla näiden oppiaineiden opetustunnit muodostuvat osittain tai kokonaisuudessaan taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunteista

Valinnaiset aineet

- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet
 - mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan
 - miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
 - mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

- mitkä ovat oppilaille mahdollisesti tarjottavat vapaaehtoiset ja valinnaiset kielet
 - miten niiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
 - mitkä ovat opetussuunnitelman perusteiden pohjalta määriteltyt tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Valinnaisaineet lin alakouluissa

Neljännellä vuosiluokalla valinnaisainetta opetetaan yksi vuosiviikkotunti. Viidennellä kaksi ja kuudennella opetusta on kaksi vuosiviikkotuntia. Kukin koulu päättää, miten se valinnaisaineita oppilailleen tarjoaa. Oppilasarvioinnissa toteutetaan jatkuvan palautteen ja itsearvioinnin menetelmiä. Lukuvuositolustukseen oppilas saa suoritusmerkinnän lukuvuoden aikana

suoritetusta valinnaisaineesta. Jos valinnaisaineen laajuus on kaksi vuosiviikkotuntia, se arvioidaan numeerisesti vuosiluokilla 5 ja 6.

Liikunnan syventävä kurssi

Tavoitteet:

- Liikunnan tarkoitus on tuottaa iloa, virkistystä ja hyvinvointia.
- Myönteisen minäkuvan kehittäminen.
- Motoristen perustaitojen vahvistaminen ja monipuolistaminen.
- Liikunnallisten valmiuksien kehittäminen ja taitojen syventäminen.
- Liikunnan merkityksen ymmärtäminen osana terveellistä elämäntapaa.

Sisällöt:

Oppilaat osallistuvat toiminnan suunnitteluun valiten sisältöjä ja liikuntamuotoja yhdessä ryhmän ja opettajan kanssa. Liikunnassa hyödynnetään eri liikuntaympäristöjä. Liikunnassa tutustutaan mahdollisuuksien mukaan uusiin ja erilaisiin liikuntamuotoihin.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Ympäristöopin ja liikunnan soveltava kurssi

Tavoitteet:

- Terveys- ja tunnetaitojen sekä mielen hyvinvoinnin edistäminen.
- Luontotietojen ja -taitojen lisääminen.
- Ympäristön monimuotoisuuden sekä vuodenaikojen vaihtelun havainnointi ja seuranta.
- Ympäristöherkkyyden ja ympäristötietoisuuden edistäminen, esimerkiksi retkeillen ja mahdollisuuksien mukaan tutustuen eri vierailukohteisiin.
- Liikunnan tarkoitus on tuottaa iloa, virkistystä ja hyvinvointia.
- Liikunnan merkityksen ymmärtäminen osana terveellistä elämäntapaa.

Sisällöt:

Sisällöt ja tavoitteet valitaan niin, että ne ovat kokemuksellisia ja elämyksellisiä. Oppilaat ovat mukana kurssin sisältöjen suunnittelussa. Oppimisympäristöt valitaan monipuolisesti.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Käsityön kurssi

Tavoitteet:

- Pitkäjänteinen ja innovatiivinen työskentelyprosessi, joka tuottaa itsetuntoa vahvistavia ja mielihyvää tuottavia kokemuksia.

- Kädentaitojen syventäminen ja kokonaisen käsityöprosessin hallintaan ohjaaminen
- Tarvittavien tietojen ja taitojen kartuttaminen
- Mielen hyvinvoinnin edistäminen
- Monipuolisesti käsityön eri osa-alusiin tutustuminen

Sisällöt:

Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toiminta on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa. Valinnaisessa käsityössä kokeillaan ja syvennetään käsityön aihepiirejä, jotka suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa. Valinnaisessa käsityössä voidaan toteuttaa monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai projekteja syventyen johonkin aihepiiriin tai työskentelytapaan hyödyntäen koululla olevaa osaamista sekä oppimisympäristöjä.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Kuvataiteen syventävä kurssi

Tavoitteet:

- Osaamisen syventäminen ja laajentaminen kuvataiteessa.
- Uusien taitojen ja tekniikkakokeilujen kartuttaminen
- Laajentaa taiteen ja kulttuurin tuntemusta, kasvattaa taideyleisöä ja luoda henkilökohtainen suhde taiteeseen tekemisen kautta
- Tutustua kuvallisen median lajeihin ja vaikutuksiin
- oppimisen ilon, onnistumisen ja nautinnon kokeminen

Sisällöt:

Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan valinnaisen kuvataiteen opetukselle. Sisällöissä huomioidaan oppilaan omia ja ympäristön kuvakulttuureja, taiteen maailmaa sekä koulun omia painotuksia.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Musiikin syventävä kurssi

Tavoitteet:

- Musiikillisen osaamisen laajentaminen ja syventäminen
- musisoimisen taitojen ja esiintymisen rohkeuden harjoittelu
- yhteistyökyvyn sekä yhdessä soittamisen taitojen kehittäminen
- kokemusten kartoittaminen erilaisissa esiintymistilanteissa
- erilaisiin musiikkinlajeihin tutustuminen

Sisällöt

Oppilaita kuullaan työskentelyn ja sisältöjen suunnittelussa ohjaten monipuolisten työtapojen käyttöön. Valinnaisen musiikin kurssi voidaan toteuttaa myös projektioppimisen näkökulmasta yhtä oppimiskokonaisuutta syventämällä tai jotakin aihepiiriä tai työskentelytapaa painottamalla.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Kurkistus kulttuuriin, katsaus kieliin

Tavoitteet:

- Kiinnostuksen herättäminen Euroopan kieliin ja kulttuureihin
- erilaisen kulttuurin ymmärtäminen ja arvostaminen
- Eri tilanteissa ja kulttuureissa kohtelias käyttäytyminen
- kielten perussanaston ja keskeisten fraasien oppiminen
- Yhdessä toimimisen taitojen vahvistaminen
- oppimisen ilon, onnistumisen ja nautinnon kokeminen

Sisällöt:

Oppilaita kuullaan työskentelyn ja sisältöjen suunnittelussa ohjaten monipuolisten työtapojen käyttöön. Kurssilla tutustutaan esimerkiksi Saksan ja Ranskan maantietoon, kulttuuriin, ruoka- ja tapakulttuuriin sekä kielen perusteisiin.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Ympäristöopin syventävä kurssi

Tavoitteet:

- Tutkimustaitojen syventäminen ja kehittäminen sekä pienimuotoisten tutkimuksien tekeminen
- Erilaisten luonnontieteellisten ilmiöiden mallintaminen
- Luontotietojen ja -taitojen lisääminen
- Ympäristöherkkyyden ja kestävän elämäntavan omaksuminen
- Oppimisen ilon ja onnistumisen kokeminen

Sisällöt:

Oppilaita kuullaan työskentelyn ja sisältöjen suunnittelussa ohjaten monipuolisten työtapojen käyttöön. Kurssilla painotetaan ja kehitetään tutkimustaitoja sekä mallinnetaan ja hyödynnetään teknologian mahdollisuuksia. Kurssilla harjoitellaan kestävän kehityksen ja kestävän elämäntavan toimia lähiympäristössä ja koulussa.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Matematiikan syventävä kurssi**Tavoitteet:**

- Kiinnostuksen herättäminen matematiikkaa kohtaan
- Matemaattisten tietojen ja taitojen kartuttaminen
- Yhdessä toimimisen taitojen vahvistaminen
- Oppimisen ilon ja onnistumisen kokeminen

Sisällöt:

Oppilaita kuullaan työskentelyn ja sisältöjen suunnittelussa ohjaten monipuolisten työtapojen käyttöön. Matematiikan syventävällä kurssilla tutustutaan esimerkiksi pulmatehtäviin, matemaattisiin peleihin ja salakirjoitusmenetelmiin. Lisäksi perehdytään muun muassa ongelmanratkaisuun.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Äidinkielen ja kirjallisuuden syventävä kurssi**Tavoitteet:**

- Äidinkielen tietojen ja taitojen monipuolistaminen ja syventäminen
- Tavoitteena ovat ilo, leikillisuus ja luovuus äidinkielen oppimisessa
- Yhdessä toimimisen taitojen vahvistaminen

Sisältö:

Oppilaat pääsevät valitsemaan itseään kiinnostavia aiheita, kuten mediaa, elokuvaa, animaatioita, sanataidetta ja/tai kirjallisuutta. Kurssilla voidaan keskittyä yhteen tai useampaan aiheeseen oppilaiden ja opettajan toiveiden mukaisesti. Työskentelyssä suositetaan toiminnallisia työtapoja.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Ilmaisutaidon ja musiikin kurssi**Tavoitteet:**

- Esiintymistaitojen, itsetuntemuksen ja itseilmaisutaitojen parantaminen
- Vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen taitojen kehittäminen
- Erilaisten ilmaisukeinojen käyttäminen, esimerkiksi musiikin avulla
- Oppimisen ilon ja onnistumisen kokeminen

Sisällöt:

Oppilaita kuullaan työskentelyn ja sisältöjen suunnittelussa ohjaten monipuolisten työtapojen

käyttöön. Kurssi voidaan toteuttaa myös projektioppimisen näkökulmasta yhtä oppimiskokonaisuutta syventämällä tai jotakin aihepiiriä tai työskentelytapaa painottamalla.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Pientä purtavaa –kurssi

Tavoitteet:

- Terveellisten välipalojen valmistaminen
- Turvallisien ja siistien keittiörutiinien omaksuminen
- Ruoanlaittoon innostaminen
- Yhdessä toimimisen taitojen parantaminen
- Oppimisen ilon, onnistumisen ja nautinnon kokeminen

Sisällöt:

Kurssin aikana valmistetaan erilaisia terveellisiä välipaloja, iltapalasyötävää ja pientä vierastarjottavaa. Lisäksi perehdytään mittoihin, uunin käyttöön ja toistuviin keittiörutiineihin (astianpesu, turvallinen työskentely ja kattaminen).

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Yrittäjyyskurssi

Tavoitteet:

- Ymmärtää työn merkityksen yksilölle, perheelle ja yhteiskunnalle
- Ymmärtää yritteliään elämänasenteen merkityksen omassa elämässään
- elinkeinoelämää tutustuminen
- tuotteen suunnittelu, valmistaminen, markkinointi ja myynti
- omatoimisuus, päämäärätietoisuus, aloitteellisuus ja luovuus
- viestintä- ja vuorovaikutustaidot sekä yhteistyökyky
- Saa hyviä kokemuksia ja onnistumisen elämyksiä

Sisällöt:

Oppilaita kuullaan työskentelyn ja sisältöjen suunnittelussa ohjaten monipuolisten työtapojen käyttöön. Tekemällä oppiminen, ongelmalähtöinen opiskelutekniikka, projektityöskentely ja projektityön toteuttaminen. Mahdollinen yhteistyö lin yrittäjien kanssa.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Tieto- ja viestintäteknologia sekä ohjelmointi**Tavoitteet:**

- Tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteiden ymmärtäminen sekä taitojen harjoittaminen
- ohjelmoinnin alkeisiin tutustuminen
- tutkiva ja luova työskentely
- viestintä- ja vuorovaikutustaidot sekä yhteistyökyky
- hyvien kokemusten ja onnistumisen elämyksien saaminen

Sisällöt:

Oppilaita kuullaan työskentelyn ja sisältöjen suunnittelussa ohjaten monipuolisten työtapojen käyttöön. Opettajan vahvuudet huomioidaan sisältöjen suunnittelussa. Tekemällä oppiminen, ongelmalähtöinen opiskelutekniikka, projektityöskentely ja projektityön toteuttaminen.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Saksan kielen valinnaisryhmä 5.-6.luokalle**Tavoitteet:**

- tutustua uuteen kieleen ja sen kulttuuriin sekä rohkaista oppilasta avoimuuteen ja suvaitsevaisuuteen eri kieliä kohtaan
- vahvistaa oppilaan kykyä oppia uusi kieli
- motivoida uuden kielen opiskeluun pitkäjänteisesti, myönteisesti ja tavoitteellisesti
- rohkaista käyttämään kielitaitoa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- opetellaan saksankielisiä tervehdyksiä, värejä, numeroita ja ruoka- ja kulttuurisanoja
- harjoitellaan vuorovaikutusta ja sen ylläpitoa vieraalla kielellä sekä aktiivista saksan kielen kuuntelun taitoa.
- 1 viikkotunti koko lukuvuoden

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

Koulukohtainen valinnaisainekurssi

Opettajan omien vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden hyödyntäminen. Opettaja itse suunnittelee kurssille tavoitteet ja sisällön. Kurssi hyväksytetään kunnan opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnassa lukuvuosittain.

Arviointi:

- Jatkuva arviointi ja oppilaan itsearviointi
- Suoritusmerkintä

14. Vuosiluokat 1-2

14.1. Koululaiseksi kasvaminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa rohkeavaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitystrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

14.2. Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeää. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta. Jo ennen kielen A1-oppimäärän opetuksen alkamista lapsia voidaan tutustuttaa alustavasti opetuksen järjestäjän tarjoamiin kieliin järjestämällä esimerkiksi kielisuihkuja esiopetuksessa tai syksyllä ensimmäisellä vuosiluokalla, jos opetus alkaa kevätlukukaudella. Kielisuihkuissa kieleen tai kieliin voidaan tutustua esimerkiksi laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan lapsia kiinnostavista asioista yhdessä lasten kanssa. Kielisuihkut voidaan toteuttaa muun toiminnan yhteydessä tai niille voidaan varata omia opetustuokioita.

14.3. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

14.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestäväan elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeää, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestäväan elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämiseksi korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

14.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelöllä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut

toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttavat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeitä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesääätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osataksaan tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovitteluja ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

14.6. Oppiaineet

Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu

ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaiteja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämänkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutta kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

1. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvaminen hyvään elämään
T1–T2, T5–T6, T7–T8, T10–T15	Harjoitellaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla itseilmaisua. Keskustellaan mm: • minä olen hyvä • oikea ja väärä • ystävyys • hyvät tavat
	S2 Erilaisia elämäntapoja
T1–T14	Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Oma perhe ja erilaiset perheet. Omassa perheessä vietettävät juhlat ja perinteet • erilaiset roolini - ryhmät, joihin kuulun
	S3 Yhteiselämän perusteita
	Perehdytään ihmisten yhteiselämään tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. • koulun ja luokan säännöt Hyvät käytöstavat: tervehtiminen, kiitos, ole hyvä, anteeksi
T1–T15	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus
	Tarkastellaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla. Tutustutaan kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. • elinkaari

2.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvaminen hyvään elämään Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyttä. Tarkastellaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä. • minä olen hyvä • oikea ja väärä • ystävyys • hyvät tavat
T1–T2, T5–T6, T7–T8, T10–T15	
	S2 Erilaisia elämäntapoja Syvennetään kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Pohditaan yhdessä erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan. • minä koululaisena • mitä osaan ja mitä haluaisin oppia Tutustutaan Suomessa olevien vähemmistökulttuurien juhliin ja perinteisiin
T1–T14	
	S3 Yhteiselämän perusteita Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä. • kultainen sääntö • ristiriitojen ratkaiseminen Hyvät käytöstavat: toisen huomioonottaminen, oman vuoron odottaminen, äänenkäyttö
T1–T15	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus Keskustellaan ihmisen elämänsä kaaresta ja elämän rajallisuudesta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänskatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänskatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä

tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämänkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

1.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Omat kuvakulttuurit
T1-T4, T7, T11	<i>Oppilaiden kuvakulttuurit eli visuaalinen maailma, jossa oppilas elää ja toimii, esim. televisio, lastenohjelmat, kuvakirjat, sarjakuvat, pelit</i>
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
T1-T4, T7, T11	• Opetuksen sisältöinä käytetään mahdollisuuksien mukaan lähiympäristöä ja arjen esinemaailmaa - koulurakennusta ja koulun pihaa tai lähiympäristöä - oppilaan omaa esinettä/esineitä - ympäristötaidetta • Median kuvakulttuurit - lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa - Yhdessä tutustua median merkitykseen lasten elämässä painottaen lapsille tuttuja ja arkipäiväisiä medioita (pääpaino kuvissa) .
	S3 Taiteen maailmat
T1-T4, T7, T11	<i>Paikallinen taide ja taiteilijat</i> • mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Taidekoulun ja Kulttuurikauppilan kanssa • tutustutaan paikalliseen taiteeseen tai taiteilijaan <i>Tekniikat ja työtavat</i> • Piirustus - erilaiset piirtimet - luonnostelun harjoittelu - viivailmaisuus: erilaisia viivoja ja pintoja - mielikuvapiirtäminen - mallipiirtäminen ikätasoisesti • Maalaus ja värioppi

- erilaiset maalaustekniikat

- sivellintekniikka

- värien sekoittaminen

- Muovailu ja rakentelu

- kolmiulotteisuus

- erilaiset massat ja materiaalit

- erilaiset savitekniikat, muovailu

- Muita työtapoja resurssien mukaan

- grafiikan tekniikat, ympäristötaide, askartelu, video, valokuvaus

- Lisäksi oppilasta ohjataan omatoimisuuteen materiaalien valinnassa ja käyttämisessä sekä työvälineiden huoltamisessa ja puhdistamisessa.

2.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Omat kuvakulttuurit
T1-T11	<i>Oppilaiden kuvakulttuurit eli visuaalinen maailma, jossa oppilas elää ja toimii esim. lastenohjelmat, kuvakirjat, sarjakuvat, pelit, elokuvat, videot, lehtikuvat, taidekuvat</i>
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
T1-T11	<i>Opetuksen sisältöinä käytetään mahdollisuuksien mukaan lin rakennettua ympäristöä sekä luonnonympäristöä</i> <i>- lähiympäristön rakennuksia, paikkoja ja tiloja: tunnelma, rakennustapa, materiaalit ja tyyli</i> <i>- oppilaiden oma esinemaailma</i> <i>- esineitä eri aikakausilta</i> <i>- ympäristötaide</i> <i>• Median kuvakulttuurit</i> <i>- median merkitystä lasten elämässä lasta lähinnä olevien näkökulmien kautta (pääpaino kuvissa)</i>
	S3 Taiteen maailmat
T1-T11	<i>Paikallinen taide ja taiteilijat</i> <i>Taiteilijan ammatinkuvaan ja taiteen lajeihin tutustuminen: kuvanveisto, valokuvaus, maalaus, grafiikka, ympäristötaide jne.</i> <i>Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Taidekoulun ja Kulttuurikauppilan kanssa</i> <i>Tekniikat ja työtavat</i> <i>Piirustus:</i> <i>- erilaiset piirtimet</i> <i>- luonnostelu</i> <i>- viivailmaisuus: erilaisia viivoja ja pintoja</i> <i>- mielikuvapiirtäminen</i>

	• Maalaus ja värioppi
	- erilaiset maalaustekniikat - värien sekoittaminen
	• Muovailu ja rakentelu
	- kolmiulotteisuus - erilaiset massat ja materiaalit - erilaiset savitekniikat, muovailu.
	• Muita työtapoja
	- grafiikan tekniikat, ympäristötaide, askartelu, video, valokuvaus - Lisäksi oppilasta ohjataan omatoimisuuteen materiaalien valinnassa ja käyttämisessä sekä työvälineiden huoltamisessa ja puhdistamisessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle

- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

1.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1–T5	Opettajajohtoinen ideointi, jossa pohjana lelut, sadut, lähiympäristö, värit, kuviot ja oppilaiden omat kokemukset.
	S2 Kokeilu
T1–T5	Tutustutaan yleisimpiin helppotyöstöisiin käsityömaterialleihin.
	S3 Suunnittelu
T1–T5	Oman mielikuvituksen hyödyntäminen piirroshahmotelmien tekemisessä.
	S4 Tekeminen
T1–T5	Harjoitellaan käsinompelua, lankatöitä, liimaamista, leikkaamista, mittaamista, maalaamista, naulaamista, sahaamista ja hiomista
	S5 Dokumentointi
T1–T5	Voidaan hyödyntää tietoteknisiä laitteita dokumentoinnissa.

2.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1–T5	Opettajajohtoinen ideointi, jossa pohjana lelut, sadut, lähiympäristö, värit, kuviot ja oppilaiden omat kokemukset.
	S2 Kokeilu
T1–T5	Tutustutaan yleisimpiin helppotyöstöisiin käsityömateriaaleihin.
	S3 Suunnittelu
T1–T5	Oman mielikuvituksen hyödyntäminen piirroshahmotelmien tekemisessä.
	S4 Tekeminen
T1–T5	Harjoitellaan käsinompelua, lankatöitä, liimaamista, leikkaamista, mittaamista, maalaamista, naulaamista, sahaamista ja hiomista
	S5 Dokumentointi
T1–T5	Voidaan hyödyntää tietoteknisiä laitteita dokumentoinnissa.
	S6 Arviointi
T1–T5	Painopiste itse- ja vertaisarvioinnissa. Käydään myös arvioivaa ryhmäkeskustelua

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Turvallisen ja mielekkään käsityön opettamisen kannalta on tärkeää kiinnittää huomiota ryhmäkokoon. Jotta opetussuunnitelman tavoitteet voidaan saavuttaa, suositus maksimiryhmäkooksi on 12. Ryhmäkoon on syytä olla pienempi, jos ryhmässä on tuen tarpeessa olevia oppilaita.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapäiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

lissä perusopetuksen yläkoulun liikunnanopetuksessa otetaan huomioon luonto ja vuodenaajat. Pohjoinen sijainti mahdollistaa monipuolisen talviliikuntalajien opetuksen. Koulumme liikuntakulttuuriin kuuluu osallistuminen koulujenvälisiin urheilukisoihin sekä paikallisten urheiluseurojen kanssa tehtävä yhteistyö.

Uimataito on osa vesipätevyyttä, jota opetamme myös osana ympäristöoppia ja terveystietoa. Vesipätevyys koostuu motorisista taidoista, turvallisuustiedoista, asenteista ja hengenpelastuksen perusteista ja niitä opiskellaan allasopetuksen lisäksi luokassa, liikuntasalissa ja luontoympäristössä. Allasopetusta pyritään järjestämään vuosittain mahdollisimman monelle ikäryhmälle yhteistyössä lähikuntien kanssa. Sen lisäksi täydennämme uimaopetustamme luonnonvesissä, Vihkosaaren uimarannalla.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liikunnassa vuosiluokilla 7–9

Liikunnan opetuksessa laaja-alaisen osaamisen tavoitteista korostuvat Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) sekä Ajattelu ja oppilaan oppiminen (L1).

Koululiikunnassa korostuu fyysinen aktiivisuus. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden merkitys hänen hyvinvoinnilleen. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia liikuntamuotoja ja annetaan sellaisia tietoja, taitoja ja kokemuksia sekä välitetään sellaisia asenteita, että oppilaalla on mahdollisuus omaksua liikunnallinen elämäntapa (L1, L3).

Liikuntatunneilla korostuu yhdessä tekeminen. Oppitunneilla harjoitellaan elämässä tarvittavia yhteisön jäsenenä toimimisen taitoja. Erilaiset toiminnot, kuten leikit, pien- ja viitepelit tai muu harjoittelu pienryhmissä edellyttävät kaikki joko oman toiminnan suhteuttamista toisten toimintaan tai työskentelyä yhteisen tavoitteen hyväksi (L3).

Koululiikunnassa tutustutaan omaan kehoon ja opitaan suhtautumaan siihen myönteisesti. Kaikilla oppilailla on oikeus positiivisiin liikuntakokemuksiin riippumatta kehotyypistä tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista (L1).

Liikunnan opetuksen tulee olla turvallista. Turvallisuus liittyy keskeisesti oppituntityöskentelyyn, mutta turvallisuuteen liittyvät asiat korostuvat myös esimerkiksi siirryttäessä koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille liikennesääntöjä noudattaen (L3).

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

***Vuosiluokilla 1-2** opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.*

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

1. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T6	kehokaavio, oman kehon hahmottaminen	eri symbolien piirtely / muodostaminen omalla keholla, jännitys/rentoutus
T1, T2, T6	kehon keskilinjan ylittämien	ristikävely, taputusleikit
T1, T2, T3, T4, T6	liikkumistaidot; eri tasoissa, eri nopeuksilla ja eri tavoin liikkuen, erilaisissa ympäristöissä	perusliikunta; liikkumisleikit ja -hipat, ketteryystehtävät hyppytehtävät kokeillen ponnistamisia kahdella / yhdellä jalalla, riipunnat ja kiipeilyt, perusluistelu, hiihto, luontoliikunta; valokuvasuunnistus
T1, T2, T3, T4, T6	liikkuminen musiikin rytmin, melodian, sanojen, tunnelman, tempon, korkeuden mukaan	musiikkiliikunta; laululeikit, helpot piiritanssit
T1, T2, T3, T4, T6	välineenkäsittelytaidot: kokeillen eri välineillä yhdellä / kahdella kädellä heittäen, työntäen, pomputtaen, vierittäen, lyöden, potkaisten	välinekokeilut esimerkiksi hernepusseilla, vanteilla ja erilaisilla palloilla välineleikit, leikit ja helpot heitto-, potku- ja lyöntipelit (esimerkiksi minitiikerit, usean pallon potkupelit, nelimaali)
	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykkinen toimintakyky
T7–T10	leikit, pelit ja tehtävät, joissa harjoitellaan sääntöjen noudattamista sekä häviämistä ja voittamista	omien kykyjen ja ominaisuuksien kokeileminen eri tehtävissä
T7–T10	yhteisistä tavaroista ja välineistä huolehtiminen	sinnikkyyttä ja yrittämistä vaativat harjoitteet
T7–T10	oman vuoron odottaminen, toisen auttaminen eri tehtävissä	onnistumisen kokemuksia sekä iloa ja virkistystä tuottavat harjoitteet

2. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T6	kehokaavio, oman kehon hahmottaminen	eri symbolien piirtely / muodostaminen omalla keholla, jännitys/rentoutus
T1, T2, T6	kehon keskilinjan ylittämien	ristikävely, taputusleikit
T1, T2, T3, T4, T6	liikkumistaidot; eri tasoissa, eri nopeuksilla ja eri tavoin liikkuen, erilaisissa ympäristöissä	perusliikunta; liikkumisleikit ja -hipat, hyppy kokeillen ponnistamisia kahdella/ yhdellä jalalla, riipunnat ja kiipeilyt, perusluistelu, hiihto, luontoliikunta; valokuvasuunnistus ja pihakartta
T1, T2, T3, T4, T6	liikkuminen musiikin rytmin, melodian, sanojen, tunnelman, tempon, korkeuden mukaan	musiikkiliikunta; laululeikit, helpot piiritanssit luovat tehtävät esittävä tanssi
T1, T2, T3, T4, T6	tasapainotaidot: eri tasoissa, eri kehonosilla eri tavoin tasapainoillen, eri alustoilla	teline- ja temppuradat sekä -pisteet, perusluistelun liukuharjoitukset, hiihto
T1, T2, T3, T4, T6	välineenkäsittelytaidot: kokeillen eri välineillä yhdellä/ kahdella kädellä heittäen, työntäen, pomputtaen, vierittäen, lyöden, potkaisten	välinekokeilut esimerkiksi hernepusseilla, vanteilla ja erilaisilla palloilla välineleikit, leikit ja helpot heitto-, potku- ja lyönti- pelit (esimerkiksi minitiikerit, usean pallon potkupelit, nelimaali)
T6, T7	tutustua vesiliikuntaan ja varmistaa heille alkeisuintaito.	
	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykkinen toimintakyky
T7–T10	leikit, peli ja tehtävät, joissa harjoitellaan sääntöjen noudattamista sekä häviämistä ja voittamista	omien kykyjen ja ominaisuuksien kokeileminen eri tehtävissä
T7–T10	yhteisistä tavaroista ja välineistä huolehtiminen	sinnikkyyttä ja yrittämistä vaativat harjoitteet
T7–T10	oman vuoron odottaminen, toisen auttaminen eri tehtävissä	onnistumisen kokemuksia sekä iloa ja virkistystä tuottavat harjoitteet

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkeasevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1-2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

1.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot
T1-T5, T12	Luokittelu (muodon, värin, lukumäärän, koon perusteella) Johdonmukaisuus (logiikka) Erot ja yhtäläisyydet (samanlainen, erilainen, pieni, suuri) Säännönmukaisuudet Vertailu (yhtä suuri, pienempi, suurempi) Sarjoittelu (kuvioden, muotojen ja kappaleiden avulla) Ohjelmoinnin kokeilua (vaiheittaisten toimintaohjeiden laatiminen ja testaaminen) Järjestys (ensimmäinen, toinen, kolmas jne.)
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1-T8	Luku ja lukumäärä • numeromerkintä • lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välinen yhteys • lukujonotaidot (seuraavan/edellisen luvun päättely) • luvut 1–10 • lukujen 1–10 hajotelmat • kymmenjärjestelmän periaate konkreettisen mallin avulla • parillinen ja pariton Yhteen- ja vähennyslaskut • vaihdannaisuus ja liitännäisyys yhteen- ja vähennyslaskuissa • summa ja erotus • kymmenylitys • yhteen- ja vähennyslaskut luonnollisilla luvuilla (lukualue 0–20) Päässäslaskut • harjoitellaan päässäslaskustrategioita
	S3 Geometria ja mittaaminen
T1-T5, T9,T10	Mittayksiköt ja mittaaminen • harjoitteleminen ja tutustuminen konkreettisesti ja toiminnallisesti, tunnistetaan eri suuruusluokkia

	• mitataan ei-standardisoiduilla mittayksiköillä ja mittavälineillä • järjestely pituuden mukaan • cm ja m • ajan yksiköt; tasat ja puolet tunnit Tasokuviot ja kappaleet • tasokuvion ja kappaleen erottaminen (nelikulmio, kolmio, monikulmio, muu kuvio, pallo/ympyrä, neliö/kuutio) • tasokuvioiden ja kappaleiden tutkiminen ja tunnistaminen rakentamalla, piirtämällä ja luokittelemalla
	S4 Tietojenkäsittely ja tilastot
T1-T5, T11	Yksinkertaiset taulukot (laatiminen ja tulkitseminen) Yksinkertaiset pylväsdiagrammit (laatiminen ja tulkitseminen) Aineiston kerääminen ja tallentaminen oppilaslähtöisistä aihepiireistä

2. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot
T1-T5, T12	Luokittelu (muodon, värin, lukumäärän, koon perusteella) Johdonmukaisuus (logiikka) Erot ja yhtäläisyydet (samanlainen, erilainen, pieni, suuri) Säännönmukaisuudet Vertailu (yhtä suuri, pienempi, suurempi) Sarjoittelu (kuvioden, muotojen ja kappaleiden avulla) Ohjelmoinnin kokeilua (vaiheittaisten toimintaohjeiden laatiminen ja testaaminen) Järjestys (ensimmäinen, toinen, kolmas jne.)
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1-T8	Luku ja lukumäärä • lukujonotaidot (seuraavan/edellisen luvun päättely) • luvut 1–100 • kymmenjärjestelmän vahvistaminen konkreettisen mallin avulla Yhteen- ja vähennyslaskut • vaihdannaisuus ja liitännäisyys yhteen- ja vähennyslaskuissa • summa ja erotus • kymmenylitys • yhteen- ja vähennyslaskut luonnollisilla luvuilla (lukualue 0–100) Kertolaskut • monikertoja (yksinkertainen, kaksinkertainen jne.) • kertolaskun käsite • yhteenlaskun ja kertolaskun välinen yhteys • kertotaulut 1–5 ja 10 • liitännäisyys Jakolaskut • puolittaminen • kolmasosa, neljäsosa jne. • kokonaisen jakaminen yhtä suuriin osiin • puolikas, kolmasosa, neljäsosa jne. • jakolaskun käsite

	• jakolaskumerkintä sekä jakomerkkiä että -viivaa käyttäen • jakolaskut luonnollisilla luvuilla
	S3 Geometria ja mittaaminen
T1-T5, T9-T10	Pituus, massa, tilavuus, aika ja ajan yksiköt Mittayksiköt: metri, senttimetri, kilogramma, gramma, litra, desilitra Kellonajat (tasan, puoli, yli, vaille) ja ajan kulku
	S4 Tietojenkäsittely ja tilastot
T1-T5, T11	Yksinkertaiset taulukot (laatiminen ja tulkitseminen) Yksinkertaiset pylväsdiagrammit (laatiminen ja tulkitseminen) Aineiston kerääminen ja tallentaminen oppilaslähtöisistä aihepiireistä

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativimmat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehityksessä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä

- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

1 vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan
T1-T4	Musiikki integroituu kokonaisvaltaisesti muihin oppiaineisiin (esim. aapisen laululeikit, kuvaamataidon työn esittely laulun avulla, ympäristö- ja luonnontiedossa luontolaulut, liikuntaleikit). Leikinomaisuus Tunti voi sisältää esimerkiksi seuraavia elementtejä: laulu, loruttaminen, soitto, kuuntelu, liike. Koulusoittimiin tutustuminen esim. rytmisoittimet, kantele, ukulele, laattasoittimet. Musisointitilan säännöt sekä toimiminen yksin ja ryhmän jäsenenä Musiikkiteknologiaan tutustuminen
	S2 Mistä musiikki muodostuu
T1-T4, T6	Musiikin peruskäsitteet konkreettisesti esim. hiljaa-kovaa, duuri-molli, hitaasti-nopeasti. Melodiakulun hahmottaminen (ylös-alas). Soitetaan ja tutustutaan rytmeihin Taa (1/4-nuotti) ja ti-ti (kahdeksasosanuottipari) ja 1/4 -tauko (Z). Tutustutaan näiden nuottien merkitsemiseen nuotein ja opetellaan soittamaan näitä rytmejä nuoteista. Musiikin merkintätavat Perusrytmin löytäminen, pulssi, omien rytmien keksiminen soittimien ja kehorytmien avulla Luonnollinen äänenkäyttö Yksiääninen laulu Musiikin kuuntelussa monipuolisuus (lastenlaulut, suomalainen musiikki, musiikkia maailmalta, sekä laulu- ja soitinmusiikkia eri musiikkigenreistä) Musiikin kuuntelun myötä mielikuvien purkaminen esim. liikkeen, piirtämisen tai kerronnan avulla, rentoutuminen musiikin avulla
	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T5, T7-T8	Esiintyminen koulun sisäisissä tapahtumissa (juhlit, aamunavaukset yms.)

	Erilaisiin musiikillisiin tapahtumiin osallistuminen, esim. kuoro, oppilaskonsertit, esiintymistunnit Yhteistyö lissä eri tahojen kanssa, esim. vanhainkodit, kansalaisopisto, seurakunta, paikalliset muusikot Oma mielimusiikki
	S4 Ohjelmisto
T5, T8	Lastenlaulut Vuodenkiertoon liittyvät laulut Juhlapäiviin liittyvät laulut Oppiaineisiin integroidut laulut Taidemusiikki Kansanmusiikki Laululeikit
2 vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan
T1-T4	Musiikki integroituu kokonaisvaltaisesti muihin oppiaineisiin (esim. aapisen laululeikit, kuvaamataidon työn esittely laulun avulla, ympäristö- ja luonnontiedossa luontolaulut, liikuntaleikit) Leikinomaisuus Tunti voi sisältää esimerkiksi seuraavia elementtejä: laulu, loruttaminen, soitto, kuuntelu, liike Kouluosoittimiin tutustuminen esim. rytmisoittimet, kantele, ukulele, laattasoittimet Musisointitilan säännöt sekä toimiminen yksin ja ryhmän jäsenenä Musiikkitekologiaan tutustuminen
	S2 Mistä musiikki muodostuu
T1-T4, T6	Musiikin peruskäsitteet konkreettisesti esim. hiljaa-kovaa, duuri-molli, hitaasti-nopeasti, melodian hahmottaminen ylös-alas, rytmit taa-titi tauko

	Musiikin merkintätavat, esim. nuotit ja tauot Perusrhythmin löytäminen, pulssi, omien rytmien keksiminen soittimien ja kehorytmien avulla Luonnollinen äänenkäyttö Yksiääninen laulu Musiikin kuuntelussa monipuolisuus (lastenlaulut, suomalainen musiikki, musiikkia maailmalta, sekä laulu- ja soitinmusiikkia eri musiikkigenreistä) Musiikin kuuntelun myötä mielikuvien purkaminen esim. liikkeen, piirtämisen tai kerronnan avulla, rentoutuminen musiikin avulla
	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T5, T7-T8	Esiintyminen koulun sisäisissä tapahtumissa (juhlat, aamunavaukset yms.) Erilaisiin musiikillisiin tapahtumiin osallistuminen, esim. kuoro, oppilaskonsertit, esiintymistunnit Yhteistyö lissä eri tahojen kanssa, esim. vanhainkodit, kansalaisopisto, seurakunta, paikalliset muusikot Taito- ja taidepäivä, koululaulukiertue Oma mielimusiikki
	S4 Ohjelmisto
T5, T8	Lastenlaulut Vuodenkiertoon liittyvät laulut Juhlapäiviin liittyvät laulut Oppiaineisiin integroidut laulut Taidemusiikki Kansanmusiikki Laululeikit

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita

kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

Oppilaat arvioivat toimintaansa ja oppimistaan itse- ja vertaisarvioinnin keinoin.

Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvälineitään ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin välineisiinsä, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammanteista.

Paikallisesti päätettävät asiat vuosiluokilla 1-2

Oppilaan siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen tuetaan järjestämällä tutustumiskäyntejä tulevassa koulussa. Esiopetuksesta perusopetukseen siirryttäessä suoritetaan tiedonsiirto. Tiedonsiirto toteutetaan oppilaan tarpeiden mukaisesti. Esiopettaja välittää tarvittavan tiedon tulevalle opettajalle.

Oppilaan siirtyessä toiselta kolmannelle vuosiluokalle luokanopettaja välittää oppilasta koskevan tiedon tulevalle opettajalle. Tiedonsiirto toteutetaan oppilaan tarpeiden mukaisesti. Oppilasta ohjataan suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja -tehtäviin. Oppilasta ohjataan käyttämään monipuolisia työtapoja sekä hankkimaan tietoa luotettavista tiedonlähteistä.

Ensimmäisellä vuosiluokalla oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Ensimmäisellä vuosiluokalla tavoitteena on edistää oppilaan kasvua ryhmän jäsenenä. Oppilaanohjausta toteutetaan ensimmäisellä vuosiluokalla eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä koulun henkilökunnan kanssa. Oppilaan koulunkäynti- ja opiskelutaitoja arvioidaan yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Toisella vuosiluokalla oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Tavoitteena on auttaa oppilasta löytämään omia vahvuuksiaan. Toisella vuosiluokalla aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään tutustumalla oppilaan lähipiirin ammatteihin. Oppilaanohjausta toteutetaan toisella vuosiluokalla eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä koulun henkilökunnan kanssa. Oppilaan koulunkäynti- ja opiskelutaitoja arvioidaan yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Vuosiluokilla 1-2 oppilas saa ohjausta koko luokalle tarkoitettuna ohjauksena sekä henkilökohtaisena ohjauksena. Henkilökohtaisen ohjauksen tarkoitus on tukea oppilaan opiskelua, tukea oppilasta valintojen tekemisessä ja arkielämän asioissa. Alkuopetuksessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan säännöllisesti. Yhteistyössä hyödynnetään eri yhteistyömuotoja.

Toinen kotimainen kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Paikallinen tarkennus:

KIELIRIKASTEINEN RUOTSINKIELINEN OPETUS

LUOKAT 0-2

- Ruotsin kieleen ja kulttuuriin tutustumista toiminnallisuuden kautta. Tämä kattaa ruotsinkielisten sanojen opettelua mm. leikkien, laulujen, lorujen ja liikkeen kautta. Kohderyhmää ovat siis esikoululaiset ja alakoulujen ensimmäiset ja toiset luokat.
- Aihepiireinä ovat esim. tervehdykset, numerot, värit, eläinsanat, ruokasanat, sääilmaisut, viikonpäivät, kellonajat
- Kielirikasteinen toiminta ja opetus on ilman arviointia tapahtuvaa opetusta
- Opetus tapahtuu kouluaikana oppituntien puitteissa. Toiminta on myös jossain määrin oppiainerajat ylittävää opetusta. Oppitunnit ja –tuokiot ovat toiminnallisia, oppikirjoja ei käytetä. Tavoitteena on rohkaista oppilaita aktiivisesti puhumaan ruotsia, vaikka se aluksi voi tuntuakin epävarmalta. Ruotsin kielen opiskelussa painotetaan erityisesti oppimisen iloa ja suullisen kielitaidon kehittämistä. Tunteja on koko lukuvuoden ajan säännöllisesti. Tavoitteena olisi oppia käyttämään kieltä luontevasti arkipäivän eri tilanteissa esim. tervehtiessä, ruokailussa.

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 1–2 toisen kotimaisen kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne ruotsin tai suomen kielen oppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin ja se tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia ruotsin tai suomen kielestä sekä ruotsin tai suomen kieleen liittyvistä kulttuureista. **Äidinkielenomaisessa ruotsin tai suomen kielen** opetuksessa kaksikieliset oppilaat saavat mahdollisuuden pohtia ja syventää ruotsin tai suomen kielen taitoaan ja ruotsin- tai suomenkielisen kulttuurin erityispiirteiden tuntemustaan. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä itseään kiinnostavista aiheista ja niitä käsitellään monipuolisesti. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluympäristön luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötäidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelemään,

kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Evangelisluterilainen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

1.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1–T3, T5–T6, T8	Oppilas tutustuu - oman perheen ja erilaisten perheiden tapoihin, perinteisiin ja arvoihin - kotiseurakuntaan - uskonnollisiin käsitteisiin, raamatun kertomuksiin ja kirkkovuoden keskeisiin juhliin - kristillisen elämänkaareen liittyviin juhliin
	S2 Uskontojen maailma
T1, T4	Oppilas tutustuu - eri uskontoihin erilaisten juhlien kautta
	S3 Hyvä elämä
T1, T5-T8	Oppilas - harjoittelee omaan hyvinvointiin liittyviä taitoja ja tunnistamaan tunteita - ottaa vastuuta itsestä ja ympäristöstä - pohtii, keskustelee ja kuuntelee tekoja ja niiden seurauksia

2.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1–T3, T5–T6, T8	Oppilas tutustuu - omaan sukuun ja sen perinteisiin - ortodoksiseen kirkkoon - kirkkovuoden keskeisiin juhliin ja Raamatun kertomuksiin - kristillisen elämänkaareen liittyviin juhliin
	S2 Uskontojen maailma
T1, T4	Oppilas tutustuu juutalaisuuteen ja islamiin
	S3 Hyvä elämä
T1, T5-T8	Oppilas - harjoittelee omaan hyvinvointiin liittyviä taitoja ja tunnistamaan tunteita - ottaa vastuuta itsestä ja ympäristöstä - pohtii, keskustelee ja kuuntelee arjen eettisiä tilanteita, ihmisarvoa ja erilaisuuden kunnioittamista

Oppilaan oppimisen arviointi

Vieraat kielet

Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja

oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

1-2 vuosiluokka	
	Sisällöt ja tavoitteet <i>Englannin opetuksen tavoitteena on saada oppilaat tietoisiksi englannin kielestä sekä valmistella heitä kielen oppimiseen. 1. ja 2. vuosiluokalla tutustutaan englannin kieleen ja rohkaistaan käyttämään kieltä. Opetuksessa tutustutaan ikätasoiseen sanastoon ja keskeisiin fraaseihin.</i> <i>Oppimisympäristöön voidaan lisätä nimikylttejä sekä suomeksi että englanniksi. Vierasta kieltä tuodaan esille (esim. kirjat). Opettaja käyttää kielellisiä ja ei-kielellisiä (esim. kehon kieli) keinoja sekä tukee ymmärrystä rutiinien ja toistojen avulla.</i> <i>Oppilaat, jotka etenevät muita nopeammin tai osaavat jo kieltä entuudestaan saavat mahdollisuuden edistyä. Tukea tarvitsevia rohkaistaan ja heille kannattaa järjestää englanninkielistä materiaalia, jotta he saavat leikinomaisesti harjoitella lisää.</i> Tavoitteet vuosiluokille 1-2 <i>Tavoitteena vuosiluokilla 1-2 on leikinomainen tutustuminen vieraaseen kieleen. Pyrkimyksenä on madaltaa kynnystä kielen opiskeluun, lisätä oppilaan uskoa omaan kykyyn oppia sekä vahvistaa luontevaa suhtautumista kielen käyttöön.</i> Sisällöt vuosiluokalle 1 <i>Englannin kieleen tutustutaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Painotus on puhutussa kielessä ja iloisessa tekemisessä, mihin englannin kieli jollakin tavalla liittyy.</i> <i>Aihepiireistä harjoitellaan:</i> - Itsensä esittelyä, tervehdyksiä sekä eri ilmauksia - Luvut 1-10 - Värejä - Yleisimpiä verbejä ja adjektiiveja - Lisäksi tutustutaan ikätasoisesti esimerkiksi eläin- ja luontosanastoon, koulusanastoon, ruoka- ja juomasanastoon ja kehonosiin Sisällöt vuosiluokalle 2 <i>2. vuosiluokalla englannin kieleen tutustutaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen.</i>

Mielenkiinto kieltä kohtaan pyritään herättämään myös satujen ja tarinoiden, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen keinoja käyttäen. Ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle on runsaasti tilaa. Aiheet voidaan valita oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa.

Kieltä lähestytään sen kuuloasua havainnoiden. Opiskelun pääpaino tulee olla puhumisessa ja vuorovaikutuksen tukemisessa. Harjoitellaan kirjoittamaan helppoja sanoja.

Kotikansainvälisyyttä ruokitaan hyödyntämällä mahdollisuuksien mukaan lähipiiristä tai oman kunnan sisältä löytyvää monikulttuurisuutta ja -kielisyyttä vierailujen ja kyseiseen kulttuuriin tutustumisen kautta. Oppilaille pyritään luomaan mahdollisuuksia autenttiseen vuorovaikutukseen ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa tieto- ja viestintätekniikan tarjoamia mahdollisuuksia, esimerkiksi eTwinning -sivustoa hyödyntäen.

Yllä kuvattujen työtapojen avulla harjoitellaan:

- Itsensä esittelyä, tervehdyksiä sekä eri ilmauksia
- Luvut 1-20
- Värejä
- Viikonpäivät
- Yleisimpiä verbejä ja adjektiiveja
- Lisäksi tutustutaan ikätasoisesti esimerkiksi eläin- ja luontosanastoon, harrastuksiin, perhesanastoon, tunnesanastoon, koulusanastoon, ruoka- ja juomasanastoon ja kehonosiin

Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään

ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana²⁹⁰ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on määritelty luvussa 3. Vuosiluokille 1.-2. määritetyt osaamisen taidot vahvistavat oppilaan kestävän elämäntavan ja hyvinvoinnin oppimista. Kestävää elämäntapaa opitaan yhdessä toimimalla.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen

²⁹⁰ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §
196

pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

1.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu ja kehitys
T1–T2, T5–T6, T7–T8, T10–T15	• Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, nimeämistä ja ilmaisemista • Harjoitellaan tunteiden säätelyä ja rauhoittumisen keinoja • Opetellaan nimeämään ihmisen kehon osia ja aisteja • Opetellaan terveellisen elämän periaatteita • Harjoitellaan tunnistamaan omaa roolia osana omaa perhettä ja luokkayhteisöä
	S2 Kotona ja koulussa toimiminen
T1–T14	• Harjoitellaan koululaistaitoja ja hyvien käytöstapojen yhteisten sopimusten mukaisesti • Harjoitellaan kulkemaan turvallisesti kouluun • Tutustutaan kodin koneisiin ja laitteisiin
	S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi
T1–T15	• tutustutaan lähiympäristöön havainnoimalla ja tutkimalla • tutustutaan pihakarttaan • tutustutaan Suomen karttaan • harjoitellaan tunnistamaan yleisimpiä eliölajeja
	S4 Tutkiminen ja kokeileminen
T1–T9, T11, T14	• Tutkimukset lähiympäristössä ja luontokokemusten saaminen retkien avulla
	S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen
T1–T3, T5, T7, T12, T15	• Vesi ja sen merkitys lähiympäristössä • Veden kiertokulku ja juomavesi
	S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen
T1–T5, T12	• Tutustutaan veden kulutukseen ja säästämiseen kodin ja koulun arjessa • Opetellaan huolehtimaan lähiympäristön siisteydestä

2.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu ja kehitys
T1, T2, T4, T6, T8, T10, T12, T14, T15	- Harjoitellaan toisen auttamista, pieniä ensiaputaitoja ja turvallisuutta - Tutustutaan ihmisen kehon perustoimintoihin - ruuansulatus, elintoiminnot, ihmisen elinkaari
	S2 Kotona ja koulussa toimiminen
T1-T6, T8-T10, T13, T14	- Tunnistetaan kodin koneiden ja laitteiden turvallista käyttöä - Harjoitellaan turvallista liikkumista lähiympäristössä - Harjoitellaan itsenäistä itsenäistä työskentelyä ja parityöskentelyä
	S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi
T1-T7, T12, T13	- Tutustutaan metsään elinympäristönä - Tutustutaan yleisimpiin eliölajeihin ja niiden elinympäristöön
	S4 Tutkiminen ja kokeileminen
T1-T9, T11, T14	Hyödynnetään teknologiaa lähiympäristön havainnoimisessa ja tutkimisessa
	S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen
T1-T3, T5, T7, T12, T15	- Tutustutaan terveelliseen ja vastuulliseen ruokavalioon arjen hyvinvoinnin edellytyksenä - Tutustutaan ruokahävikkiin käsitteenä ja tunnistetaan keinoja sen vähentämiseen
	S6 Kestävän elämäntavan harjoitteleminen
T1-T5, T12	- Opetellaan tekemään kestäviä ruokavalintoja - Tutustutaan lähiruokaan ja kotimaiseen ruokatuotantoon - Opetellaan huolehtimaan lähiympäristön siisteydestä

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon

oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevista henkilökohtaisista asioista. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen

rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri

oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

lin kunnankirjaston ja lin koulujen yhteistyö

Tavoitteet

Kirjastotoiminnalla vahvistetaan lasten ja nuorten yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Yhteistyö koulun ja kirjaston välillä tukee oppilaiden kielenkehitystä ja vahvistaa identiteetin rakentumista. Yhteistyön tavoitteena on lasten ja nuorten kasvun tukeminen ihmisenä ja kansalaisena.

Koulun ja kirjaston välisen yhteistyön tavoitteena on lasten ja nuorten lukemaan innostaminen ja lukuharrastuksen lisääminen. Oppilaille luodaan mahdollisuus yhtenäiseen ja monipuoliseen tiedonhallintataitojen oppimiseen ja kirjallisuuden harrastamiseen. Tavoitteena on, että kirjastokäynnit, tiedonhaun opetukset ja vinkkaukset ovat osa koulun oppimistehtäviä.

Kirjasto tukee osaltaan kouluja lasten ja nuorten monilukutaidon kehittämisessä. Monilukutaidon kehittyminen perustuu toimimiseen monipuolisessa tiedollisessa ympäristössä. Kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeellisiä oppimisympäristöjä. Kirjasto voi olla mukana monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja opettamisessa tarjoten tiedonhaun osaamista, tiedonlähteitä ja aineistoja koulujen käyttöön.

Kirjastopolku

Kirjastopolku on lin kunnankirjaston ja lin koulujen välinen yhteistyösuunnitelma. Tavoitteena on tehdä yhteistyössä koulujen kanssa lukutaitotyötä, edistää lasten ja nuorten monilukutaitoa sekä lisätä lukuinnostusta. Kirjastopolulla lapset ja nuoret oppivat käyttämään kirjastoa ja saavuttavat monipuoliset tiedonhankintataidot.

Kirjastopolun sisältö:

1. luokka – kirjastoon tutustuminen
3. luokka – kirjavinkkaus
4. luokka – tiedonhaun opetus

Kirjastopolulla jokainen oppilas pääsee osallistumaan kirjaston järjestämään ohjattuun ryhmätoimintaan vähintään viisi kertaa peruskoulun aikana. Muille luokka-asteille järjestetään toimintaa resurssien mukaan. Kaikki luokat ovat tervetulleita käyttämään kirjastoa omatoimisesti opettajan johdolla.

Lukudiplomit

Lukutaidon vahvistamiseksi oppilaat suorittavat oman vuosiluokkansa lukudiplomin. Lukudiplomin suorittamista ei arvioida oppiaineen arvioinnissa. [Lukudiplomit 0–9. luokille](#) löytyvät lin kunnankirjaston kotisivuilta.

1.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1, T2, T3, T4	• Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. • Tutustutaan erilaisiin viestintätapoihin esim. puhe, kirjoitus, sanaton viestintä ja sosiaalinen media. • Suunnitellaan, tehdään ja toteutetaan yhdessä erilaisia vuorovaikutustilanteita, keskusteluja, draamaharjoituksia, esityksiä ja näytelmiä. Käsitellään mainittujen vuorovaikutusharjoitusten avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, mediatekstejä ja pelejä.
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5, T6, T7, T8	• Harjoitellaan käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. • Opetellaan lukemaan, harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja ja kehitetään monilukutaitoa. • Jaetaan lukukokemuksia keskustelemalla ja kertomalla tekstien sisällöstä eri tavoin. • Harjoitellaan tiedon etsinnän alkeita monipuolisesti.
	S3 Tekstien tuottaminen
T9, T10, T11	• Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten kirjoittamista sekä näppäintaitoja. • Harjoitellaan tavujen, sanojen ja virkkeiden kirjoittamista. • Harjoitellaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita: sanaväli, tavutus, virke, virkkeen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja erisnimissä.

	• Ohjataan lasta kirjoittamaan pieniä tekstejä sekä tarinoita kuvien ja muiden oheismateriaalien avulla. • Harjoitellaan digivälineiden käyttöä oppimisessa, esimerkiksi tiedon etsinnän ja tekstintuottamisen yhteydessä.
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T12, T13, T14	• Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta havainnoimalla puhuttua ja kirjoitettua kieltä. • Tutustutaan sanoihin, sanontoihin ja ilmaisutapoihin leikittelemällä kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. • Ohjataan etsimään kiinnostavaa, sopivan tasoista luettavaa sekä herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen ja lukudiplomin suorittamiseen. • Tutustutaan kuunnellen ja lukien erilaisiin teksteihin: lastenkirjat, runot, sadut, tieto- ja mediatekstit. • Tutustutaan yhdessä kirjastoon/ Kiertävään kirjastoon ja sen käyttöön. • Osallistutaan ohjattuun ryhmätoimintaan lin kunnankirjaston Kirjastopolun mukaisesti. • Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan lähiympäristön lastenkulttuuriin, tapakulttuuriin, juhlaperinteisiin ja kansanperinteen eri muotoihin (kohteina esimerkiksi Kulttuurikauppila, lin kotiseutumuseot ja Vanha Hamina). • Osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotosten tekemiseen

2.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1, T2, T3, T4	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen • Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. • Tutustutaan erilaisiin viestintätapoihin esim. puhe, kirjoitus, sanaton viestintä ja sosiaalinen media. • Suunnitellaan, tehdään ja toteutetaan yhdessä erilaisia vuorovaikutustilanteita, keskusteluja, draamaharjoituksia, esityksiä ja näytelmiä. Käsitellään mainittujen vuorovaikutusharjoitusten avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5,T6, T7,T8	• Vahvistetaan käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. • Vahvistetaan lukutaito sujuvaksi, harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoa ja kehitetään monilukutaitoa. • Vahvistetaan lukutaitoa säännöllisillä lukutehtävillä ja yhdessä lukemisella. • Suoritetaan lukudiplomi lukutaidon vahvistamiseksi. • Jaetaan ja arvioidaan lukukokemuksia yhdessä eri tavoin, keskustelemalla ja kertomalla tekstien sisällöstä. • Opitaan käsitteet pää- ja sivuhenkilö, juoni, tapahtumapaikka ja -aika. • Harjoitellaan tiedon etsintää ja kerrontaa monipuolisesti, esimerkiksi kirjojen, lehtien, netin ja lähiympäristön avulla.
	S3 Tekstien tuottaminen
T9,T10,T11	• Vahvistetaan osaamista: vierasperäiset kirjaimet, äng-äänne, tavutus, sana, virke, lopetusmerkit, otsikko, teksti ja kuva. • Vahvistetaan kirjainten oikeaa muotoa ja ohjataan selkeään käsialakirjoittamiseen.

	• Harjoitellaan sanojen ja virkkeiden kirjoittamista. Harjoitellaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita: sanaväli, tavutus, virke, virkkeen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja erisnimissä. • Innostetaan tuottamaan erilaisia tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita, mielipiteitä ja kokemuksia sekä yksin että yhdessä. • Tutustutaan kertomuksen perusrakenteeseen (alku, keskikohta ja loppu), kuvaamisen tapoihin sekä erilaisiin ajan ja paikan ilmaisutapoihin, ja opetellaan käyttämään niitä vähitellen omissa teksteissä.
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T12, T13, T14	• Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta havainnoimalla puhuttua ja kirjoitettua kieltä. • Tutustutaan sanoihin, sanontoihin ja ilmaisutapoihin leikittelemällä kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. • Ohjataan etsimään kiinnostavaa, sopivan tasoista luettavaa sekä herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen ja lukudiplomin suorittamiseen. • Tutustutaan kuunnellen ja lukien erilaisiin teksteihin: lastenkirjat, runot, sadut, tieto- ja mediatekstit. • Tutustutaan yhdessä kirjastoon/ Kiertävään kirjastoon ja sen käyttöön. • Osallistutaan ohjattuun ryhmätoimintaan lin kunnankirjaston Kirjastopolun mukaisesti. • Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan lähiympäristön lastenkulttuuriin, tapakulttuuriin, juhlaperinteisiin ja kansanperinteen eri muotoihin (kohteina esimerkiksi Kulttuurikauppila, lin kotiseutumuseot ja Vanha Hamina). • Osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotosten tekemiseen

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

15. Vuosiluokat 3-6

15.1. Oppijana kehittyminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

15.2. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opetuksen järjestäjän tarjoamasta kieliohjelmasta. Oppilaita kannustetaan monipuoliseen kieltenopiskeluun. Ennen kieli valintojen tekemistä voidaan järjestää kielisuihkuja monipuolisten kielivalintojen toteutumiseksi. Kielisuihkuissa kieleen tai kieliin voidaan tutustua esimerkiksi laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Kielisuihkut voidaan toteuttaa muun toiminnan yhteydessä tai niille voidaan varata omia opetustuokioita.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

15.3. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien

työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvallisiksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

15.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

15.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttavat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan

perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeitä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka

on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesääätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan

käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeitä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus

luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovitteluja ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

15.6. Oppiaineet

Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelun ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetaajuksena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämänkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulewansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

3.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvaminen hyvään elämään
T1–T2, T5–T6, T7–T8, T10–T15	Harjoitellaan toisen ihmisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista.
	S2 Erilaisia elämäntapoja
T1–T14	Tarkastellaan omaa identiteettiä eri näkökulmista ja perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin.
	S3 Yhteiselämän perusteita
	Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.
	Hyvät käytöstavat: kielenkäyttö, eri tilanteisiin sopivat käytöstavat (esim. kuinka käyttäydyn esimerkiksi kirjastossa, kaupassa, kirkossa)
T1–T15	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus
	Harjoitellaan erilaisten aikakäsitysten ja maailmanselitysten ymmärtämistä.

4.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvaminen hyvään elämään
T1–T2, T5–T6, T7–T8, T10–T15	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Käsitellään oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä.
	S2 Erilaisia elämäntapoja
T1–T14	Tutustutaan erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Vahvistetaan omaa minäkäsitystä miettien kysymystä Millaisena näen itseni?
	S3 Yhteiselämän perusteita
	Tutustutaan ihmisten yhteiselämän perusteisiin liittyviin käsitteisiin tutkimalla esimerkiksi yhdenvertaisuuden ja rauhan merkityksiä erilaisissa arkipäivän tilanteissa. Hyvät käytöstavat: vastuullisesti toimiminen luokassa ja kouluyhteisössä, hyvän luokkahengen rakentamisen taidot
T1–T15	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus
	Syvennetään tietämystä, miten erilaiset aikakäsitykset ja maailmanselitykset vaikuttavat ihmisten elämään.

5.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvaminen hyvään elämään
T1–T2, T5–T6, T7–T8, T10–T15	Arvon ja normin käsitteisiin perehtyminen. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Kehitetään oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.
	S2 Erilaisia elämäntapoja
T1–T14	Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen.
	S3 Yhteiselämän perusteita
	Perehdytään lapsen oikeuksiin ja niiden toteutumiseen lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia ja niiden tarkoitusten ja seurausten näkökulmista.
	Hyvät käytöstavat: kielenkäyttö erilaisissa viestintätilanteissa: viralliset ja epäviralliset tilanteet (esim. kaverille viestittely vs. opettajalle viestittely)
T1–T15	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus
	Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä.

6.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvaminen hyvään elämään
T1–T2, T5–T6, T7–T8, T10–T15	Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Kehitetään omien näkemysten erittelyä ja niiden perustelua suhteessa toisiin.
	S2 Erilaisia elämäntapoja
T1–T14	Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.
	S3 Yhteiselämän perusteita
	Jäsennetään omien näkemysten erittelyä ja perustelua suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.
	Hyvät käytöstavat: omalla käytöksellä kouluyhteisössä esimerkkinä toimiminen
	Mitä käytöksesi kertoo sinusta ihmisenä
T1–T15	
	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus
	Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3–6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaistamaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan

huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut elämäkatsomustiedon tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan elämäkatsomustiedon tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy elämäkatsomustiedon lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuun aktiiviseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 4-6

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneestä ajasta, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

5. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	
	Johdantojakso	
T1–T11	- Tutustutaan, mitä historia on ja oppilas tutustuu oman suvun historiaan - Tutustutaan, mitä historian keinoja ja lähteitä on - Tunnistetaan, että historiallinen aika alkaa kirjoitustaidon keksimisestä.	
	S1 Esihistoriallinen aika	
T1–T11	- Tunnistaa esihistorialliset kaudet Suomessa: metsästy- ja keräilykulttuuri - Tutustutaan maanviljelyksen syntyyn - Tutustutaan kotiseutumuseoon ja Kierikkiin - Tutustutaan Pohjolan esihistoriaan ja opitaan ymmärtämään, että esihistoriallinen aika kesti kauan pohjolassa.	
	S2 Sivilisaatioiden synty	
	- Opitaan yhdistämään korkeakulttuurin synty ammattien ja tieteiden kehittymiselle - Tutustutaan eri puolille maailmaan syntyneisiin sivilisaatioihin mm. Mesopotamiaan ja Egyptiin	
	S3 Vanha aika ja antiikin perintö	
	- Tutustutaan korkeakulttuureihin: - Antiikin Kreikka (mm. jumalat, mytologiat, olympialaiset, Troijan sota ja välimeren kaupankäynti) - Antiikin Rooma (mm. keisarikunta, keisarit, sodat ja valloitukset ja demokratian kehittyminen) - Tutustutaan korkeakulttuureissa syntyneisiin rakennustaitoon, tieverkostoihin ja vesijohtojärjestelmään	

6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Keskiaika
T1–T11	- Tutustutaan keskiaikaiseen elämään kaupungeissa - Opitaan yhdistämään ritarit, linnat ja säätyläisyydet keskiaikaan - Tunnistetaan, että kirkolla on suuri valta ja vaikutus ihmisten elämään keskiajalla. - Tutustutaan keskiaikaan Suomessa ja tutustutaan Suomen linnoihin (mm. Turun linna, Olavin linna ja Hämeen linna)
	S2 Löytöretket
T1–T11	- Tutustutaan Amerikan mantereen alkuperäiskansojen kulttuureihin - Tutustutaan inkakulttuuriin ja asteekkeihin - Tutustutaan löytöretkiin ja löytöretkeilijän elämään
	S3 Eurooppa muuttuu
T1–T11	- Tutustutaan renessanssiin ja antiikin paluuseen - Tutustutaan kirkon uudistamiseen (mm. refermaatio ja kirkon jakaantuminen) - Tutustutaan kirjapainotaitoon
	S4 Kohti valistuksen aikaa
T1–T11	- Tutustutaan itsevaltiuteen ja hallitsijan vallankäyttöön - Tutustutaan Yhdysvaltojen itsenäistymiseen ja Ranskan suureen vallankumoukseen
	S5 Pohjolan uusi aika
T1–T11	- Tutustutaan Ruotsin vallan vahvistumiseen - Opitaan ymmärtämään, että Suomi oli osana Ruotsia - Tutustutaan kaupankäyntiin ja kaupunkien kasvuun suurvalta-ajan Suomessa - Tutustutaan pohjan sotaan

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi historiassa vuosiluokilla 3–6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilasta ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut historian tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan historian tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy historian lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen sekä ihmisen toimijuuden ja historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja

yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tietoa ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

3.vuosiluokka

Kaikissa kuvataiteen sisällöissä taiteelle ominaisina toimintatapoina käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, valokuvauksen, elävän kuvan ja tilataiteen tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä.

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Omat kuvakulttuurit
T1-T2, T4-T6, T7, T11	<i>Oppilaille ajankohtaiset ja mielenkiintoiset kuvakulttuurit eli visuaalinen maailma, jossa oppilas elää ja toimii, esim. oppilaiden keskinäinen (kuvallinen) viestintä, pelit, kirjat, verkkosivut, televisio</i>
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
T1-T4, T7, T11	- Opetuksen sisältöinä käytetään mahdollisuuksien mukaan lin rakennettua ympäristöä sekä luonnonympäristöä - lähialueen rakennuksia, koulun pihaa tai lähiympäristöä - esineiden, rakennusten tai pakkausten tutkimista, suunnittelua. - arkkitehdin ja muotoilijan työhön tutustumista • Median kuvakulttuurit - lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa - median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some - kuvallisen viestinnän ja elokuvan keinoja: esimerkiksi rajaus, kuvakulma, leikkaus ja editointi (animaatio/elokuva)
	S3 Taiteen maailmat
T1-T4, T7, T11	- Suomen taiteen kultakauteen tutustuminen - suomalaisuuden näkyminen taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä - mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Taidekoulun ja Kulttuurikauppilan kanssa - Tekniikat ja työtavat, esim. - Piirustus - erilaiset piirtimet

- luonnostelu
 - viivailmaisuus: erilaisia viivoja ja pintoja
 - havaintopohjaisen piirtämisen kokeilua
 - mielikuvapiirtäminen
- Maalaus ja värioppi
 - erilaiset värilliset tekniikat esimerkiksi vesiväri, peiteväri, vahaliitu, öljyliitu, pastelliliitu, värikynät
 - välineiden huolto ja säilytys
 - väriympyrä: pää- ja välivärit
 - välivärien sekoittaminen
 - ruskeiden sekoittaminen ja värin vaalentaminen / tummentaminen (valööri)
- Muovailu ja rakentelu
 - kolmiulotteisuus, esim veistos, pienoismalli tai kolmiulotteinen tuote
 - kolmiulotteinen tekniikka, esim: savitekniikat, kipsitekniikat, askartelutekniikat, muovailumassat, pahvi- ja paperirakentelu tai paperimassatekniikat
- Muita työtapoja, esim
 - grafiikan tekniikat, ympäristötaide, video, valokuvaus, animaatio
 - sommittelu: symmetria, epäsymmetria

4.vuosiluokka

Kaikissa kuvataiteen sisällöissä taiteelle ominaisina toimintatapoina käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, valokuvauksen, elävän kuvan ja tilataiteen tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä.

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Omat kuvakulttuurit
T1-T5, T7, T10	<i>Oppilaiden kuvakulttuurit eli visuaalinen maailma, jossa oppilas elää ja toimii, esim. oppilaiden keskinäinen (kuvallinen) viestintä, pelit, kirjat, verkkosivut, televisio</i>
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
T1-T5, T7, T10	• Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan - Pohjoismaiden taidetta ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä tai luonnonympäristöjä - esineiden, rakennusten tai pakkausten tutkimista ja suunnittelua - pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta • Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. - pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehti, tv, internet
	S3 Taiteen maailmat
T1-T5, T7, T10	• Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen - mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Taidekoulun ja Kulttuurikauppilan kanssa <i>Tekniikat ja työtavat</i> • Piirustus: - erilaiset piirtimet - luonnostelu - havaintopohjainen piirtäminen: esim muodon ja tekstuurin havainnointi ja kuvaaminen tai valon ja varjon havainnointi. • Maalaus ja värioppi:

- erilaiset värilliset tekniikat esimerkiksi vesiväri, peiteväri, vahaliitu, öljyliitu, pastelliliitu, värikynät

- välineiden huolto ja säilytys

- väriympyrä

- pää- ja välivärit

- kylmät ja lämpimät värit

- vastavärit

- *Muovailu ja rakentelu*

- kolmiulotteisuus, esim veistos, reliefi, pienoismalli tai kolmiulotteinen tuote

-kolmiulotteinen tekniikka, esim: savitekniikat, askartelutekniikat, kipsitekniikat, muovailumassat, pahvi- ja paperirakentelu tai paperimassatekniikat

- *Muita työtapoja, esim.*

- grafiikan tekniikat, ympäristötaide, video, valokuvaus, animaatio ym.

- *sommittelun käsitteitä soveltaen: esim: symmetria ja epäsymmetria, tasapaino, kontrasti*

- *Lisäksi oppilasta ohjataan omatoimisuuteen materiaalien valinnassa ja käyttämisessä sekä työvälineiden huoltamisessa ja puhdistamisessa.*

5.vuosiluokka	
<i>Kaikissa kuvataiteen sisällöissä taiteelle ominaisina toimintatapoina käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, valokuvauksen, elävän kuvan ja tilataiteen tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä.</i>	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Omat kuvakulttuurit
T1-T6, T8-T11	Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria • oppilaiden kuvakulttuurien näkyminen koulussa ja vapaa-ajalla • muita kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin • kaupallisten kuvien ja median vaikutus oppilaiden omiin kuvakulttuureihin
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
T1-T6, T8-T11	• Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan - Suomen ja Euroopan taidetta, muotoilua, merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä tai luonnonympäristöjä -esineiden, rakennusten tai pakkausten tarkastelu, suunnittelu tai uudelleenmuotoilu -arkkitehtuurin suunnitteluprosessi tai esineiden muotoiluprosessi -kestävän kehitys muotoilussa, arkkitehtuurissa -arkkitehtuurin tai muotoilun käsitteitä soveltaen: esim: rakenne, materiaali, tila, rytmi, väri, muoto, massa, struktuuri ... - pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta • Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. - pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa ja omassa elämässä (pääpaino kuvissa) -Vaikutetaan kuvilla: tuotetaan itse mainoksia, logoja, julisteita tai muita mediakuvia.
	S3 Taiteen maailmat

T1-T6, T8-T11

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. Antiikin Kreikka, renessanssi, modernismi ja nykytaide)

- ihminen
- mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Taidekoulun ja Kulttuurikauppilan kanssa

Tekniikat ja työtavat

- Piirustus

- erilaiset piirtimet
- luonnostelu
- erilaisia viivoja ja pintoja
- havaintopohjainen piirtäminen, muodon, tekstuurin havainnointi sekä valon ja varjon (välööri) havainnointi.
- tilan kuvaaminen, esimerkiksi päällekkäisyys, pakopisteperspektiivi, väriperspektiivi tai ilmaperspektiivi

- Maalaus ja värioppi

erilaiset värilliset tekniikat esimerkiksi vesiväri, peiteväri, vahaliitu, öljyliitu, pastelliliitu, värikynät

- välineiden huolto ja säilytys
- värien sekoittaminen kynillä/ liiduilla piirrettäessä
- väriympyrä
- pää- ja välivärit
- murretut ja taitetut värit , ruskean ja harmaan sekoittaminen

- Muovailu ja rakentelu

- kolmiulotteisuus
- erilaiset massat ja materiaalit
- pienoismallit tai hahmomallit
- erilaiset savitekniikat,

- Muita työtapoja

- grafiikan tekniikat, ympäristötaide, video, valokuvaus, animaatio, sarjakuva ym.

- Sommittelu

-tasapaino, rytmi, liike, kontrasti

-rajaus

- *Lisäksi oppilasta ohjataan omatoimisuuteen materiaalien valinnassa ja käyttämisessä sekä työvälineiden huoltamisessa ja puhdistamisessa.*

6.vuosiluokka

Kaikissa kuvataiteen sisällöissä taiteelle ominaisina toimintatapoina käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, valokuvauksen, elävän kuvan ja tilataiteen tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä.

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Omat kuvakulttuurit
T1-T11	<i>Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria</i> • oppilaiden kuvakulttuurien näkyminen koulussa ja vapaa-ajalla • kaupallisten kuvien ja median vaikutus oppilaiden omiin kuvakulttuureihin
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
	• Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan - Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta, muotoilua, merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä tai luonnonympäristöjä -esineiden, rakennusten, pakkausten tai tutkimista suunnittelyä a uudelleenmuotoilua - pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta • Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. - pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) - graafinen suunnittelu: kuvan ja sanan yhdistäminen, esim, mainonnassa, julisteessa, logossa tai sarjakuvissa
	S3 Taiteen maailmat
T1-T11	<i>Euroopan ulkopuolisten alueiden taide ja arkkitehtuuri</i> • mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Taidekoulun ja Kulttuurikauppilan kanssa <i>Tekniikat ja työtavat</i> • Piirustus - erilaiset piirtimet

	- luonnostelu - erilaisia viivoja ja pintoja, rytmi, liike - havaintopohjainen piirtäminen - tilan kuvaaminen: pakopisteperspektiivi, päällekkäisyys, väriperspektiivi tai ilmaperspektiivi
	• Maalaus ja värioppi - erilaiset maalaustekniikat - väriympyrä - pää- ja välivärit - murretut ja taitetut värit - yhden värin eri sävyt ja niiden sekoittaminen - värien symboliikka
	• Muovailu ja rakentelu - kolmiulotteisuus - erilaiset massat ja materiaalit - työtapoina esim: pienoismalli tai hahmomalli - erilaiset savitekniikat, kaulin- ja makkaratekniikat ja levytekniikka
	• Muita työtapoja - grafiikan tekniikat, ympäristötaide, video, valokuvaus, animaatio, sarjakuva ym.
	• Sommittelu - tasapaino, rytmi, liike, kontrasti - kuvakulmat ja rajausta - Lisäksi oppilasta ohjataan omatoimisuuteen materiaalien valinnassa ja käyttämisessä sekä työvälineiden huoltamisessa ja puhdistamisessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja

hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3–6

Oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Formatiivisella ja summatiivisella arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen ja osaamisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa havainnoidaan oppilaan edistymistä kuvien tuottamisen, vastaanottamisen ja tulkitsemisen taitojen kehittämisessä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä kehittää ja arvioida oppilaan osaamista kaikissa opetuksen tavoitealueissa jokaisella vuosiluokalla.

Kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Oppilaan työskentelyn arviointi sisältyy vuosiluokilla 3–6 kuvataiteen lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut opetussuunnitelman perusteissa asetetut vuosiluokkien 3–6 kuvataiteen tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vuosiluokille 3–6 asetettujen kuvataiteen tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Kuvataiteen 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteereissä alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn.

Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalsen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmista.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

3.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1–T5	Opettajajohtoinen ideointi, jossa pohjana lelut, sadut, lähiympäristö, värit, kuviot ja oppilaiden omat kokemukset. Lisäksi oppilaan oma ideointi, sekä pareittain- ja ryhmässä tehtävä ideointi. Rakennetun ja luonnonympäristön hyödyntäminen ideoinnissa.
	S2 Kokeilu
T1–T5	Tutustutaan erilaisiin käsityön materiaaleihin, kuten puulajeihin, metalliin, muoveihin, kuituihin, lankoihin ja kankaisiin. Voidaan kokeilla luonnon- ja kierrätysmateriaaleita.
	S3 Suunnittelu
T1–T5	Oman mielikuvituksen hyödyntäminen piirroshahmotelmien tekemisessä. Oppilas harjoittelee suunnitelman tekemistä omasta työstään.
	S4 Tekeminen
T1–T5	Painopiste käsityön perustekniikoiden oppimisessa: koneompelun- ja lankatekniikoiden perusteet, mittavälineiden ja kaavan käyttö, erikoistekniikoiden perusteet, perustyöstötekniikat, pintakäsittelytekniikat, teknologia-askartelu.
	S5 Dokumentointi
T1–T5	Oppilas voi kuvata tuotoksensa ja kertoa siinä käytetyt työtavat.
	S6 Arviointi
T1–T5	Harjoitellaan oman käsityönprosessin arviointia. Harjoitellaan kannustavaa vertaisarviointia.

4.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1–T5	Opettajajohtoinen ideointi, jossa pohjana esimerkiksi tarinat, värit ja kuviot sekä rakennettu- ja luonnonympäristö. Lisäksi oppilaan oma ideointi, sekä pareittain- ja ryhmässä tehtävä ideointi.
	S2 Kokeilu
T1–T5	Tutustutaan erilaisiin käsityön materiaaleihin, kuten puulajeihin, metalliin, muoveihin, kuituihin, lankoihin ja kankaisiin. Voidaan kokeilla luonnon- ja kierrätysmateriaaleita.
	S3 Suunnittelu
T1–T5	Oman mielikuvituksen hyödyntäminen piirroshahmotelmien tekemisessä. Oppilas harjoittelee oman työn suunnittelua.
	S4 Tekeminen
T1–T5	Painopiste käsityön perustekniikoiden oppimisessa: koneompelun- ja lankatekniikoiden perusteet, mittavälineiden ja kaavan käyttö, erikoistekniikoiden perusteet, perustyöstötekniikat, pintakäsittelytekniikat, liitostekniikat, teknologia-askartelu.
	S5 Dokumentointi
T1–T5	Oppilas osaa kuvata tuotoksensa ja kertoa siinä käytetyt työtavat.
	S6 Arviointi
T1–T5	Oppilas arvioi omaa käsityönprosessia kokonaisuutena sisältäen ideoinnin, suunnittelun, toteuttamisen ja dokumentoinnin.

	Oppilas osaa tehdä kannustavaa vertaisarviointia.

5.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1–T5	Voidaan tarkastella rakennettua ja luonnonympäristöä, sekä tutkia rakenteita oman ideoinnin pohjana. Oppilaan oma ideointi, sekä pareittain- ja ryhmässä tehtävä ideointi. Lisäksi tarpeen mukaan opettajajohtoista ideointia.
	S2 Kokeilu
T1–T5	Tutustutaan erilaisiin käsityön materiaaleihin, kuten puulajeihin, metalleihin, muoveihin, kuituihin, lankoihin ja kankaisiin. Kannustetaan kokeilemaan luonnon- ja kierrätysmateriaaleita. Voidaan tutustua mekaniikan perusteisiin.
	S3 Suunnittelu
T1–T5	Hahmotelmien tekeminen suunnittelun pohjaksi. Realistisen suunnitelman tekeminen hahmotelmien pohjalta. Suunnittelussa oppilas voi tehdä kolmiulotteista mallintamista. Suunnittelussa on mahdollista käyttää tietoteknisiä laitteita. Suunnittelu voi olla yhteistä ja opettajajohtoista.
	S4 Tekeminen
T1–T5	Käytetään ja syvennetään aiemmin opittuja käsityön perustekniikoiden taitoja. Tehdään yhdistelmätyö tai töitä, joissa käytetään sekä kovia, että pehmeitä materiaaleita. Voidaan toteuttaa myös yhteisiä projekteja, jotka palvelevat koulun arkea. Arkielämän taidot, joihin kuuluu esimerkiksi polkupyörän tai vaatteiden huoltaminen ja korjaus.

	Voidaan tehdä yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Esimerkiksi tehdään yritysvierailu.
	S5 Dokumentointi
T1-T5	Oppilas osaa kuvata tuotoksensa ja kertoa siinä käytetyt työtavat. Oppilas osaa tehdä selostuksen omasta työstään.
	S6 Arviointi
T1-T5	Oppilas arvioi omaa käsityönprosessia kokonaisuutena sisältäen ideoinnin, suunnittelun, toteuttamisen ja dokumentoinnin. Oppilas osaa tehdä kannustavaa vertaisarviointia.

6.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1–T5	Voidaan tarkastella rakennettua ja luonnonympäristöä sekä tutkia rakenteita oman ideoinnin pohjana. Oppilaan oma ideointi, sekä pareittain- ja ryhmässä tehtävä ideointi. Lisäksi tarpeen mukaan opettajajohtoista ideointia.
	S2 Kokeilu
T1–T5	Tutustutaan erilaisiin käsityön materiaaleihin, kuten puulajeihin, metalleihin, muoveihin, kuituihin, lankoihin ja kankaisiin. Voidaan kokeilla luonnon- ja kierrätysmateriaaleita. Mekaniikan perusteisiin tutustuminen kokeilemalla.
	S3 Suunnittelu
T1–T5	Hahmotelmien tekeminen suunnitelman pohjaksi. Realistisen suunnitelman tekeminen hahmotelmien pohjalta. Suunnittelussa oppilas voi tehdä kolmiulotteista mallintamista. Suunnittelussa on mahdollista käyttää tietoteknisiä laitteita. Suunnittelu voi olla yhteistä ja opettajajohtoista.
	S4 Tekeminen
T1–T5	Käytetään ja syvennetään aiemmin opittuja käsityön perustekniikoiden taitoja. Oppilas suunnittelee ja toteuttaa vuoden aikana ainakin yhden isomman työn, jossa käyttää monipuolisesti oppimiaan taitoja. Voidaan toteuttaa myös yhteisiä projekteja.
	S5 Dokumentointi

T1-T5	Oppilas osaa kuvata tuotoksensa ja kertoa siinä käytetyt työtavat. Oppilas osaa tehdä selostuksen omasta työstään.
	S6 Arviointi
T1-T5	Oppilas arvioi omaa käsityöprosessia kokonaisuutena sisältäen ideoinnin, suunnittelun, toteuttamisen ja dokumentoinnin. Oppilas osaa tehdä kannustavaa vertaisarviointia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen ja osaamisen arviointi käsityössä on luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa, oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa sekä koko käsityöprosessia koskevaa. Käsityöprosessin eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa havainnoidaan käsityöprosessia kokonaisuudessaan, käsityöhön soveltuvien materiaalien kokeilemistä, testaamista, eri materiaalien työstämisen tapoja, taitoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten sisältöalueiden oppimisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa käydään yhdessä läpi oppilaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Oppilaan tai ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja tarkastella, jolloin oppilaat oppivat asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3-6 kohdennettuihin oppiaineen tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut perusteissa asetetut vuosiluokkien 3-6 käsityön opetuksen tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vuosiluokille

3–6 asetettujen käsityön opetuksen tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Oppilaan työskentelyn arviointi sisältyy vuosiluokilla 3–6 käsityön lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan. Käsityön 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehoallisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, kehoalliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

lissä perusopetuksen yläkoulun liikunnanopetuksessa otetaan huomioon luonto ja vuodenaajat. Pohjoinen sijainti mahdollistaa monipuolisen talviliikuntalajien opetuksen. Koulumme liikuntakulttuuriin kuuluu osallistuminen koulujenvälisiin urheilukisoihin sekä paikallisten urheiluseurojen kanssa tehtävä yhteistyö.

Uimataito on osa vesipätevyyttä, jota opetamme myös osana ympäristöoppia ja terveystietoa. Vesipätevyys koostuu motorisista taidoista, turvallisuustiedoista, asenteista ja hengenpelastuksen perusteista ja niitä opiskellaan allasopetuksen lisäksi luokassa, liikuntasalissa ja luontoympäristössä. Allasopetusta pyritään järjestämään vuosittain mahdollisimman monelle ikäryhmälle yhteistyössä lähikuntien kanssa. Sen lisäksi täydennämme uimaopetustamme luonnonvesissä, Vihkosaaren uimarannalla.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liikunnassa vuosiluokilla 7–9

Liikunnan opetuksessa laaja-alaisen osaamisen tavoitteista korostuvat Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) sekä Ajattelu ja oppilaan oppiminen (L1).

Koululiikunnassa korostuu fyysinen aktiivisuus. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden merkitys hänen hyvinvointilleen. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia liikuntamuotoja ja annetaan sellaisia tietoja, taitoja ja kokemuksia sekä välitetään sellaisia asenteita, että oppilaalla on mahdollisuus omaksua liikunnallinen elämäntapa (L1, L3).

Liikuntatunneilla korostuu yhdessä tekeminen. Oppitunneilla harjoitellaan elämässä tarvittavia yhteisön jäsenenä toimimisen taitoja. Erilaiset toiminnot, kuten leikit, pien- ja viitepelit tai muu

harjoittelu pienryhmissä edellyttävät kaikki joko oman toiminnan suhteuttamista toisten toimintaan tai työskentelyä yhteisen tavoitteen hyväksi (L3).

Koululiikunnassa tutustutaan omaan kehoon ja opitaan suhtautumaan siihen myönteisesti. Kaikilla oppilailla on oikeus positiivisiin liikuntakokemuksiin riippumatta kehotyypistä tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista (L1).

Liikunnan opetuksen tulee olla turvallista. Turvallisuus liittyy keskeisesti oppituntityöskentelyyn, mutta turvallisuuteen liittyvät asiat korostuvat myös esimerkiksi siirryttäessä koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille liikennesääntöjä noudattaen (L3).

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

3. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T7	oman kehon toiminta	luova liikunta, voimistelu, musiikkiliikunta
T1, T2, T7	reagoiminen eri aistien välityksellä tuleviin ärsykkeisiin	viestit, hippaleikit, reaktioleikit
T1, T2, T7	liikkuminen tilassa suhteessa muihin ihmisiin	pelit, juoksuleikit, kiinniottoleikit
T1, T2, T7	havainto- ja ratkaisuntekotojen harjoittaminen	luontoliikunta, suunnistaminen lähialueella, karttaretket erilaiset pallopelit
T1, T2, T3, T7	liikkuminen erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina leikkien, pelaten, kävellen, juosten, hyppien, kiipeillen, luistellen ja hiihtäen	perusliikunta, ulko- ja sisäpallot, musiikkiliikunta, luistelu, hiihto, luontoliikunta
T1, T3, T7	tasapainotaitojen harjoittaminen eri asennoissa, alustoilla ja korkeudessa	telinevoimistelun permanto, tasapaino ja hypyt luistelu, hiihto, musiikkiliikunta
T1, T2, T4, T7	välineenkäsittelytaitojen harjoittaminen: pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	erilaiset välinekokeilut eri pallojen pien- ja viitepelit kuten tsemppiäkerit, koppi-, seinä-, käsi- ja jalkapallo, pitsku, mailapelit salissa, helpot mailapelit jäällä
T5, T7	kestävyyttä kehittäviä ja ylläpitäviä tehtäviä	perusliikunta, maastoliikunta, pallopelit, helpot aerobicityypiset sarjat
T5, T7	voimaa kehittäviä tehtäviä	kuntopiirit välineillä ja ilman, leikkimieliset kamppailut, nousut ja laskut esimerkiksi suksin riipunnat ja kiipeämiset
T5, T7	nopeutta kehittäviä tehtäviä	reaktiolähdöt ja -leikit, juoksupyrähdykset esimerkiksi pelien ja leikkien osana
T5, T7	liikkuvuutta kehittäviä tehtäviä	helppoja venyttelyjä mielikuvien ja ilman
T5, T7	tehtäviä, joissa mahdollista arvioida fyysisiä ominaisuuksia	pienet kuntopiirit ja -tehtävät
T6, T7	saavuttamaan uimataito, jolla oppilas kykenee liikkumaan	

	vedessä ja pelastautumaan vedestä.	
	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykinen toimintakyky
T8–T11	yhteistoiminnalliset pari- ja ryhmätehtävät	itsenäistä työskentelyä tukevat pienet tehtävät
T8–T11	toisten huomioimista ja auttamista edellyttävät tehtävät	aloitekykyä, sinnikkyyttä ja ponnistelua vaativat harjoitteet
T8–T11	vastuunottamista omista ja yhteisistä tavaroista ja välineistä edellyttävät tehtävät	tehtävät, joissa on mahdollisuus kokea myönteisiä tunteita omasta kehosta ja pätevyydestä
T8–T11		iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät

4. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T7	oman kehon toiminta	luova liikunta, voimistelu, musiikkiliikunta
T1, T2, T7	reagoiminen eri aistien välityksellä tuleviin ärsykkeisiin	viestit, hippaleikit, reaktioleikit
T1, T2, T7	liikkuminen tilassa suhteessa muihin ihmisiin	pelit, juoksuleikit, kiinniottoleikit
T1, T2, T7	havainto- ja ratkaisun- ja taitojen harjoittaminen	luontoliikunta, suunnistaminen lähialueella, karttaretket erilaiset pallopelit
T1, T2, T3, T7	liikkuminen erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina leikkien, pelaten, kävellen, juosten, hyppien, kiipeillen, luistellen ja hiihtäen	perusliikunta, ulko- ja sisäpallot, musiikkiliikunta, luistelu, hiihto, luontoliikunta
T1, T3, T7	tasapainotaitojen harjoittaminen eri asennoissa, alustoilla ja korkeudessa	telinevoimistelun permanto, tasapaino ja hypyt luistelu, hiihto, musiikkiliikunta
T1, T2, T4, T7	välineenkäsittelytaitojen harjoittaminen: pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	erilaiset välinekokeilut eri pallopelin pien- ja viitepelit kuten tsemppitiikerit, koppi-, seinä-, käsi- ja jalkapallo, pitsku, mailapelit salissa, helpot mailapelit jäällä
T5, T7	kestävyyttä kehittäviä ja ylläpitäviä tehtäviä	perusliikunta, maastoliikunta, pallopelit, helpot aerobicityyppiset sarjat
T5, T7	voimaa kehittäviä tehtäviä	kuntopiirit välineillä ja ilman, leikkimieliset kamppailut, nousut ja laskut esimerkiksi suksin riipunnat ja kiipeämiset
T5, T7	nopeutta kehittäviä tehtäviä	reaktiolähdöt ja -leikit, juoksupyrähdykset esimerkiksi pelien ja leikkien osana
T5, T7	liikkuvuutta kehittäviä tehtäviä	helppoja venyttelyjä mielikuvien ja ilman
	tehtäviä, joissa mahdollista arvioida fyysisiä ominaisuuksia	pienet kuntopiirit ja -tehtävät
T6, T7	saavuttaa uimataito, jolla oppilas kykenee liikkumaan	

	vedessä ja pelastautumaan vedestä	
	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykinen toimintakyky
T8-T11	yhteistoiminnalliset pari- ja ryhmätehtävät	itsenäistä työskentelyä tukevat pienet tehtävät
T8-T11	toisten huomioimista ja auttamista edellyttävät tehtävät	aloitekykyä, sinnikkyyttä ja ponnistelua vaativat harjoitteet
T8-T11	vastuunottamista omista ja yhteisistä tavaroista ja välineistä edellyttävät tehtävät	tehtävät, joissa on mahdollisuus kokea myönteisiä tunteita omasta kehosta ja pätevyydestä
T8-T11		iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät

5. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T7	oman keho toiminta suhteessa toisiin	luova liikunta, perusvoimistelu, musiikkiliikunta
T1, T2, T7	reagoiminen eri aistien välityksellä ärsykkeisiin tuleviin	viestit, hippaleikit, reaktioleikit
T1, T2, T7	liikkuminen tilassa suhteessa muihin ihmisiin	pelit, kiinniottoleikit, juoksuleikit, telinearat, luistelu
T1, T2, T7	havainto- ja ratkaisun- ja taitojen harjoittaminen	kiinniottoleikit, erilaiset pallopelit ja -leikit, musiikkiliikunnassa esimerkiksi suunnanmuutokset ja askelkuviot luontoliikunta hiihto
T1, T2, T3, T7	liikkuminen ympäristöissä vuodenaikoina erilaisissa eri	perusliikunta saliliikunta maastoliikunta ja suunnistus: kartan suuntaaminen, oman lähialueen kartta- merkit ja helpot reitinvalintehtävät ulkopalloilu luistelu ja hiihto
T1, T3, T7	liikkuminen juosten ja hyppien	perusliikunta: korkeushyppy, eripituiset loikat, erilaiset juoksumatkat, viestit ja liikkumisleikit
T1, T3, T7	luisteleminen	monipuoliset perusluisteluharjoitteet taitoluistelun elementtejä kuten helpot hypyt ja pyörinnät muodostelmaluistelun alkeita
T1, T3, T7	hiihtäminen	perinteinen/luisteluhiihto retkihihto
T1, T3, T7	voimisteleminen telineillä ja ilman	telineradat ja -pisteet, telinesarjat ja -yhdistelmät perusvoimistelu: erilaiset hypyt ja hyppelyt, käsien käyttö, koordinaatioharjoitteet ja voimistelusarjat
T1, T3, T7	liikkuminen musiikin elementtien mukaan eri	musiikkiliikunta, luova tanssillinen il- maisu, seuratanssit, eri maiden kansan- tanssit, muotitanssit,

		nykytanssit, aerobic ja muu kuntotanssi
T1, T3, T7	tasapainoilut eri asennoissa, alustoilla ja korkeudessa	telinevoimistelu: permanto, tasapaino ja hypyt luisteluliu'ut
T1, T2, T4, T7	välineenkäsittelytaitojen harjoittaminen: pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	eri pallopelin pien- ja viitepelit kuten supertiikerit, koppi-, seinä-, käsi- ja jalkapallo, pitsku, salibandy, mailapelit jäällä erilaiset välinekokeilut esimerkiksi nauhoilla, keiloilla, palloilla
T5, T7	kestävyyttä kehittäviä ja ylläpitäviä tehtäviä	perusliikunta, maastoliikunta, pallopelit, tanssi ja aerobic
T5, T7	voimaa kehittäviä tehtäviä	kuntopiirit välineillä ja ilman, sovellettu circuit-harjoittelu, leikkimieliset kamppailut kuten nassikkapaini, nousut ja laskut esimerkiksi suksin
T5, T7	nopeutta kehittäviä tehtäviä	reaktiolähdöt ja -leikit, juoksupyrähdykset esimerkiksi pelien ja leikkien osana, viestit
T5, T7	liikkuvuutta kehittäviä tehtäviä	voimistelu, venyttelyosioita sisältöihin liittyen
T5, T7	fyysisen toimintakyvyn arvioiminen Move!- seuranta- ja palautejärjestelmän avulla	kuntopiirit ja -tehtävät, perusliikunta: juoksut, hypyt ja heitot
T6, T7	saavuttaa uimataito, jolla oppilas kykenee liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	
	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykkinen toimintakyky
T8–T11	yhteistoiminnalliset pari- ja ryhmätehtävät	itsenäistä työskentelyä kehittävät tehtävät
T8–T11	omatoimisuutta ja vastuunottoa kehittävät tehtävät	sinnikkyyttä ja ponnistelua vaativat harjoitteet
T8–T11	toisten huomioimista ja auttamista edellyttävät tehtävät	tehtävät, joissa on mahdollisuus kokea myönteisiä tunteita omasta kehosta ja pätevyydestä
T8–T11	vastuunottamista omista ja yhteisistä tavaroista ja välineistä edellyttävät tehtävät	iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät

6. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T7	oman keho toiminta suhteessa toisiin	luova liikunta, perusvoimistelu, musiikkiliikunta
T1, T2, T7	reagoiminen eri aistien välityksellä tuleviin ärsykkeisiin	viestit, hippaleikit, reaktioleikit
T1, T2, T7	liikkuminen tilassa suhteessa muihin ihmisiin	pelit, kiinniottoleikit, juoksuleikit, telineadat, luistelu
T1, T2, T7	havainto- ratkaisuntekotojen harjoittaminen	ja kiinniottoleikit, erilaiset pallopelit ja -leikit, musiikkiliikunnassa esimerkiksi suunnanmuutokset ja askelkuviot luontoliikunta hiihto

T1, T2, T3, T7	liikkuminen ympäristöissä vuodenaikoina	erilaisissa eri	perusliikunta saliliikunta maastoliikunta, suunnistus: kartan suuntaaminen, oman alueen karttamerkit ja helpot reitinvalintaharjoitteet ulkopalloilu luistelu ja hiihto
T1, T3, T7	liikkuminen juosten ja hyppien		perusliikunta; korkeushyppy, eripituiset loikat erilaiset juoksumatkat, viestit ja liikkumisleikit
T1, T3, T7	luisteleminen		monipuoliset perusluisteluharjoitteet taitoluistelun elementtejä kuten helpot hypyt ja pyörinnät muodostelmaluistelun alkeita
T1, T3, T7	hiihtäminen		perinteinen/luisteluhiihto retkihihto
T1, T3, T7	voimisteleminen telineillä ja ilman		telineradat ja -pisteet, telinesarjat ja -yhdistelmät perusvoimistelu; erilaiset hypyt ja hyppelyt, käsien käyttö, koordinaatioharjoitteet, voimistelusarjat
T1, T3, T7	liikkuminen musiikin elementtien mukaan	eri	musiikkiliikunta, luova tanssillinen il- maisu, seuratanssit, eri maiden kansan- tanssit, muotitanssit, nykytanssit, aerobic ja muu kuntotanssi
T1, T3, T7	tasapainoilut eri asennoissa, alustoilla ja korkeudessa		telinevoimistelu: permanto, tasapaino ja hypyt luisteluliu'ut
T1, T2, T4, T7	välineenkäsittelytaitojen harjoittaminen: pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen		eri pallopelin pien- ja viitepelit kuten supertiikerit, koppi-, seinä-, käsi- ja jalkapallo, pitsku, salibandy, mailapelit jäällä, erilaiset välinekokeilut esimerkiksi nauhoilla, keiloilla, palloilla
T5, T7	kestävyyttä kehittäviä ja ylläpitäviä tehtäviä	ja	perusliikunta, maastoliikunta, pallopelit, tanssi ja aerobic
T5, T7	voimaa kehittäviä tehtäviä		kuntopiirit välineillä ja ilman, sovellettu circuit-harjoittelu, leikkimieliset kamppailut kuten nassikkapaini, nousut ja laskut esimerkiksi suksin

T5, T7	nopeutta kehittäviä tehtäviä	reaktiolähdöt ja -leikit, juoksupyrähdykset esimerkiksi pelien ja leikkien osana viestit
T5, T7	liikkuvuutta kehittäviä tehtäviä	voimistelu, venyttelyosioita sisältöihin liittyen
T5, T7	fyysisen toimintakyvyn arvioimista tukevat tehtävät	kuntopiirit ja -tehtävät, perusliikunta: juoksut, hypyt ja heitot
T6, T7	saavuttaa uimataito, jolla oppilas kykenee liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	

	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykinen toimintakyky
T8–T11	yhteistoiminnalliset pari- ja ryhmätehtävät	itsenäistä työskentelyä kehittävät tehtävät
T8–T11	omatoimisuutta ja vastuunottoa kehittävät tehtävät	sinnikkyyttä ja ponnistelua vaativat harjoitteet
T8–T11	toisten huomioimista ja auttamista edellyttävät tehtävät	tehtävät, joissa on mahdollisuus kokea myönteisiä tunteita omasta kehosta ja pätevyydestä
T8–T11	vastuunottamista omista ja yhteisistä tavaroista ja välineistä edellyttävät tehtävät	iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoimisen ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkeavalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3–6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn

tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2–6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7–10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut liikunnan tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan liikunnan tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy liikunnan lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvausta matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

3.Vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot
T1–T7 , T14	Johdonmukaisuus (logiikka) Erot ja yhtäläisyydet (samanlainen, erilainen, pieni, suuri) Säännönmukaisuudet Vertailu (yhtä suuri, pienempi, suurempi) Sarjoittelu (kuvioiden, muotojen ja kappaleiden avulla) Toimintaohjeiden laatiminen (tutustuminen ohjelmoinnin periaatteeseen)
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T10	Lukujen luokittelu Kymmenjärjestelmän käyttö Luvut 1–1000 Laskujärjestyssopimus Yhteen- ja vähennyslaskujen algoritmit Murtoluvut ja sekaluvut • murtoluvun käsite (osoittaja ja nimittäjä) • suuruusvertailu • murtolukumallit (tasomalli, lukusuoralla, joukkomalli) • samannimisten yhteen- ja vähennyslasku • osan ottaminen • yhteys jakolaskuun Kertolaskut • kertolaskun algoritmi • yhteenlaskun ja kertolaskun yhteys • kertotaulut 2–10 • kertolaskun vaihdannaisuus • kertolaskut allekkain (1 ja 2 muistinumeroa) • kertojan, kerrottavan ja tulon käsite Jakolaskut • jakaminen yhtä suuriin ryhmiin • jakolaskun merkitseminen ja laskeminen • jaettava, jakaja ja osamäärä käsitteinä • jakojäännös • merkintätapoina jakoviiva (ja jakomerkki) • lukuyksiköittäin jakaminen

	osoitus- ja sisältöjakotilanteet luonnollisilla luvuilla (ei käsitteenä)
	S3 Algebra
T1–T7	Lukujono 1–1 000 Tuntemattoman käsite tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen
	S4 Geometria ja mittaaminen
T1–T7, T11–T12	Piste, jana, suora Kulman käsite, merkitseminen ja luokittelu Monikulmiot; tunnistus ja luokitseminen, piirtäminen Kolmion osien nimeäminen Nelikulmiot; tunnistaminen ja luokitseminen Monikulmion piirin laskeminen ja merkitseminen Suorakulmion pinta-ala ei-standardisoiduilla yksiköillä mm, cm, metri, km Tilavuuden yksiköt; litra ja dl Massan yksiköt; kg ja gramma Digitaalinen ajan merkitseminen
	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
T1–T7, T13	Suurin ja pienin arvo Pylväsdiagrammi ja viivadiagrammi Taulukoiden lukeminen

4.Vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot
T1–T7 , T14	Johdonmukaisuus (logiikka) Erot ja yhtäläisyydet (samanlainen, erilainen, pieni, suuri) Säännönmukaisuudet Vertailu (yhtä suuri, pienempi, suurempi) Sarjoittelu (kuvioden, muotojen ja kappaleiden avulla) Toimintaohjeiden laatiminen (tutustuminen ohjelmoinnin periaatteeseen)
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T10	Lukujen luokitteleminen Kymmenjärjestelmän käyttö 0–10 000 Negatiivinen kokonaisluku Kertolasku Laskujärjestyssopimus Jakolasku • jakajana 10, 100 ja 1000 • lukuyksiköittäin jakaminen Murtoluvut • supistaminen • laventaminen • erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku Desimaaliluvut • desimaaliluvut osana kymmenjärjestelmää • desimaaliluvut lukusuoralla • desimaaliluvun käsite • kymmenesosat ja sadasosat • desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku allekkain • suuruusvertailu • likiarvoilla laskeminen ja tuloksen suuruusluokan arvioiminen
	S3 Algebra
T1–T7	Lukujono 1–10 000

	Tuntemattoman käsite yhtälön ratkaiseminen päättelämällä ja kokeilemalla
	S4 Geometria ja mittaaminen
T1–T7, T11–T12	Leikkaavien, kohtisuorien ja yhdensuuntaisten suorien tunnistaminen ja piirtäminen Kolmioiden luokittelu (terävä, suora ja tylppä kulma) Kolmioiden ja nelikulmioiden piirin laskeminen Nelikulmioiden piirtäminen ja nimeäminen Pinta-alan laskeminen ei-standardisoiduilla yksiköillä Pisteen koordinaattien tunnistaminen ja merkitseminen koordinaatistoon ensimmäisessä neljänneksessä, ja sen jälkeen neljässä neljänneksessä Symmetrisen kuvion tunnistaminen Symmetria-akselin merkitseminen Kuvion täydennys symmetriseksi Pisteen ja kuvion peilaaminen suoran suhteen koordinaatistossa Peilipisteen merkitseminen Peilaus pisteen suhteen Pituuden yksiköt; cm ja metri Massan yksiköt; kg ja gramma Tilavuuden yksiköt; dl ja litra
	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
T1–T7, T13	Viiva- ja pylväsdiagrammi ja niistä suurimman ja pienimmän arvon etsiminen

5.Vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot
T1–T7 , T14	Johdonmukaisuus (logiikka) Erot ja yhtäläisyydet (samanlainen, erilainen, pieni, suuri) Säännönmukaisuudet Vertailu (yhtä suuri, pienempi, suurempi) Sarjoittelu (kuvioiden, muotojen ja kappaleiden avulla) Ohjelmointia graafisessa oppimisympäristössä
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T10	Lukujen luokittelu Kymmenjärjestelmän käyttö Luvut 0–100 000 Jakolaskut • jaettavana tuhannet • jakaminen lukuyksiköittäin Kertolaskut • sadat kerrottavina • kertominen 10, 100 ja 1000 • kertolaskun vaihdannaisuus • lukuyksiköittäin kertominen • kertolaskut allekkain Murtoluvut • kertolasku kokonaisluvuilla Desimaaliluvut • kymmenesosat, sadasosat ja tuhannesosat • desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku päässä ja allekkain • desimaalilukujen kertolasku kokonaisluvuilla päässä ja allekkain • desimaalilukujen kertominen luvuilla 10, 100 ja 1000 • desimaalilukujen jakaminen kokonaisluvuilla • desimaalilukujen pyöristäminen kymmenesosien tarkkuudella Prosentti • 100% = kokonainen, 50%=puolet, 25%= , 20%=

	desimaaliluvun, murtoluvun ja prosenttien välinen yhteys
	S3 Algebra
T1–T7	Tuntemattoman käsite Yhtälö yhtälön ratkaiseminen päättelöllä ja kokeilemalla
	S4 Geometria ja mittaaminen
T1–T7, T11–T12	Pisteen, puolisuora, jana ja murtoviiva Kulmien luokittelu ja nimeäminen Suorien leikkaaminen ja yhdensuuntaisuus Yhdensuuntaisen ja kohtisuoran suoran piirtäminen piirtokolmion avulla Kulman asteluvun lukeminen ja mittaaminen piirtokolmiosta Kulman käsitteet (oiko, terävä, tylppä ja suora) ja niihin liittyvät asteluvut Kulman piirtäminen piirtokolmion avulla Ympyrän piirtäminen harpilla Ympyrän osat (kehä, säde, keskipiste, sektori, halkaisija) Monikulmioiden luokittelu, nimeäminen ja piirin laskeminen Kolmion ja nelikulmion kulmien summa Säännölliset kappaleet Suorakulmion piirin laskeminen Suunnikkaan pinta-alan laskeminen Suunnikkaan ja suorakulmion pinta-alojen yhteys Kolmion pinta-alan laskeminen Kolmion ja suunnikkaan pinta-alojen välinen yhteys Yhdenmuotoiset kuviot ja niiden piirtäminen Suurennos ja pienennös -> mittakaava Pituuden yksiköt; mm, cm, dm, m, dam, hm, km Massan yksiköt; mg, cg, dg, g, dag, hg, kg Tilavuuden yksiköt; ml, cl, dl, l, dal, hl, kl

	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
T1–T7, T13	Kuva- ja sektoridiagrammi, suurimman ja pienimmän arvon etsiminen Todennäköisyys arkitilanteessa (mahdoton, mahdollinen, varma) Keskiarvo ja tyyppi-arvo

6.Vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot
T1–T7 , T14	Johdonmukaisuus (logiikka) Erot ja yhtäläisyydet (samanlainen, erilainen, pieni, suuri) Säännönmukaisuudet Vertailu (yhtä suuri, pienempi, suurempi) Sarjoittelu (kuvioiden, muotojen ja kappaleiden avulla) Ohjelmointia graafisessa oppimisympäristössä
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T10	Lukujen luokittelu Kymmenjärjestelmän käyttö Luvut 0 – 1 000 000 000 Kertolasku Jakolasku Murtoluvut • murto- ja sekaluvun jakaminen kokonaisluvulla Desimaaliluvut • pyöristäminen sadasosien tarkkuudella • desimaaliluvun jakaminen lukuyksiköittäin • desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla Prosentit • prosenttiluvun laskeminen • prosenttiluvun laskeminen laskimella • 1% laskeminen • prosentin laskeminen luvusta • hinnan muutos •
	S3 Algebra
T1-T7	Tuntemattoman käsite Yhtälö • yhtälön ratkaiseminen kokeilemalla ja päättelämällä

	S4 Geometria ja mittaaminen
T1–T7, T11–T12	Suurennoksen ja pienennöksen mittakaava Kuvion suurentaminen ja pienentäminen Kuvioiden yhdenmuotoisuus Tasasivuinen ja tasakylkinen kolmio Kolmion ja nelikulmion pinta-alan laskeminen (mm², cm², dm², m², km²) Kappaleiden luokittelu Suorakulmaisen särmiön osat Särmiön ja kuution pinta-alan laskeminen Suorakulmaisen särmiön tilavuuden laskeminen Kuutiodesimetrim käsite Pituuden yksiköt Massan yksiköt Tilavuuden yksiköt
	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
T1–T7, T13	Kerrataan aiemmin opittua

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3–6

Matematiikan oppimisen arvioimisessa keskeistä on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista, ja palaute on ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esiintuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskennellessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tulosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää matematiikan valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut matematiikan tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan matematiikan tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy matematiikan lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin. Kriteereitä voidaan hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella matematiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista osaamisen näyttötilanteissa.

Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriin monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen

sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

3.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan?
T1-T8	Toiminta yksin ja ryhmän jäsenenä erilaisissa musiikin oppimisympäristöissä Musisointi ja yhteissoitto: laulu ja muu musiikillinen äänenkäyttö, kielisoittimet, rytmi- ja laattasoittimet, kosketinsoittimet, kehosoittimet, äänentoistoteknologia sekä ajanmukaiset elektroniset musiikintekovälineet Bändisoittimiin tutustuminen: kitara/ukulele, bassokitara, rummut ja koskettimet Aktiivinen musiikin kuunteleminen Musiikkiliikunta Musiikillinen keksintä, omat sävellykset, oman musiikin äänittäminen Esiintyminen koulun yhteisissä tapahtumissa ja tilaisuuksissa Musiikkitekniikka osana musisointia
	S2 Mistä musiikki muodostuu?
T1-T9	Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen, kehollisuus, musiikkitekniikka ja musiikillinen keksintä Soitetaan ja tutustutaan rytmeihin Taa (1/4 nuotti), Ti-Ti (kahdeksasosanuottipari), 1/4 tauko (z), puolinuotti ja puolitauko, kokonuotti ja kokotauko. Tutustutaan ja soitetaan musiikkia tahtilajeissa 2/4, 3/4 ja 4/4. Tutustutaan tahtilajin käsitteeseen. tempo-käsite ja perussyke Melodia-käsite Harmonia eli duuri- ja mollisoinnut Muoto eli kappaleen eri osien ja rakenteen hahmottaminen: A-osa ja B-osa Sointiväri: Erilaisten instrumenttien erilaiset sointivärit Dynamiikka: voimakkaasti, hiljaa Musiikin tulkinta ja ilmaisu

	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T5-T6 T8	Oma suhde musiikkiin kuuntelijana ja tekijänä, oma mielimusiikki Kiinnostuksen herättäminen musiikkiin Musiikki osana koulun arkea ja juhlaa, koulun vuodenkiertoon sopeutuen Musiikkiteknologian mahdollisuudet
Tavoitteet	Sisällöt
	S4 Ohjelmisto
	Koulun vuodenkiertoon ja vuoden kohokohtiin liittyvä musiikki Uusi ja perinteinen lastenmusiikki Uusi ja vanha populaarimusiikki soveltuvien osien Tunnetuimmat länsimaisen taidemusiikin säveltäjät ja teokset Suomalainen kansanmusiikki Muiden kansojen kansanmusiikki

4.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan
T1-T8	Toiminta yksin ja ryhmän jäsenenä erilaisissa musiikin oppimisympäristöissä Musisointi ja yhteissoitto: laulu ja muu musiikillinen äänenkäyttö, kielisoittimet, rytmi- ja laattasoittimet, kosketinsoittimet, kehosoitimet, äänentoistoteknologia sekä ajanmukaiset elektroniset musiikintekovälineet Bändisoittimiin tutustuminen: kitara/ukulele (perussoinnut, kielet, käyttökuntoon saattaminen), basso (perussävelet, kielet, käyttökuntoon saattaminen), rummut (peruskompit ja rumpusetin osat), koskettimet (duuri- ja mollisointujen alkeet) Aktiivinen musiikin kuunteleminen Musiikkiliikunta Musiikillinen keksintä, omat sävellykset, improvisaatio, oman musiikin äänittäminen Esiintyminen koulun yhteisissä tapahtumissa ja tilaisuuksissa Musiikkitekniologia osana musisointia
	S2 Mistä musiikki muodostuu
T1-T9	Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen, kehollisuus, musiikkitekniologia ja musiikillinen keksintä Soitetaan ja tutustutaan rytmeihin Taa (1/4 nuotti), Ti-Ti (kahdeksasosanuottipari), 1/4 tauko (z) puolinuotti ja puolitauko, kokonuotti ja kokotauko Tutustutaan ja soitetaan musiikkia tahtilajeissa 2/4, 3/4 ja 4/4. Tutustutaan tahtilajin käsitteeseen. tempo-käsite ja perussyke Melodia eli c-duuriasteikon nuottien sävelkorkeudet G-avaimella välillä c1-c2 Harmonia eli duuri- ja mollisoinnut. Sointumerkkien tunnistaminen Muoto eli kappaleen eri osien ja rakenteen hahmottaminen: A-osa, B-osa, C-osa Sointiväri: Erilaisten instrumenttien erilaiset sointivärit Dynamiikka: forte ja piano Musiikin tulkinta ja ilmaisu
	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T5-T6 T8	Oma suhde musiikkiin, oma mielimusiikki

	Kiinnostuksen herättäminen musiikkiin Musiikki osana koulun arkea ja juhlaa, koulun vuodenkiertoon sopeutuen Musiikkiteknologian mahdollisuudet
	S4 Ohjelmisto
T6-T7	Koulun vuodenkiertoon ja vuoden kohokohtiin liittyvä musiikki Uusi ja perinteinen lastenmusiikki Musiikin lajit: populaarimusiikki, länsimainen taidemusiikki eli klassinen musiikki ja kansanmusiikki/etnomusiikki

5.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan
T1-T8	Toiminta yksin ja ryhmän jäsenenä erilaisissa musiikin oppimisympäristöissä Musisointi ja yhteissoitto: laulu ja muu musiikillinen äänenkäyttö, kielisoittimet, rytmi- ja laattasoittimet, kosketinsoittimet, kehosoitimet, äänentoistoteknologia sekä ajanmukaiset elektroniset musiikintekovälineet Bändisoittimiin tutustuminen ja soittaminen: kitara/ukulele (perussoinnut, kielet), basso (perussävelet, kielet), rummut (peruskompit ja rumpusetin osat), koskettimet (duuri- ja mollisoitujen muodostaminen pianon koskettimilla) Bändisoitinten käyttökuntoon saattaminen: soittimen virittäminen (esim. viritysmittarilla tai puhelimen sovelluksella), soittimen liittäminen äänenvahvistimeen, volumen säätäminen, virran kytkeminen, vahvistimen turvallinen ja oikeaoppinen käyttäminen. Aktiivinen musiikin kuunteleminen ja kuullun tarkastelu Musiikkiliikunta Musiikillinen keksintä, omat sävellykset, oman musiikin äänittäminen Esiintyminen koulun yhteisissä tapahtumissa ja tilaisuuksissa Musiikkiteknologia osana musisointia Äänihygieniä, Kuulon ja äänenhuolto. (esim. soitonvoimakkuus -> miten voi vaikuttaa kuuloon?)
	S2 Mistä musiikki muodostuu
T1-T9	Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen, kehollisuus, musiikkiteknologia ja musiikillinen keksintä Soitetaan ja tutustutaan nuottien ja taukojen eri aika-arvoihin: Taa (1/4 nuotti) 1/4 tauko (z), Ti (kahdeksasosanuotti) Ti-Ti (kahdeksasosanuottipari), kahdeksasosatauko puolinuotti ja puolitauko, kokonuotti ja kokotauko, kuudestaosaosanuotit (ti-ri-ti-ri, ti-tiri, tiri-ti). Tutustutaan ja soitetaan musiikkia eri tahtilajeissa 2/4, 3/4 ja 4/4 ja opetellaan paljonko eri mittaisia nuotteja ja taukoja mahtuu tahtiin eri tahtilajeissa. tempo-käsite ja perussyke Melodia eli tavallisimmat nuottien sävelkorkeudet (välillä c1-c2) nuottiviivastolla (G-avain) ja pianon valkoisilla ja mustilla koskettimilla. Harmonia eli duuri- ja mollisoinnut Sointumerkkien tunnistaminen Muoto eli kappaleen eri osien ja rakenteen hahmottaminen: A-osa, B-osa, C-osa Sointiväri: Erilaisten instrumenttien erilaiset sointivärit

	Dynamiikka: forte, piano, Musiikin tulkinta ja ilmaisu
	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T5-T6 T8	Oma suhde musiikkiin kuuntelijana ja tekijänä, oma mielimusiikki Kiinnostuksen herättäminen musiikkiin Musiikki osana koulun arkea ja juhlaa, koulun vuodenkiertoon sopeutuen Musiikkiteknologian mahdollisuudet Musiikin suhde ympäröivään yhteiskuntaan ja historiallisiin tapahtumiin Musiikki eri kulttuureissa Paikallinen musiikillinen yhteistyö Äänihygienia: Kuulon ja äänenhuolto (esim. soiton voimakkuus)
	S4 Ohjelmisto
T6-T7	Soitettava ohjelmisto pyritään valistemaan monipuolisesti. Osaan ohjelmistoon sisältyvistä musiikkityyleistä perehdytään kuunnellen. Koulun vuodenkiertoon ja vuoden kohokohtiin liittyvä musiikki Suomalainen ja ulkomainen populaarimusiikki: blues, jazz, rock 'n' roll, soul ja funk, punk, heavy ja metal, uusi ja vanha pop ja rock, elektroninen musiikki, rap ja hiphop Tutustutaan länsimaiseen taidemusiikkiin (klassinen musiikki: antiikki, keskiaika, renessanssi, barokki, klassismi, romantiikka, 1900-luku ja nykyklassinen)

Tutustutaan
orkesterisoittimiin.

Tutustutaan Elokuva-,
musikaali- ja
näyttämömusiikkiin.

Kansanmusiikki:
suomalainen
kansanmusiikki ja
kansansoittimet, eri
kansojen
kansanmusiikki

Ohjelmiston
valinnassa
huomioidaan musiikin
yhteys historiaan ja
yhteiskuntaan

6.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan
T1-T8	Toiminta yksin ja ryhmän jäsenenä erilaisissa musiikin oppimisympäristöissä Musisointi ja yhteissoitto: laulu ja muu musiikillinen äänenkäyttö, kielisoittimet, rytmi- ja laattasoittimet, kosketinsoittimet, kehosoitimet, äänentoistoteknologia sekä ajanmukaiset elektroniset musiikintekovälineet Bändisoittimiin tutustuminen ja niiden soittaminen: kitara/ukulele (perussoinnuilla komppaaminen, kielet ja virittäminen, basso (perussävelet, kielet, rummut (peruskompit ja rumpusetin osat), koskettimet (duuri- ja mollisoitujen muodostaminen ja niillä soittaminen) Bändisoittinten käyttökuntoon saattaminen: soittimen virittäminen (esim. viritysmittarilla tai puhelimen sovelluksella), soittimen liittäminen äänenvahvistimeen, volumen säätäminen, virran kytkeminen, vahvistimen turvallinen ja oikeaoppinen käyttäminen. Aktiivinen musiikin kuunteleminen ja analysointi Musiikkiliikunta Musiikillinen keksintä, omat sävellykset, oman musiikin äänittäminen Esiintyminen koulun yhteisissä tapahtumissa ja tilaisuuksissa Musiikkitekniikka osana musisointia Äänihygieniä, Kuulon ja äänenhuolto. (esim. soitonvoimakkuus -> miten voi vaikuttaa kuuloon?)
	S2 Mistä musiikki muodostuu
T1-T9	Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen, kehollisuus, musiikkitekniikka ja musiikillinen keksintä Soitetaan ja tutustutaan nuottien ja taukojen eri aika-arvoihin: Taa (1/4 nuotti) 1/4 tauko (z), Ti (kahdeksasosanuotti) Ti-Ti (kahdeksasosanuottipari), kahdeksasosatauko puolinuotti ja puolitauko, kokonuotti ja kokotauko, kuudestaosaosanuotit (ti-ri-ti-ri, ti-tiri, tiri-ti). Triolit ja pisteelliset nuotit. Tutustutaan ja soitetaan musiikkia eri tahtilajeissa 2/4, 3/4 ja 4/4 ja opetellaan

	paljonko eri mittaisia nuotteja ja taukoja mahtuu tahtiin eri tahtilajeissa. Melodia eli tavallisimmat nuottien sävelkorkeudet (välillä c1-c2) nuottiviivastolla (G-avain) ja pianon valkoisilla ja mustilla koskettimilla. Harmonia eli duuri- ja mollisoinnut. Sointumerkkien tunnistaminen. Sointukierron käsite. Muoto eli kappaleen eri osien ja rakenteen hahmottaminen: A-osa, B-osa, C-osa Sointiväri: Erilaisten instrumenttien erilaiset sointivärit Dynamiikka: forte, piano, crescendo, diminuendo Musiikin tulkinta ja ilmaisu
	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T3, T5, T6, T8	Oma suhde musiikkiin, oma mielimusiikki Kiinnostuksen herättäminen musiikkiin Musiikki osana koulun arkea ja juhlaa, koulun vuodenkiertoon sopeutuen Musiikkiteknologian mahdollisuudet Musiikin suhde ympäröivään yhteiskuntaan ja historiallisiin tapahtumiin Musiikki eri kulttuureissa Paikallinen musiikillinen yhteistyö
	S4 Ohjelmisto
T6-T7	Soitettava ohjelmisto pyritään valistemaan monipuolisesti. Osaan ohjelmistoon sisältyvistä musiikkityyleistä perehdytään kuunnellen. Koulun vuodenkiertoon ja vuoden kohokohtiin liittyvä musiikki Suomalainen ja ulkomainen populaarimusiikki: blues, jazz, rock 'n' roll, soul ja funk, punk, heavy ja metal, uusi ja vanha pop ja rock, elektroninen musiikki, rap ja hiphop Länsimainen taidemusiikki eli klassinen musiikki aikakausittain: antiikki, keskiaika, renessanssi, barokki, klassismi, romantiikka, 1900-luku ja nykyklassinen. Klassisen musiikin eri aikakausien merkittävimmät säveltäjät ja teokset

	Kansanmusiikki: suomalainen kansanmusiikki ja kansansoittimet, eri kansojen kansanmusiikki ja kansansoittimet Elokuva-, musikaali- ja näytännönmusiikki Ohjelmiston valinnassa huomioidaan musiikin yhteys maailman ja Suomen historiaan sekä yhteiskuntaan ja niiden kehitykseen

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3–6

Oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa on luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa.

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat opintojen aikaista ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää perusteissa määriteltyjä musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut opetussuunnitelman perusteissa asetetut vuosiluokkien 3–6 musiikin opetuksen tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vuosiluokille 3–6 asetettujen musiikin opetuksen tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Musiikin 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältävät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Oppilaat arvioivat toimintaansa ja oppimistaan itse- ja vertaisarvioinnin keinoin.

Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heidä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Toinen kotimainen kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnessa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin

opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Paikallinen tarkennus:

KIELIRIKASTEINEN RUOTSINKIELINEN OPETUS

LUOKAT 0-2

- Ruotsin kieleen ja kulttuuriin tutustumista toiminnallisuuden kautta. Tämä kattaa ruotsinkielisten sanojen opettelua mm. leikkien, laulujen, lorujen ja liikkeen kautta. Kohderyhmää ovat siis esikoululaiset ja alakoulujen ensimmäiset ja toiset luokat.
- Aihepiireinä ovat esim. tervehdykset, numerot, värit, eläinsanat, ruokasanat, sääilmaisut, viikonpäivät, kellonajat
- Kielirikasteinen toiminta ja opetus on ilman arviointia tapahtuvaa opetusta
- Opetus tapahtuu kouluaikana oppituntien puitteissa. Toiminta on myös jossain määrin oppiainerajat ylittävää opetusta. Oppitunnit ja –tuokit ovat toiminnallisia, oppikirjoja ei käytetä. Tavoitteena on rohkaista oppilaita aktiivisesti puhumaan ruotsia, vaikka se aluksi voi tuntuakin epävarmalta. Ruotsin kielen opiskelussa painotetaan erityisesti oppimisen iloa ja suullisen kielitaidon kehittämistä. Tunteja on koko lukuvuoden ajan säännöllisesti. Tavoitteena olisi oppia käyttämään kieltä luontevasti arkipäivän eri tilanteissa esim. tervehtiessä, ruokailussa.

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

6.vuosikuokka	
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:	
T1-T2	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen Opitaan ymmärtämään ruotsinkielisen kielialueen ja rajan läheisyys. Ymmärretään ja tunnistetaan suomenruotsin ja Ruotsissa puhuttavan ruotsin eroja. Käytetään Englannin ja Suomen kieltä hyväksi opiskeltaessa ruotsin sanastoa.
	Kielellinen päättely Ohjataan oppilasta tekemään havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltamaan johtopäätöksiään sekä vertaamaan sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Keskeisiä rakenteita ovat persoonapronominien omistusmuodot, kysymyssanojen käyttö, päälauseen sanajärjestys sekä aikamuodoista preesens. Muita kielen rakenteeseen liittyviä sisältöjä: • lukusanat • persoonapronominit • är/har • kysymyssanat, kysymyslause • apuverbit • verbin perusmuoto ja preesens • kielteinen lause • substantiivien taivutus • adjektiivien taivutus • päälauseen sanajärjestys
S2 Kielenopiskelutaidot	
T3-T4	Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:	

T5-T9	Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Keskeisiä viestinnällisiä aihealueita ovat: • esittäytyminen • maat ja kielet, ainakin Pohjoismaat • tervehtiminen • itsestä ja perheestä kertominen • koulusta ja vapaa-ajasta kertominen • kellonajat • viikonpäivät • värit

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas itsearvioi oppimistaan ja saa vertaispalautetta. Oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, voivat myös osoittaa osaamistaan, kun arviointi on monipuolista.

Ruotsin B1-oppimäärän sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää ruotsin B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut ruotsin B1-oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa

pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin B1-oppimäärän lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki oppiaineen tavoitteet. Vuorovaikutuksessa toimimisen, tekstien tulkintataitojen ja tekstien tuottamistaitojen arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

3.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1–T5, T7–T8	Oppilas tutustuu - perheensä ja lähipiirin uskontoon ja sen symboleihin kunnioittaen sen perinteitä ja pyhyttä - Vanhan Testamentin eettisiin opetuksiin - keskustelee kunnioittavasti
	S2 Uskontojen maailma
T3–T11	Oppilas tutustuu - Raamatun merkitykseen taiteessa, tieteessä ja kulttuurissa unohtamatta lähikirkon taidetta - eri uskontojen erityispiirteisiin, eettisiin periaatteisiin niiden erilaisuutta kunnioittaen - oman lähialueen uskonnollisiin yhteisöihin kuin myös uskonnottomuuteen - etsii, arvioi ja käyttää eri lähteiden tietoa
	S3 Hyvä elämä
T4, T6–T12	Oppilasta ohjataan - hyvään itsetuntoon ja elämään - pohtimaan vastuuta valinnoistaan - ilmaisemaan mielipiteitään rakentavasti ja toisten pyhää kunnioittavasti

4.vuosisiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1–T5, T7–T8	Oppilas tutustuu - perheensä ja lähipiirin uskontoon ja sen symboleihin kunnioittaen sen perinteitä ja pyhyttä - Vanhan Testamentin eettisiin opetuksiin - keskustelelee kunnioittavasti
	S2 Uskontojen maailma
T3–T11	Oppilas tutustuu - Raamatun merkitykseen taiteessa, tieteessä ja kulttuurissa unohtamatta lähikirkon taidetta - eri uskontojen erityispiirteisiin, eettisiin periaatteisiin niiden erilaisuutta kunnioittaen - oman lähialueen uskonnollisiin yhteisöihin kuin myös uskonottomuuteen - etsii, arvioi ja käyttää eri lähteiden tietoa
	S3 Hyvä elämä
T4, T6–T12	Oppilasta ohjataan - hyvään itsetuntoon ja elämään - pohtimaan vastuuta valinnoistaan - ilmaisemaan mielipiteitään rakentavasti ja toisten pyhää kunnioittavasti

5.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1–T5, T7-T8	Oppilas tutustuu: - Raamatun sisältöihin sekä kirkkovuoden tapahtumiin, kirkollisiin toimituksiin ja seurakunnan toimintaan - Raamatun yhteyteen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa - koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin - uskonnollisen kielen erityispiirteisiin ja vertauskuvallisuuteen
	S2 Uskontojen maailma
T3-T11	Oppilas perehtyy: -Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin, perinteisiin ja nykytilaan: pyhät asiat, henkilöt ja paikat ja niitä kunnioittava käyttäytyminen juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa huomioiden myös uskonnottomuus -eri uskontoja koskevaan tietoon eri lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käymään keskustelua ryhmässä -ihmisoikeuksia koskeviin eettisiin näkemyksiin eri maailmankatsomuksissa
	S3 Hyvä elämä
T4, T6-T12	Oppilas tutustuu: - käyttämään uskontoja koskevaa tietoa elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamiseen ja pohtimiseen: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä - rakentavaan, ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun saaden välineitä hyvän elämän rakentamiseen - YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen ja ihmisarvon, elämän kunnioittamisen ja luonnon vaalimiseen (YK:n Lapsen oikeuksien – viikko) Oppilas oppii: -ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia ja hyväksymään erilaisia näkemyksiä

6.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1–T5, T7-T8	Oppilas tutustuu: - Raamatun sisältöihin sekä kirkkovuoden tapahtumiin, kirkollisiin toimituksiin ja seurakunnan toimintaan - Raamatun yhteyteen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa - koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin - uskonnollisen kielen erityispiirteisiin ja vertauskuvallisuuteen
	S2 Uskontojen maailma
T3-T11	Oppilas perehtyy: -Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin, perinteisiin ja nykytilaan: pyhät asiat, henkilöt ja paikat ja niitä kunnioittava käyttäytyminen juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa huomioiden myös uskonnottomuus -eri uskontoja koskevaan tietoon eri lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käymään keskustelua ryhmässä -ihmisoikeuksia koskeviin eettisiin näkemyksiin eri maailmankatsomuksissa
	S3 Hyvä elämä
T4, T6-T12	Oppilas tutustuu: - käyttämään uskontoja koskevaa tietoa elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamiseen ja pohtimiseen: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä - rakentavaan, ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun saaden välineitä hyvän elämän rakentamiseen - YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen ja ihmisarvon, elämän kunnioittamisen ja luonnon vaalimiseen (YK:n Lapsen oikeuksien – viikko) Oppilas oppii: -ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia ja hyväksymään erilaisia näkemyksiä

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut uskonnon tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Evangelisluterilainen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystäväyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

IIN KUNNAN OPETUSSUUNNITELMA SISÄLLÖT JA TAVOITTEET USKONTO VUOSILUOKAT 3-6

3.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1–T5, T7–T8	• Oppilas tutustuu Raamatun sisältöihin: VT, 10 käskyä • Oppilas tutustuu oman perheensä ja luokkansa kautta opiskelemansa uskonnon rituaaleihin, juhliin ja lähikirkkoon. • Opetusta elävöitetään aiheeseen sopivilla musiikilla, taiteella ja muulla mediasisällöllä sekä vierailuilla/vierailijoilla. • Oppilas tutustuu opiskelemansa uskonnon symboleihin. • Oppilasta ohjataan etsimään tietoa useista lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla oman uskonnon opiskelussa. • Oppilas tutustuu oman lähipiirin ja -alueen uskonnollisiin perinteisiin. • Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen. • Oppilas tutustuu Vanhan Testamentin eettisiin opetuksiin esim. kymmenen käskyä. • Opetus antaa välineitä rakentavaan, ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun.
	S2 Uskontojen maailma
T3–T11	• Opetuksessa huomioidaan Raamatun vuorovaikutus taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. • Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus maailmankatsomuksissa. • Oppilasta ohjataan etsimään tietoa useista lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla maailmankatsomusten opiskelussa.

	• Oman koulun/lähialueen uskonnolliset yhteisöt ja uskonnottomuus. • Oppilas tutustuu kristilliseen oppiin ja kirkkojen tulkintoihin siitä. • Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy muiden maailmankatsomusten pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen. • Oppilas tutustuu maailmankatsomusten etiikkaan. • Oppilas perehtyy ihmisoikeuksia koskeviin eettisiin näkemyksiin eri maailmankatsomuksissa. • Oppilas perehtyy eri katsomusten eettisiin periaatteisiin niitä vertaillen.
	S3 Hyvä elämä
T4, T6-T12	• Oppilasta ohjataan käyttämään uskontoja koskevaa tietoa elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamisessa ja pohtimisessa. • Oppilas käyttää omaksumaansa tieto itsetunnon ja hyvän elämän rakentamiseen. • Pyhän kunnioittaminen: oppilas pyrkii toimimaan omaa ja toisten pyhää kunnioittaen ja osoittamaan sen käyttäytymisellään. • Opetuksen sisällöillä annetaan välineitä eettiseen keskusteluun ja hyvän elämän rakentamiseen. • Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen avulla ikäkauteen sopivalla tavalla. YK:n Lapsen oikeuksien – viikko huomioidaan opetuksessa. • Oppilas pohtii omiin valintoihinsa vaikuttavia arvoja ja näkökulmia sekä vastuuta valinnoistaan. Oppilasta ohjataan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä globaaliin vastuuseen. • Opetuksessa annetaan tilaa keskustelulle. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä

	kuuntelemaan toisia ja hyväksymään eriäviä näkemyksiä. • Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia ja siten vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.

4.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1–T5, T7–T8	• Oppilas tutustuu Raamatun sisältöihin: UT, Jeesuksen elämä ja opetukset, kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky • Oppilas perehtyy opiskelemansa uskonnon keskeisiin rukouksiin ja rituaaleihin. • Opetusta elävöitetään aiheeseen sopivilla musiikilla, taiteella ja muulla mediasisällöllä sekä vierailuilla/vierailijoilla. • Oppilas tutustuu Raamatun vertauskuvalliseen kieleen. • Oppilasta ohjataan etsimään tietoa useista lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla oman uskonnon opiskelussa. • Oppilas tutustuu opiskeltavan uskonnon perinteisiin suomalaisessa kulttuurissa. • Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen. • Oppilas tutustuu Uuden Testamentin eettisiin opetuksiin, esim. kultainen sääntö ja Jeesuksen opetukset sekä pohtii niiden etiikkaa. • Opetus antaa välineitä rakentavaan, ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun.
	S2 Uskontojen maailma
T3–T11	• Opetuksessa huomioidaan Raamatun vuorovaikutus taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. • Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus maailmankatsomuksissa. • Oppilasta ohjataan etsimään tietoa useista lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään

	sitä tarkoituksenmukaisella tavalla maailmankatsomusten opiskelussa. • Oman koulun/lähialueen uskonnolliset yhteisöt ja uskonottomuus. • Oppilas tutustuu kristilliseen oppiin ja kirkkojen tulkintoihin siitä. • Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy muiden maailmankatsomusten pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen. • Oppilas tutustuu maailmankatsomusten etiikkaan. • Oppilas perehtyy ihmisoikeuksia koskeviin eettisiin näkemyksiin eri maailmankatsomuksissa. • Oppilas perehtyy eri katsomusten eettisiin periaatteisiin niitä vertaillen.
	S3 Hyvä elämä
T4, T6-T12	• Oppilasta ohjataan käyttämään uskontoja koskevaa tietoa elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamisessa ja pohtimisessa. • Oppilas käyttää omaksumaansa tieto itsetunnon ja hyvän elämän rakentamiseen. • Pyhän kunnioittaminen: oppilas pyrkii toimimaan omaa ja toisten pyhää kunnioittaen ja osoittamaan sen käyttäytymisellään. • Opetuksen sisällöillä annetaan välineitä eettiseen keskusteluun ja hyvän elämän rakentamiseen. • Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen avulla ikäkauteen sopivalla tavalla. YK:n Lapsen oikeuksien – viikko huomioidaan opetuksessa. • Oppilas pohtii omiin valintoihinsa vaikuttavia arvoja ja näkökulmia sekä vastuuta valinnoistaan. Oppilasta ohjataan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä globaaliin vastuuseen. • Opetuksessa annetaan tilaa keskustelulle. Oppilaita kannustetaan

ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia ja hyväksymään eriäviä näkemyksiä.

- Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia ja siten vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.
-

5.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1–T5, T7–T8	• Oppilas tutustuu Raamatun sisältöihin sekä kirkkovuoden tapahtumiin. • Oppilas perehtyy opiskelemaansa uskonnon kirkollisiin toimituksiin, sakramentteihin, seurakunnan toimintaan ja työmuotoihin. • Opetusta elävöitetään aiheeseen sopivilla musiikilla, taiteella ja muulla mediasisällöllä sekä vierailuilla/vierailijoilla. • Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus opiskeltavassa uskonnossa. Opetuksessa huomioidaan Raamatun vuorovaikutus taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. • Oppilasta ohjataan etsimään tietoa useista lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla oman uskonnon opiskelussa. • Oppilas perehtyy alkukirkon kehitykseen, kristinuskon historiaan ja perinteisiin ja erityisesti protestanttisuuteen meillä ja Euroopassa. • Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen. • Oppilas perehtyy kristinuskon eettisiin periaatteisiin. • Opetus antaa välineitä rakentavaan, ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun.
	S2 Uskontojen maailma
T3–T11	• Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus maailmankatsomuksissa sekä niiden vuoropuhelu taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. • Oppilasta ohjataan etsimään tietoa useista lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään

	sitä tarkoituksenmukaisella tavalla maailmankatsomusten opiskelussa. • Oppilas perehtyy katsomusperinteisiin ja uskonnottomuuteen Euroopassa. • Oppilas perehtyy juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perusteisiin ja kulttuuriin, sekä niiden keskinäisiin suhteisiin. • Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy muiden maailmankatsomusten pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen. • Oppilas perehtyy katsomusperinteiden yhteisiin eettisiin näkemyksiin. • Oppilas perehtyy ihmisoikeuksia koskeviin eettisiin näkemyksiin eri maailmankatsomuksissa. • Oppilas perehtyy eri katsomusten eettisiin periaatteisiin niitä vertaillen.
	S3 Hyvä elämä
T4, T6-T12	• Oppilasta ohjataan käyttämään uskontoja koskevaa tietoa elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamisessa ja pohtimisessa. • Oppilas käyttää omaksumaansa tieto itsetunnon ja hyvän elämän rakentamiseen. • Pyhän kunnioittaminen: oppilas pyrkii toimimaan omaa ja toisten pyhää kunnioittaen ja osoittamaan sen käyttäytymisellään. • Opetuksen sisällöillä annetaan välineitä eettiseen keskusteluun ja hyvän elämän rakentamiseen. • Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen avulla ikäkauteen sopivalla tavalla. YK:n Lapsen oikeuksien – viikko huomioidaan opetuksessa. • Oppilas pohtii omiin valintoihinsa vaikuttavia arvoja ja näkökulmia sekä vastuuta valinnoistaan. Oppilasta ohjataan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä globaaliin vastuuseen.

- Opetuksessa annetaan tilaa keskustelulle. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia ja hyväksymään eriäviä näkemyksiä.
- Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia ja siten vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.

6.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1–T5, T7–T8	• Oppilas tutustuu Raamatun sisältöihin: • Raamatun etiikka, diakonia, lähetyskäsky. • Oppilas tarkastelee opiskelemansa uskonnon ja suomalaisen kulttuurin suhdetta. • Opetusta elävöitetään aiheeseen sopivilla musiikilla, taiteella ja muulla mediasisällöllä sekä vierailuilla/vierailijoilla. • Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus opiskeltavassa uskonnossa. Opetuksessa huomioidaan Raamatun vuorovaikutus taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. • Oppilasta ohjataan etsimään tietoa useista lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla oman uskonnon opiskelussa. • Oppilas perehtyy alkukirkon kehitykseen, kristinuskon historiaan ja perinteisiin ja erityisesti protestanttisuuteen meillä ja Euroopassa. • Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen. • Oppilas perehtyy kristinuskon eettisiin periaatteisiin. • Opetus antaa välineitä rakentavaan, ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun.
	S2 Uskontojen maailma
T3–T11	• Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus maailmankatsomuksissa sekä niiden vuoropuhelu taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. • Oppilasta ohjataan etsimään tietoa useista lähteistä, arvioimaan

	sitä kriittisesti ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla maailmankatsomusten opiskelussa. • Oppilas perehtyy katsomusperinteisiin ja uskonnottomuuteen Euroopassa. <i>Oppilas tutustuu uskontojen nykytilaan Euroopassa.</i> • Oppilas perehtyy juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perusteisiin ja kulttuuriin, sekä niiden keskinäisiin suhteisiin. • Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy muiden maailmankatsomusten pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen. • Oppilas perehtyy katsomusperinteiden yhteisiin eettisiin näkemyksiin. • Oppilas perehtyy ihmisoikeuksia koskeviin eettisiin näkemyksiin eri maailmankatsomuksissa. • Oppilas perehtyy eri katsomusten eettisiin periaatteisiin niitä vertaillen.
	S3 Hyvä elämä
T4, T6-T12	• Oppilasta ohjataan käyttämään uskontoja koskevaa tietoa elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamisessa ja pohtimisessa. • Oppilas käyttää omaksumaansa tietoa itsetunnon ja hyvän elämän rakentamiseen. • Pyhän kunnioittaminen: oppilas pyrkii toimimaan omaa ja toisten pyhää kunnioittaen ja osoittamaan sen käyttäytymisellään. • Opetuksen sisällöillä annetaan välineitä eettiseen keskusteluun ja hyvän elämän rakentamiseen. • Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen avulla ikäkauteen sopivalla tavalla. YK:n Lapsen oikeuksien – viikko huomioidaan opetuksessa. • Oppilas pohtii omiin valintoihinsa vaikuttavia arvoja ja näkökulmia sekä vastuuta valinnoistaan. Oppilasta ohjataan kestävän tulevaisuuden

	rakentamiseen sekä globaaliin vastuuseen. • Opetuksessa annetaan tilaa keskustelulle. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia ja hyväksymään eriäviä näkemyksiä. • Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia ja siten vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.

Oppilaan oppimisen arviointi

Valinnaisaineet

Valinnaisen tehtävä

.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Vieraat kielet

Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla

oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Englannin A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

lin OPS

- Tavoitteena on ohjata oppilasta ymmärtämään englannin kielen tarpeellisuus ja käyttökelpoisuus elämän eri aloilla ja rohkaista jokaista käyttämään omaa kielitaitoaan ajatusten vaihdon ja tiedonhankinnan välineenä.
- Oppilaan omat kielenopiskelutavoitteet ovat pohjana oppimismotivaatiolle ja vastuun ottamiselle omasta opiskelusta.
- Kielellistä vuorovaikutusta harjoitellaan monipuolisin menetelmin eri aihepiireissä ja erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ottaen myös huomioon viestinnän kulttuurinen sopivuus ja asianmukaisuus.
- Oppilasta ohjataan monipuolisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien ymmärtävään tulkintaan ja omaan tuottamiseen englannin kielen keskeisen perusrakenteen puitteissa.

- Oppilaita ohjataan alusta asti hyvien oppimistaitojen käyttämiseen. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaa tehokkaat kielienopiskelutavat. Opitaan ottamaan vastuuta ja suunnittelemaan omaa opiskelua, arvioimaan omaa kielitaitoa sekä antamaan ja ottamaan vastaan palautetta. Opetellaan menemään rohkeasti päin kieltä; outo sana tai ilmaisu pitää osata ohittaa tai päätellä ympäristöstään ilman että ote kielestä herpaantuu.
- Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia käyttää kieltä. Kieltä myös löydetään ympäristöstä ja varsinkin oppilaille tutuista ympäristöistä, esimerkiksi nettipeleistä. Oppilaita ohjataan kohti luontevaa ääntämistä, ja he oppivat osana ääntämisen opetusta lukemaan foneettista tarkekirjoitusta.
- Englannin opetus laajenee englannin oppituntien ulkopuolelle, luontevaksi osaksi kaikkea muuta oppimista. Opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumiseen tarvitaan opettajien yhteistyötä. Avataan silmät englannin kielelle ja sen käyttämisen mahdollisuuksille, esimerkiksi luonnontiedossa voidaan katsoa internetistä aiheeseen liittyviä opetusvideoita. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia kansainväliseen yhteydenpitoon.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

III KUNNAN OPETUSSUUNNITELMA SISÄLLÖT JA TAVOITTEET ENGLANNIN KIELI VUOSILUOKAT 3-6

3.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.
T1-T4	- Tutustutaan kielten ja kulttuurien kirjoon. - Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. - Harjoitellaan vuorovaikutustilanteita.
	S2 Kielenopiskelutaidot Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.
T5-T6	- Harjoitellaan erilaisia oppimistekniikoita. - Luodaan salliva ja innostava oppimisilmapiiri.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen

	ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Tutustutaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkeihin.
T7-T11	- Harjoitellaan lyhyiden tekstien lukemista ja kontekstuaalista ymmärtämistä. - Tutustutaan foneettiseen tarkekirjoitukseen ja harjoitellaan ääntämistä. - Tehdään lyhyitä suullisia keskusteluja lukuharjoituksia, kuten tervehtiminen, hyvästely, voinnin kysyminen ja itsensä esittely. - Kirjoitetaan yksittäisiä sanoja. - Tuotetaan yksinkertaisia, lyhyitä ilmauksia. - Harjoitellaan persoonapronominit ja olla-verbi. - Harjoitellaan yksinkertaisia lauserakenteita can, have ja like -verbeillä. - Tutustutaan prepositioihin in, on, under ja behind. - Tutustutaan s-genetiiviin. - Tutustutaan persoonapronominien omistusmuotoihin. - Harjoitellaan yksikköä ja monikkoa. - Harjoitellaan lukumääriä 0-20. - Harjoitellaan viikonpäiviä ja kellonaikoja (tasatunnit).

4.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.
T1-T4	- Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. - Syvennetään äidinkielen ja vieraan kielen erojen ja yhteneväisyyksien ymmärrystä. - Tutustutaan englanninkieliseen kulttuuriin. - Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.
	S2 Kielenopiskelutaidot Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä.
T5-T6	- Harjoitellaan erilaisia oppimistekniikoita. - Pyritään löytämään itselle sopivat opiskelutavat. - Harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä.

	Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.
T7-T11	- Harjoitellaan kohteliaan vuorovaikutuksen perusteita. - Harjoitellaan asioiden hoitamista (esim. ostostilanteita, pyytämistä ja antamista, ehdottamista). - Tutustutaan foneettiseen tarkekirjoitukseen, harjoitellaan ääntämistä ja ääneen lukemista. - Tulkitaan lyhyitä dialogeja ja harjoitellaan löytämään tietoja lyhyistä teksteistä. - Tuotetaan lyhyitä lauseita ja viestejä. - Tutustutaan määräiseen the-artikkeliin. - Opetellaan persoonapronominien perus- ja omistusmuodot. - Harjoitellaan käyttämään have-rakennetta. - Harjoitellaan käyttämään be-verbiä yksikössä ja monikossa. - Harjoitellaan käyttämään yleispreesenssiä. - Tutustutaan kestopreesenssiin. - Opetellaan joitain paikan ja ajan prepositioita. - Harjoitellaan kellonaikoja, vuorokaudenaikoja, kuukasia ja vuodenaikoja. - Tutustutaan lyhyiden adjektiivien vertailuun. - Harjoitellaan monikkomuotoja. - Harjoitellaan suuria lukusanoja.

5.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.
T1-T4	- Tutustutaan eri puolilla maailmaa puhuttuun englantiin. - Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen. - Tutustutaan englannin levinneisyyteen.
	S2 Kielenopiskelutaidot Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä.
T5-T6	- Harjoitellaan käyttämään uusia rakenteita ja ilmaisuja omassa vuorovaikutuksessa. - Harjoitellaan lisää tehokkaita kielenopiskelutapoja. - Suunnitellaan toimintaa yhdessä ja harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta. - Otetaan vastuuta omasta oppimisesta. - Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä.

	Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.
T7-T11	- Harjoitellaan asioiden hoitamista, neuvojen antamista ja pyytämistä, kuvailemista, reagoimista ja mielipiteen ilmaisua. - Tulkitaan foneettista tarkekirjoitusta sekä harjoitellaan ääntämistä ja intonaatiota. - Tulkitaan lyhyitä kertomuksia ja dialogeja. - Harjoitellaan etsimään tietoja kirjallisista teksteistä itsenäisesti apuneuvoja käyttäen. - Harjoitellaan yksinkertaiseen keskusteluun osallistumista. - Tuotetaan lyhyitä viestejä ja kertomuksia apukeinoja hyväksi käyttäen. - Opetellaan persoonapronominien objektimuodot. - Käytetään yleispreesenssiä yksikössä ja monikossa. - Harjoitellaan käyttämään kestopreesenssiä. - Tutustutaan säännölliseen imperfektiin ja olla-verbin imperfektiin. - Harjoitellaan lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailua. - Opetellaan lisää prepositioita. - Opetellaan lisää kysymyssanoja. - Opetellaan järjestysluvut. - Tutustutaan there is / there are -rakenteeseen.

6.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.
T1-T4	- Opetellaan etsimään omaa oppimista edistävää englannin kielistä lisämateriaalia. - Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen. - Tutustutaan englannin levinneisyyteen. - Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.
	S2 Kielenopiskelutaidot Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä.
T5-T6	- Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta vieraalla kielellä toimimisesta. - Suunnitellaan toimintaa yhdessä. - Otetaan vastuuta omasta oppimisesta. - Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä.

	Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.
T7-T11	- Harjoitellaan osallistumaan keskusteluun, ilmaisemaan omaa suhtautumista ja perustelemaan omia mielipiteitä. - Tutustutaan omavalintaiseen aihepiiriin englannin kielellä. - Tulkitaan lyhyehköjä kertomuksia ja dialogeja. - Tulkitaan kirjallisia tekstejä itsenäisesti. - Tulkitaan foneettista tarkekirjoitusta sekä harjoitellaan ääntämistä ja intonaatiota. - Luetaan tekstejä ääneen. - Tuotetaan viestejä ja kertomuksia apukeinoja hyväksi käyttäen. - Harjoitellaan englannin kielen sanajärjestystä. - Harjoitellaan of- ja s-genetiivin käyttöä. - Harjoitellaan apuverbejä. - Syvennetään osaamista yleis- ja kestopreesensin käyttämisessä. - Käytetään säännöllistä imperfektia ja harjoitellaan epäsäännöllistä imperfektia. - Tutustutaan futuuriin. - Syvennetään lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailua. - Harjoitellaan adverbien muodostamista ja käyttämistä.

- Harjoitellaan yleisimpiä konjunktioita.
- Kerrataan ja syvennetään ajan ilmauksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas itsearvioi oppimistaan ja saa vertaispalautetta. Oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, voivat myös osoittaa osaamistaan, kun arviointi on monipuolista.

Englannin A-oppimäärän sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut englannin A-oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan englannin A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy englannin A-oppimäärän lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki oppiaineen tavoitteet. Vuorovaikutuksessa toimimisen, tekstien tulkintataitojen ja tekstien tuottamistaitojen arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia

hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Yhteiskuntaopin tehtävä vuosiluokilla 4-6

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

5. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	
	S1 Minä ja yhteiskunta	
T1-T9	Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta.	
	S2 Demokraattinen yhteiskunta	
T1-T9	Tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja esimerkiksi ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.	
	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen	
T1-T9	Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä sekä mediassa.	
	S4 Taloudellinen toiminta	
T1-T9	Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen (esim. työ, palkka, pankit, säästäminen ja kuluttaminen)	
	S5 Turvallisesti yhdessä	
T1-T9	- Ymmärretään, että säännöt ja laki ohjaavat yhteiskunnan toimintaa - Opitaan, että sääntöjen ja lakien rikkomisella on seuraamuksia (mm. ilkivalta, väkivalta ja vahingot)	

6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Median käytön hallinta
	- Opiskellaan erilaisia medioita (mm. sosiaalinen media, mainonta, lehdet) - Opetellaan tarkastelemaan informaatiota lähdekriittisesti
	S2 Minun kuntani
	- Opitaan kuntatoiminnasta (oma kotikunta) - Tutustutaan kunnanvaltuuston toimintamalliin - Tutustutaan julkisiin palveluihin (mm. verotulot ja menot)
	S3 Työ, ammatit ja yritykset yhteiskunnassa
T1-T9	- Tutustutaan työ- ja elinkeinoelämän peruskäsitteistöön (mm. ammatit, työnantaja, työntekijä, yrittäjyys, voitto ja tappio) - Opetellaan ymmärtämään elinkeinoelämän toimintaperiaatetta - Ymmärretään työn merkitys yhteiskunnassa
	S4 Raha kiertää yhteiskunnassa
T1-T9	- Perehdytään omaan rahankäyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa. - Opetellaan rahankäyttöön liittyvää käsitteistöä mm. pankit, yritykset, pankkitili, pankkikortti, lainaraha ja verorahat
	S5 Yhteiskunnan pelisäännöt
T1-T9	Ymmärretään, että yhteiskunnan

	pelisäännöt eli lait tuovat turvaa • Ymmärretään, että lapsella on oikeus huolenpitoon ja hyvinvointiin (esim. huoltaja ja oppilashuolto) • Opitaan, että viranomaiset valvovat lakien noudattamista ja yleistä turvallisuutta (poliisi ja pelastuslaitos) • Opitaan, että rikoksesta tuomitaan oikeusteitse rangaistus (korvausvelvollisuus ja rikosrekisteri)	

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 3–6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilasta ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut yhteiskuntaopin tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan yhteiskuntaopin tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana²⁹¹ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

²⁹¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §
318

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

3.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Minä ihmisenä
T1, T2, T5, T7-T11, T14, T15, T19	Harjoitellaan omien tunteiden tunnistamista ja säätelyä
	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen
T1-T3, T7-T14, T16- T19	- Harjoitellaan turvallista toimimista liikenteessä - Tutustutaan kodin koneiden ja laitteiden toimintatapoihin ja rakenteisiin - Harjoitellaan yhteistyötaitoja
	S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan
T1-T5, T12, T14, T16	- Opetellaan tunnistamaan Suomen pohjoinen sijainti maailman kartalla - Tutustutaan Iijokeen ja Iin kunnan alueisiin - Syvennetään kartan lukemisen osaamista
	S4 Ympäristön tutkiminen
T1- T7, T9, T12-T18	- Tehdään tutkimuksia koulun lähialueilla - Tutustutaan sekä rakennettuun että rakentamattomaan ympäristöön - Tunnistetaan lähiseudun eliölajeja ja kasveja
	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut
T1, T2, T4-T7, T12-T15, T17, T18	- Tutustutaan veden ominaisuuksiin, olomuotoihin ja kiertokulkuun - Tutustutaan säähän, sääilmiöihin ja sään mukaiseen pukeutumiseen - Syvennetään osaamista eliökunnan ja kasvien lisääntymiseen ja rakenteisiin - Selkärangaiset ja selkärangattomat - Kasvit ja sienet
	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T1-T3, T8, T11, T14, T15, T17, T18	- Tutustutaan sähkön kulutukseen ja säästämiseen kodin ja koulun arjessa - Tutustutaan oman koulun lämmitykseen ja ilmanvaihtojärjestelmään yhdessä kiinteistöhuollon kanssa

4.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Minä ihmisenä
T1, T2, T5, T7-T11, T14, T15, T19	- Harjoitellaan toisten tunteiden tunnistamista ja huomioimista - Opetellaan terveellisten elämäntapojen perusteita
	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen
T1-T3, T7-T14, T16- T19	- Harjoitellaan tunnistamaan kodin mahdollisia vaaratilanteita - Harjoitellaan kodin sähkölaitteiden turvallista käyttöä - Tunnistetaan omien valintojen vaikutusta terveyteen - Päihteiden haitat - Harjoitellaan erilaisissa ryhmissä toimimista
	S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan
T1-T5, T12, T14, T16	- Opetellaan sijoittamaan Pohjoismaat ja Baltian maat maailman kartalle - Tutustutaan Pohjoismaiden ja Baltian ilmastoon, luonnon ja kulttuurin erityispiirteisiin
	S4 Ympäristön tutkiminen
T1- T7, T9, T12-T18	- Opetellaan tutkimuksen tekemisen perusteet - Tutustutaan tarkemmin lähiseudun luontoon tutkimusten avulla - Tehdään tutkimus, johtopäätökset ja raportointi - Tutkitaan omaa lähiympäristöä eri vuodenaikoina - Käsitellään ympäristössä toimimista oikeuksien ja velvollisuuksien näkökulmasta - Jokaisen oikeudet
	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut
T1, T2, T4-T7, T12-T15, T17, T18	Tutustutaan lähiympäristön elämään

	Vesistöt, rannat, niityt, metsät ja suot
	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T1-T3, T8, T11, T14, T15, T17, T18	Vahvistetaan omaa luontosuhdetta tutustumalla lähiympäristöön

5.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Minä ihmisenä
T1, T2, T5, T7-T11, T14, T15, T19	- Opetellaan ihmisen kehon osia, aistien toimintaa ja peruselintoimintoja - Tutustutaan murrosiän tuomiin muutoksiin kehossa - Tutustutaan ihmisen elinkaareen ja sen vaiheisiin
	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen
T1-T3, T7-T14, T16- T19	- Harjoitellaan kodin mahdollisissa vaaratilanteissa toimimista - Harjoitellaan oman vastuun kantamista ryhmän jäsenenä
	S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan
T1-T5, T12, T14, T16	- Opetellaan sijoittamaan Euroopan valtioita kartalle - Tutustutaan Euroopan luontoon, ilmastoon ja kulttuuriin - Opetellaan käsitteet leveys- ja pituuspiirit - Harjoitellaan koordinaattien käyttöä kartan tulkitsemisessa
	S4 Ympäristön tutkiminen
T1- T7, T9, T12-T18	- Syvennetään osaamista lähiympäristön kasveista ja eläimistä - Tutustutaan käsitteisiin talvehtiminen ja horrostaminen - Laaditaan kasvio - Vähintään 10 lähipiirin kasvia
	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut
T1, T2, T4-T7, T12-T15, T17, T18	- Tutkitaan ilmaa, palamista ja yhteyttämistä - Tutustutaan ravintoketjuihin - Tarkastellaan erilaisten aineiden olomuotoja ja ominaisuuksia - Opiskellaan maapallon liikkeestä aiheutuvat vuorokauden ja vuodenajan vaihtelut - Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä

	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T1-T3, T8, T11, T14, T15, T17, T18	• Tutustutaan kestävään kulutukseen, jätteisiin ja kierrätykseen • Ruskon jätekeskusvierailu

6.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Minä ihmisenä
T1, T2, T5, T7-T11, T14, T15, T19	- Opetellaan omien vahvuuksien tunnistamista ja omaa oppimista tukevia menetelmiä - Opetellaan terveellisiä elämäntapoja ja niiden merkitystä hyvinvoinnille - lepo, ravinto, liikunta, ihmissuhteet
	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen
T1-T3, T7-T14, T16- T19	- Harjoitellaan ensiaputaitoja - Harjoitellaan tapaturma- ja myrkytystilanteissa toimimista - Opetellaan vastuullista toimimista ryhmän jäsenenä
	S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan
T1-T5, T12, T14, T16	- Tutustutaan Aasian, Afrikan ja Oseanian maantieteeseen, luontoon ja kulttuuriin - Opetellaan maapallon maanosat, mantereet ja valtameret - Tutustutaan maapallon elinolosuhteisiin
	S4 Ympäristön tutkiminen
T1- T7, T9, T12-T18	- Harjoitellaan tekemään pieniä tutkimuksia sekä luokassa että luonnossa - Tehdään johtopäätöksiä sekä raportointia tehtyjen tutkimusten avulla
	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut
T1, T2, T4-T7, T12-T15, T17, T18	- Käsitellään ravinnon tuotantoa ja ruuan reittejä - Tarkastellaan energian ominaisuuksia ja sen eri muotoja - Tutustutaan aurinkokuntaan ja auringon tuottamaan energiaan - Tutustutaan voiman käsitteeseen sekä yksinkertaisiin koneisiin - Kitka, liike, voima, vipu, kalteva taso
	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

T1-T3, T8, T11, T14, T15, T17, T18	Opetellaan tarkkailemaan omia kulutustottumuksia ja energian käyttöä

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3–6

Ympäristöopin osaamisen arvioimisessa keskeistä on tutkimisen ja työskentelyn arviointi ympäristöopin eri tiedonalojen tiedollisen osaamisen arvioinnin ohella. Ympäristöopin eri tiedonaloja yhdistetään kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperustansa. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut ympäristöopin tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ympäristöopin tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ympäristöopin lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan.

Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkokäsityksiä, vahvuuksia ja kehittämistarpeita sekä rohkaistaan kannustamaan toisia oppimisessa. Oppimista ohjataan kysymysten, rakentavan palautteen ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti työskentelytaitojen ja motivaation kehittymistä.

Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuraine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnessa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia

kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, luku-harrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

lin kunnankirjaston ja lin koulujen yhteistyö

Tavoitteet

Kirjastotoiminnalla vahvistetaan lasten ja nuorten yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Yhteistyö koulun ja kirjaston välillä tukee oppilaiden kielenkehitystä ja vahvistaa identiteetin rakentumista. Yhteistyön tavoitteena on lasten ja nuorten kasvun tukeminen ihmisenä ja kansalaisena.

Koulun ja kirjaston välisen yhteistyön tavoitteena on lasten ja nuorten lukemaan innostaminen ja luku-harrastuksen lisääminen. Oppilaille luodaan mahdollisuus yhtenäiseen ja monipuoliseen tiedonhallintataitojen oppimiseen ja kirjallisuuden harrastamiseen. Tavoitteena on, että kirjastokäynnit, tiedonhaun opetukset ja vinkkaukset ovat osa koulun oppimistehtäviä.

Kirjasto tukee osaltaan kouluja lasten ja nuorten monilukutaidon kehittämisessä. Monilukutaidon kehittyminen perustuu toimimiseen monipuolisessa tiedollisessa ympäristössä. Kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeellisiä oppimisympäristöjä. Kirjasto voi olla mukana monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja opettamisessa tarjoten tiedonhaun osaamista, tiedonlähteitä ja aineistoja koulujen käyttöön.

Kirjastopolku

Kirjastopolku on lin kunnankirjaston ja lin koulujen välinen yhteistyösuunnitelma. Tavoitteena on tehdä yhteistyössä koulujen kanssa lukutaitotyötä, edistää lasten ja nuorten monilukutaitoa sekä lisätä lukuinnostusta. Kirjastopolulla lapset ja nuoret oppivat käyttämään kirjastoa ja saavuttavat monipuoliset tiedonhankintataidot.

Kirjastopolun sisältö:

1. luokka – kirjastoon tutustuminen
3. luokka – kirjavinkkaus
4. luokka – tiedonhaun opetus
7. luokka – tiedonhaun opetus
8. luokka – kirjailijavierailu tai työpaja

Kirjastopolulla jokainen oppilas pääsee osallistumaan kirjaston järjestämään ohjattuun ryhmätoimintaan vähintään viisi kertaa peruskoulun aikana. Muille luokka-asteille järjestetään toimintaa resurssien mukaan. Kaikki luokat ovat tervetulleita käyttämään kirjastoa omatoimisesti opettajan johdolla.

Lukudiplomit

Lukutaidon vahvistamiseksi oppilaat suorittavat oman vuosiluokkansa lukudiplomin. Lukudiplomin suorittamista ei arvioida oppiaineen arvioinnissa. [Lukudiplomit 0–9. luokille](#) löytyvät lin kunnankirjaston kotisivuilta.

3.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1-T4	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
	• digitaalinen viestintä, kirjallinen viestintä ja suullinen viestintä asiayhteyteen sopien • puhe- ja keskustelutaidot sekä ilmaisutaidot (puhe, ele, ilmeet, kuuntelu, liikkeet, eläytyminen) • tiimityötaidot: taito työskennellä ryhmässä, luova ideointi ja ideoiden toteuttaminen • Ohjataan oppilasta toimimaan itseilmaisussaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa rakentavasti ja toiset huomioiden.
T5-T8	S2 Tekstien tulkitseminen
	• sujuvan lukutaidon ja luetun ymmärtämisen varmentaminen lukien (itsenäisesti/yhdessä) ja kuunnellen (yhteisesti ja itse valittua) ikätasolle sopivaa kirjallisuutta • Ohjataan oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan, laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan ja kehittämään tiedonhankintataitojaan tekstin ymmärtämiseksi. Tarjotaan oppilaalle monipuolisia lukukokemuksia • Vahvistetaan lukutaitoa säännöllisillä lukutehtävillä ja lukemalla ääneen oppitunneilla • ennakoiva lukeminen • tietotekstin lukeminen, tiedon hakeminen myös internetistä • suomen kielen äänteet (vokaalit, konsonantit, geminaatta, diftongi, äng-ääne) ja aakkostaminen • sanaluokat: verbit, substantiivit, adjektiivit • synonyymit • yhdyssanat
T9-T12	S2 Tekstien tuottaminen
	• edistetään käsinkirjoittamisen taitoja ja monipuolisia näppäintaitoja sekä

	<i>oikeinkirjoituksen ja tekstien rakenteiden hallintaa</i> <i>erilaiset tekstit (käsin kirjoittamalla tekstaamalla/näppäimistön avulla): esim. juonelliset tarinat, kortti/kirje/ tekstiviesti, runo, sarjakuva, uutinen, mainos, ilmoitus</i> <i>tekstiin voidaan mahdollisuuksien mukaan liittää ääntä, kuvia, videoita tms.</i> <i>ajatuskartta</i> <i>virke ja lause, lopetusmerkit</i> <i>eris- ja yleisnimet</i> <i>vuorosanaviivan käyttö</i>
T13-T15	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
	<i>lapsille suunnattu media- ja kulttuuritarjonta sekä oppilaille läheiset kansanperinteet (esim. kirjasto, elokuvat, teatteri, museo)</i> <i>omien erilaisten esitysten suunnitteleminen ja toteuttaminen</i> <i>ohjataan oppilas lukuharrastuksen, kirjaston sekä muun kulttuuritarjonnan pariin.</i> <i>Suoritetaan lukudiplomi lukutaidon vahvistamiseksi.</i>

4.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T5-T8	Tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä.
T1-T4	S1Vuorovaikutustilanteissa toimiminen - vuorovaikutus-, draama- ja ilmaisuharjoituksia, puhe- ja keskusteluharjoituksia: esitysten tekeminen yhdessä ja yksin: puheesitys (tukisanalistan laatiminen ja käyttö, kontakti yleisöön, esityksen jaksottaminen), näytelmä: näytös, kohtaus, juoni - tiimityötaitojen harjoittelu: päivittäisten asiointitilanteiden harjoittelua, kysymysten tekeminen, selostus, asioista kertomista, vuorokeskustelua, oman mielipiteen ilmaiseminen ja perustelu, aktiivisen kuuntelun opettelua - Vahvistetaan lukutaitoa säännöllisillä lukutehtävillä ja lukemalla ääneen oppitunneilla - kirjallinen ja suullinen viestintä, medialukutaidon kehittäminen -lukupiiri
T5-T8	S2 Tekstin tulkitseminen - Vahvistetaan oikeinkirjoitusta ja opitaan virkesäännöt - yhdyssanat - sanaluokat: nominit, verbit, taipumattomat sanat, verbit: perusmuoto, kieltomuoto, persoonamuodot, aikamuodot, substantiivit, adjektiivit, ja adjektiivien vertailumuodot, pronominit: persoonapronominit ja demonstratiivipronominit, numeraalit - vuorokeskustelua yhdessä muiden kanssa: vuorosanaviiva ja johtolause - puhe- ja yleiskielen eroja (puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien vertailua) - pääasioiden erottamista sivuasioista, tietotekstin kirjoittaminen (muistiinpanot, käsitekartta, kappalejako,

	lähdemerkintä), internetin hyödyntäminen erilaiset tekstit ja niihin tutustuminen: kertomus, runo, uutinen, blogi, sarjakuva, internetin hyödyntäminen
T9-T12	S3 Tekstien tuottaminen
	- erityylisten tekstien ja kertomusten kirjoittaminen tekstaamalla/ näppäilytaitojen harjoittelua, sujuvan ja selkeän tekstauksen opettelu - Oppilaan käsinkirjoittamisen taitojen edistäminen ja monipuolisten näppäintaitojen harjoittelu, oman tekstin kautta omien ajatusten ja mielipiteiden esiintuominen, tekstin sujuvuuden harjoittelu - sujuvan tekstin kirjoittaminen, huomioiden virke, lause, lopetusmerkit, pää- ja sivulause, tapahtumapaikka ja henkilökuvaus - erilaisiin tekstityyleihin tutustuminen: sarjakuva, uutinen, mielipidekirjoitus
T13-T15	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
	- tietotekstin lukeminen - lapsille suunnatun kansanperinteen huomiointi: esim. Kalevalaan tutustuminen, kalevalainen runo, klassikkokirjoja - elokuva, animaatio, (mahdollisuuksien mukaan kirjastovierailut/kiertävä kirjasto, elokuvat, teatteri) - omien esitelmien tekeminen ja niiden esittäminen (tiedonhaku) - Suoritetaan lukudiplomi lukutaidon vahvistamiseksi. - Tutustutaan yhdessä kirjastoon/ Kiertävään kirjastoon ja sen käyttöön. Osallistutaan ohjattuun ryhmätoimintaan lin kunnankirjaston Kirjastopolun mukaisesti.

5. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toiminen
T1-T4	- Vahvistetaan myönteistä ja luovaa viestijäkuvaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa: - pidetään lyhyt, valmisteltu puheenvuoro tai esitys - tehdään draamaharjoituksia - harjoitellaan väittelyä - Harjoitellaan mielipiteen esittämistä ja perustelua sekä rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista eri viestintäympäristöissä. - Osallistutaan oman luokan tai kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5-T8	- Luetaan, tutkitaan ja vertaillaan monimuotoisia tekstejä, myös kuvia, mediatekstejä ym. - Vahvistetaan lukutaitoa säännöllisillä lukutehtävillä ja lukemalla ääneen oppitunneilla - Kehitetään medialukutaitoa ja lähdekriittisyyttä. - Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen perusstrategioita: -kerrataan aiemmin opittua -opetellaan alleviivausta ja tukisanalistan käyttämistä. - Vahvistetaan kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden ymmärtämistä erilaisissa teksteissä. - Perehdytään tekstin kertojaan ja aiheeseen. - Tutustutaan kuvaavan, ohjaavan ja kantaaottavan tekstin (esim. henkilökuvaus, tiedote, mielipidekirjoitus) kielellisiin ja tekstuaalisiin piirteisiin. - Jaetaan lukukokemuksia, myös monimediaisissa ympäristöissä.

	• Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella: • verbit (persoona- ja aikamuodot) • substantiivit • adjektiivit (vertailuasteet) • pronominit (persoona-, relatiivi- ja demonstratiivipronomit) • numeraalit (perusluvut) • taipumattomat sanat. • Perehdytään yleisiin lyhenteisiin. Kiinnitetään huomiota myös oppilaiden käyttämiin lyhenteisiin sosiaalisessa mediassa.
	S3 Tekstien tuottaminen
T9-T12	• Tuotetaan monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä sekä yksin että yhdessä eri ympäristöissä ja tilanteissa (esim. prosessikirjoittaminen, kertomus, runo, henkilökuvaukset, käyttöohje, mielipidekirjoitus, haastattelu). • Vahvistetaan itsearviointitaitoja ja rakentavan palautteen antamista. • Harjoitellaan lähteiden (kirja, internet, lehti) käyttöä ja merkintää omissa teksteissä. Kiinnitetään huomiota eettiseen ja tekijänoikeuksia noudattavaan nettikäyttäytymiseen • Vahvistetaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja. • Opetellaan tekstien otsikointia ja kappalejaon merkitsemistä. Kiinnitetään huomiota tekstin rakenteeseen. • Harjoitellaan muistiinpanojen ja pitkän koevastauksen tekemistä. (Yhteistyö muiden aineiden kanssa, yhteisesti sovittu muoto.) • Opiskellaan yleiskielen sujuvaa hallintaa (lauseiden lajit: pää- ja sivulause sekä sivulauseiden tyypit, oikeinkirjoituksen perusteet: eris- ja yleisnimet, lainausmerkit, yhdyssanat).
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T13-T15	• Tutustutaan intertekstuaalisuuteen eli tekstienvälisyyteen.

- Perehdytään perinteisiin ja ajankohtaisiin mediakulttuurin muotoihin yhdessä muiden oppiaineiden kanssa.
- Luetaan kotimaista ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.
- Osallistutaan kirjastonkäyttökoulutukseen lin kunnankirjaston Kirjastopolun mukaisesti.
- Suoritetaan lukudiplomi lukutaidon vahvistamiseksi.
- Syvennetään oppilaan tietämystä omasta kansanperinteestä ja kulttuurista.
- Tehdään yhteistyötä kielten opetuksen kanssa: tutkitaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä, keskitytään englanttiin.
- Syvennetään kielitietoisuutta:
- puhekielen, yleiskielen, kirjakielen ja niiden erojen harjoittelu.

6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	- Vahvistetaan myönteistä ja luovaa viestijäkuvaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa: - neuvottelutilanteessa toimiminen - väittelytaitojen varmentaminen - puhe-esityksen harjoitleminen. - Harjoitellaan kokonaisilmaisullisia keinoja (esim. näytelmä). - Vahvistetaan mielipiteen esittämistä, perustelua sekä rakentavan palautteen antamista eri viestintäympäristöissä. - Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5–T8	- Luetaan, tutkitaan ja vertaillaan monimuotoisia tekstejä, myös kuvia ja erilaisia mediatekstejä. - Vahvistetaan lukutaitoa säännöllisillä lukutehtävillä ja lukemalla ääneen oppitunneilla - Kehitetään medialukutaitoa ja lähdekriittisyyttä. - Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen perusstrategioita: - kerrataan aiemmin opittua - opetellaan kysymysten tekemistä - harjoitellaan yhteenvedon rakentamista. - Perehdytään tekstin teemaan. - Tutustutaan kuvaavan, ohjaavan ja kantaaottavan tekstin (esim. elämäkerta, tiedote, arvostelu) kielellisiin ja tekstuaalisiin piirteisiin. - Syvennetään kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden ymmärtämistä yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa. - Jaetaan lukukokemuksia

	• Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella: -sanaluokkien kertaus -verbien tapaluokat (indikatiivi, imperatiivi, konditionaali) ja peruslauseenjäsenet (subjekti, predikaatti, objekti) - sijamuodot (nominatiivi, genetiivi, partitiivi) • Perehdytään sanojen lyhentämiseen. Kiinnitetään huomiota myös oppilaiden käyttämiin lyhenteisiin sosiaalisessa mediassa.
	S3 Tekstien tuottaminen
T9–T12	• Tuotetaan monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä sekä yksin että yhdessä eri ympäristöissä ja tilanteissa (esim. kertomus, runo, tiedote, mainos, uutinen, elämäkerta, päiväkirja). • Syvennetään itsearviointitaitoja ja rakentavan palautteen antamista. • Harjoitellaan tekstien elävöittämistä. • Vahvistetaan tekstien kappalejakoa ja rakennetta. • Varmennetaan lähteiden käyttöä ja niiden merkintää omissa teksteissä. Kiinnitetään huomiota eettiseen ja tekijänoikeuksia noudattavaan nettikäyttäytymiseen. • Harjoitellaan tiivistelmän tekemistä. • Harjoitellaan yleiskielen hallintaa (lauseiden lajit: pää- ja sivulause sekä sivulauseyhtyyppien kertaaminen, lauseenjäsenet, oikeinkirjoituksen perusteet: yhdyssanat, vuoropuhelu, epäsuora kerronta).
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T13–T15	• Syvennetään tietoutta intertekstuaalisuudesta. • Perehdytään perinteisiin ja ajankohtaisiin mediakulttuurin muotoihin yhdessä muiden oppiaineiden kanssa. • Syvennetään kielitietoisuutta • Tutustutaan kielen muuttumiseen (esim. lainasanat) ja Suomessa esiintyviin kieliin ja kulttuureihin.

	• Luetaan kotimaista ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä tutustutaan tietokirjoihin. • Tutustutaan yhdessä kirjastoon/ Kiertävään kirjastoon ja sen käyttöön. Osallistutaan ohjattuun ryhmätoimintaan lin kunnankirjaston Kirjastopolun mukaisesti • Suoritetaan lukudiplomi lukutaidon vahvistamiseksi. • Tutkitaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärien eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain 3–6 kohdennettuihin tavoitteisiin. Lukuvuosiarviointi 6. luokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää äidinkielen ja kirjallisuuden valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppilas on saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen

vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin lukuvuosiarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden lukuvuosiarviointiin ja siitä muodostettavaan arvosanaan. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

16. Vuosiluokat 7-9

16.1. Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

16.2. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

16.3. Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

16.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeitä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestäväen elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestäväen kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestäväen kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

16.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttavat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesääteilyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestäväan elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää

opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja

pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvuille demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoa ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittamista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

16.6. Oppiaineet

Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdintoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologia 7. lk

Biologian opetuksen **sisällöt**:

- elämän tunnusmerkit
- eliöiden rakentuminen soluista
- kasvien perusrakenne
- kasvit kasvupaikkojensa kuvastajina
- veden merkitys
- selkärangattomat eläimet eläinkunnan suurryhmänä
- niveljalkakaiset eläimet
- kalat
- sammakkoeläimet
- linnut
- nisäkkäät
- evoluutio – elämän kehitys
- eliöt eliöyhteisössä
- järvityypit
- Itämeri – sisämeri
- Perämeri ja Iijoki (eliöyhteisöt, ekosysteemit)

Biologia 8. lk

Biologian opetuksen **sisällöt**:

- Suomen metsät
- metsätyypit, kasvin perusrakenne
- kasvin perusrakenne, metsän kasvillisuuskerrokset
- puut ja pensaat. talvenkestävyys, ilmastonmuutoksen vaikutus
- varvut ja ruohot: siemenkasvit, hedelmöitys, marjat
- sammalet ja jäkälät: indikaattorit, kuivanhorros
- sienet ja kasvit: sienten lajituntemus, symbioosi, ekologiaa
- metsien selkärangattomia: lajituntemus
- metsien pikkunisäkkäitä: lajituntemus, saalistavat pedot, kannanvaihtelut, ravintoketjut
- metsien isoja nisäkkäitä: hirvieläimet, suurpedot, lajituntemus

- metsien lintuja: tiaiset+ekologiset lokerot, rastaat, kanalinnut, reviirit, lajintuntemus, elinympäristöön sopeutuminen
- kasvien ja eläinten talvehtiminen
- metsän eliöyhteisö ja ekosysteemi: tuottajat& kuluttajat&hajottajat, yhteyttäminen, ravintoketju, ravintoverkko, ekologinen pyramidi
- metsät ja ihminen: metsien hoito, käyttö, suojelu, monikäyttö
- suot: suokasvillisuus, suotyypit, suotyyppien muuttuminen
- kaupunkiluonto: kaupunkimetsä, kaupunkipuisto, kaupungin kasvillisuus ja eläimistön sopeutuminen
- Lapin metsät ja tunturit
- kasvio
- kasvatuskokeet, laboroinnit, mikroskopoinnit

Biologia 9. luokka

Biologian opetuksen **sisällöt**:

- ihmisen rakenne
- liikuntaelimestö: luusto ja lihakset
- ruoansulatus
- hengitys
- veri
- verenkierto
- maksa ja munuaiset
- hormonit
- hermosolut ja hermosto
- aivot
- aistit
- silmä ja näköaisti
- korva ja korvan aisti
- immuniteetti
- seksuaalisuus
- hedelmöitys ja raskaus
- perinnöllisyys
- geenien vaikutus
- ihmisen evoluutio
- biotekniikka
- ihminen osana eliökuntaa
- mittaukset, testit, laboroinnit, mikroskopoinnit

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevilla oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havainnot, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt biologian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on biologian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa

pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan biologian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy biologian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella biologiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Biologiassa kussakin kriteerikuvauksessa ilmaistaan myös alemman arvosanan osaaminen.

Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustiedon tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetaajuusena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämäkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen

yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

IIN KUNNAN OPETUSSUUNNITELMA SISÄLLÖT JA TAVOITTEET ELÄMÄNKATSOMUSTIETO VUOSILUOKAT 7-9

7.lk sisällöt

Kulttuuri ja katsomukset

- Maailmankatsomukset
- Maailmankuva
- Kulttuurien ja katsomusten tutkiminen
- Uskontokuntiin kuulumattomat
- Kirjan uskonnot; kristinusko, islam, juutalaisuus
- Itämaispohjaiset uskonnot; hindulaisuus, buddhalaisuus, shintolaisuus, taolaisuus, kungfutselaisuus

8.luokan sisällöt

Etiikka

- Itsenäinen ajattelu
- Arvot ja hyveet
- Vapaus, valinnat ja vastuu
- Seurausten eettinen arviointi, etiikan teoriat
- Median etiikka, sananvapaus
- Ihmissuhteiden etiikka
- Elämän ja kuoleman kysymykset
- Hyvinvoinnin ja terveyden etiikka

9.lk sisällöt

Kestävä tulevaisuus

- Tulevaisuuden tutkiminen
- Ihmisarvo ja ihmisoikeudet
- Kulttuurinen moninaisuus
- Tasa-arvo
- Ympäristö ja ihminen
- Turvallisen maailman rakentaminen
- Tulevaisuuteen vaikuttaminen

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä

tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona elämäkatsomustiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt elämäkatsomustiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on elämäkatsomustiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy elämäkatsomustiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Elämäkatsomustiedon arvioinnissa painotetaan sitä, että oppiaineessa edistetään oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää ja korostetaan oppilaiden kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Elämäkatsomustiedossa tuetaan oppilaan itsenäisen ajattelun ja argumentaation kehitystä ja avointa pohdiskelemista. Kehitys on koko yläkoulun kestävä jatkumo, mikä otetaan huomioon päättöarviointia annettaessa.

Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen

käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

FYSIIKKA 7.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1-T13 ja T15	• suureet ja yksiköt fysiikan työkaluina • fysiikan tutkimusmenetelmät • energian käsitteeseen tutustuminen
	S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
T1-T13 ja T15	• aaltoliike • äänen synty ja ominaisuudet • valo-oppi ja valon ominaisuudet (mm. heijastuminen, taittuminen, värit)
	S3 Fysiikka yhteiskunnassa
T1-T13 ja T15	• fysiikka eri ammateissa
	S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
T1-T13 ja T15	• maailmankaikkeuden rakenteet
	S5 Vuorovaikutus ja liike
T1-T15	• aaltoliike
T1-T15	S6 Sähkö

FYSIIKKA 8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1–T13 ja T15	• vuorovaikutus- ja voimakäsitteet • tutustutaan erilaisiin voimiin (mm. maan vetovoima, tukivoima, noste) • paine • työ ja teho • lämpenemiseen, jäähtymiseen ja olomuodon muutoksiin liittyvät energiat • kestävä kehitys energiatuotannossa
	S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
T1–T13 ja T15	• erilaiset liikemallit omassa elinympäristössä ja maailmankaikkeudessa • tutustutaan lämpöön ja sen yksikköihin • lämpölaajeneminen ja sen merkitys arjessa • lämmön siirtymisen tavat • ominaislämpökapasiteetti
	S3 Fysiikka yhteiskunnassa
T1–T13 ja T15	• energian säilyminen ja huononeminen • lämpö tärkeänä energiamuotona ja sen hyödyntäminen energiantuotannossa • kestävä kehitys energiatuotannossa
	S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
T1–T13 ja T15	• energian säilyminen • erilaiset voimat (mm. maan vetovoima, tukivoima, noste)
	S5 Vuorovaikutus ja liike
T1–T15	• työ ja teho (määrittäminen ja laskeminen)
	S6 Sähkö
T1–T15	

FYSIIKKA 9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1–T13 ja T15	- sähkövirta ja jännite - resistanssi ja Ohmin laki - erilaiset virtapiirit ja niihin liittyvät mittaukset - radioaktiivisuus ja ionisoiva säteily - oma aurinkokuntamme osana universumin galaksijärjestelmää - maailmankaikkeuden elinkaari
	S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
T1–T13 ja T15	- sähköturvallisuus kotona ja yhteiskunnassa - sähkön tuotanto - säteilyltä suojautuminen ja toimiminen onnettomuustilanteessa
	S3 Fysiikka yhteiskunnassa
T1–T15	- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energiantuotannossa - muuntaja - sähkön siirto ja käyttö - ydinenergia (fuusio ja fissio) - ionisoivan säteilyn käyttö - kestävä kehitys energian tuotannossa
	S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
T1–T13 ja T15	- sähkömagneettinen säteily - ydinreaktiot
	S5 Vuorovaikutus ja liike
T1–T15	
	S6 Sähkö
T1–T15	- sähkövirta ja jännite - resistanssi ja Ohmin laki

- erilaiset virtapiirit ja niihin liittyvät mittaukset

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt fysiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on fysiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan fysiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy fysiikan päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella fysiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päättöarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

7. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Sisällöt
	Yleinen historia	Suomen historia, paikallishistoria ja oman suvun historia
	Historiantutkimus, lähteet ja tulkinta	
T1–T11	Yleisen historian lähteet ja tulkinnat	Oman suvun historian, paikallishistorian ja Suomen historian lähteet ja tulkinnat
	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys	
T1–T11	Iso-Britannian ja muun Euroopan teollistuminen, teknologinen kehitys ja kaupungistuminen Kolonialismi ja imperialismi sekä näiden perintö: Amerikka, Afrikka, Aasia ja Australia	Maatalousmaasta teollistumiseen Siirtolaisuus Suomesta Paikallisena asiana voidaan tutustua Nybyn lasihytin ja Kestilän höyrysahan historiaan
	S2 Ihmiset muuttavat maailma	
T1–T11	1800-luvun aatteet ja valtiolliset muutokset Ensimmäinen maailmansota	1800-luvun aatteet ja valtiolliset muutokset sekä 1800-luvun kulttuurihistoria Paikallisuutta voidaan hakea esim. oppilaiden suvun historiasta
	S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan	
T1–T11	Venäjän keisarikunta 1800-luvulla ja sen luhistuminen	Autonomian aika Suomi suuriruhtinaskunnaksi ja sääty-yhteiskunnan mureneminen 1800-luvun uudistukset ja venäläistäminen Mahdollisuuksien mukaan tarkastellaan valtiollisten tapahtumien vaikutuksia maakunnallisella tasolla

8. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Sisällöt
	Yleinen historia	Suomen historia, paikallishistoria ja oman suvun historia
	S4 Suurten sotien aika	
T1–T11	Toinen maailmansota, kylmä sota ja jälleenrakennus. Diktatuuri ja totalitarismi sisältäen ihmisoikeusrikokset sodan ja rauhan aikoina Mahdollisuuksien mukaan oman suvun sotahistoriaa ja kokemuksia	Itsenäisen Suomen alkutaival 1920–1930-luvun yhteiskunnallinen, taloudellinen, poliittinen ja kulttuurinen kehitys Talvi-, jatko- ja Lapin sota. Kotiseudun ja oman suvun sotahistoriaa ja kokemuksia Jälleenrakennuksen ja Paasikiven aika
	S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen	
T1–T12	Arkielämän historia eri maanosissa	Arkielämän historia, populaarikulttuuri, elinkeinorakenteen muutos ja kaupungistuminen
	S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	
T1–T12	Kehittyvien ja kehittyneiden maiden historia, erityisesti YK, Neuvostoliiton hajoaminen, Venäjä, Saksojen yhdistyminen, Baltia, Yhdysvallat, Japani ja Kiina sekä EU; globalisaatio	Kekkosen aika Suomi 1980-luvulta tähän päivään Pyritään hyödyntämään mediaa maailman tapahtumien seuraamisessa nykyaajassa

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja osaamisen osoittamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päätyttyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt historian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on historian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy historian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

KEMIA 7.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1–T15	- turvallinen työskentely kemian tunnilla - kemiallinen reaktio - erotusmenetelmät - palaminen - atomi - alkuaineet ja yhdisteet - vesi - ilman ominaisuudet - happamuus ja emäksisyys - indikaattorit
	S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
T1–T13	- palaminen ja paloturvallisuus - vesi ja olomuodon muutokset - ilman ominaisuudet
	S3 Kemia yhteiskunnassa
T1–T15	kemia eri ammateissa
	S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
T1–T15	- palaminen - vesi
	S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
T1–T15	- aineiden luokittelu (puhtaat aineet, seokset, alkuaineet, yhdisteet) - atomi - alkuaineet ja yhdisteet
	S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset
T1–T15	- tutustutaan kemiallisiin reaktioihin - reaktionopeus - happamuus ja emäksisyys

KEMIA 8.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1–T15	• atomin rakenne • kemialliset sidokset (ionisidos, kovalenttinen sidos, metallisidos) • kemialliset yhdisteet (suolat, molekyylit, metallit) • reaktioyhtälö ja sen tulkitseminen • pH happamuuden mittarina • indikaattorit • happo protonin luovuttajana ja emäs vastaanottajana • happojen ja emästen väliset reaktiot ja suolanmuodostus
	S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
T1–T13	• happamuus ja emäksisyys • neutraloituminen
	S3 Kemia yhteiskunnassa
T1–T15	• kemian teollisuus
	S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
T1–T15	• atomin rakenne • reaktioyhtälö ja sen tulkitseminen
	S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
T1–T15	• jaksollinen järjestelmä ja sen käyttö
	S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset
T1–T15	• atomin muuttuminen ioniksi • reaktioyhtälö ja sen tulkitseminen • hapot ja emäkset • happamuus ja emäksisyys • neutraloituminen

KEMIA 9.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1–T15	• orgaanisen kemian eri yhdistetyypit (hiilivedyt, karboksyylihapot, alkoholit, esterit) • orgaanisten yhdisteiden merkitys energianlähteenä • ravintoaineet ja ruoanvalmistuksen kemia • synteettiset orgaaniset yhdisteet • luonnossa esiintyvät orgaaniset yhdisteet • hiiliyhdisteiden reaktiot • hapetus-pelkistysreaktio • jännitesarja • sähkökemiallinen pari ja elektrolyysi • metallien jalostus
	S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
T1–T15	• ravintoaineet ja ruoan valmistuksen kemia • hiilihydraattien kemiallinen rakenne ja luokittelu • rasvojen kemiallinen rakenne ja luokittelu • proteiinien kemiallinen rakenne • synteettiset orgaaniset yhdisteet • metallien jalostus ja käyttö • kierrätys ja jätteiden käsittely
	S3 Kemia yhteiskunnassa
T1–T15	• tuotteiden elinkaari • kosmeettiset aineet ja lääkeaineet • metallien kierrätys • sähkökemiallinen • hiiliyhdisteiden merkitys energian lähteenä
	S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
T1–T15	• kemian teollisuutta • metallien jännitesarja
	S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
T1–T15	• orgaanisen kemian eri yhdistetyypit • luonnossa esiintyvät hiiliyhdisteet
	S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset
T1–T15	• hiiliyhdisteiden reaktiot

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeelliseksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kemian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kemian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kemian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kemian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella kemiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päättöarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitetään kanssaihmisistä huoltapitäviksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestäväan asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

OPPIMISYMPÄRISTÖIHIN JA TYÖTAPOIHIN LIITTYVÄT ERITYISPIIRTEET

Kotitaloudessa työskennellään vuorovaikutteisissa ryhmissä, joissa opetellaan toimimaan monenlaisten oppijoiden kanssa. Samalla erilaisuuden sietokyky kasvaa ja oppilaat huomaavat, että ei ole yhtä ainoaa tapaa tehdä asioita ja päästä samaan lopputulokseen. Tunneilla pyritään työskentelemään toisia kunnioittavassa ja kiireettömässä ilmapiirissä, joka kannustaa ja rohkaisee yrittämään. Käytännön työskentely on olennainen osa oppimista, koska työprosessit vahvistuvat harjoittelemalla ja lukuisilla toistoilla.

Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen ovat tärkeä osa opiskelua. Oppilaita ohjataan ja tuetaan havaitsemaan kokonaisuuksia, syy-seuraussuhteita ja hahmottamaan aikakäsitystä. Opetuksessa hyödynnetään luokkayhteisöä, koulu- ja digitaalisia ympäristöjä sekä mahdollisuuksien mukaan ulkopuolisia yhteistyöverkostoja. Taitojen kautta pyritään ymmärtämään opittavan asian tietopohjaa ja soveltamaan sitä käytäntöön ja tulevaisuudessa omaan elämään.

PAIKALLISET PAINOPISTEALUEET KOTITALOUDESSA

Kotitalouteen kuuluu olennaisena osana kestäväen kehityksen periaatteet, arjen turva ja luovuus. Käytännön kotitehtävät osallistavat kodit oppilaan kouluarkeen.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

7.luokka kotitalous	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
T1-T5, T6-T9, T10-T13	- Perusruoanvalmistusmenetelmät ja tavallisimpien raaka-aineiden käyttö ruoanvalmistuksessa, elintarviketuntemus - Aterioiden suunnittelu, erilaisia ruokailutilanteita suomalaisessa ruokakulttuurissa - Ruoan laatu ja turvallisuus - Ravitsemussuositukset ja terveellinen ruoka - Ruokakulttuurin muuttuminen - Tapakulttuuri ja kodin juhlat
	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
T1-T5, T6-T9, T10-T13	- Vastuu muista ihmisistä ja välittämisen ilmapiiri sekä hyvät tavat - Kodin siivoukseen ja vaatehuoltoon liittyvät perusasiat - Keittiöhygieniä ja turvalliset työtavat - Kodin koneiden ja laitteiden turvallinen käyttö - Kodin jätehuolto ja kierrätys
	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10-13	- Kuluttajan vastuu ja velvollisuudet sekä vaikutusmahdollisuudet - Kuluttamisen ympäristövaikutukset - Muuttuva yhteiskunta ja ajankohtaiset ilmiöt - Teknistyvä koti

8.luokka pitkä valinnainen kotitalous	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
T1-T5, T6-T9, T10-13	- Jatketaan syventymistä eri raaka-aineiden käyttämiseen ruoanvalmistuksessa, niiden valintaan, oikeaan käsittelyyn ja säilyttämiseen. - Valmistetaan kokonaisia ateriakokonaisuuksia ja leivonnaisia, jotka sopivat sekä arkeen että juhlaan. - Vahvistetaan oppilaan taitoja suunnitella itsenäisesti täysipainoinen ateria ravitsemussuositusten mukaan. - Kerrataan suomalaiseen ja pienessä määrin eurooppalaiseen ruokakulttuuriin liittyviä asioita ja valmistetaan niihin liittyviä ruokia. - Kerrataan erityisruokavalioiden asettamia vaatimuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa. - Pohditaan terveellisen ruokavalion merkitystä, ravitsemuksellisesti hyviä valintoja ja vertaillaan omia valintoja suhteessa ravitsemussuosituksiin.
	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
T1-T5, T6-T9, T12-13	- Kerrataan ja tehdään kotona pyykinpesuun ja siivoukseen liittyviä asioita, joilla tähdätään arjessa tarvittavien taitojen vahvistamiseen. - Kerrataan ruokailuun ja yhdessä olemiseen liittyviä hyviä tapoja
	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa
T1-T5, T6-T7, T10-T11	- Harjoitellaan ostamiseen, rahan käyttöön, taloudellisuuteen ja kestäväään kuluttamiseen liittyviä taitoja. - Opetellaan tulkitsemaan pakkausmerkintöjä ja symboleja. - Vertaillaan teollisia ruokavalmisteita itsetehtyihin tuotteisiin erilaisista näkökulmista ja harjoitellaan aistinvaraista arviointia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

TUKEEN JA OHJAUKSEEN LIITTYVÄT ERITYISPIIRTEET

Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä noudatetaan kotitalouden oppimäärän perusteita. Tavoitteena on oppilaan motivaation, oman toiminnan ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen siten että työskentely kehittyy vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi oppilaan yksilölliset piirteet huomioiden.

Eriyttämistä järjestetään myös niille oppilaille, jotka ovat motivoituneita opiskelemaan enemmän. Tarvittaessa oppilaalle järjestetään eriyttäviä tehtäviä, henkilökohtaista ohjausta ja joustavia opetusjärjestelyjä.

Opetuksen suunnittelussa kiinnitetään huomio tietoympäristön selkeään rakenteeseen, vaikeustason mielekkyyteen, tunnin siirtymävaiheisiin ja ajankäytön tukemiseen. Näistä opetusjärjestelyistä hyötyvät kaikki. Ohjeiden mukaan toimimisen taitoja vahvistetaan yksinkertaisilla, selkeillä ohjeilla ja kuvilla. Oppimiseen voidaan tarvita runsaasti harjoittelua ja kaikkien liikkeiden tai työvaiheiden harjoittelua kädestä pitäen.

Oppimisympäristön esteettömyys on tarvittaessa turvattava, samoin kuin mahdollisuus osallistua kaikille yhteisen kotitalouden opiskeluun, tarvittavien tukitoimien avulla. Tämä edistää vastuullisuutta, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta, mikä rakentaa myönteistä minäkuvaa ihmisenä, oppijana ja työyhteisön jäsenenä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Osaamista arvioidaan monipuolisilla arviointimenetelmillä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kotitalouden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas

on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kotitalouden oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kotitalouden oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kotitalouden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kotitalouden oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kotitalouden oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet ovat käytännön toimintataitoja, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä tiedonhallintataitoja. Oppilaan osaaminen rakentuu ja taidot tulevat näkyväksi kotitalouden tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöalueiden kautta.

ARVIOINTI

Ohjaava ja kannustava arviointi on luontevana osa oppiainetta ja oppilas saa jatkuvaa palautetta työskentelystään opintojen aikana. Työskentelyä ja käyttäytymistä havainnoidaan ja dokumentoidaan. Monimuotoinen palaute tukee oppilaan omaa ajattelua ja toimintaa, mikä kehittää oppilaan kykyä arvioida omaa oppimista ja suoriutumista tehtävistä. Oppilaan itsearviointitaidot kehittyvät vähitellen ja hän oppii antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Oppilaan osaamista arvioidaan sekä teoriassa että käytännössä, kuitenkin niin että käytännön osaamista painotetaan enemmän. Oppilaan arvosana muodostuu käytännön toimintataidoista, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoista, sekä tiedonhallintataidoista. Oppilailla ja huoltajilla on tieto arvioinnin perusteista.

Päättöarviointi on numerolla annettu arvosana, joka annetaan kaikille yhteisen oppimäärän päättyessä. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisen kotitalouden opetussuunnitelman perusteiden kriteereiden hyvälle osaamiselle (arvosanalle kahdeksan). Muussa arvioinnissa noudatetaan valtakunnallista ohjeistusta.

Oppiaineessa yksilöllistettyjen oppilaiden arviointi perustuu oppilaiden yksilöllisiin tavoitteisiin, jolloin ei käytetä arviointikriteerejä vaan oppilaat voivat osoittaa osaamistaan heille soveltuvoin tavoin.

Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita

ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisulla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

7.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Omat kuvakulttuurit
T1-T3	Havainnoidaan ja puretaan sanallisesti ja kuvallisesti kuvakulttuureja, joihin oppilaat osallistuvat omaehtoisesti. - Nuorille suunnattu tai nuorten välinen kuvallinen viestintä eri medioissa. - Muu nuorten kuvamaailma esim. pelimaailmat, graffitit, manga, anime.
T4-T6	Oppilaita kiinnostavia/ ajankohtaisia ilmaisukeinoja tai työskentelytapoja. - Taiteellisen työn työvaiheet: ideointi, luonnostelu, työskentely, viimeistely. Välineiden huolto, vastuu omasta työstä ja työtilasta. - Itsenäisten taiteellisten ratkaisujen tekeminen.
T7-T9	<i>Kuvan rakenteen ja sisällön analysointia; joitakin kuvantulkintamenetelmiä, esim. biografinen, kokemuksellinen, formalistinen, ikonologinen.</i>
T10-T11	- Omilla kuvilla vaikuttaminen, arvojen ja asenteiden välittyminen omissa kuvissa. - Vastuullisuus ja eettisyys kuvallisessa viestinnässä, tekijänoikeudet.
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
T1-T3	- Havainnoidaan ympäristön kuvakulttuureja moniaistisesti ja ilmaistaan omia ajatuksia ja havaintoja eri ympäristöistä ja visuaalisista tyyleistä, esimerkiksi: - lin rakennusperintö, muuttuva ympäristö, luonto - arkkitehtuurin ja muotoilun tyylejä, tekijöitä ja ilmiöitä suomesta/maailmalta - elokuvat, valokuvat ja eri medioiden kuvakulttuurit sekä ajankohtaiset ilmiöt eri medioissa
T4-T6	- Eri medioiden tekniikoita esimerkiksi: sarjakuva, elokuva, animaatio, valokuva ja digitaalinen kuva. - Kuvilla vaikuttaminen eri medioissa, mainonnassa, taiteessa.

	- Kuvallisen viestinnän keinot -kuvakulmat, kuvakoot, raja -kuvan ja sanan vuorovaikutus -kuvamanipulaatio -liikkuvan kuvan keinot, esim. vastakuvat, jatkuvuus, editointi, äänisuunnittelu - Arkkitehtuurin ja muotoilun tekniikoita ja ilmaisukeinoja - rakentelu, pieno- ja hahmomallit, projektiokuvat - tilan/ esineen suunnittelu: muotoiluprosessi, kestävä kehitys
T7-T9	- Taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitys yhteiskunnalle esim. Suomen taiteen kultakausi tai nykytaide yhteiskunnallisten olojen tulkitsijana. - Visuaalisen ympäristön ja esineiden arviointia esim. ergonomian, estetiikan tai ekologisuuden kannalta.
T10-T11	- Arvojen ja asenteiden välittyminen kuvissa, esineissä ja rakennetussa ympäristössä. - Kantaaottavuus taiteessa ja visuaalisessa kulttuurissa. - Kestävä kehitys ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa. - Kulttuurisen moninaisuuden ilmeneminen mediassa ja taiteessa.
	S3 Taiteen maailmat
T1-T3	<i>Syvennyttään joihinkin taiteen ja taidehistorian osa-alueisiin tai haetaan laajempaa näkökulmaa:</i> <i>paikallinen taide</i> <i>nykytaiteen ilmiöt</i> <i>taiteen erityispiirteitä eri aikakausina ja eri kulttuureissa</i> <i>paikalliset näyttelyt ja virtuaaligalleriat</i>
T4-T6	Monipuolisesti perinteisiä ja uusia taiteen tekniikoita ja työtapoja, esimerkiksi grafiikka, piirtäminen, maalaaminen, muovailu, kuvanveisto, sekatekniikat, tila- tai äänitaide, ympäristötaide, performanssi, videotaide, valokuvaus, elokuvaus.

	• Väri: värien symboliikka, värien vuorovaikutus, murretut ja taitetut värit. • Kuvasommittelun perusteet: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tila, liike, aika ja viiva. • Kolmiulotteisuuden illuusion luomisen ja havainnollistamisen keinoja, esim. väriperspektiivi, pakopisteperspektiivit ja kavaljeeriperspektiivi. • Asianmukaisten välineiden ja materiaalien valinta eri tekniikkoihin ja ilmaisutapoihin.
T7-T9	<i>Joitakin eri aikojen kulttuurien ja taiteilijoiden, muotoilijoiden ja arkkitehtien ilmaisukeinoja.</i>
T10-T11	• Arvojen ja asenteiden välittyminen kuvissa, esineissä ja rakennetussa ympäristössä. • Kantaaottavuus taiteessa ja visuaalisessa kulttuurissa. • Kestävä kehitys ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa. • Kulttuurisen moninaisuuden ilmeneminen mediassa ja taiteessa.

8.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Omat kuvakulttuurit
T1-T3	Havainnoidaan ja puretaan sanallisesti ja kuvallisesti kuvakulttuureja, joihin oppilaat osallistuvat omaehtoisesti. • Esimerkiksi nuorille suunnattu tai nuorten välinen kuvallinen viestintä eri medioissa. • Muu nuorten kuvamaailma esim. pelimaailmat, graffitit, manga, anime.
T4-T6	Oppilaita kiinnostavia/ ajankohtaisia ilmaisukeinoja tai työskentelytapoja. • Taiteellisen työn työvaiheet: ideointi, luonnostelu, työskentely, viimeistely. Välineiden huolto, vastuu omasta työstä ja työtilasta. • Itsenäisten taiteellisten ratkaisujen tekeminen.
T7-T9	<i>Kuvan rakenteen ja sisällön analysointia; joitakin kuvantulkintamenetelmiä, esim. biografinen, kokemuksellinen, formalistinen, ikonologinen.</i>
T10-T11	• Omilla kuvilla vaikuttaminen, arvojen ja asenteiden välittyminen omissa kuvissa. • Vastuullisuus ja eettisyys kuvallisessa viestinnässä, tekijänoikeudet.
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
T1-T3	Havainnoidaan ympäristön kuvakulttuureja moniaistisesti ja ilmaistaan omia ajatuksia ja havaintoja eri ympäristöistä ja visuaalisista tyyleistä, esimerkiksi: • lin rakennusperintö, muuttuva ympäristö, luonto • arkkitehtuurin ja muotoilun tyylejä, tekijöitä ja ilmiöitä suomesta/maailmalta • elokuvat, valokuvat ja eri medioiden kuvakulttuurit sekä ajankohtaiset ilmiöt eri medioissa
T4-T6	• Eri medioiden tekniikoita esimerkiksi: sarjakuva, elokuva, animaatio, valokuva ja digitaalinen kuva. • Kuvilla vaikuttaminen eri medioissa, mainonnassa, taiteessa. • Kuvallisen viestinnän keinot, esim.

	- kuvakulmat, kuvakoot, rajaus - kuvan ja sanan vuorovaikutus - kuvamanipulaatio - liikkuvan kuvan keinot, esim. vastakuvat, jatkuvuus, editointi, äänisuunnittelu • arkkitehtuurin ja muotoilun tekniikoita ja ilmaisukeinoja, esim. • rakentelu, pienois- ja hahmomallit, projektiokuvat • tilan/ esineen suunnittelu: muotoiluprosessi, kestävä kehitys
T7-T9	• Taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitys yhteiskunnalle esim. Suomen taiteen kultakausi tai nykytaide yhteiskunnallisten olojen tulkitsijana. • Visuaalisen ympäristön ja esineiden arviointia esim. ergonomian, estetiikan tai ekologisuuden kannalta.
T10-T11	• Arvojen ja asenteiden välittyminen kuvissa, esineissä ja rakennetussa ympäristössä. • Kantaaottavuus taiteessa ja visuaalisessa kulttuurissa. • Kestävä kehitys ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa. • Kulttuurisen moninaisuuden ilmeneminen mediassa ja taiteessa.
	S3 Taiteen maailmat
T1-T3	<i>Syvennyttään joihinkin taiteen ja taidehistorian osa-alueisiin tai haetaan laajempaa näkökulmaa:</i> • paikallinen taide • nykytaiteen ilmiöt • taiteen erityispiirteitä eri aikakausina ja eri kulttuureissa • paikalliset näyttelyt ja virtuaaligalleriat
T4-T6	Monipuolisesti perinteisiä ja uusia taiteen tekniikoita ja työtapoja, esimerkiksi • grafiikka, piirtäminen, maalaaminen, muovailu, kuvanveisto, sekatekniikat, tila- tai äänitaide, ympäristötaide, performanssi, videotaide, valokuvaus, elokuvaus.

	• Väri: värien symboliikka, värien vuorovaikutus, murrettut ja taitetut värit. • Kuvasommittelun perusteet: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tila, liike, aika ja viiva. • Kolmiulotteisuuden illuusion luomisen ja havainnollistamisen keinoja, esim. väriperspektiivi, pakopisteperspektiivit ja kavaljeeriperspektiivi. • Asianmukaisten välineiden ja materiaalien valinta eri tekniikkoihin ja ilmaisutapoihin.
T7-T9	<i>Joitakin eri aikojen kulttuurien ja taiteilijoiden, muotoilijoiden ja arkkitehtien ilmaisukeinoja.</i>
T10-T11	• Arvojen ja asenteiden välittyminen kuvissa, esineissä ja rakennetussa ympäristössä. • Kantaaottavuus taiteessa ja visuaalisessa kulttuurissa. • Kestävä kehitys ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa. • Kulttuurisen moninaisuuden ilmeneminen mediassa ja taiteessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7–9

Oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Formatiivisella ja summatiivisella arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen ja osaamisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen

ulottuvuuksiin. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kuvataiteen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kuvataiteen oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteereissä alemman arvosanan kriteerissä kuvattu osaaminen kumuloituu ylemmän arvosanan kriteerissä edellytettyn osaamisen tasoon. Oppilaan työskentelyä arvioidaan osana oppilaan osoittamaa osaamisen tasoa suhteessa kaikkiin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaamista kehitetään kaikissa opetuksen tavoitealueissa oppimäärän päättymiseen saakka.

Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaallisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin

liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

7.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Innovointi
T2-T4,T6	Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.
	S2 Muotoilu
T1-T4,T6	Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.
	S3 Kokeilu
T1-T4, T6	Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin. Kokeilujen avulla etsitään omaan työskentelyyn sopivia ratkaisuja ja työtapoja.
	S4 Dokumentointi ja arviointi
T1-T4, T6	Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.
	S5 Tekeminen
T1-T4, T6	Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Käytetään erilaisia käsityötekniikoita kuten • lankatyöt esim. neulonta, virkkaus • ompelu • kankaan koristelu ja erikoistekniikat esim. kankaanpainanta, värjäys, kirjonta, kuvansiirto, huovutus, tilkkutyöt

	• koneellinen puuntyöstö esim. sahaus, höyläys, hionta, jysintä • puuliitokset esim. poratappiliitos, ruuviliitos, sormiliitos • metalliliitokset esim. hitsaus, niittaus, juotos • metallin muokkaus • muovintyöstö esim. taivutus, liimaus, tyhjiömuovaus • elektroniikkaa, mekaniikkaa sekä ohjelmointia mahdollisuuksien mukaan • eri materiaalien pintakäsittely
	S6 Työturvallisuus
T5	• Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti. • Opetetaan oppilasta henkilökohtaisten suojainten ja konekohtaisten suojien käyttöön.
	S7 Yrittäjämäinen oppiminen
T7	Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.
	S8 Tiedostaminen ja osallistuminen
T8	Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen

mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Turvallisen ja mielekkään käsityön opettamisen kannalta on tärkeää kiinnittää huomiota ryhmäkokoon. Jotta opetussuunnitelman tavoitteet voidaan saavuttaa, suositus maksimiryhmäkooksi on 16. Ryhmäkoon on syytä olla pienempi, jos ryhmässä on erityisen tuen tarpeessa olevia oppilaita.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Käsityön oppimisen ja osaamisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Formatiivisella arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itsearviointia ja saada vertaispalautetta. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Summatiivinen arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona käsityön opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt käsityön oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on käsityön oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan käsityön oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy käsityön oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa käsityön alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen

perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

lissä perusopetuksen yläkoulun liikunnanopetuksessa otetaan huomioon luonto ja vuodenaikat. Pohjoinen sijainti mahdollistaa monipuolisen talviliikuntalajien opetuksen. Koulumme liikuntakulttuuriin kuuluu osallistuminen koulujenvälisiin urheilukisoihin sekä paikallisten urheiluseurojen kanssa tehtävä yhteistyö.

Uimataito on osa vesipätevyyttä, jota opetamme myös osana ympäristöoppia ja terveystietoa. Vesipätevyys koostuu motorisista taidoista, turvallisuustiedoista, asenteista ja hengenpelastuksen perusteista ja niitä opiskellaan allasopetuksen lisäksi luokassa, liikuntasalissa ja luontoympäristössä. Allasopetusta pyritään järjestämään vuosittain mahdollisimman monelle ikäryhmälle yhteistyössä lähikuntien kanssa. Sen lisäksi täydennämme uimaopetustamme luonnonvesissä, Vihkosaaren uimarannalla.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liikunnassa vuosiluokilla 7–9

Liikunnan opetuksessa laaja-alaisen osaamisen tavoitteista korostuvat Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) sekä Ajattelu ja oppilaan oppiminen (L1).

Koululiikunnassa korostuu fyysinen aktiivisuus. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden merkitys hänen hyvinvoinnilleen. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia liikuntamuotoja ja annetaan sellaisia tietoja, taitoja ja kokemuksia sekä välitetään sellaisia asenteita, että oppilaalla on mahdollisuus omaksua liikunnallinen elämäntapa (L1, L3).

Liikuntatunneilla korostuu yhdessä tekeminen. Oppitunneilla harjoitellaan elämässä tarvittavia yhteisön jäsenenä toimimisen taitoja. Erilaiset toiminnot, kuten leikit, pien- ja viitepelit tai muu harjoittelu pienryhmissä edellyttävät kaikki joko oman toiminnan suhteuttamista toisten toimintaan tai työskentelyä yhteisen tavoitteen hyväksi (L3).

Koululiikunnassa tutustutaan omaan kehoon ja opitaan suhtautumaan siihen myönteisesti. Kaikilla oppilailla on oikeus positiivisiin liikuntakokemuksiin riippumatta kehotyypistä tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista (L1).

Liikunnan opetuksen tulee olla turvallista. Turvallisuus liittyy keskeisesti oppituntityöskentelyyn, mutta turvallisuuteen liittyvät asiat korostuvat myös esimerkiksi siirryttäessä koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille liikennesääntöjä noudattaen (L3).

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-,

386

perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvuun ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenaikat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

7. vuosiluokka		
S1 Fyysinen toimintakyky		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
T1, T7	Fyysinen aktiivisuus ja turvallinen toiminta	- Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot - Turvalliset työskentelytaidot ja ohjeiden noudattaminen - Turvallinen liikkuminen liikenteessä ja maastossa - Pallopeleihin liittyvät pelisäännöt turvallisen liikkumisen takaamisessa
T2	Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen	- Suunnistuksessa kartanlukutaidon harjoittaminen: yleisimpien karttamerkkien ymmärtäminen ja kartan suuntaamisen harjoittelu, reitinvalinta maastossa sekä ennakoiva kartanluku - Pallopeleissä monipuolisten sisältöjen, vaihtelevien ympäristöjen ja erilaisten välineiden käyttäminen sekä pelikäsitystä harjaannuttavat tehtävät - Tanssissa kehon hahmotusta harjaannuttavat tehtävät, kuten parinvaihtotanssit, rockin perusaskleet sekä discon, hiphopin tms. tanssien pienet sarjat
T3, T4	Motoriset perustaidot: tasapainotaidot, liikkumistaidot ja välineenkäsittelytaidot	- Voimistelussa pyörimisliikkeet eteen ja taakse, tasa- painoliikkeet eri välineillä ja telineillä sekä hyppääminen eri tavoin - Musiikkiliikunnassa erilaiset käynnit, hyppy, hyppelyt ja askelsarjat sekä niiden yhdistelmät - Luistelussa ja jääpeleissä perusluistelutaitojen harjaannuttaminen: liukuminen, pysähtyminen ja kaarreluistelu - Hiihdossa perinteisen ja vapaan tyylin harjoittelussa liukumista ja tasapainoa harjaannuttavat tehtävät - Koordinaatioharjoittelussa erilaiset rytmissä hyppimistä, juoksemista, loikkaamista, hyppelemistä ja kinkkaamista harjaannuttavat tehtävät - Perusliikunnan heitto- ja hyppytekniikat, esimerkiksi kuulantyönnön ja pituushypyn tekniikat sekä moniloikat - Eri suuntiin liikkuminen, suunnanmuutokset ja eri nopeuksilla liikkuminen pallopeleissä
		Esimerkkejä eri pallopelien tekniikoista välineiden käsittelyyn: Jalkapallossa pallon kuljettaminen, syöttäminen ja syötön vastaanottaminen eri tavoin, rajaheitto sekä puskeminen

		• Koripallossa yhden käden perusheitto, lay up ja syöttäminen eri tavoin • Lentopallossa sormi- ja hihalyöntien tekniikat sekä ala-aloitus • Pesäpallossa pallon heittäminen ja kiinniottaminen, peruslyönti ja pystynäpätys sekä syöttäminen • Salibandyssä pallon hallittu kuljetus, syöttäminen ja erilaiset laukaisutekniikat • Sulkapallossa mailaote ja peruslyöntitekniikat (clear ja drop) sekä syöttäminen • Ultimatussa ja repepallossa erilaiset heitto- ja kiinniot- totekniikat • Muiden pallopelien, esimerkiksi viitepelien, tekniikat
T5	Kuntotekijät (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus)	Voima • Pääasiassa oman kehon painon kannattelua vaativat tehtävät, esimerkiksi circuit-harjoittelussa Nopeus • Perusliikunnan, palloilun ja kamppailulajien reaktio-, räjähtävää ja liikenopeutta kehittävät tehtävät Kestävyys • Pallopelit (vauhtikestävyys) • Perusliikunnan eripituiset juoksumatkat (peruskestävyys, vauhtikestävyys, maksimikestävyys) • musiikkiliikunta, hiihto ja uinti (kestävyys, liikkuvuus) • Liikuntatuntien alku- ja loppuverryttelyt, monipuolinen venyttely ja erilaiset kehonhuoltomenetelmät Liikkuvuus • Monipuolinen liikkuvuusharjoittelu esim. alkulämmittelyjen yhteydessä Fyysisen toimintakyvyn arviointi: • Tutustuminen fyysisen toimintakyvyn arviointimenetelmiin
T6	Uima- ja vesipelastustaidot	• Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä
S2 Sosiaalinen toimintakyky		S3 Psyykkinen toimintakyky

Tavoitteet	Sisällöt	Tavoitteet	Sisällöt
T8	Toisen huomioimista, auttamista ja avustamista kehittävät pari- ja ryhmätehtävät, leikit, harjoitukset ja pelit	T10	Pitkäjänteisyyttä ja ponnistelua sekä vastuunottoa vaativat, yksin ja yhdessä tehtävät harjoitukset ja tehtävät
T9	Vastuunottamista yhteisistä asioista kehittävät tehtävät	T11	Iloa ja virkistystä tuottavat liikunta-tehtävät
		T12	Tiedon antaminen liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle sekä tutustuminen harjoittelun periaatteisiin
		T13	Tiedon antaminen liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintavoista eri liikuntamuodoissa

8. vuosiluokka		
S1 Fyysinen toimintakyky		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
T1, T7	Fyysinen aktiivisuus ja turvallinen toiminta	- Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot - Turvalliset työskentelytaidot ja ohjeiden noudattaminen - Turvallinen liikkuminen liikenteessä ja maastossa - Pallopeleihin liittyvät pelisäännöt turvallisen liikkumisen takaamisessa
T2	Havaintomotoriset taidot ja kehon hah- mottaminen	- Suunnistuksessa kartanlukutaidon harjoittaminen, maastossa kuljetun matkan arvioiminen ja mittaaminen sekä kompassisuunnassa kulkeminen - Pallopeleissä monipuolisten sisältöjen, vaihtelevien ympäristöjen ja erilaisten välineiden käyttäminen sekä pelikäsitystä harjaannuttavat tehtävät - Tanssissa kehon hahmotusta harjaannuttavat tehtävät, kuten parinvaihtotanssit, fuskun tai lavajiven ja samban peruskuviot sekä discon, hiphopin tms. tanssien pienet sarjat
T3, T4	Motoriset perustaidot: tasapainotaidot, liikkumistaidot ja välineenkäsittelytaidot	- Voimistelussa liikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi, pareittain tehtävät tasapaino- ja voimaliikkeet sekä erilaiset hyppyt - Musiikkiliikunnassa erilaiset askelsarjat ja niiden yhdistelmät - Luistelussa perusluistelutaitojen monipuolistaminen ja niiden soveltaminen jääpeleissä ja muodostelmaluistelussa - Koordinaatioharjoittelussa erilaiset rytmissä hyppimistä, juoksemista, loikkaamista, hyppelemistä ja kinkkaamista harjaannuttavat tehtävät - Perusliikunnassa heitto- ja hyppytekniikat, esimerkiksi keihään ja moniloikan tekniikat - Liikkumistaitojen, kuten juoksemisen, laukkaamisen ja rytmissä hyppimisen harjaannuttaminen pallopeleissä Esimerkkejä eri pallopelien tekniikoista välineiden käsittelyyn: - Jalkapallossa harhauttaminen ja pallon riistäminen - Koripallossa erilaiset heitot, harhauttaminen, pallon suojaaminen ja pallon riistäminen

		- Lentopallossa syötön vastaanottotekniikka ja torjuminen - Pesäpallossa lyönnin suuntaaminen, vaakanäpäys ja la- jinomaiset heittotavat - Salibandyssä harhauttaminen, pallon riistäminen ja laukaiseminen liikkeestä - Sulkapallossa rystylyöntitekniikka - Ultimatessa ja repepallossa erilaiset heitto- ja kiinniot- tekniikat - Muiden pallopelien, esimerkiksi viitepelien, tekniikat	
T5	Kuntotekijät (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus)	Voima - Oman kehon painon kannattelua vaativat tehtävät ja vastusta lisäävien välineiden käyttö (kuntopallo, kevyet lisäpainot, kuminauha) esimerkiksi circuit-harjoittelussa Nopeus - Perusliikunnan, palloilun ja kamppailulajien reaktio-, räjähtävää ja liikenopeutta kehittävät tehtävät Kestävyys - Pallopelit (vauhtikestävyys) - Perusliikunnan eripituiset juoksumatkat (peruskestävyys, vauhtikestävyys, maksimikestävyys) - musiikkiliikunta, hiihto ja uinti (peruskestävyys) Liikkuvuus - Liikuntatuntien alku- ja loppuverryttelyt, monipuolinen venyttely ja erilaiset kehonhuoltomenetelmät Fyysisen toimintakyvyn arviointi - Mittaukset valtakunnallisella Move!-järjestelmällä - Muut kuntotekijöiden mittaukset	
T6	Uima- ja vesipelastustaidot	Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	
S2 Sosiaalinen toimintakyky		S3 Psyykkinen toimintakyky	
Tavoitteet	Sisällöt	Tavoitteet	Sisällöt
T8	Toisen huomioimista, auttamista ja avustamista kehittävät pari- ja ryhmätehtävät, leikit, harjoitukset ja pelit	T10	Pitkäjänteisyyttä ja ponnistelua sekä vastuunottoa vaativat, yksin ja

			yhdessä tehtävät harjoitukset ja tehtävät
T9	Vastuunottamista yhteisistä asioista kehittävät tehtävät	T11	Iloa ja virkistystä tuottavat liikunta-tehtävät
		T12	Tiedon antaminen liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle sekä tutustuminen harjoittelun periaatteisiin
		T13	Tiedon antaminen liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa

9. vuosiluokka		
S1 Fyysinen toimintakyky		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
T1, T7	Fyysinen aktiivisuus ja turvallinen toiminta	- Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot - Turvalliset työskentelytaidot ja ohjeiden noudattaminen - Turvallinen liikkuminen liikenteessä ja maastossa - Pallopeleihin liittyvät pelisäännöt turvallisen liikkumisen takaamisessa
T2	Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen	- Suunnistuksessa kartanlukutaidon harjoittaminen ja aiemmin opittujen taitojen syventäminen - Kuntosaliharjoittelun sekä kehoa että mieltä huoltavien liikuntamuotojen avulla
		- Pallopeleissä monipuolisten sisältöjen, vaihtelevien ympäristöjen ja erilaisten välineiden käyttäminen sekä pelikäsitystä harjaannuttavat tehtävät - Tanssissa kehon hahmotusta harjaannuttavat tehtävät kuten parinvaihtotanssit, valssin ja yleistanssin (fox) perusaskleet sekä discon, hiphopin tms. tanssien pienet sarjat - Oman kehon toiminnan hahmottaminen kuntosaliharjoittelun ja kehoa ja mieltä huoltavien liikuntamuotojen avulla
T3, T4	Motoriset perustaidot: tasapainotaidot, liikkumistaidot ja välineenkäsittelytaidot	- Voimistelussa erilaiset telineradat ja pyramidit sekä liikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi - Luistelussa perusluistelutaitojen monipuolistaminen ja niiden soveltaminen jääpeleissä ja muodostelmaluistelussa - Koordinaatioharjoittelussa erilaiset rytmissä hyppimistä, juoksemista, loikkaamista, hyppelemistä ja kinkkaamista harjaannuttavat tehtävät - Perusliikunnassa heitto- ja hyppytekniikat, esimerkiksi keihään- ja kiekonheiton sekä kolmiloikan tekniikat - Liikkumistaitojen, kuten juoksemisen, laukkaamisen ja rytmissä hyppimisen harjaannuttaminen pallopeleissä Esimerkkejä eri pallopelien tekniikoista välineiden käsittelyyn: - Jalkapallossa aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa

		• Koripallossa levypallo- ja aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa • Lentopallossa jujun, iskulyönnin ja yläaloituksen tekniikat • Pesäpallossa erilaiset näpäystekniikat ja aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa • Salibandyssä aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa • Sulkapallossa iskulyönnin (smash) tekniikka • Ultimatus ja repepallossa erilaiset heitto- ja kiinniot- totetekniikat • Muiden pallo- ja pelien, esimerkiksi viitepelien, tekniikat	
T5	Kuntotekijät (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus)	Voima • Oman kehon painon kannattelua vaativat tehtävät ja vastusta lisäävien välineiden käyttö (kuntopallo, kevyet lisäpainot, kuminauha ja kuntosalilaitteet) esimerkiksi circuit- ja kuntosaliharjoittelussa Nopeus • Perusliikunnan, palloilun ja kamppailulajien reaktio-, räjähtävää ja liikenopeutta kehittävät tehtävät Kestävyys • Pallo- ja pelit (vauhtikestävyys) • Perusliikunnan eripituiset juoksumatkat (peruskestävyys, vauhtikestävyys, maksimikestävyys) • musiikkiliikunta, hiihto ja uinti (peruskestävyys)	
		Liikkuvuus • Liikuntatuntien alku- ja loppuverryttelyt, monipuolinen venyttely ja erilaiset kehonhuoltomenetelmät Fyysisen toimintakyvyn arviointi: • Tutustuminen fyysisen toimintakyvyn arviointimenetelmiin	
T6	Uima- ja vesipelastustaidot	• Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	
S2 Sosiaalinen toimintakyky		S3 Psyykinen toimintakyky	
Tavoitteet	Sisällöt	Tavoitteet	Sisällöt
T8	Toisen huomioimista, auttamista ja avustamista kehittävät pari- ja	T10	Pitkäjänteisyyttä ja ponnistelua sekä

	ryhmätehtävät, leikit, harjoitukset ja pelit		vastuunottoa vaativat, yksin ja yhdessä tehtävät harjoitukset ja tehtävät
T9	Vastuunottamista yhteisistä asioista kehittävät tehtävät	T11	Iloa ja virkistystä tuottavat liikunta-tehtävät
		T12	Tiedon antaminen liikunnan merkityksestä kasvu- ja kehitykselle sekä tutustuminen harjoittelun periaatteisiin
		T13	Tiedon antaminen liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoimisen ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona liikunnan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun

tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päätyttyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt liikunnan oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on liikunnan oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan liikunnan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy liikunnan oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Liikunnassa osaaminen kertyy kumuloituvasti aikaisemman osaamisen jatkoksi. Päättöarvioinnin kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

7. luokka

Vuosiluokan tavoitteet ja keskeiset sisällöt

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.

Arvioinnin kohde

Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu satunnaisesti ja valikoiden liikuntatuntien toimintaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osallistuu liikuntatunneille ja kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osallistuu aktiivisesti ja harjoittelee opetettuja liikuntamuotoja.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa

oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Arvioinnin kohde

Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa joitain havaintojaan ja hyödyntää niitä opettajan auttamana omassa toiminnassaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää ja osaa kertoa tekemiään havaintoja sekä yhdistää niitä toimintaansa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tekee havaintojen pohjalta useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisia havaintoja ratkaisun perustaksi, pystyy perustelemaan ratkaisunsa ja sopeuttaa liikkumistaan niiden mukaan.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

Arvioinnin kohde

Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot) eri liikuntamuodoissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja joissakin opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja opetetuissa liikuntamuodoissa.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarajajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

Arvioinnin kohde

Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää välineenkäsittelytaitoja joissakin opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja opetetuissa liikuntamuodoissa.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä pallotut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.

Arvioinnin kohde

Fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa joitain fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointimenetelmiä ja toisen ohjauksessa harjoittaa ominaisuuksiaan
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa ja valita erilaisten fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointiin soveltuvia menetelmiä ja harjoittaa omatoimisesti joitain fyysisiä ominaisuuksiaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan ja tunnistamisen perusteella osaa ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan.

Arvioinnin kohde

Uima- ja vesipelastustaidot

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa uida 10 m.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ui 50 m käyttäen kahta uintitapaa ja sukeltaa 5 m.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa uida*, pelastautua ja pelastaa vedestä (*Pohjoismaisen uimataidon kriteeri).
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa uida sujuvasti kahdella uintitavalla sekä pelastautua ja pelastaa vedestä eri tavoilla

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toimii tunneilla turvallisesti ja asiallisesti.

Arvioinnin kohde

Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan turvallisesti ja asiallisesti, sekä toimii ja varustautuu yleensä ohjeiden mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää turvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja toimii tunnilla turvallisesti sekä varustautuu asiallisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti sekä edistää turvallisuutta liikuntatunneilla.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.

Arvioinnin kohde

Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä työskentelytaidot

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas työskentelee valikoimiensa ihmisten kanssa sekä säätelee toimintaansa ja tunneilmaisuaan niin, että pystyy toimimaan liikuntatilanteissa muiden kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla ja toiset huomioon ottaen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja edistää ryhmän toimintaa ja oppimista.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Arvioinnin kohde

Vastuun kanto yhteisissä oppimistilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa reilun pelin periaatteita ja kantaa satunnaisesti vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja antaa muille työrauhan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas kantaa vastuuta yhteisestä toiminnasta ja edistää sitä.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.

Arvioinnin kohde

Itsenäisen työskentelyn taidot

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta, ja toimii opettajan ohjaamana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee yleensä vastuullisesti ja itsenäisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä

S3 Psyykkinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksestä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

8. luokka

Vuosiluokan tavoitteet ja keskeiset sisällöt

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.

Arvioinnin kohde

Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu satunnaisesti ja valikoiden liikuntatuntien toimintaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osallistuu liikuntatunneille ja kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osallistuu aktiivisesti ja harjoittelee opetettuja liikuntamuotoja.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Arvioinnin kohde

Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa joitain havaintojaan ja hyödyntää niitä opettajan auttamana omassa toiminnassaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää ja osaa kertoa tekemiään havaintoja sekä yhdistää niitä toimintaansa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tekee havaintojen pohjalta useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisia havaintoja ratkaisun perustaksi, pystyy perustelemaan ratkaisunsa ja sopeuttaa liikkumistaan niiden mukaan.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa

oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

Arvioinnin kohde

Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot) eri liikuntamuodoissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja joissakin opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja opetetuissa liikuntamuodoissa.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä

toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarajajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

Arvioinnin kohde

Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää välineenkäsittelytaitoja joissakin opetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja opetuissa liikuntamuodoissa.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarajajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.

Arvioinnin kohde

Fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa joitain fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointimenetelmiä ja toisen ohjauksessa harjoittaa ominaisuuksiaan
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa ja valita erilaisten fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointiin soveltuvia menetelmiä ja harjoittaa omatoimisesti joitain fyysisiä ominaisuuksiaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan ja tunnistamisen perusteella osaa ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan.

Arvioinnin kohde

Uima- ja vesipelastustaidot

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa uida 10 m.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ui 50 m käyttäen kahta uintitapaa ja sukeltaa 5 m.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa uida*, pelastautua ja pelastaa vedestä (*Pohjoismaisen uimataidon kriteeri).
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa uida sujuvasti kahdella uintitavalla sekä pelastautua ja pelastaa vedestä eri tavoilla

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toimii tunneilla turvallisesti ja asiallisesti.

Arvioinnin kohde

Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan turvallisesti ja asiallisesti, sekä toimii ja varustautuu yleensä ohjeiden mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää turvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja toimii tunnilla turvallisesti sekä varustautuu asiallisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti sekä edistää turvallisuutta liikuntatunneilla.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.

Arvioinnin kohde

Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä työskentelytaidot

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas työskentelee valikoimiensa ihmisten kanssa sekä säätelee toimintaansa ja tunneilmaisuaan niin, että pystyy toimimaan liikuntatilanteissa muiden kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla ja toiset huomioon ottaen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja edistää ryhmän toimintaa ja oppimista.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Arvioinnin kohde

Vastuun kanto yhteisissä oppimistilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa reilun pelin periaatteita ja kantaa satunnaisesti vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja antaa muille työrauhan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas kantaa vastuuta yhteisestä toiminnasta ja edistää sitä.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan

muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.

Arvioinnin kohde

Itsenäisen työskentelyn taidot

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta, ja toimii opettajan ohjaamana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee yleensä vastuullisesti ja itsenäisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasville ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasville ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksestä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

S3 Psyykkinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

S3 Psyykkinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

9. luokka

Vuosiluokan tavoitteet ja keskeiset sisällöt

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.

Arvioinnin kohde

Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osallistuu satunnaisesti ja valikoiden liikuntatuntien toimintaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osallistuu liikuntatunneille ja kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osallistuu aktiivisesti ja harjoittelee opetettuja liikuntamuotoja.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Arvioinnin kohde

Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa joitain havaintojaan ja hyödyntää niitä opettajan auttamana omassa toiminnassaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää ja osaa kertoa tekemiään havaintoja sekä yhdistää niitä toimintaansa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas tekee havaintojen pohjalta useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisia havaintoja ratkaisunteen perustaksi, pystyy perustelemaan ratkaisunsa ja sopeuttaa liikkumistaan niiden mukaan.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisen ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

Arvioinnin kohde

Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot) eri liikuntamuodoissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja joissakin opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja opetetuissa liikuntamuodoissa.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisen ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

Arvioinnin kohde

Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa käyttää välineenkäsittelytaitoja joissakin opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja opetetuissa liikuntamuodoissa.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.

Arvioinnin kohde

Fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa joitain fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointimenetelmiä ja toisen ohjauksessa harjoittaa ominaisuuksiaan
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas osaa kertoa ja valita erilaisten fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointiin soveltuvia menetelmiä ja harjoittaa omatoimisesti joitain fyysisiä ominaisuuksiaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan ja tunnistamisen perusteella osaa ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan.

Arvioinnin kohde

Uima- ja vesipelastustaidot

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa uida 10 m.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ui 50 m käyttäen kahta uintitapaa ja sukeltaa 5 m.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas osaa uida*, pelastautua ja pelastaa vedestä (*Pohjoismaisen uimataidon kriteeri).
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas osaa uida sujuvasti kahdella uintitavalla sekä pelastautua ja pelastaa vedestä eri tavoilla

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toimii tunneilla turvallisesti ja asiallisesti.

Arvioinnin kohde

Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan turvallisesti ja asiallisesti, sekä toimii ja varustautuu yleensä ohjeiden mukaan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ymmärtää turvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja toimii tunnilla turvallisesti sekä varustautuu asiallisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti sekä edistää turvallisuutta liikuntatunneilla.

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarajajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.

Arvioinnin kohde

Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä työskentelytaidot

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas työskentelee valikoimiensa ihmisten kanssa sekä säätelee toimintaansa ja tunneilmaisuaan niin, että pystyy toimimaan liikuntatilanteissa muiden kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla ja toiset huomioon ottaen.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja edistää ryhmän toimintaa ja oppimista.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Arvioinnin kohde

Vastuun kanto yhteisissä oppimistilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa reilun pelin periaatteita ja kantaa satunnaisesti vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja antaa muille työrauhan.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas kantaa vastuuta yhteisestä toiminnasta ja edistää sitä.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.

Arvioinnin kohde

Itsenäisen työskentelyn taidot

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Osaamisen kuvaus	Arvion kuvaus
Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Oppilas osaa kertoa, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta, ja toimii opettajan ohjaamana.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Oppilas työskentelee yleensä vastuullisesti ja itsenäisesti.
Osaamisen kuvaus arvosanalle 9	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksestä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.

Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

S3 Psyykkinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvuille ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Maantieto

Maantiedon tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuva monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämämaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävästä kehityksestä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuuden rakentamiseen.

Maantieto 7.lk

Maantiedon opetuksen **sisällöt**:

- mitä maantieto on, karttataidot
- avaruus: planetaarisuus, aikavyöhykkeet, elämän edellytykset
- vesikehä

- ilmasto: lämpövyöhykkeet, ilmastoalueet, merivirrat, *ilmastonmuutos*
- kasvillisuusvyöhykkeet, monimuotoisuus
- kivikehä, tuliperäisyys, pinnanmuodot
- asutuksen jakautuminen, väestötiheys, asutus ja ympäristö
- maisema, eroosio, maaseutu ja kaupunki
- maantieteellinen tutkimus
- *YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (agenda 2030)*

Maantieto 8. lk

Maantiedon opetuksen **sisällöt**:

- sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys
- väestö, muuttoliikkeet, kaupungit, maaseutu
- kulttuurit, alkuperäiskansat, pakolaisuus, siirtolaisuus
- uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat, energia
- ruoantuotanto, maankäyttö
- elinkeinot, globalisaatio, matkailu
- kehittyvät ja teollisuusmaat, halpatuotanto, koulutus, *hiilijalanjälki*
- valintojen ja kulutuksen maailma, kestävä kehitys
- havainnollistaminen, vertaileva tutkimus
- *Euroopan keskeinen maantieteellinen nimistö*

Maantieto 9.lk

Maantiedon opetuksen **sisällöt**:

- geomedia: karttaohjelmat, paikanmäärittäminen, lähiympäristö
- Suomen kallioperä ja geologiaa
- jääkauden jäljet: Itämeri, pinnanmuodot, maannos, eroosio
- Suomen vesistöt, järvet, joet, saaret, *piilovesi*
- Suomen maisema-alueet
- Suomen ilmasto ja sää, ilmastonmuutos
- Suomen elinkeinot, liikenne
- Suomen energialähteet, energian käyttö
- Suomen maaseutu, kaupungit, kulttuurimaisema
- suunnittelu, ympäristön pilaantuminen, luonnonsuojelu
- suomalaisuus, siirtolaisuus, alueellinen identiteetti
- kestävä kehitys: vesitalous, eettinen tuotanto, minä kulutan
- Baltia, Itämeri, EU, tuotantoa maailmalla

- aluetutkimus, paikallistuntemus

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisyyt lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomediala arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin, kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt maantiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on maantiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen

4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan maantiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy maantiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella maantiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

7.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
T1-T10, T20	• luonnollisten lukujen ominaisuudet • kokonaislukujen laskutoimitukset • murtolukujen laskutoimitukset • lukujonot ja kirjainlausekkeet • kirjainlausekkeen sieventäminen • yhtälön ratkaiseminen • avaruuskappaleiden esittely • tasogeometria • monikulmiot • yhtenevyys ja symmetria
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T13	• luonnollisten lukujen ominaisuudet • kokonaislukujen laskutoimitukset • murtolukujen laskutoimitukset
	S3 Algebra
T1–T9, T14, T15	• lukujonot ja kirjainlausekkeet • kirjainlausekkeen sieventäminen • yhtälön ratkaiseminen
	S5 Geometria
T1–T7, T9, T17-T18	• avaruuskappaleiden esittely • tasogeometria • monikulmiot • yhtenevyys ja symmetria

8.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
T1-T10, T20	- desimaaliluvut - pyöristäminen ja likiarvo - pituus ja pinta-ala - ympyrä ja sen osat - prosenttilaskut - potenssikaavat - muuttujien välinen riippuvuus ja verrannollisuus - epäyhtälö ja toisen asteen yhtälö - algoritminen ajattelu ja ohjelmoinnin perusteet
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1-T13	- desimaaliluvut - pyöristäminen ja likiarvo - prosenttilaskut
	S3 Algebra
T1-T9, T14, T15	- potenssikaavat - epäyhtälö ja toisen asteen yhtälö
	S4 Funktiot
T1-T9, T14, T15	muuttujien välinen riippuvuus ja verrannollisuus
	S5 Geometria
T1-T7, T9, T17-T18	- pituus ja pinta-ala - ympyrä ja sen osat - yhdenmuotoisuus ja mittakaava - suorakulmainen kolmio ja Pythagoraan lause
	S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys
	- tilastojen tulkinta ja piirtäminen - tilastolliset tunnusluvut - vaihtoehtojen lukumäärä ja osajoukot - todennäköisyys

9.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
T1–T7, T9, T17–T18	• yhdenmuotoisuus ja mittakaava • suorakulmainen kolmio ja Pythagoraan lause • trigonometria • avaruuskappaleiden ominaisuuksia • lieriön pinta-ala ja tilavuus • kartion pinta-ala ja tilavuus • pallon pinta-ala ja tilavuus
T1–T10, T20	• laskutoimituksia polynomeilla • polynomilausekkeen sieventäminen • yhtälö ja yhtälöpari • yhtälöparin ratkaiseminen piirtämällä ja laskemalla • algoritminen ajattelu ja ohjelmoinnin perusteet • kokoavaa kertausta aritmetiikasta, algebrasta ja geometriasta
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T13	• kokoavaa kertausta aritmetiikasta ja algebrasta
	S3 Algebra
T1–T9, T14, T15	• kokoavaa kertausta aritmetiikasta ja algebrasta
	S4 Funktiot
T1–T9, T14, T15	• funktio ja sen ominaisuuksia • suoran yhtälö
	S5 Geometria
T1–T7, T9, T17–T18	• yhdenmuotoisuus ja mittakaava • suorakulmainen kolmio ja Pythagoraan lause • trigonometria • avaruuskappaleiden ominaisuuksia • lieriön pinta-ala ja tilavuus • kartion pinta-ala ja tilavuus • pallon pinta-ala ja tilavuus

	S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys
T1-T9, T13, T19	• tilastojen tulkinta ja piirtäminen • tilastolliset tunnusluvut • vaihtoehtojen lukumäärä ja osajoukot • todennäköisyys

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmälähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaamatematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt matematiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on matematiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan matematiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy matematiikan päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella matematiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana.

Päättöarvioinnissa määritetään, miten hyvin oppilas on saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteisiin T2-T20 liittyvät kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu. Oppilas saa päättöarvosanaksi kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien mukaista osaamista.

Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan.

Oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin ja saada monipuolista palautetta osaamisestaan. Itseään arvioimalla oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen sekä havainnoimaan edistymistään ja työskentelytapojaan suhteessa tavoitteisiin.

Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriin monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään

tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintätekniikkaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintätekniologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

lin kunnassa musiikin oppimisympäristönä hyödynnetään luokkahuoneiden lisäksi koulun muita tiloja, lähiympäristöä (Oulun läheisyys) ja kunnan tarjoamia julkisia tiloja (mm. Kulttuuri Kauppila, Huilingin lava, seurakunta). Tavoitteena on tehdä iläisten oppilaiden musiikkiprojektit yhä näkyvämmäksi osaksi kuntalaisten arkea.

7.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan?
T1-T2, T6-T10	Laulaminen ja äänenkäyttö Monipuolista lauluohjelmistoa yhteislauluna, äänenkäytön harjoitteita, solistina toimimista, improvisaatio ja äänimaisema Bändisoittimet ja yhteissoitto Rummut: Perusbeat, valssi, shuffle. Kitara: sointumerkeistä säestäminen. Piano: soinnun muodostamisen perusteet. Basso: soinnun pohjaäännet ja yksinkertaiset bassokuviot Muut rytmi-, melodia- ja sointusoittimet Kehollisuus ja musiikkiliikunta Musiikkiteknologia
	S2 Mistä musiikki koostuu?
T5, T9	Perusmerkintätavat ja peruskäsitteet Rakennemerkinnot, reaalisointumerkit, sävelten nimet Musiikin peruskäsitteiden (rytmi, sointiväri, muoto, harmonia, melodia ja dynamiikka) soveltamista osana musiikin tuottamista ja kuuntelemista Populaarimusiikin tyylilajeihin (blues, rock, pop) tutustumista Populaari-, etno- ja taidemusiikin piirteet
	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T6-T12	Oppilaan oma suhde musiikin tekemiseen ja kuuntelemiseen Oman biisin tekeminen (Esim. Garage band) Kuulonhuolto Musiikin merkitys eri aikoina ja eri kulttuureissa Konsertit, juhlat, esiintyminen Yhteistyö kunnan eri tahojen kanssa: esim. kansalaisopisto, seurakunta
	S4 Ohjelmisto

	Monipuolisesti eri aikakausien musiikkia Populaarimusiikkia Suomesta ja ulkomailta Suomalaista kansanmusiikkia Maailman musiikkia Taidemusiikkia Suomesta ja maailmalta

8.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan?
T1-T2, T6-T10	Laulaminen ja äänenkäyttö Monipuolista lauluohjelmistoa yhteislauluna, äänenkäytön harjoitteita, solistina toimimista, improvisaatio ja äänimaisema Bändisoittimet ja yhteissoitto Rummut: perusbeat, valssi, shuffle. Kitara: sointumerkeistä säestäminen. Piano: soinnun muodostamisen perusteet. Basso: soinnun pohjaäänät ja yksinkertaiset bassokuviot Muut rytmi-, melodia- ja sointusoittimet Kehollisuus ja musiikkiliikunta Musiikkiteknologia
	S2 Mistä musiikki koostuu?
T5, T9	Perusmerkintätavat ja peruskäsitteet Rakennemerkinnät, reaalisointumerkit, sävelten nimet Musiikin peruskäsitteiden (rytmi, sointiväri, muoto, harmonia, melodia ja dynamiikka) soveltamista osana musiikin tuottamista ja kuuntelemista Populaarimusiikin tyylilajeihin (blues, jazz, rock, pop) tutustumista Populaari-, etno- ja taidemusiikin rakenteita ja musiikillisia piirteitä
	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T6-T12	Oppilaan oma suhde musiikin tekemiseen ja kuuntelemiseen Oman biisin tekeminen (Esim. Garage Band) Kuulonhuolto Musiikin merkitys eri aikoina ja eri kulttuureissa Konsertit, juhlat, esiintyminen Yhteistyö kunnan eri tahojen kanssa: esim. kansalaisopisto, seurakunta
	S4 Ohjelmisto
	Monipuolisesti eri aikakausien musiikkia

Populaarimusiikkia Suomesta ja ulkomailta
Suomalaista kansanmusiikkia
Maailman musiikkia
Taidemusiikkia Suomesta ja maailmalta

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppimisen arviointi, eli formatiivinen arviointi, on kannustavaa ja rakentavaa palautetta opintojen aikana. Se tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen liittyviä kokonaisuuksia. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti ja soveltamaan käytännössä oppimaansa musiikin tietoa ja taitoa. Musiikin summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että musiikillisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Musiikissa harjoittelu- ja työskentelytaitojen kehittäminen eli oppimaan oppiminen on yksi arvioitavista kriteereistä.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt musiikin tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on musiikin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan musiikin oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Musiikissa oppilaan oppimisen tavoitteet on johdettu musiikin opetuksen tavoitteista. Musiikin oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet koostuvat osallisuuden taidoista, musiikillisista taidoista ja tiedoista, luovasta tuottamisesta, kulttuurisen ymmärtämisen taidoista, monilukutaidosta, hyvinvoinnin ja ääniturvallisuuden taidoista sekä oppimaan oppimisen taidoista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintojaan koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammasteista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

7.Vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Oppiminen ja opiskelu
T1 - T3	• Uusi kouluyhteisö: työskentelytapoihin ja arvoihin tutustuminen sekä uudessa kouluyhteisössä vaikuttaminen • Arviointi: eri oppiaineet, käyttäytyminen, oma työskentely, päättöarviointi • Oppiminen: motivaatio, keskittyminen, oppiminen verkossa, riittävä uni, oma oppimistyyli ja -tavat, oppimisvaikeudet, opiskelutekniikat ja tiedonhakutaidot, oppiminen ryhmässä • Vastuu omasta opiskelusta: ajankäytön suunnittelu, kokeisiin valmistautuminen, oman oppimisen ja opiskelun itsearviointia • Valinnaisaineet: koulun valinnaisaineet ja -opas, valintojen merkitys koulutyölle ja jatko-opintoihin, koulun valinnaisaine-esittelyt sekä valintojen tekeminen.
	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
T1, T3-T4, T7, T9	• Minäkuva: Myönteisen minäkuvan kehittäminen • Sosiaaliset taidot: toimiminen erilaisissa ryhmissä ja sosiaalisissa verkostoissa sekä taidot toimia niissä
	S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot
T6-7, T9	Toimiminen erilaisissa ympäristöissä: harjaannutetaan taitoa toimia erilaisten ihmisten kanssa ja erilaisissa yhteisöissä, vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittäminen, eri tietolähteiden luotettavuuden arviointia myös urasuunnittelun kannalta.
	S4 Työelämään tutustuminen
T7-T8, T10	TET: 1 päivä työelämään tutustumista pääsääntöisesti lähisukulaisen työpaikassa.
	S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen
T5-T10	Jatko-opinnot: aloitellaan jatko-opintojen pohtiminen mm. oppiaineiden sisältöjen ja TET:n avulla

8.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Oppiminen ja opiskelu
T1 – T3	• Arviointi: oppiaineet, käyttäytyminen, oma työskentely, päättöarviointi • Oppiminen: opiskelumotivaatio, opiskelu- ja tiedonhakutaidot, ryhmätyötaitojen kehittäminen • Vastuu omasta opiskelusta: tavoitteellinen opiskelu, ajankäytön suunnittelu, kokeisiin valmistautuminen sekä oman oppimisen ja opiskelun itsearviointi
	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
T1, T3-T4, T7, T9	Itsetuntemus: omaan persoonaan ja temperamenttiin perehtyminen, omat vahvuudet, lahjakkuuden lajit sekä itsearviointi urasuunnittelun näkökulmasta
	S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot
T6-7, T9	• Opiskelutaidot: Oppiminen erilaisissa ympäristöissä mm. TET-jakso työelämässä, arvioidaan eri tietolähteistä saadun, opiskeluun ja työelämään liittyvän, tiedon luotettavuutta • Työelämätaidot: Ammattialoihin ja työelämään sekä niissä tarvittaviin tietoihin ja taitoihin tutustuminen
	S4 Työelämään tutustuminen
T7-T8, T10	TET: viiden päivän työelämään tutustuminen itse hankitussa työpaikassa pääsääntöisesti oman kunnan alueella, TET-tehtävät ja -todistus
	S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen
T5-T10	• Suomen koulutusjärjestelmä: toisen asteen ja korkea-asteen koulutus • Ammattialat: pääpiirteittäin kaikki alat, osa aloista tarkemmin (jatkuu 9. luokalla) • Valintaperusteet: omat numerot, keskiarvot ja pisteet • Koulutuskokeilut ja alustavat jatko-opintosuunnitelmat: tarvittaessa

9.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Oppiminen ja opiskelu
T1 – T3	• Arviointi: eri oppiaineet, käyttäytyminen, oma työskentely, päättöarviointi • Opiskelun tavoitteellisuus: oman osaamisen ja jatko-opintoihin hakeutumisen näkökulmasta • Vastuu: itsearviointia
	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
T1, T3-T4, T7, T9	Päätöksentekotaidot ja urasuuntautuminen: omien vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden löytäminen, eri vaihtoehtojen pohdinta, ammatinvalintatestit ja itsearviointi
	S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot
T6-7, T9	• Työelämätaidot: muuttuvassa työelämässä tarvittavat taidot • Nuori työelämässä: työhakemus, ansioluettelo, työhaastattelu ja työsopimus, itsearviointi • Ohjaus- tiedotus- ja neuvontapalvelut: palveluihin tutustumista • Yrittäjäyys: yrittäjäyys asenteena ja työnä
	S4 Työelämään tutustuminen
T7-T8, T10	TET: 1 viikon tutustuminen itse hankittuun työpaikkaan jatko-opinnot huomioiden, TET-tehtävät
	S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen
T5-T10	• Ammattialat: perehdytään ammattialoihin (aloitettu 8. luokalla) • Tutustuminen toisen asteen oppilaitoksiin: vähintään yhteen oman kiinnostuksen mukaiseen kohteeseen • Valintaperusteet: omat numerot, keskiarvot, pisteet, pääsy- ja soveltuvuuskokeet • Koulutusvaihtoehdot: Ammatillinen koulutus, lukiokoulutus, oppisopimuskoulutus ja muut vaihtoehdot

- **Koulutuskokeilut:** tarvittaessa
- **Yhteishaut:** varsinainen -, erityisopetuksen - ja nivelvaiheen haku
- **Opiskelu ulkomailla**

Ohjaus, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja tukea tarvitsevan ohjaus oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Monialaista yhteistyötä tehdään erityisesti myös tehostettua henkilökohtaista ohjausta ja tukea tarvitsevien oppilaiden sekä erityisestä syystä koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Oppilas jatkaa perusopetuksen jälkeen toisen asteen tutkinnon suorittamiseen, toiselle asteelle valmentavaan koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuslaissa määritellyyn koulutukseen. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjausta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Henkilökohtaiseen jatkoopintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, oppimisen ja opiskelun tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen ja opiskelun tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä tarvittaessa muista tukimuodoista.

Formatiivinen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi on formatiivista arviointia, joka perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta- sekä tieto- ja viestintäteknologian taitojaan

koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasaisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalsiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalaakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Terveystieto on laaja-alainen ja monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan kaikilla vuosiluokilla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Oppilaiden kasvaessa ja kehittyessä terveyteen liittyvien asioiden tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilasta ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perusteleamiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

7.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1-T4	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
	• Terveiden eri osa-alueet • Terveiden edistämiseen vaikuttavat tekijät • Sosiaalinen tuki (perhe, ystävät ja muut läheiset)
T5-T8	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
	• Ympäristöterveys • Matkailijan terveys • Terveys eri puolilla maailmaa • Terveyspalvelut Suomessa • Terveystieteen liittyvän tiedon luotettavuus • Opiskelu-, työ- ja toimintakyky • Kestävä elämäntapa ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen eri näkökulmista
T9-T12	S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuurit
	• Liikenneturvallisuus - Jalankulkijana ja pyöräilijänä liikenteessä

8.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1- T4	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
	• Elämänkulku ja terveys • Kasvun ja kehityksen yleiset tunnuspiirteet • Murrosiän muutokset • Turvataidot
T5-T8	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
	• Ravitsemus - Erilaiset ruokavaliot - Painonhallinta - Syömishäiriöt • Seksuaaliterveys - Seksuaalisuuden kehityksen monimuotoisuus - Sukupuolitaudit - Ehkäisymenetelmät • Turvallisuustaidot ja – valmiudet - Ensiaputaidot - Tapaturmat - Paloturvallisuus • Liikenneturvallisuus - Mopoiijana liikenteessä • Mielihyvä ja riippuvuus - Huumeet
T9-T12	S3 Terveys yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuurit
	Terveysviestintä ja -markkinointi sekä vaikuttamisen keinot

9.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1-T4	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
	• Identiteetin, itsetuntemuksen ja minäkuvan rakentuminen • Mielen hyvinvointi • Tunne- ja vuorovaikutustaidot • Stressin ja kriisien käsittely
T5-T8	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
	• Kansantaudit • Tartuntataudit • Ajankohtaiset terveysilmiöt • Liikenneturvallisuus - Yleinen liikenneturvallisuus
T9-T12	S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuurit
	• Ympäristöterveys • Matkailijan terveys • Terveys eri puolilla maailmaa • Terveyspalvelut Suomessa • Terveysteen liittyvän tiedon luotettavuus • Opiskelu-, työ- ja toimintakyky • Kestävä elämäntapa ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen eri näkökulmista

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevilla terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun

toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7–9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeitä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt terveystiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on terveystiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan terveystiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy terveystiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan ohjaamisella terveystiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Toinen kotimainen kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisiä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnaissa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Paikallinen tarkennus:

KIELIRIKASTEINEN RUOTSINKIELINEN OPETUS

LUOKAT 0-2

- Ruotsin kieleen ja kulttuuriin tutustumista toiminnallisuuden kautta. Tämä kattaa ruotsinkielisten sanojen opettelua mm. leikkien, laulujen, lorujen ja liikkeen kautta. Kohderyhmää ovat siis esikoululaiset ja alakoulujen ensimmäiset ja toiset luokat.
- Aihepiireinä ovat esim. tervehdykset, numerot, värit, eläinsanat, ruokasanat, sääilmaisut, viikonpäivät, kellonajat
- Kielirikasteinen toiminta ja opetus on ilman arviointia tapahtuvaa opetusta
- Opetus tapahtuu kouluaikana oppituntien puitteissa. Toiminta on myös jossain määrin oppiainerajat ylittävää opetusta. Oppitunnit ja –tuokit ovat toiminnallisia, oppikirjoja ei käytetä. Tavoitteena on rohkaista oppilaita aktiivisesti puhumaan ruotsia, vaikka se aluksi voi tuntuakin epävarmalta. Ruotsin kielen opiskelussa painotetaan erityisesti oppimisen iloa ja suullisen kielitaidon kehittämistä. Tunteja on koko lukuvuoden ajan säännöllisesti. Tavoitteena olisi oppia käyttämään kieltä luontevasti arkipäivän eri tilanteissa esim. tervehtiessä, ruokailussa.

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

7.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.
T2	Kielellinen päättely Ohjataan oppilasta tekemään havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltamaan johtopäätöksiään sekä vertaamaan sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Keskeisiä rakenteita ovat persoonapronominien omistusmuodot, verbien imperfekti- ja perfektimuodot, imperatiivimuodot, demonstratiivipronomineja, tapaa ilmaisevat adverbit, järjestysluvut ja päiväykset.
	S2 Kielenopiskelutaidot
	Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.
T3	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö Oppilaita ohjataan asettamaan omia tavoitteita kielenopiskeluun ja arvioimaan opiskelutapojaan. Oppilaita rohkaistaan toimimaan vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T4	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

	Ohjataan oppilasta huomaamaan, mihin hän voi rohkeasti käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella sekä pohtimaan, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
	S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T5-T9	Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Keskeisiä viestinnällisiä aihealueita ovat: - avun tarjoaminen ja kiittäminen, esittäytyminen ja tutustuminen - asuminen - vapaa-aika ja harrastukset - pukeutuminen ja ostoksilla käynti - kaupunki, tien kysyminen ja neuvominen - ruoka, ravintolassa asiointi - matkustaminen.

8.uosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Kannustetaan oppilasta hyödyntämään ruotsinkielisten alueiden läheisyyttä sekä huomaamaan yhtäläisyyksiä tavoissa ja perinteissä.
T2	Kielellinen päättely Ohjataan oppilasta tekemään havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltamaan johtopäätöksiään sekä vertaamaan sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Keskeisiä rakenteita ovat persoonapronominien objektimuodot, sivulauseen sanajärjestys, verbien pluskvamperfekti, att + infinitiivi, adjektiivien vertailumuodot, man-rakenne.
	S2 Kielenopiskelutaidot
	Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.
T3	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö Oppilaita ohjataan asettamaan omia tavoitteita kielenopiskeluun ja arvioimaan opiskelutapojaan. Oppilaita rohkaistaan toimimaan vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T4	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

	Ohjataan oppilasta huomaamaan, mihin hän voi rohkeasti käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella sekä pohtimaan, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
	S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T5-T9	Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Keskeisiä viestinnällisiä aihealueita ovat: - elokuvissa käynti ja elokuvista keskusteleminen - sairaudet ja voinnin tiedustelu - lomailu ja sää - kuulumisten vaihto - rahankäyttö - ympäristö - sosiaalinen media.

9.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Kannustetaan oppilasta hyödyntämään ruotsinkielisten alueiden läheisyyttä sekä huomaamaan yhtäläisyyksiä tavoissa ja perinteissä.
T2	Kielellinen päättely Ohjataan oppilasta tekemään havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltamaan johtopäätöksiään sekä vertaamaan sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Keskeisiä rakenteita ovat indefiniittipronominit <i>någon, något, några, ingen, inget, inga</i>, sekä konditionaalimuodot.
	S2 Kielenopiskelutaidot
	Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.
T3	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö Oppilaita ohjataan asettamaan omia tavoitteita kielenopiskeluun ja arvioimaan opiskelutapojaan. Oppilaita rohkaistaan toimimaan vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T4	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen Ohjataan oppilasta huomaamaan, mihin hän voi rohkeasti käyttää ruotsin taitoaan myös

	koulun ulkopuolella sekä pohtimaan, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
	S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T5-T9	Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Keskeisiä viestinnällisiä aihealueita ovat: • tunnetilat • tulevaisuudensuunnitelmat, opiskelu ja ammatit • kesätyön hakeminen • unelmat ja haaveet.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa ruotsin kielen B1-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen B1-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T5–T9) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.3 ja A2.1 välitasoksi A1.3/A2.1 Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäntarkastuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

7 lk Maailmanuskonnot

- Uskontojen moninaisuus ja luokittelu
- Luonnonuskonnot
- Hindulaisuus
- Buddhalaisuus
- Taolaisuus
- Kungfutsealaisuus
- Sintolaisuus
- Juutalaisuus
- Kristinusko
- Islam

8 lk Kristinusko

- Kristinusko ympärillämme
- Raamattu
- Kristinuskon synty ja kirkon vaiheet Rooman valtakunnassa
- Luostarilaitos
- Keskiajan kristillinen maailma
- Ortodoksinen ja katolinen kirkko
- Protestanttiset kirkot
- Kristillisperäiset liikkeet

9 lk Etiikka

- Etiikka ja elämänkysymykset
- Ihmisyys
- Minäkuva
- Ihmissuhteiden etiikka
- Paremman maailman rakentaminen

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Vuosiluokalla 7 luodaan yleiskatsaus maailman uskonnolliseen tilanteeseen. Valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteista keskitytään tavoitteisiin T1, T3, T4, T8, T9, T10 ja sisältöalueeseen S2. Laaja-alaisessa osaamisessa painottuvat osaamisalueet L1, L2, L3, L6 ja L7.

Vuosiluokalla 8 tutustutaan kristinuskoon maailmanlaajuisena ilmiönä. Opetuksessa korostuvat valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteet T1, T2, T4, T5, T7, T8, T10 ja sisältöalue S1. Ne kytkeytyvät laaja-alaiseen osaamiseen L1, L2, L4, L5, L6, L7.

Vuosiluokalla 9 opetus painottuu eettisten kysymysten pohdintaan. Valtakunnallisesta opetussuunnitelmasta tähän liittyvät tavoitteet T4, T5, T6, T7, T8, T9 ja T10 sekä sisältöalue S3. Laaja-alaisessa osaamisessa korostuvat osa-alueet L2, L6, L7.

Jokaisen vuosiluokan päätteeksi oppilaan osaamista arvioidaan numerolla. Arvostelun pohjana ovat valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteet. Uskontoa opiskellaan kaikilla vuosiluokilla 7-9, joten päättöarviointi tehdään vuosiluokan 9 lopussa. Se perustuu monipuoliseen näyttöön kolmen vuoden ajalta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen

edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päättöarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Päättöarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Evangelisluterilainen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimus. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Vieraat kielet

Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Englannin A-oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä.

Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

7.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1–T3	Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa englanninkielisen kielialueen kulttuureista ja elämänmuodoista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista
	S2 Kielenopiskelutaidot
T4–T5	Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.
	S3 Kehittyväkielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T6–T8	Taito toimia vuorovaikutuksessa Käsitellään aihepiirejä: itsestä ja perheestä puhuminen, koti, vapaa-aika, koulu ja opiskelu. Harjoitellaan vuorovaikutustilanteita: tervehtiminen, esittäytyminen, kohtelias keskustelu
T9	Taito tulkita tekstejä Harjoitellaan toisten kuuntelemista ja ymmärtämistä. Tulkitaan lyhyitä suullisia tekstejä. Tulkitaan monipuolisia kirjallisia tekstejä. Tutustutaan englanninkielisen kielialueen eri aksentteihin.
T10	Taito tuottaa tekstejä Harjoitellaan ja kehitetään taitoa keskustella ohjatuissa ja vapaissa pari- ja ryhmäkeskusteluissa. Luetaan tekstejä ääneen. Tuotetaan arkipäiväisiä, lyhyitä ja yksinkertaisia viestejä, kuvauksia ja kertomuksia.
T9-T10	Rakenteet

Perusaikamuodot, futuuri, perussanajärjestys,
persoonapronominien subjekti-, objekti- ja
omistusmuodot

8.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1–T3	Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa englanninkielisen kielialueen kulttuureista ja elämänmuodoista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T4–T5	Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.
	S3 Kehittyväkielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T6–T8	Taito toimia vuorovaikutuksessa Käsitellään aihepiirejä kuten ruoka, terveys, media, kulttuuri ja viihde, matkailu, perhe-elämä Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita kuten asiointitilanteet, mielipiteen ilmaisu, reagointi, tunne-elämästä keskustelu, tien neuvominen ja kysyminen
T9	Taito tulkita tekstejä Harjoitellaan toisten kuuntelemista ja ymmärtämistä. Tulkitaan monipuolisia suullisia ja kirjallisia tekstejä.
T10	Taito tuottaa tekstejä Kehitetään taitoa keskustella ryhmässä ja parin kanssa. Tuotetaan viestejä, kuvauksia ja kertomuksia arkipäiväisistä sekä abstrakteista aihepiireistä.
T9–T10	Rakenteet

	Aikamuotojen kertaus, futuuri, konditionaali, ehtolauseet, relatiivilauseet, substantiivit: kerrataan asioita kuten monikkomuodot, laskettavat ja ei-laskettavat substantiivit, artikkelit

9.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1–T3	Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa englanninkielisen kielialueen kulttuureista ja elämänmuodoista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T4–T5	Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.
	S3 Kehittyväkielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T6–T8	Taito toimia vuorovaikutuksessa Käsitellään aihepiirejä kuten tulevaisuus, kulttuuri, yhteiskunta, ympäristö, opiskelu, työelämä Harjoitellaan vuorovaikutustilanteita kuten asioiden kuvailu, mielipiteen ilmaiseminen, avun pyytäminen ja neuvominen, kohtelias keskustelu erilaisissa tilanteissa.
T9	Taito tulkita tekstejä Harjoitellaan toisten kuuntelemista ja ymmärtämistä. Tulkitaan monipuolisia suullisia ja kirjallisia tekstejä.
T10	Taito tuottaa tekstejä Kehitetään taitoa keskustella ryhmässä ja parin kanssa. Harjoitellaan sujuvaa kielenkäyttöä. Tutustutaan intonaatioon. Tuotetaan yhtenäisiä tekstejä.
T9–T10	Rakenteet Aikamuodot, passiivi, suora ja epäsuora esitys, Futuuri, konditionaalit sekä niiden ehtolauseet, apuverbit ja niiden korvaavat muodot

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

lin OPS

- Sisällöissä painottuu ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, jatko-opiskelu, työelämä ja opiskelussa tarvittava kielitaito sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti.
- Oppilas tutustuu englanninkieliseen kulttuuriin ja eri englanninkielisten maiden erityispiirteisiin, paikallisiin kielen variantteihin sekä englannin kielen asemaan globaalissa maailmassa.
- Oppilaiden harrastuneisuuden kautta karttunut kielitaito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.
- Oppilaita rohkaistaan runsaaseen viestinnälliseen harjoitteluun.
- Tekstejä tutkitaan, tuotetaan ja jaetaan erilaisissa oppimisympäristöissä.
- Työskentelyssä korostuu pari- ja ryhmätyö sekä yhdessä oppiminen.
- Opetuksessa hyödynnetään pelillisyyttä, musiikkia ja draamaa.
- Tavoitteena on syventää saavutettuja taitoja, lisätä kielellistä päättelykykyä ja edistää kielenopiskelutaitoja.
- Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.
- Tarjotaan mahdollisuutta autenttiseen viestintään.
- Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen.
- Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.
- Hyödynnetään opettajien yhteistyötä
- Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja ottamaan vastuu oppimisestaan.
- Tuetaan oppilaita, joilla on kielellisiä oppimisvaikeuksia.
- Tarjotaan haasteita myös edistyneille.
- Arviointi on kannustavaa, jatkuvaa ja monipuolista, ja se tukee oppilaan tietoisuutta omista taidoistaan.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi englannin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa englannin kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan englannin kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy englannin kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Englannin kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T10) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa B1.1 ja B1.2 välitasoksi B1.1/B1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan

sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Yhteiskuntaopin tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

9.vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Sisältöjä tarkentavia käsitteitä
T1–T2, T4–T9	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta - Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. - Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. - Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä ja niitä mahdollisesti uhkaavia tekijöitä.	perusoikeudet kansalaisuus maahanmuutto perhe hyvinvointivaltio laki rikos ja rangaistus turvallisuuspolitiikka demokratia diktatuuri oikeusvaltio ihmisoikeudet vallan kolmijako eduskunta hallitus tasavallan presidentti kunta EU kansalaistoiminta kansalaisjärjestöt puolueet äänioikeus vaalit kansanäänestys sosiaalinen media kulutus kuluttajansuoja elinkeinorakenne työsuhde palkka työmarkkinat eläke yrittäjyys markkinatalous verotus BKT
T1–T4, T6–T7, T9	S2 Demokraattinen yhteiskunta - Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. - Perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. - Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. - Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan	suhdannevaihtelut inflaatio työttömyys globalisaatio ulkomaankauppa sijoittaminen

	toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti. Oppilaiden mediakriittisiä taitoja pyritään vahvistamaan
T1–T4, T6–T7, T9	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen - Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. - Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja. - Luodaan aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Harjoittelua aktiiviseen osaamiseen voivat tarjota esimerkiksi oppilaskuntavaalit tai erilaiset valtakunnalliset tapahtumat. Mahdollisuuksien mukaan voidaan toteuttaa myös tutustumista kotikunnan päätöksentekoon vierailuilla tms.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuun erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi eli formatiivinen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista sekä kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja osaamisen osoittamisen tavat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritelty yhteiskuntaopin tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on yhteiskuntaopin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehitty kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta.

Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

lin kunnankirjaston ja lin koulujen yhteistyö

Tavoitteet

Kirjastotoiminnalla vahvistetaan lasten ja nuorten yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Yhteistyö koulun ja kirjaston välillä tukee oppilaiden kielenkehitystä ja vahvistaa identiteetin rakentumista. Yhteistyön tavoitteena on lasten ja nuorten kasvun tukeminen ihmisenä ja kansalaisena.

Koulun ja kirjaston välisen yhteistyön tavoitteena on lasten ja nuorten lukemaan innostaminen ja lukuharrastuksen lisääminen. Oppilaille luodaan mahdollisuus yhtenäiseen ja monipuoliseen tiedonhallintataitojen oppimiseen ja kirjallisuuden harrastamiseen. Tavoitteena on, että kirjastokäynnit, tiedonhaun opetukset ja vinkkaukset ovat osa koulun oppimistehtäviä.

Kirjasto tukee osaltaan kouluja lasten ja nuorten monilukutaidon kehittämisessä. Monilukutaidon kehittyminen perustuu toimimiseen monipuolisessa tiedollisessa ympäristössä. Kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeellisiä oppimisympäristöjä. Kirjasto voi olla mukana monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja opettamisessa tarjoten tiedonhaun osaamista, tiedonlähteitä ja aineistoja koulujen käyttöön.

Kirjastopolku

Kirjastopolku on lin kunnankirjaston ja lin koulujen välinen yhteistyösuunnitelma. Tavoitteena on tehdä yhteistyössä koulujen kanssa lukutaitotyötä, edistää lasten ja nuorten monilukutaitoa sekä lisätä lukuinnostusta. Kirjastopolulla lapset ja nuoret oppivat käyttämään kirjastoa ja saavuttavat monipuoliset tiedonhankintataidot.

Kirjastopolun sisältö:

1. luokka – kirjastoon tutustuminen
3. luokka – kirjavinkkaus
4. luokka – tiedonhaun opetus
7. luokka – tiedonhaun opetus
8. luokka – kirjailijavierailu tai työpaja

Kirjastopolulla jokainen oppilas pääsee osallistumaan kirjaston järjestämään ohjattuun ryhmätoimintaan vähintään viisi kertaa peruskoulun aikana. Muille luokka-asteille järjestetään toimintaa resurssien mukaan. Kaikki luokat ovat tervetulleita käyttämään kirjastoa omatoimisesti opettajan johdolla.

Lukudiplomit

Lukutaidon vahvistamiseksi oppilaat suorittavat oman vuosiluokkansa lukudiplomin. Lukudiplomin suorittamista ei arvioida oppiaineen arvioinnissa. [Lukudiplomit 0–9. luokille](#) löytyvät lin kunnankirjaston kotisivuilta.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	- Vahvistetaan luokan vuorovaikutustilanteita ja etsitään niille merkityksiä. - Ohjataan ja kannustetaan osallistumaan eri esiintymistilanteisiin. - Harjoitellaan projektien, esitelmien tai ryhmätöiden tekoa, viestintää ryhmässä ja tulosten esittelyä. - Harjoitellaan haastattelua ja selostusta. - Tutustutaan teatteriin taidemuotona.
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5–T9	- Opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion eroja. - Käydään läpi kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden eroja. - Tulkitaan runoa. - Opiskellaan kirjallisuuden käsitteitä. - Tutkitaan uutistekstejä ja niiden rakenteita. - Tutustutaan erilaisiin luku- ja tulkintatapoihin. - Tunnistetaan yleiskielen ja puhekielen eroja.
	S3 Tekstien tuottaminen
T10–T14	- Harjoitellaan esimerkiksi seuraavia tekstilajeja: määritelmä, koevastaus, tiivistelmä, fiktiivinen kertomus. - Opiskellaan kerronnan keinoista kerronta, kuvaus, dialogi. - Opiskellaan kirjoitelman rakennetta ja kappalejakoa. - Vahvistetaan yleiskielen käyttöä.

	• Tuotetaan tekstejä ja esimerkiksi audiovisuaalisia tuotoksia luetuista kirjoista. • Opiskellaan kielioppia: sanaluokkia, sijamuotoja, verbin taivutusta, virke ja erilaisia sivulausetyyppejä, peruslauseenjäsäniä, suoraa ja epäsuoraa esitystä sekä tekstin sisäisiä viittaussuhteita. • Opiskellaan kielenhuoltoa: välimerkeistä pilkut, piste, kaksoispiste, lainausmerkit ja repliikkiviiva, isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat. • Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan niitä omia tekstejä tuottaessa. Harjoitellaan lähdemerkintöjen tekemistä ja kriittistä lähteiden käyttöä. • Suomen kielen ja kirjallisuuden tehtävissä hyödynnetään tekoälyä vain silloin, kun opettaja niin ohjeistaa. Muutoin tekoälyn käyttö on kielletty.
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T6, T9, T15, T16	• Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin proosaan, draamaan ja lyriikkaan sekä proosan alalajeihin, kuten romaaneihin, novelleihin ja satuun. • Luetaan novelleja, runoja ja romaaneja, joista osa on vapaavalintaisia ja osa opettajan valitsemia. • Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Osallistutaan ohjattuun ryhmätoimintaan lin kunnankirjaston Kirjastopolun mukaisesti. • Suoritetaan lin kunnan lukudiplomi.

8.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	• Harjoitellaan vaikuttavan puheen pitoa. • Harjoitellaan vaikuttamisen taitoja ryhmissä, esimerkiksi väittelyssä, sovittelussa tai mielipidekeskustelussa. • Havainnoidaan ja arvioidaan omia ja toisten puhe-esityksiä. • Harjoitellaan mielipiteen perustelua.
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5–T9	• Opitaan tunnistamaan vaikuttamaan pyrkiviä tekstejä. • Perehdytään vaikuttamaan pyrkiviin tekstilajeihin, kuten arvosteluun, mielipidekirjoitukseen, blogiin, kolumniin ja pakinaan sekä tietoa välittäviin juttutyyppeihin, kuten uutiseen, haastatteluun, artikkeliin ja reportaasiin. • Opiskellaan mielipiteen ja faktan eroja. • Tutustutaan kuvalliseen kieleen ja ilmaisuvoimaisen kielen keinoihin esimerkiksi runoudessa ja mainonnassa. • Opiskellaan tulkitsemaan mainonnan kielen ja kuvan keinoja. • Harjoitellaan erilaisia perustelutapoja. • Kerrataan kaunokirjallisuuden tulkinnan käsitteitä.
	S3 Tekstien tuottaminen
T10–T14	• Suunnitellaan ja laaditaan vaikuttavia ja pohtivia tekstejä, kuten arvostelu, mielipidekirjoitus tai vastine. • Laaditaan vaikuttava puheenvuoro. • Harjoitellaan väittelyä. • Opiskellaan kielioppia: verbien modukset ja lauseenjäsenet.

	• Harjoitellaan yleiskielen sopimuksia.
	S4 Kielen kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T6, T9, T15 – T17	• Pohditaan käyttötilanteen vaikutusta kieleen. • Tutustutaan kirjallisuuden genreihin, kuten kauhu, dekkari, scifi, fantasia tai rakkaus. • Osallistutaan kirjaston ohjattuun ryhmätoimintaan lin kunnankirjaston Kirjastopolun mukaisesti. • Suoritetaan lukudiplomi.

9.vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	- Pidetään sekä spontaaneja että valmisteltuja tilannepuheita. - Kerrotaan tarinoita esimerkiksi kansanperinteeseen pohjautuen. - Luodaan pieniä draamaharjoituksia.
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5–T9	- Analysoidaan novelleja ja runoja kirjallisuuskäsitteiden avulla. - Opiskellaan Suomen kirjallisuuden aikakausia ja tyyliä. - Opetellaan tunnistamaan puhekielen rekistereitä. - Luetaan ja tulkitaan suomalaista kirjallisuutta. - Harjoitellaan lähdekritiikkiä. - Pohditaan, mitä netissä voi julkaista. - Tulkitaan teatteriesitystä tai elokuvaa.
	S3 Tekstien tuottaminen
T10–T14	- Kerrataan keskeiset kielioppiasiat. - Opiskellaan lauseenvastikkeita ja verbien nominaalimuotoja. - Tehdään kirjallisuustehtävä, esimerkiksi tutkielma, essee tai portfolio. - Harjoitellaan asiakirjoittamisen rakenteita ja kirjoitetaan esimerkiksi raportti tai työhakemus. - Syvennetään oikeakielisyyskäytänteitä.
	S4 Kielen kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T6, T9, T15 - T17	Tutustutaan maailman kieliin ja kielikuntiin.

	• Tarkastellaan Suomen kielitilannetta ja suomen kielen historiaa. • Tutustutaan suomen sukukieliin. • Tutustutaan suomen murteisiin ja muihin rekistereihin. • Tutkitaan suomen kielen ominaispiirteitä ja vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin muihin kieliin. • Tutustutaan suomen sanastoon. • Tutustutaan kansanperinteeseen ja Kalevalaan. • Perehdytään Suomen kirjallisuuden tyylikausiin 1500-luvulta nykypäivään. • Tutustutaan Suomen klassikkokirjailijoiden elämään ja tuotantoon. • Perehdytään kertomuksellisuuteen mediassa. • Suoritetaan lukudiplomi.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki tavoitealueet ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan

havaintoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

17. Liitteet

LIITE 1 Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppilaan oppimisen arviointi

LIITE 2 Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppilaan oppimisen arviointi

LIITE 3 Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppilaan arviointi

LIITE 4 ARVIOINNIN VUOSIKELLOT ERI VUOSILUOKILLA

LIITE 5 IIN PERUSASTEEN TUNTIJAKO

LIITE 6 KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINNIN KRITERIT

LIITE 7 NUMEROARVIOINNIN PERUSTEET